

Studňa sa tajne s dažďom zhovára

**zborník jubilujúcej 25. celoslovenskej
literárnej súťaže Jozefa Braneckého
(1993 – 2017)**

zostavili: Margita Ivaničková, Jana Poláková

Spolok slovenských spisovateľov
Bratislava 2017

Studňa sa tajne s dažďom zhovára

zborník jubilujúcej 25. celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého (1993 - 2017)

© Spolok slovenských spisovateľov

© Miestny odbor Matice slovenskej v Trenčíne

Zostavili: Margita Ivaničková, Jana Poláková

Grafická úprava: Peter Martinák

Foto (zdroje a archívy): Vojtech Brabenec, Karol Dubovan, Klub starých Trenčanov pri MO MS v Trenčíne, Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne, www.pofis.sk, www.svorad-trencin.sk, www.wikipedia.org

Tlač: J+K s.r.o., Nemšová

Pri príležitosti 25. výročia vzniku celoslovenskej literárnej súťaže *Studňa sa tajne s dažďom zhovára* vydal Spolok slovenských spisovateľov v roku 2017

Neprešlo jazykovou úpravou

ISBN 978–80–8194–083–5

Hlavný partner projektu

Obsah

Pocťa Braneckému (Blažena Urbanová)	5
Úvodom (Margita Ivaničková)	7
Trvalá súčasť kultúrneho diania v našej vlasti (Jaroslav Rezník)	9
Jozef Branecký – kňaz, spisovateľ, historik, rektor (Mária Kubelová)	11
Neopakovateľný vzťah J. Braneckého k Trenčínu (Ružena Viskupičová)	13
Výber starších literárnych príspevkov do súťaže – poézia	15
Výber starších literárnych príspevkov do súťaže – próza	57
Výsledková listina 25. ročníka literárnej súťaže J. Braneckého	146
Ocenené práce 25. ročníka súťaže – poézia (autori do 20 rokov)	147
Ocenené práce 25. ročníka súťaže – próza (autori do 20 rokov)	155
Ocenené práce 25. ročníka súťaže – poézia (autori nad 20 rokov)	183
Ocenené práce 25. ročníka súťaže – próza (autori nad 20 rokov)	193
Ocenené práce 25. ročníka súťaže – tematická oblasť „Pravde a národu“	217

Pocta Braneckému

Blažena Urbanová, Trenčín

Studňa sa s dažďom
tajne zhovára,
každá kvapka dažďa
novú tajnosť do nej vkladá,
studňa ich na dno svojej duše ukladá.

Dôveru dažďa nesklame,
nech sa čokoľvek stane,
dodrží slovo svoje sľúbené,
pred svetom chráni utajené.

Takto to sľúbila každej kvapke dažďa,
taká je o studni holá pravda.

Studňa sa s dažďom tajne zhovára,
vzájomným sľubom vernosti viazaná,
dôverné tajnosti na dne naukladala.

Stráži ich tam ako oko v hlave,
tam naveky budú uchované.

Hlboká je studňa dôvery,
ešte mnoho rokov
bude viesť tajné rozhovory
s dažďom, možno i búrkami,
oni do nej vložia
nové – vzácne poklady.

Úvodom

Margita Ivaničková

Milí priatelia,

rekapitulovať uplynulých dvadsaťpäť rokov celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého - Studňa sa tajne s dažďom zhovára je asi taký zážitok ako otvoriť šperkovnicu. Nie je možné ozdobiť sa všetkým v nej naraz, je možné tešiť sa z každého jednotlivého artefaktu a spomínať si na príležitosť, kedy našu zbierku obohatil. Ako v každej šperkovnici sa pritrafí, že je niekde retiazka roztrhnutá, niekde vypadnuté očko, chýbajúca perlička.

Tak je to aj s naším zborníkom. Nie je možné publikovať tisíce literárnych príspevkov, ktoré za tie desaťročia do súťaže poslali autori. Miestny odbor Matice slovenskej v Trenčíne, ktorý túto súťaž inicioval, niekoľkokrát za ten čas menil svoje vedenie. Nemenili sa však veľmi skromné, dá sa povedať až zahanbujúce podmienky, v ktorých vždy pôsobil a pôsobí. Trenčianski matičiari nikdy nemali a nemajú svoje vlastné priestory, nikdy nemali mecenášov, ktorí by boli hrdí, že môžu činnosť MO MS sponzorovať. Vždy boli odkázaní na dobrú vôľu iných inštitúcií a obetavých jednotlivcov. Raz ich prichýlilo Mestské kultúrne stredisko v Trenčíne, občas ich podporila nadácia Matice slovenskej – Prebudená pieseň; najväčšiu priazeň však matičiari a ich aktivity cítila zo strany Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne.

Za štvrtstoročie sa sťahovalo do iných priestorov Mestské kultúrne stredisko v Trenčíne, nastalo veľké sťahovanie Verejnej knižnice Michala Rešetku do inej, priestorovo oveľa stiesnenejšej budovy a tak nie div, že v týchto výročoch sa zatúlali aj niektoré literárne príspevky.

Za štvrtstoročie nepretržitého trvania literárnej súťaže sa v súvislosti aj so zmenami vo vedení MOMS menili aj propozície súťaže. Súťaž bola v prvých rokoch určená iba stredoškolskej tvorivej mládeži. Striedali sa v nej žánre poézie, prózy, publicistiky, rozprávky; neskôr bola súťaž rozšírená aj o vekové kategórie dospelých do 20 a nad 20 rokov a pribudli aj tematické oblasti, ktoré sa viazali k výročiam našich najvýznamnejších osobností slovenských národných dejín.

Členmi hodnotiacej literárnej poroty boli a sú renomovaní slovenskí literáti. Najvytrvalejším z nich je doyen súťaže, básnik a spisovateľ Jaroslav Rezník. Literárne príspevky hodnotil Jozef Pavlovič, Michal Chuda, Rudolf Dobiáš, Margita Ivaničková, Ján Maršálek, ale aj zosnulí spisovatelia Vojtech Kondrot, Ján Lenčo a Jozef Repko.

Zaiste nie je možné zapracovať do zborníka všetky ocenené literárne príspevky za 25 ročníkov súťaže. To by nebol zborník, ale priam encyklopédia súťaže. Prijmite preto, prosím, tento titul ako našu malú literárno-súťažnú šperkovnicu.

Trvalá súčasť kultúrneho diania v našej vlasti

Jaroslav Rezník

Ani sme sa nenazdali, ako ten čas trieli, páli! Trieli a páli ako splašený kôň, a pritom sa nikdy nepotkne. Je absolútne objektívny ku každému, je nepodplatiteľný a neoklamateľný, nepozná protekciu ani lobizmus a nikdy ho nebudú súdiť pre korupciu. V náručí času sa ocitla aj naša Literárna súťaž Jozefa Braneckého v Trenčíne. Ocitla sa vo finále prvého veľkého jubilea, ocitla sa v závere svojho 25. ročníka. No a to je príležitosť, hoci aj v pokluse s časom, porozprávať sa s vlastnou pamäťou v mene budúcich kontúr nastupujúcich desaťročí.

Mal som tú možnosť byť aktívne prítomný pri všetkých dvadsiatich piatich ročníkoch. A tak dnes s istým morálnym právom môžem povedať, že z pôvodne regionálnej súťaže stredného a západného Považia sa postupom času vyvinula do rozmerov celoslovenskej literárnej súťaže, ktorú si obľúbili ctitelia pera na stredných odborných školách, odborných učilištiach a gymnáziách a v druhej dekáde jej histórie aj mnohí dospelí nad dvadsať rokov, bez obmedzenia hornej hranice. Čo viac, v posledných piatich rokoch súťaž zaznamenala aj účasť zahraničných autorov. V praxi to znamenalo nielen neustále stúpajúci počet súťažiacich autorov a súťažných príspevkov, ale najmä z roka na rok viditeľné pribúdanie literárno-estetických kvalít súťažných prác. Tí členovia porôt, čo sme v nich pracovali viackrát, sme sa zhodne pristavili pri viacerých menách, ktorých literárny rast bol neodškriepiteľný. Mnohí autori a autorky sa už dokázali presadiť aj v celoštátnych periodikách a niektorí už vydali aj vlastné debuty a knižky. Mnohí autori a autorky medzitým dospeli aj do štádia rodičovstva a v kolobehu rodinných starostí sa im už nedostávalo času na literárnu tvorbu. Som však presvedčený, že milovníkmi a milovníčkami literatúry, najmä tej našej – slovenskej – zostali a že k tomu viedli a vedú svojich potomkov.

Literárnu súťaž Jozefa Braneckého ako osoba a spisovateľ už dávnejšie pociťujem aj ako súčasť svojho osobného života. Ako člen poroty a zdá sa mi, že aj ako jej permanentný predseda, nevynechal som ani jediný ročník. V termíne vyhlasovania výsledkov akoby sa mi chápavo vyhýbali aj bežné choroby. Pravdepodobne preto, že trenčianska hradná „studňa sa tajne s dažďom pohovárala“, a dohodli sa, že k takému žičlivcovi Trenčína, Slovenska a slovenskej literárnej kultúry i pamätníkovu tejto súťaže nepustia ani obyčajnú angínu.

No a keďže tým pamätníkom sa naozaj cítim byť, rád konštatujem, že prvých šesť ročníkov neuzatváralo len slávnostné vyhlasovanie výsledkov, ale aj celkom decentne graficky pripravené zborníky víťazných prác z posledného ročníka v poradí. Vychádzali vždy pod dnes už kultovým názvom Studňa sa tajne s dažďom zhovára. Potom akosi vyschla studnička tých pár drobných, ktoré takýto projektík vyžadoval. Preto som dnes mimoriadne rád, že táto súťaž po štvrtstoročí sa opäť vracia k reprezentatívne záznamu toho najlepšieho, čo literárne priniesla v podobe samostatného zborníka. Rad konštatujem, že najviac je to vari preto, že do organizačného súkolia vstúpil aj Spolok slovenských spisovateľov ako najväčšia a vlastenecky orientovaná spisovateľská organizácia v Slovenskej republike. Vstúpil tam prostredníctvom Trenčianskej odbočky Spolku slovenských spisovateľov so všetkými jej garanciami. Aj preto sa našiel síce skromný, ale dostatočný finančný fond, aby takýto zborník mohol byť pripravený a vydaný v knižnej podobe. Vytrvalá a - zdôrazňujem - trpezlivá práca organizátorov, čiže Miestneho odboru Matice slovenskej, mesta Trenčín a Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja tak našla svoj široký ohlas a uznanie. Súťaž tak definitívne potvrdila, že dnes je už trvalou súčasťou kultúrneho diania v našej vlasti.

Dvadsaťpäť rokov nie je málo v živote človeka. Je to tretina jeho životnej púte a polovica jeho profesionálnej účasti na živote spoločnosti. Preto by som rád pietne pripomenul, že na práci v porotách súťaže sa zúčastňovali také osobnosti slovenskej literatúry a moji vrstovníci na cestách literárnym životom, ako boli básnik Vojtech Kondrôt, prozaik Ján Lenčo a prozaik, dramatik a autor literatúry pre mládež, trenčiansky rodák Jozef Repko. Všetci traja už odišli do literárneho klubu vo večnosti. Práce v porotách sa istý čas zúčastňoval aj básnik Michal Chuda. V týchto súvislostiach by som chcel pripomenúť aj prácu spisovateľky Margity Ivaničkovej, rodenej Trenčianky ktorá sa zúčastňovala plných dvadsaťpäť rokov nielen na práci poroty, ale aj pri organizačnom zabezpečovaní súťaže.

A celkom na záver: Pri listovaní a čítaní v tomto zborníku nach naša myseľ zaletí aj na počesť ktorého sa toto podujatie uskutočňuje. Jeho tvorivý duch je stále prítomný s nami a iba on vie, o čom sa studňa tajne s dažďom zhovára. Možno nám to raz pošepne.

Jozef Branecký – kňaz, spisovateľ, historik, rektor

Mária Kubelová

V roku 2017 si pripomíname 135. výročie jeho narodenia, 55. výročie úmrtia, 110. výročie vysvätenia na kňaza a Trenčania si pripomínajú aj 100. výročie príchodu J. Braneckého do Trenčína.

Najtypickejšou vlastnosťou Braneckého bol optimizmus, láska k životu, k ľuďom.

V mimoškolskej činnosti sa prezentoval ako hudobník, bol dirigentom žiackych orchestrov a spevokolov. Trenčania v ňom mali svojho historika – literáta, jeho romány boli propagáciou Trenčína.

Zmyslom jeho literárneho diela bolo zobrazíť prostých ľudí a mládež naučiť vážiť si národné dejiny.

Jozef Branecký sa narodil 31.3. 1882 v Skalici. Otec bol kováčom, potom roľníkom. Keď mal Jozef 11 rokov, otec odišiel do Ameriky a on musel pomáhať a starať sa o dvoch mladších bratov. Popri týchto povinnostiach bol výborným žiakom. Ako 13 – ročný za výborný prospech dostal finančnú odmenu, za ktorú si kúpil husle.

Od roku 1895 navštevoval skalické gymnázium, od roku 1899 študoval na levočskom gymnáziu. Začala ho zaujímať história a zdokonaľoval sa aj v hre na sláčikové nástroje. Keď sa rodinná situácia zhoršila, z Levoče odišiel a v ďalšom štúdiu sa rozhodol pokračovať ako piarista, lebo sa chcel stať učiteľom.

Noviciát Branecký absolvoval v roku 1901 vo Vacove, gymnázium vychodil v Kecskeméte, v roku 1903 zmaturoval. V rokoch 1903 – 1907 študoval na univerzite Petra Pázmánya v Budapešti.

V júni 1907 bol vysvätený za kňaza a odišiel na svoje prvé pôsobisko ako stredoškolský profesor do Nagykarolyi/teraz Carei v Rumunsku/ - pôsobil tam 10 rokov.

23. 8. 1917 prišiel do Trenčína, provinciál ho vymenoval za rektora piaristického kláštora. Branecký sa pustil do renovovania kostola a kláštora, zaobstarával potraviny pre žiakov a profesorov, na trenčianskom gymnáziu učil hudbu a spev, nacvičoval so žiakmi divadelné hry. V roku 1918 privítal vznik Československej republiky, ale zabratie kláštornej budovy štátom a vypovedanie profesorov maďarskej národnosti z Trenčína a Slovenska – to už nechcel prijať a rozhodol sa odísť do Nitry. Keď sa v Nitre udialo to isté, rozhodol sa zostať v Trenčíne. Získal povolenie zriadiť stredoškolský katolícky konvikt, okrem vedenia konviktu učil na obchodnej akadémii a štátnej meš-

tianskej škole. Pokračoval v hudobnovo- výchovnej činnosti, aktívny bol aj v spoločenskom živote. Stal sa členom rôznych spolkov a spoločností. V Slovenskom kruhu dirigoval spevokol, pracoval v MO MS, vo Vlastivednej spoločnosti Mestského múzea Karola Brančíka, v roku 1933 ho zvolili za predsedu Historického odboru Matice slovenskej v Martine.

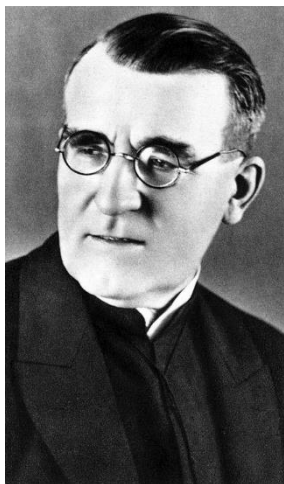
V roku 1938 obnovil v Trenčíne rehoľné slovenské gymnázium. 1945-46 bolo gymnázium poštátnené, dostalo názov II. štátne gymnázium v Trenčíne.

V roku 1949 bol vydaný cirkevný zákon, po ktorom museli piaristi opustiť mesto. Branecký v Trenčíne zostal, lebo bol správcom kostola – túto funkciu vykonával do roku 1956, v roku 1959 bol penzionovaný, ako 77 – ročný odišiel do charitného domova v Pezinku, kde zomrel 14. 11. 1962. Na vlastnú žiadosť bol pochovaný v Trenčíne vedľa svojej matky.

Literárne dielo J. Braneckého je veľmi rozsiahle. Je to množstvo článkov o histórii Trenčína, román Fráter Johanes, črty a poviedky Keď rummy ožijú, Trenčín – Trnava, Z tisícročia, Poklady Matúša Čáka, Pribinove vrby, historické romány Alexander a Alexandra, Ferko a Janka.

Pamiatky na J. Braneckého v Trenčíne:

- hrob na všeobecnom cintoríne
- Ulica J. Braneckého
- Piaristické gymnázium J. Braneckého
- pamätná tabuľa na budove kláštora
- socha na Mierovom námestí
- Studňa sa tajne s dažďom zhovára – literárna súťaž J. Braneckého

Neopakovateľný vzťah Jozefa Braneckého k Trenčínu (úryvok)

Ružena Viskupičová (*1931)

Slovo na úvod

Zúčastnila som sa 17. ročníka (2009) celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého prácou V šľapajach Janka Palárika, za ktorú som získala ocenenie. Prvýkrát to bolo v 14 ročníku (2006).

Za prácu Venujme im spomienku (slávnym slovenským vedcom z trenčianskej župy za posledné 4 storočia, ktorých vynálezy prekročili hranice Slovenska a Európy).

Tieto ocenenia ma nielen potešili, ale aj vyvolali vo mne potrebu lepšie spoznať tvorbu Jozefa Braneckého a tým prejaviť úctu tomuto veľkému spisovateľovi s neobyčajným vzťahom k Trenčínine.

Začala som vypožičiavaním jeho diel z krajskej knižnice, ktoré som niekoľko mesiacov pozorne čítala. Údaje, ktoré mi neboli jasné som sa snažila doplniť štúdiom encyklopédií miest a obcí Slovenska za posledné storočia. Stalo sa, že bolo potrebné navštíviť aj Štátny archív v Trenčínine. Tam, za odbornej pomoci pracovníčky archívu som získala potrebné vysvetlenie. Podám ho v závere práce.

Práve počas spracovanie tejto časti som dostala list od riaditeľa Encyklopedického ústavu SAV s poďakovaním za spoluprácu. Pocity prekvapenia sa mi miešali s pocitmi šťastia. Je to pre mňa veľká pocta. Vnukla mi myšlienku podeliť sa s nimi o získané materiály, ktoré sa týkajú práve ich oblasti.

Jozef Branecký

Trenčiansky historik a spisovateľ bol katolícky kňaz, ktorý kedysi patrila v širokých vrstvách obyvateľstva medzi našich najpopulárnejších spisovateľov. Najväčšie verejné uznanie dosiahol pri svojej šesťdesiatke, vtedy ho oslavovala tlač, školy, literárni a politickí činitelia.

Jozef Branecký sa narodil 31. marca 1882 v Skalici/po predkoch mal poľský pôvod/. Jeho život sa rozbiehal viacerými smermi. Bol nielen spisovateľ, ale aj rehoľník – kňaz, pedagóg, publicista a historik. Do verejnosti najhlbšie prenikol spisovateľskou činnosťou a na tomto poli získal najväčšie uznanie.

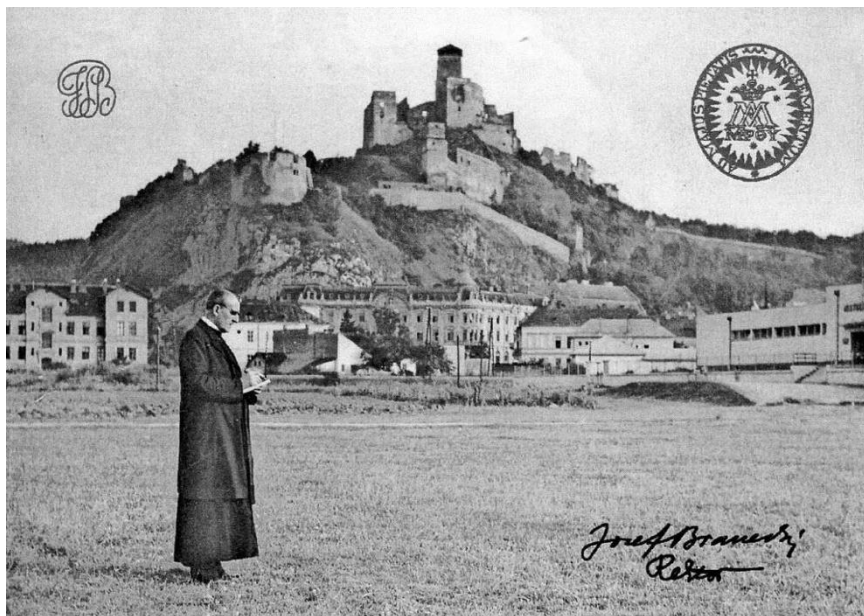
Gymnázium navštevoval v rodnej Skalici a v Levoči, kde po ďalších 2 rokoch sa rozhodol pre pedagogickú rehoľu piaristov, aby tam spojil svoje dve záľuby – kňazské poslanie s profesorskou činnosťou medzi mládežou. Na školskú mládež neskôr zameral i celú svoju beletristickú tvorbu, ňou chcel

pozitívne formovať mentalitu i charaktery mladých.

Teológiu študoval s výborným prospechom. Za prvú prémii ešte z ľudovej školy si kúpil husle, to ho natrvalo pripútalo k hudbe. Neskôr mal aj malú kapelu, s ktorou vyhrával rodákovi. Ako klerik bol kapelníkom v Kecskémete (Maďarsko). S úspechom pokračoval aj v Trenčíne, kam prišiel v auguste 1917 ako gymnaziálny profesor, tiež aj rektor kolégia piaristov. Zorganizoval tu mládežnícky orchester i spevokol. Verejnými koncertmi získaval finančné prostriedky i na renováciu barokového kostola piaristov.

Splynul s Trenčínom. Trenčín sa stal mestom jeho srdca. Vyformoval sa tu na významnú kultúrnu osobnosť a preslávil toto mesto väčšími než ktorýkoľvek rodák.

I po prevrate sa nezištne zapojil do všetkých akcií povznášajúcich národného ducha i zveľaďovanie kultúrneho života v školskej, osvetovej, hudobnej a divadelnej činnosti. Svojou celožitnou odbornou a literárnou aktivitou natoľko preslávil Trenčín, že ho možno nazvať Braneckého mestom.

Výber literárnych príspevkov do súťaže
Studňa sa tajne s dažďom zhovára
(1993 – 2016)

ŽÁNER: POÉZIA

TATIANA DUBNIČKOVÁ, Dubnica nad Váhom

Ranná predohra

Umyjem si nahú tvár
v chladnom lístí
novembrového mrazu.
Vyzlečiem ešte zopár chvíľ,
zahavkám na pomalý čas
a z chladničky
vytiahnem dva litre
pomarančového džúsu.
Rozštekľím sa na stromy,
rozhádzem cez okno svoju trúfalosť
na cestu stvrdnutých skál.
Vypijem zo dva dúšky
ostychu panenskej nahoty,
v zrkadle si namaľujem prázdnotu a povraz,
s rozihranou cudnosťou pôjdem variť kávu
a pozliepam v posteli obraz muža,
ktorý tam nechal znamenie života.
Znova sa oblečiem do šiat,
Navlečiem si teplé podkolenky života,
Pozbieram z chladnej oblohy
Zamrznutých vtákov
a dopijem
svoju prvú rannú
šálku teplej ľudskej samoty.

ADRIÁN POTANČOK, Banská Bystrica

Doma

V sparnom dni prekvapujú
nálety netopierov na pozície tieňov,
blúdiacich po pavučinách
dobrodružných domov plných spomienok
a prázdnoty

+++

Čakám na ten Deň,
kedy budem o hlavu
múdrejší

Oznam

Už netápam po vyblednutých tehlách
nekonečných múrov
Srdce spieva
Všetky cesty lások
sú
zjazdne

KATARÍNA ĎAĎOVSKÁ, Stará Ľubovňa

Čo mi zostalo

Spomienka v dôverne známej
kockovanej košeli
stopuje
po diaľnici
mojich myšlienok
Prisvetlá na to,
aby si ju niekto všimol
Pritmavá na to,
Aby jej zastavili
Kým dôjde
do cieľa
nikto si už na ňu
nespomenie

V meste o pol šiestej

Krčmárom na hodinku
odzvoniť
Na kostolnej veži
dnes o pol šiestej.
Teraz sa nemusím báť
sama v meste.
Aj živly a opilci
sa chcú porozprávať
s Bohom.

LUCIA HRNČÁROVÁ, Trenčín

Noc

Jej tmavá nahota
riadi hriechy milencov.
I oni dostávajú šancu
spoznať nepoznané.
A aby nezabudli na čas, natáčajú si noc
na chôdzu
a vedia, že na cestu
späť do detstva
už nemajú
+++
Sedíš v tme
a máš chuť na hriech.
Som tam s tebou.
Tak podobne.
+++
Opaľujem sa
s privretými viečkami.
Lúče mnou prenikajú,
cítim sa ako Koperník
na konci svojej životnej púte.
Myslím na pohár zdravia
s kovovou slamkou
obsahujúci všetko potrebné
pre jestvovanie na Zemi.
Pripíjam na tucet mrakov,
ktoré ma sledujú
a na nejakého starého
ružového vrabca,
ktorý si nezaložil
stavebné sporenie
A migruje z hniezda
do hniezda.

DARIA CZIBULKOVÁ, Nové Zámky

Amalgamovanie s podzemnou temnotou

Pomaly

sa vstrebávam

do dlážky

?

prsty

zapúšťajú korene

!

ona, čo nosí moje meno

tuší

hrbolčeky rohov

na mojej hlave

IVANA MATEJOVSKÁ, Košice

Moja poézia

Po vypnutí pásky prišla.

Tichá a tiež trocha ostrá.

Modrý gombík vyskočil,

možno ho štipli včely,

možno svedomie.

V tom okamihu konca hudby

a normálnych myšlienok

začal sa život

pod hrubou vlnenou dekou vedomia,

kde sú slnká modré

a lásky hnedé.

Tak trochu smutné, ja viem.

No keď sa deň vydarí,

slnko vyjde a kvapky padnú na hlavy,

nájdem tam aj žlté lampy

a belasé oči.

Voľakto napísal na biely múr,

vraj poézia chodí v kockovanej košeli a kašle

na bontón.

Tá moja dnes prišla úplne nahá.

Svetlozelená.

IVANA KOPČÁKOVÁ, Stará Ľubovňa

...

Pod' sa so mnou
zakopať,
aby sme vedeli
či spolu vydržíme
zdieľať tú istú
vlhkosť pôdy,
a ak tá bude tlačiť na hrudi,
tak povedz,
zruším tú objednávku
na spoločný
pomník.

+++

Nakreslil si si ma, vystrihol
Ozúbkoval
Oblizol
(pH som nevedela určiť)
Prilepil
Opečiatkoval
Poslal
Ale ja som chcela, aby
si adresátom bol ty.

HELENKA CHACHULOVÁ , Plevník-Drienové

Zviazané krídla bielych holubov

Samota je v kľbku
uvitom z pavučín
Vzdušný vír víri
večný prach
v rozmetaných troskách

Čľapkavá voda
zaliala
breh stonmi

Detský úsmev
sladký a lepkavý
maľuje zátišie
na našminkovaných lícach

Hádame z hviezd
Pod baldachýnom času
Má punc želaní

Človek a ostatné veci

Pečené obrázky
s bielkovou polevou
sa rozpustili
v ústach

Rozkvitnuté šaty
spadli k špičkám nôh

Zdá sa že citové drobnosti
sú nepraktické
nemôžete nič pokaziť
A čo dušu?

VERONIKA JANČÍKOVÁ, Šuňava

Vrátiť sa

Nechodím sa hrať na pieskovisko
Už niekoľko rokov.
A ani sa mi nepodarilo
preraziť s kuchárskou knihou
originálnych receptov
na pieskové koláčiky.
Minule mi to prišlo ľúto,
ako veľmi som sa v sebe sklamala.
Ani som nemala silu
vysvetľovať svetu,
aké ťažké je dnes preraziť
v takej veľkej pieskovej konkurencii.
Ani na klzisku som dlho nebola.
Niežeby nebol čas,
ale ja už nemám ten bezstarostný smiech,
ktorý tam chodia ľudia predávať
za milý úsmev.
Vlastne, chcem byť nedokonalá
a hľadať priateľov,
čo nemajú problémy s identitou.
Možno sa len tak rozprávať vo vytáhaných
teplákoch a stavať pieskové pevnosti.

A ani neviem o čom chcem písať.
Ďakujem všetkým, čo sa podujali,
že moje „pokusy“ nezahodia.
Konečne.
Nieкто by mohol povedať mojej nálade,
že za to nemôže.
Načo mám zavesiť starú petrolejovú lampu
nad papiere,
Nemusím vedieť, čo píšem.
Veď nad tým ani nerozmýšľam .
A píšem trochu rozvité vety,
aby sa nestalo, že zaspím bez toho,
aby som o tebe niečo napísala.
... a aj tak o tebe nepíšem..

EVA BAČINSKÁ, Dolná Tižina

Prečo sa pri lúčení usmievame

I.

Keď odchádzaš, ešte dlho
zo mňa mizneš ako hladina,
ktorá sa vyparuje len preto,
aby odkryla ďalšiu, pokojnejšiu
pod ňou.

Chvejem sa s koľajnicami
a voda po oboch stranách
je tmavá ako les a neistota.
Ryby sú príliš vlhké a cudné
na dotyk. Zvyšok sveta
ostáva suchý.

II.

Zatiaľ si riedim krv
endokrinným plačom
a v sandáloch mi pučia kamenné
semienka ďalekých vrchov.
Všetko je zrazu prirodzené
a nepochopiteľné ako slnko,
ktoré zapadlo a ešte stále
svieti.

III.

Hľadáš sa vo mne, aj keď
o tom nevieš. Hľadám sa
v tebe, lebo v sebe sa nevyznám.
Stojíme oproti sebe ako zrkadlá
a stále si nedovidíme na dno.
Zvyšok sveta zostáva suchý.

IV.

Usmievam sa, pretože nikdy
nebudem môcť narásť tak,
aby som ti bránila
vo výhľade.

V.

Keď odchádzaš, mizneš zo mňa
Strašne pomaly, aby som sa
nezľakla.
Najdlhšie cítim v ústach
bozky, ktorých sme sa zriekli.
Zvyšok sveta zostáva suchý.

Mám to na haiku

Slaný čaj

Slnko sa ako
podbeľová hlavička
lúhuje v mori

Schengen

Dotyky, pozor!
Za prekročenie hraníc
hrozí výčitka

Chudokrvnosť

Málo železa
v krvi na to aby si
ma priťahoval

JANKA DANKOVÁ, Trenčianska Turná

Blúdiaci

Neviem kam sa podela ľudská dôstojnosť
Tiché modlitby nádeje a viera
Teraz pod útrobnami bolesti
Len nárek a strach nás zvierá
Zabúdame až príliš
Na slová pravdy a večného svetla
Na slová dažďa
Ktoré hasili naše sny
Keď mali zhorieť do tla
A žila nádej každá
Ľudská
Malá a skromná
Tá z našej podstaty
Tá nádej
Ktorá sa už nevráti
Zabúdame
Viac než príliš
Na slová svätých ľudí
A tak len biedne
Každá duša blúdi
Po svete
Kde vypáchla ľudskosť

Porezaná diamantom

Mlčky krváca
Z rán lásky bratskej
Čo zmývajú bolesť
Neliečiteľnú časom
Objíma ho slovami nehy
Nemým hlasom
Ukrýva ju do dlaní vďaky
Bielym vínom mieša svoje slzy
Žije z nej
Jej jedinej
Čo vrátila mu život
Ktorý osud bral
Keď sa hral
Na krásku a zvierá
Dnes len v tichu
V dlani šťastie zvierá
Mal sestru Lásku
Čo zmenila talenty na večné blaho
Hoc ho prenasledovalo
Už navždy vedomie
Že kradol
Šťastie a život

ZDENKA LACIKOVÁ, Kopčany

Melódia

Po dvoch taktoch tvojho sóla
mávam husiu kožu
a trasiem sa ako holá
čisté tóny môžu

rozoznieť ma ako struny
naladené čisto.
Hudba je čln. Pláva plný
po notových listoch.

Napriek smútkom

Smrť všetko zbaví čara.
Ja hľadím ako zo sna
a poznanie ma zmára,
že som tak bezstarostná

a žialim iba preto,
že napriek všetkým smútkom
mám v sebe stále leto.
Nuž horieť musím prudko.

Samota

Zhltli vás dvere vášho bytu.
Zavreli svoje pery.
Samotu bez dna – nedopitú,
čo ostré zuby cerí
nevpustím k sebe. Nech si čaká.
Nech si ju kto chce berie.
Na lipe sedím. Hlasno krákam
a púšťam čierne perie.

Motív návratu

Vyčítaš mi, že sa vraciam večne
k miestam, chvíľam, ľuďom z dávnych čias.
Spomienky sú moje zuby mliečne.
Ich ozvena máva silný hlas.

Či ich vyvriem za zamknuté dvere?
Zarigľujem dvere z oboch strán?
Túžim dať dar synovi a dcére.
Ruky jak most k domu vystieram.

Polámané

Viem, že sa dávno polámalo
kolo, čo patrí k detským hrám.
Všetci sú vôkol, no blízkych málo.
Vo vreckách páste zatínam.

Bezlistá stojím, na perách úsmev.
Plody mi vetvy zlomili.
Myslím, že chápem dôvod, že tu sme.
Nechápem vlastné omyly.

Nedopovedané

Nevyslovíš čo chceš. – Ticho ostane.
Ja to beriem inak. Pochopiť to skús.
Ako keď sú všetky karty rozdané,
keď čakám, či hodíš aj posledný túz.

MARTINA BOLIBRUCHOVÁ, Žilina

Vzťah

Som ti
O polhodinu bližšie
A vraj by si vyschol
V rozuzlení.
Zošitá ihlou
Tetovaná jazvami
Nášho spoločného
Vlaku domov.
A tak si nežijem.

Omyl

Tajne sa vpila
Na kolenách
A so spojenými
Dlaňami.
Nechtiac prežitú
roky,
on je vraj oddnes
proste neveriaci.
A to už inak nebude.

LENKA HLAVÁČOVÁ, Piešťany

Dlžník

Som tvojím dlžníkom...
povedal si a
vložil hlavu do dlaní.
Požičané klamstvá
si mi
vrátil.
Tentoraz
boleli...

Prelety I.

Dve čajky dnes zaspali
-dôverujúc tráve-
príliš sýte na to,
aby rozstrihli
zobáčikmi
príliš modrú oblohu...

II. *(Nie je slušné nechávať takto
dve nahé nohy
uprostred horúcej cesty.)*

III. Pohladenie najtvrdšieho z tvrdých chodníkov vyzerá skoro ako hľadanie:
Dnes sa červenám
(do seba)
a pomaly prehítam
tiché plytké stopy –
kroky počúvané cestou
zarastajú
zvedavo a ľahko
dvojfarebnou dúhou

Zámky

Máš ma dlho na krku.
Mám ťa dlho na krku.
Viem, aké je ticho,
Keď spíš.
Vieš, ako spím,
Keď je ticho.
Maľujem ti vzdušné zámky
a ty –
klopeš na brány
tých skutočných...

MONIKA HOJDANOVÁ, Kamienka

Zvyšky

keď sa raz
rozdrobím
na piesok
posolím sa
do mora
a nechám sa
olizovať
vlnou
zrno za
zrnom za zrnom za zrnom
spením s si
pery
dotknem sa
slov
a nalejem sa
do mušle
aby tu po mne
ostal
tlkot
pri uchu

KATARÍNA HRUŠÍKOVÁ, Záriečie

Bezvedomie

Len dlhé nič:

Len tenká čiara.

Čierny kôň vošiel

do chotára

a pobádal ma:

Nasadni!

(Čas odpočítal tvoje dni.)

Ticho. Len ticho.

Ani bolesť.

A moje srdce

-také holé-

hodené na tanieri.

Zjedia ho lačné zvery.

Nie! No Nie!

Skrátka nie!

Ja nie som mŕtva.

Ešte žijem!

Nádych. A potom

návrat späť.

Už nie som človek.

Som len smeť.

Na tele tejto zeme.

(Skôr než ju zabijeme.!

Len tenká čiara.

Dlhé nič

a jeden slepý

pohonič.

DÁVID KONDÉ, Zlaté Moravce

Milá Astaros, môj plač, tvoja radosť

Vyhostený z pánovho chrámu
počúvam prosby pred dverami.

Meč som vložil do rúk vraha,
S havranom ostali sme sami.

Všetko je revolučné,

no nič sa nemení,

Rovnaká forma úľa

Smery v umení

Zotmelo sa

Zomrelo sa

A až potom keď kvetina zvädne

Uvedomíme si

Aké krásne boli v skutočnosti jej farby.

RUŽENA ŠÍPKOVÁ, Myjava

Oči starej mamy

Učila si ma mnohých kvetov mená,
voňali môjmu detstvu na pohrebe.
bola som z tvojej vôle zatvorená
v mlčiacom byte, v knihách, sama v sebe.

Učila si ma, akýi rub má šťastie.
Čo môže decko chápať krutý život,
Srdečne plačú oči zelenkasté,
keď vidie všetko sivasto a krivo.

Dnes prosím kliatbu, aby zo mňa spadla.
Je to už veľmi dávno, čo tu nie si.
No kedykoľvek pozrie do zrkadla,
zelený pohľad tvojich očí desí.

robotá

právník pracuje

vešia slová

na háčiky paragrafov

aby sa sústredil

potrebuje

zvukovú kulisu

počúva

ľúbostné piesne

a píše píše

návrh na rozvod

ZUZANA BRODZIANSKA, Nová Baňa

Trvanlivá láska

Kúpim si trvanlivú lásku
v potravinách
za rohom.

Pod posteľ ukryjem ju
a nikomu nepoviem,
že mám lásku,
čo vydrží viac
než deň.

Žuvačky nádeje

Obohrané piesne umierajú
v tónoch mlčania:

Ach láska...

ten sladký gýč...

čo sa skrýva

v preplnených vlakoch.

Lepím žuvačky na sedadlo
s nádejou, že si ich niekto všimne.

A opäť bude vŕzgať sneh pod nohami

Ako kedysi...

GABRIELA GRZNÁROVÁ, Tvrdomestice

Zdanlivý odchod zimy (otcovi)

Stápa sa sneh a na poli
mdlé slnko pije vodu z mlák.

Ľady sa lámu napoly.

Tušíš jar, čakáš ako vták
na teplý vietor do krídel,
z kabáta strácaš sny a strach,
akoby si to nevidel...

Tri zrnká vážiš na váhach času,
čo stojí ako pán
a tvoj tieň hádže do záhrad
bezmocne holým jabloniam.
Nesial a predsa bude žať.

Pozvanie na vernisáž

Mráz mi daroval biele kvety
a závoj ako neveste.

Mrznú mi slová. Neviem, že ty
už dávno stojíš na mieste
a päťou vločky snehu stláčaš,
len tak, len celkom beztvoro,
akoby si si skúšal čardáš.

Zo zamrznutých pohárov,
zo zamrznutých vodných hladín,
priezračných ako nedeľa,
na teba jedným okom hľadím
z obrazu pána Brueghela.

Oko

Celkom drobnou škárou hľadí do nás,
možno vidí veci, čo sa stanú,
pripláca si za modernú drámu
smútkom, čo má reprízu aj sto ráz.
Sto ráz krotí srdce ako topás
prsteň, ako laso zlého žrebca.
Nestačí sa diviť, ale predsa
škárou srdca pozerá sa do nás.
Sám netlieska každodenným drámam,
obetuje láske ako šaman,
dávno vidí veci, čo sa stanú.
Nebu chýba modrá, ľuďom slušnosť
-povie si, keď berie slnko vzdušnou
loďou svietiť na opačnú stranu.

Momentka II.

Musíš hľadať v šifrovanej správe
odvahu, čo prsty porozpletá,
more v mušli prelialo sa práve,
erotika neskorého leta
na nás číha v nekosenej tráve,
ty a ja sme z opačného sveta,
krúť sa so mnou v anonymnom dave,
alebo ma nechaj ďalej lietať.

Re: Hodinu pred úsvitom

Srdce si opäť novú klietku stíka
na lásku, beznádejne pochabú.
Krútiš sa s tieňmi do hodiny vlka,
spomienky derú šaty z hodvábu.
Bledý svit lampy do taktu ti dupká,
akoby ktosi stáda vypustil.
Kým pustí orech nedozretá šupka,
tancuješ. Krotíš tieň z plných síl.
Darmo si srdce zamklo dvere klietky
a ako strážca stojí pred láskou,
rad klietka pukne a vyletia všetky
zajaté krdle krehkých beláskov.

Pod višňou

Pod višňou si, do vlasov mi fúkaš
drobné zrnká zlatistého peľu.
Otočím sa, tak si potom trúfaš
pošteklieť ma stebлом skorocelu.

Ako dieťa, malý chlapec pyšný
na nápady, čo našli len teba,
raduješ sa, že nám sneží z višní
biele perie, ako v zime z neba.

Ako dobre, že ťa vánok smelý
zafúkal späť z nepoznaných zemí,
ako dobre, že si skoro celý
môj, no dávno celkom inej ženy.

MARTIN LANČARIČ, Trenčín

Duchovia Skalky

Zo skaly dole orol hľadí.
Tam v rieke , leží mŕtve telo.
Už nám viac nikto neprezradí,
či príliš veľmi netrpelo.

Zabitý bandou lúpežníkov,
umieral len vo vlastnej viere.
Kláštor už neprivíta mníchov :
skalný chrám strážia netopiere.

Benedikt bolo meno jeho...
Učiteľ jeho Andrej Svorad
vychoval na svoj obraz z neho
pútnika viery a mal ho rád.

Ten Svorad – martýr, odhodlaný mních,
Sčítaný pravdou zo sakrálnych kníh,
mučil sa bolesťou: mučil sa hladom,
spútaný reťazou okolo pása...

Na Skalku prichádza v noci jeho duch
A modlitbami je naplnený vzduch.
Práca a oddanosť bola ich spása

Prázdne sú steny kláštora:
zanikol chorál v kláštornej jaskyni.
Bránu na Skalku nám dnes už otvoria
len vierou nasiaknuté dejiny.

Duchovia Skalky – tí však neopustia
Ticho kláštora.
V tme občas zaznieva
Ich Ora et labora !

OLGA NEMCOVÁ-KOŠECKÁ, Trenčín

Hradná skala

Od dávna pri Váhu veľká skala stála.

Na nej ľudia postavili hrad.

Bol nádherný a mocný.

Tej jeho moci sa mal každý báť.

Ľudia sa rodili a zomierali.

Mestami prešli dejiny.

Ľudia hromadili poklady.

Na hrade sa nenašiel ani jediný.

Len tvrdá hradná skala,

čo tu už vtedy stála,

nám odkaz minulosti zachovala.

Na hradnej skale mesta Trenčína

známy vytesaný nápis

na Rimana Marka Aurélia

a jeho vojská spomína...

Keď cez Laugaricio prechádzal

na pamiatku tejto udalosti

ho sem vytesať dal

Hoci je kameň hradnej skaly tvrdý,

I portrétom Jána Žižku sa hrdí.

V podhradí žil obyčajný človek.

Bol pracovitý a skromný.

Tešil sa čomukoľvek.

Hrad sa nad nim hrdo týčil.

Až požiar v roku 1790 ho zničil.

Od vtedy prešlo veľa času.

Ľudia ho znovu opravili.

Dodnes obdivujú jeho krásu.

Duch hradných pánov

Jeho slávu stráži.

Dodnes je vzácnou perlou

Na Považí.

VIKTORIA LAURENT-SKRABALOVA, Paríž (Francúzsko)

Mestská rutina

Na oku mesačný monokel,
s povzdychom zdravím
neóny žmurkajúce
rytmom pomalého tanga.
Pery horia v prítmí
pouličných lúč,
na zábradlí vyleštenom
letným dotykom búrky
odrážam sa prerývaným
dychom.

Spolu s ostatnými oneskorenkami,
náhlím sa poklepkávajúc pokožku
ulice
flákam sa lapená do siete veľkomesta:
Ihličky opäťkov zvrátam do chodníkov
v akupunktúre rutiny.

TÁŇA BLICHOVÁ, Trenčín

Ostrvy

Vešíame ako na ostrvy
svoje trápenia
na rodičovské plecia.

Sušíme slzy
ako kvapky rosy
na rannej tráve.

Ba ostrvy znesú
i nárek lejakov
ranených duší.

Ochránia steblá trávy
pred búrky pohromou,
vlhkom a hnilobou.

Aj sušenie trávy
má svoj koniec.

Nastáva čas,
keď staré ostrvy
spočinú konečne
pod strechami
pri voňavom sene,
ako tie plecia
rokmi zúťlené!

Zákonitá to daň
i odmena za to,
že zachovali
vôňu trávy, zeme,
kým prídu nové sená.

KATARÍNA JANČEKOVÁ, Veľké Bedzany

Naučil si ma

Naučil si ma ako
vyrezať západy slnka
zo srdc broskýň

a potom vyfúkal zo skla motýľa,
čo každý deň mení farby,
uložil červotoče do dreva
a založil v mojich očiach
plamene

Ešte včera som tomu verila,
dnes si gombíky na svetri
pamätajú
už len tvoje dotyky
Mňa čaká na okne
zaváraný kostihoj

Dnes sa hráme

Dnes sa hráme,
že sme (umelci)
Budem tvoja
olejovka
Votrieš si ma
do dlane,
vyrastie(m) ti
z čiary života
Van Goghova
slnečná tanečnica

ZUZANA MARTIŠKOVÁ, Topoľčany

Premostená (venované rodisku Ľudovíta Štúra)

Tam vedú dnes k múrom
kaskádové schody.

Skladačka sivá
z kociek betónu.

Kosačka mrnčí v parku
trávnícové ódy,
pomedzi čiernu kožu stromov
presvitá záblesk neónu.

Len fasáda nad bránou
krikľavo zbledla
prepudrovaná pyšne vápnom,
(za príspevky,
len koľko vydalo...)

...a malý stromček
čo stojí takmer vedľa,
skrčený pod strechou
vekom ospalou.

Očami muškátov
díva sa smerom k ceste.

V dvojstupe vedú sem
ďalšie džavotavé kroky...

Tak na tomto
bohumilom mieste
strávil on svoje prvé
smutno-krásne roky.

Zákony strnulé
poslúchať jeho let nechceli.

A sloboda bola nekonečne vysoko.

Hnijú si teraz
zabudnuté
v schátralom Zay-Uhrovskom kaštieli.

Prihlučno bolo vtedy,
pritcho je tu po rokoch.

MÁRIA KOVALÍKOVÁ, Chynorany

...

„studňa sa tajne s dažďom zhovára ...“

Prší.

Suchá zem

Chváli vlahu.

„s dažďom sa tajne studňa zhovára ...“

...A pýta si vody viac.

(má odvahu)

Zamyká kamene

Na dno vodnej komnaty .

Kvapky lúčia sa

Splnom mesiaca zmámené.

Studňa

Volá:

Prísť sa vám znova oplatí.

Myslí na oázu v púšti

Kde kvapka vody stoná.

Sestrička moja ďaleká

Počuješ?

Vodička, voda už k tebe túžbou volá...

„studňa ... „

Pre unaveného smädného pútnika,

„studňa ...“

Ktorá znova za dažďom narieka...

MARTIN LANČARIČ, Trenčín

Muž, ktorý stál na našej strane

Možno je klišé písať na túto tému
rozhodné verše, ktorých bolo viac než dost',
no hoci hľadám v sebe istú schému,
viem, kadiaľ vedie ten myšlienkový most.

To on ho staval, keď bránil naše slová,
to on vždy pri nás v tej vojne o česť stál.
Bojoval rečou a napadnutý znova
zbavil sa špiny a z chladnej zeme vstal.

Nehľadel na to, či mieria naňho zbrane,
či budú naňho myslieť deti našich mám.
Chcel iba jedno: stáť na našej strane!
Dnes by už vedel, že nebol na to sám.

Viem, je to klišé a doba sa tiež mení.
Pred nami dávno už nestojí ten múr
pravdy a slova... Tak v tichom pochopení
klaniam sa za náš jazyk a ďakujem, pán Štúr.

ZUZANA MARTIŠKOVÁ, Topoľčany

Špendlenie jesene I

Len v básňach zrejú staré jablone
do formy perál z baroka.
Diery sú dané v zákone.
Sny ciachované raz do roka.

A ja som stále zrelá tajiť dužinu,
pod šupkou vrások zakríknutá.
Babiemu letu kladiem za vinu,
že sa k nej červík neprevrтал.

Špendlenie jesene II

Hodím ti dlaň ešte v rukáve,
papier a nožnice.
Strihanie bolo by boľavé,
Prilož ju radšej na líce.

Múku z kôrky
trochu drapľavej
stieraj nenápadne.
Nech smiem si trúfať naďalej
kým do rýh nezapadneš.

Špendlenie jesene III

Vietor si hľbi diery do altánkov.
A jeseň skladá presušené prádlo.
Žehliť si úsmev,
matne burčiakový,
už by mi ani nenapadlo.

Teplo si kúpim v sekáči.
vyfarbím sa ti
holým krkom.
Vlnené očká nežmúria.
Aspoň, že ty si
na mňa mrkol...

Modrý Rám a Slnčné Posedenie

Len útržok známej tváre,
vkráda sa do nacvičujúceho rámusu.
Ako myška.

Popri radostnej snahe,
ktorá potajmo vzpiera hlas
ako dve kovové tyče
šúchajúce sa o zem.

Uprela pohľad na oranžového huslistu.
A až vtedy,
zočím jej žiariacu sivú.

Otvorené starobylé okno,
impresionistická kakofónia
a oslnené stromy ktorým
ona dáva filmový pokoj.

Kebyže mám fotoaparát, odfotím ju.

Ten pokoj a vyrovnanosť,
aký sálal jej obraz hľadiaci do tučnej kocky
ma navrátil do minulosti.

Drevené koráliky na tenkom zápästí.
Modré plátenky, biely sveter.
Pásikované ružové ponožky,
pod ňou pohodená látková azúrová taška.
Dokonalé dieťa kvetov.

A tá kobaltová čelenka so sedmokráskami
mi znova otvára starú učebnicu angličtiny.

Srne oči si všimli moju pozornosť.

Usmiala sa na mňa.

Ani ten trochu pokrivený zub by som na nej nezmenila.

Taká bola krásna.

Zavolá ma skladateľ.

Zabudnem na ňu na chvíľu,
len aby som ju tam zas našla rovnakú,
a aby mi priateľ z kníhkupectva pripomenul,
že nič čo poviem nie je pravda.

•••

Zmena

Hnev neprichodil.

Lebo tak som ľúbila.

Nedávno vtedy.

Teraz.

Hnev neprichodí.

Lebo je mi to jedno.

Učenie nového priateľa.

Všade ju vidí.

Miluje všetko a vždy.

Blázon či génus?

Jalovo stojím.

Boh mi dokáže opak.

Už ju vidím tiež.

Priateľstvo

Vyriekla navždy.

Neuverila som jej.

Neodišla som.

Vyriekla nikdy.

Neuverila som jej.

Niet od koho odísť.

Úbožiak

Zdokonalený.

Čuje vravu priateľov.

Však stále je sám.

Zdeformovaný.

Vedomosť i zručnosť má.

Ale iné chcel.

JOZEF PÁLENÍK, Svinná

HAIKU básne

Lampy

Lampy pohasli
to večer ich poprosil
že aj on chce spať.

Sekera

V dymnom habite
sekera sa zaťala.
Na mňa nepite.

Viera

V čo-to ja verím
aj nepoznanému, že
ďaleko je Rím.

Domov

V náručí stromov
spíme pod jednou strechou.
Ja a môj domov.

Vločky

Vločky našli zem.
Schúlili sa do kľbka.
Veď im je zima.

Rosa

To sa tak musí,
ranná kvapôčka rosy
otrie kov kosy.

Slza

Ustatá slza
steká koľajou vrásky.
Už nie je z lásky.

PETER ŠÍPOŠ, Topoľčany

Keď vnútri nespím

možno sa zháčiš
z podobnosti dňa
hore vystreľujem dažde
s ktorými si
myslím rada
pravdaže nie som poľovník
vystielam žalúdok
pre útulnú empatiu
vo vrecku
počúvam ťa sen
prichádzať z Považia
keď vnútri nespím
ako vonku
odbočíš slnko
a ja pochopím
že tento deň ti príde
na kožu
príliš slnečný
zatiehnem rolety
nechcem inak
len priliehavo vidieť
cez ľavý bok
tvojimi svetielkami
keď vnútri nespíš ako vonku

Exit

nespávam
keď soľ prebíja more
v mŕtvom si drobí
lôžko na vrásky
vystúp
ešte hore
predsa ako dážď
vode nedovolí
vôbec umierať

ANDREA TRUSKOVÁ, Trenčín

Ešte

Som nezvyknutá
ako
s precíznosťou
ukladáš lyžičky
vždy rovnakým
smerom
utieraš kvapky
vložnej vody -
nezvyknutá
ako
s nehou
ukladáš (moje) city
do svojej náruče
(smerom do teba)
utieraš kvapky
mojich sĺz
do nášho
minulého
i budúceho
(pre) žitia

Predcit

je
čakanie
na niečo
od teba
ku mne
odo mňa
k nikomu
k niekomu
ako ty -
k tebe
predčasne (?)
k nám

Ander (sen)

Vchádzaš
do chrámu
len preto
aby si
z neho
mohol vyjsť
podržať
(večný oheň)
podržať
zdržať sa
pomaly hasnúť
pomaly zhasnúť
niečo
ako niekto
chlapček bez zápaliek

...

Keď prestanem
túžiť
spadneš mi do lona -
jablčko
Z divej čerešne
začínaš tušiť
čo všetko
sme mohli
čo všetko
sme mohli mať
v časoch minulých
i okamih predtým
kým sa lány rán
začali jeseňou
od hanby
červenat'

et...

V mene Otcov
i Synov
(duchov)
doby dnešnej
i tej minulej
aj dnes sú
kamene vhod
na hod
lebo
kto do teba...
ty doňho
(najlepšie suchým)
chlebom
lebo
kto na teba
ty naňho
naďalej
zvysoka ...
pozeráš

...

Stmievaš
sa mi -
po pamäti
objímaš strom
jeho drevená
náruč
zmäkla
do noci
kde
zjagavené
hviezdy
ohlasujú
blížiaci sa
koniec svetla

RK nevolať

Ponúkam srdce
bez pravej komory
inak funkčné
stačí ho
priložiť k lícu
zohriať v dlani
chlácholiť
najmä pred svitaním
občas mu nešepkať
ako bolí
a občas chváliť
že bije
aj bez komory
Predávam srdce
zvlečené z nehy
zvlečené z kože
samo byť nesmie
samé biť môže

ELIŠKA KOHLÍČKOVÁ, Příbram (Česká republika)

Poškrabaný (starý) gramofonovy desky

Kousek od mýho bytu je zastávka určená lidem
co někoho ztratili

strašně rád chodiš kolem a přemýšlíš o životě

jaro bude hřát do očí a holky budou zase nosit minisukně
slunce bude přiznávat doteky na hladovejch výkladních skříních
bude jaro a pohyby záclon

občas sbíráš slzy nahromaděné v okapu
na soukromým náměstí nešťastných
odkopnutých
nechtěných

sirotku, básnků, vdov a prostitutek s červenou rtěnkou

nebe je plný holubů v roli poslů špatnejch zpráv
a na lince důvěry to nikdo nezvedá.

MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ, Topoľčany

Výčitka

Možno sa vám zdá,
že my mladí
poznáme len príbeh stromu – Ygrasilu.
Čítame len báje cudzích zemí.
Ale nám tie vlastné
nemajú ako dodať silu,
keď naši učitelia v škole
musia zostať nemí.

Už dávno zabudlo sa
na korene s výhonkami
a zo starých diel
je len suchá ratolesť.
Do hláv sa nám tlačia
Iba samé zahraničné spamy,
otupujú myseľ,
zabúdame na bolesť,
čo prežívali dávno tí,
čo v rukách mali perá
a o ktorých čoraz menej vieme.
Nad hlavami sú len ich letiace tiene
a boja sa dní,
keď na nich
celkom zabudneme.

(napísané pri príležitosti 100. výročia úmrtia Svetozára Hurbana Vajanského)

KATARÍNA SMIKOVÁ, Poprad

+++

Odhrň si vlasy
z čela
chcem ti lepšie vidieť
do tváre
keď sa slzy
za nás budú modliť
Odchádzam

Veď aj môj pes
na cudzích ľuďí
šteká

++

Na diery po slovách
každý večer v snoch
prikladá mi Boh
skorocel nádeje...
...veď
sa nič nedeje!
Len
tvoje ústa akosi
prestali mlčať bozkami.

RUŽENA ŠÍPKOVÁ, Myjava

Pokrok

mala som lásku
na gramoplastniach
a magnetofónových
kazetách

potom ktosi
stvoril internet
a povedal

mailujte sa
a kopírujte sa

Prepísknutý deň

Zapískam ráno
hvizd prepichne hodiny
a doznie po polnoci
minúty chutia
divným (ones)korením
vystúpim z radu
pár zastávok pre konečnou

nevyštartujem
nebudem tancovať

cez dierky písťaly
sa vytratím

na začiatok melódie

Nanešťastie

mám mať rozum
tridsaťročnej
hoci sa cítim
na pätnásť

a predsa si
hmlisto spomínam
že dospelá
som už kedysi
bola

Keď

umelca poznamená
každá veľká zmena
premieša mu vnútro
rozvlní nervy bleskom

takže keď zomriem
začnem písať
trochu inak

TOMÁŠ TURNER, Trenčín – Opatová

Modrá pesnička II

Modrý deň modrá noc
dve strany jednej farby
modrý prízrak modrých veží
spev smiech z pier ti neplaší

Modré krídlo anjela
v mojom člne tvoje modré paže
dve modré veslá v nočnej košeli
a ja o modrú soľ poprosím.

Hviezdy vyskočili v modrej bráne
z vlasov pascu kladieš
na modré kone aj žirafy
krmíš ich modrými ružami

Nebo modré v modrej slze
som Kandinský v modrom období
ty moja modrá víla
napínaš plachty obrazu

Výber literárnych príspevkov do súťaže
Studňa sa tajne s dažďom zhovára
(1993 – 2016)

ŽÁNER: PRÓZA

BOHDANA KVASNIČKOVÁ, Trenčín

Vianoce na Dunaji

Je pár dní pred Vianocami. celkom prozaický deň. jediná zmena, jediný svetlý bod – cesta do Viedne.

Zobúdzka ma mama a ja v polospánku, inštinktívne kráčam do kuchyne. Nedočkavo chlipkám šálku teplého čaju a hádzem do seba chrumkavý koláč. Hodiny odbíjajú šesť a my v opare decembrovej hmlы smerujeme k autobusu. Prší. Kvapky drzo klopú na dáždnik a mňa na okamih premkne skľúčenosť. Nastupujeme do autobusu plného rozospatých tvárí. Tí bezstarostnejší sa ukladajú k cestovnému spánku (a možno snívajú svoj sen o materiálnom blahobyte). Ostatní tupo hľadia von oknom.

Prechádzame Bratislavou a neďaleká Petržalky nás víta svojimi obytnými škatuľami. Colnica plná áut, zaparkované mercedesy, béemvéčka, ruch, vôňa praženej kukurice z neďalekého stánku. Prichádza mladý colník a my formálne ukazujeme pasy. Opúšťame Slovensko a plnou parou uháňame do Viedne. V duchu si opakujem všetky nemecké slovíčka, pred očami mi skáču členy – der, die, das...Pár predo mnou si nalieva kávu z termosky, odkiaľsi zavanie pach domácej pálenky. Z nepochopiteľných dôvodov ma zachváti túžba vrátiť sa domov. Len na chvíľu. Kým sa na obzore neobjaví Viedeň. A s ňou asociácia valčíkov, Straussa, typických obchodíkov, starých kostolov a nádherných parkov. do tašky balíme jedlo, také dôležité pre slovenských turistov. Chlieb, šunka, ovocie. Do zásoby nabalení kráčame do najväčšieho viedenského nákupného strediska.

Sledujeme húfy Slovákov, ktorí sa v tejto mase najrôznejších márností sveta trhajú o lacnú kávu, hrozienuka, či kakao. Všade bzučí hluk. Slovenčinu strieda nemčina a tú zasa skomolená angličtina indického obchodníka predávajúceho drahé koberce. Oči hlúpnu od všetkých tých zrakových vnemov. Plné nákupné koše, vôňa hamburgerov sa mieša s ťaživým dychom parfumov od Diora. Do víru udalostí nás láka oddelenie hudby, kde s typickým slovenským nadšením skúšame „kamerovať“, či brnkať na japonskej gitare (prirodzene zadarmo). Boľavé nohy ledva vláčime za sebou a pod náporom únavy a zároveň malinkaté šťastie, smerujeme k autobusu. Žalúdok spieva svoju melódiu a my sa sýtíme domácou kuchyňou.

Ako zmyslov zbavení sa neskôr vyrútime na najväčšiu a zároveň najdlhšiu ulicu Viedne. Marie Hilfestrasse sa vinie od Kunsthistorického múzea a niekoľko kilometrov pokračuje vpred. Vidieť tu takmer všetko: počnúc kategóriou hippies, cez pankáčov a alpských frajerov v zelených klobúči-

koch, nóbl slečny s chrtom na vôdzke až po dotieravých obchodníkov, ktorí zaručene ponúkajú ten „najlepší“ tovar. A tak aj my podľahneme čaru mies-ta. Nad hlavou preletí krdeľ holubov a do výšok obchodného domu sa vyšplhá romantický dych fanfár.

Hryzieme hranolky. Odkiaľsi tlmene zaznieva *Tichá noc*.

Stmieva sa. mesto viditeľne ožíva. More neónových svetiel, blikajúcich nápisov, reklám. Unavenejší než ráno, oddychujeme. Do zimného večera, pyšne ako čipka nevesty, žiari viedenská radnica. na stromoch začínajú horieť obrovské lampióny, svietiace srdcia a iné vianočné ozdoby. toto všetko, spolu s pôvabnými štýlovými alpskými stánkami vytvára fantastickú atmosféru. Obdivujeme bohato prezdobené medovníčky, sklené zvončeky a gýčové obrázky betlehemskej noci. Vrava ľudí (Viedenčanov s deťmi a turistov) sa mieša s nasladlým spevom rakúskych muzikantov. Slastne vdychujeme vôňu pečených gaštanov a popíjame lahodný punč. bohatý, skutočne bohatý predvianočný večer.

Ibaže...

Synček sa nám narodil v chudobnej maštali!

Schody (úryvok)

Tak pekne po poriadku: včera som sa určite pohádal ako ešte nikdy, čo malo pravdepodobne za následok, že si nič nepamätám (psychická porucha). Otras mozgu to byť nemôže, lebo nemám ani škrabanec a nič ma nebolí. Všetko ostatné musím zvládnuť...ospravedlím sa a za dva dni bude všetko v úplnej pohode.

Vstal. naposledy si povedal, že bude všetko O. K. Vyšiel z izby. Zamieril do kuchyne. Nič sa nezmenilo. Obaja jedli a nič si nevšimli. Nerozprávali sa ani medzi sebou. To ho odradilo, svoj prejav zavrhol. Sadol si na svoje miesto a zobral si rožok. ticho preťal otcov hlboký hlas: - Neopováž sa doň zahryznúť! –

George ho preľaknuto vrátil späť a pozrel sa na matku. tá mu pohľad opätovala (oči mala lesklé, vyžaroval z nich strach.)

- Len sa skús dotknúť niečoho, čo sme my kúpili! takú sviňu ako si ty chovať nebudeme! – Pozrela sa na manžela ten s ňou mlčky súhlasil. Vzal si krajec chleba a začal ho provokačne natierať. George nechápavo pozrel na oboch. Niečo nebolo v poriadku, ešte nikdy sa s ním takto nerozprávali. Previnilo sa zatváril a prudko vstal. vyšiel z kuchyne. na chodbe sa stretol so sestrou. Nezaujato sa na ňu pozrel. Všimol si, ako je svietia oči od radosti. (len od radosti?)

- Pôjdeš do decáku...- bolo jediné, čo zachytil z jej arogantnej poznámky. Vošiel do izby a tresol za sebou dverami. Sadol si. Bol na pokraji psychického zrútenia. V takom duševnom rozporení doteraz ešte nikdy nebol. Ani jeden konflikt nemal také nepríjemné dôsledky ako ten, na ktorý sa ako naschvál, nepamätá. (strašne ho to sralo) Chcel sa vyzúriť, ale dvere do izby sa prudko otvorili. Pozrel sa, kto ho chce otravovať pri trucovaní. len čo zdvihol zrak, niečo ho prudko udrelo do tváre. Otec mu dal facku.

- V dome, za ktorý si nezaplátil, nebudeš trieskať dverami.- hlas mal oveľa hlbší a chrapľavejší. na okamih sa odmlčal a potom pokračoval: - a keď sa nevieš zmestiť do kože, tak žiadna televízia, žiadni kamaráti a či dostaneš žrať (žrať? veď také slovo sa u nás nepoužíva!?) to si ešte rozmyslím. najskôr sa ospravedlíš mame a odprosíš Janet, že nič podobné sa nebude opakovať. Potom dostaneš najesť.-

Skončil s monológom a čakal na odpoveď. George sa nezmohol ani na slovo. Iba nechápavo pozrel na otca. Vo dverách sa zjavila sestra, škodora-

dostne sa usmievala.

- Áno...- ani nevedel, ako to vyslovil. Otcovi krátka odpoveď asi nestačila, lebo hneď vyšiel z miestnosti. Janet ho nasledovala.

- Tak to som riadne prehnal...- Opäť si neuvedomil, že myslí nahlas. Ešte asi dve minúty uvažoval nad ospravedlnením a keď si bol istý, aké slová použije, vstal a šiel do kuchyne. Bola prázdna. Na stole ležali nedojedené raňajky. Len čo sa otočil späť, buchli dvere. NIEKTO vyšiel z bytu. Chvíľu počkal a potom sa rozbehol do všetkých miestností, bol doma celkom sám. Začalo mu v žalúdku škvŕkať od hladu. využil neprítomnosť rodičov, vzal si rožok a začal ho jesť. Dvere buchli opäť. zľakol sa. rýchlo vstal a prebehol cez chodbu. bytové dvere boli otvorené a na schodisku sa svietilo. Vyšiel z bytu. George sa naposledy pozrel za seba a zavrel dvere. Stál celkom sám na siedmom poschodí, bolo úplne prázdne. Obul si topánky, pozrel sa do medzery medzi zábradlím. O dve poschodia nižšie zbadal NIEČIU ruku. Zmizla. Pozrel sa na výťah a chcel ho privolať. Nefungoval. Rozbehol sa dolu. Nevnímal koľko poschodí už zišiel a preto ani nevedel, na ktorom sa práva nachádza. Zdalo sa mu, že už je aspoň na treťom. Priestor medzi schodiskom a výťahom sa zmenšil. Nevnímal to. Opäť sa pozrel do medzery. Ruka bola o jedno poschodie nižšie. Rozbehol sa. Cítil, že dotčnú osobu už musí dobehnúť. Konečne zbadal tieň, hneď zmizol. Georga začalo pichať v boku, zastal.

Bolo ticho a ten NIEKTO zmizol. Opäť bol sám. Ťažko dýchal a bolo mu zle od žalúdka. Nevedel, prečo bežal ako zmyslov zbavený za niekým, kto si zrejme z neho robil srandu; pripadal si ako blázon. Dych sa mu konečne trochu spomalil. na chvíľu sa započúval. Okrem tlkotu svojho srdca nepočul celkom nič. Rozhodol sa, že pôjde domov, počká rodičov, odprosí ich (aj keď nerád), poriadne sa naraňajkuje a potom sa uvidí. Otočil sa.

Od okamihu, či sa zobudil, ubehla celá polhodina, ale on už zažil dva šoky. Od nervového zrútenia ho zachránil len vek a ľahostajnosť. Len sa otočil, podvedome sa chytil zábradlia, aby nespadol. Schody, ktoré mali viesť hore, zmizli. Stál nad priepasťou ničoho...Poobzeral sa na všetky strany, ale okrem schodiska dole nevidel celkom nič. Prekonal tretí šok. Dlhو sa nemusel rozhodovať, či zostane stáť a čakať, kedy sa psychicky zloží, alebo či pôjde dole. Pomalým, neistým krokom začal schádzať. Zavrel oči, pridržal sa zábradlia a na upokojenie počítal schody, tretí... piaty... ôsmy... Došiel na medzi poschodie, otočil sa a schádzal ďalej. na štvrtom schode sa obzrel. Medziposchodie mu zmizlo priamo pred očami.

Vykríkol. ešte silnejšie zovrel zábradlie a začal dychčať. zatočila sa mu hlava.

Opäť stála na poslednom schode, za ním bol už len prázdny priestor. Chvíľu postál a pridržal sa zábradlia. Rozmýšľal, čo podniknúť. všetko sa mu zdalo šialené.

(otec... matka... sestra... ruka... schody... všetko...)

Okrem schodov a zábradlia nie nevidel. Výťah aj steny zmizli. Zostal len prázdny priestor, ktorý sa nikde nekončil. Zdvihol sa mu žalúdok, vyšla z neho len hustá, žltá tekutina. ešte chvíľu ho napínalo, ale okrem slín nevyvrátil nič. začalo mu byť teplo. Ako zhypnotizovaný pokračoval ďalej. Schody začal opäť počítať, ale oči mal otvorené. Asi po troch podlažiach sa len nezaujato pozrel, aby sa presvedčil, že nič za ním nie je. Schod, na ktorom pred chvíľou stál, zmizol. Už ho to neprekvapilo. Nad tým, prečo miznú schody a prečo okolo seba nič nevidí, nechcel premýšľať. Časť jeho myslenia ho nútila uvažovať nad tým, čo bude na konci. Striaslo ho...začal sa poťiť. Uvedomil si, že mu je strašne teplo. Zdalo sa, že cíti oheň.

George vyrastal v katolíckej rodine. Jeho babka bola náboženský fanatik, čo sa odzrkadlilo aj na jeho matke. Otec bol síce ateista, ale tak sa do nej zaľúbil, že privolil, aby bol pokrstený a aby boli zosobášení v kostole. tým si zaistil vydedenie zo strany svojich rodičov. George ich nikdy nepoznal. Ako štrnásťročný sa dokázal vymaniť z matkinho vplyvu a vytvoril si vlastnú teóriu. Svoje názory si však nechal pre seba a rodičom sa nezveroval. Chodiť do kostola neprestal, ale len čo sa naskytla príležitosť, tak nešiel.

Práve stála na miznúcom schodisku a bolo mu strašne teplo. Cítil, že schody sa od tepla úplne chvejú. Hlava ho páčila. Dotkol sa vlasov, boli horúce a veľa nechýbalo, aby vzbĺkli ako fakľa. začal niečo tušiť...Sadol si a začal nad svojou teóriou rozmýšľať. Celé dva roky sa zaoberal štúdiom kníh, ktoré vyvracajú kresťanské náboženstvo a teraz sa jeho viera podlomil. (alebo niečo podobné). tak veril, že Boh neexistuje, a teraz? všetko si môže vysvetliť iba ako TREST, boží trest. Ved' nehovorí sa v Svätom písme, že...

- Niééé... - zreval do prázdna. - Niéééé.... - zaťal päsťe a rozbehol sa. Po krátkom behu ho teplo tak unavilo, že nedokázal bežať. Bál sa obzrieť za seba. Veril, že len čo sa obzrie, zbadá niečo iné, niečo strašnejšie...

Prázdno by ako tak zniesol, ale..Otočil sa. Namiesto ničoho videl schody, tri schody...Zreteľne na nich videl šľapaje od svojich topánok. Boli červené a rozžeravené. Na treťom schode šľapaj vzbĺkla, zmizla spolu so schodom. (teplo, strašne teplo)

Na druhom schode šľapaj vzbĺkla tiež. zacítil strašné teplo na hlave, horeli mu vlasy. Zhoreli na prach. Ani to nebolelo...Schod pod nohami ho začal páliť. Pozrel na topánky, podrážka sa začala od horúčavy topiť, zvrieskol.

Zisti, že ak nechce zhorieť na mieste, musí ísť ďalej. Musí pokračovať, aj keď vie, že táto cesta nikam nevedie. (nikam?)

Pomaly začal schádzať nižšie. Schody už nepočítal. Pozrel sa pred seba a snažil sa sústrediť na pocit hladu. trochu to pomohlo. schodisko za ním mizlo v plameňoch...

Musím skočiť, musím ...zaťal zuby, zavrel oči a skočil.

Opäť zreal, ale tentoraz preto, lebo mu horeli nohavice. ešte stále stál na schodoch, neskočil. Rozbehol sa. V behu vnímal okolie. Zmenilo sa (či k dobrému, alebo zlému, nevedel.) vtedy nevidel nič okrem prázdna, teraz vidí plamene. Žlté, modré, mŕtve plamene. Najvyššie olizovali koniec schodiska. Odhadol, že mu chýba asi desať medziposchodí.

(oheň, smrť)

Spomalil. Nohavice mu stále horeli a zapálila sa aj košeľa. najvyšší plameň mu olizol tvár. Cítil pach. (smrad) spálenej kože. Už nedokázal myslieť, cítil, ako neviditeľný oheň požiera jeho mysliace centrum, ako nezhorí skôr jeho fyzické telo, tak jeho

(čo? duša?)

myslenie zmizne. výsledok bude ten istý.

(oheň, smrť)

zomrie...

Skočil..

- Preboha, robte niečo! – vykrikla žena v župane a potiahla za ruku požiarnika, ktorý stál hneď vedľa nej.

- Panička moja zlatá, robíme- otočil sa k nej -robíme, čo je v našich silách.-

Žena sa poobzerala po okolí. všade stáli ľudia a hlavy mali vyvrátené dohora. Pozerali sa na siedme poschodie. Začalo ňou triasť. Zmohla sa už len na tri slová , - mám tam syna..-

Požiarnik sa na ňu ešte stále pozeral a rozmyšľal nad jej postavením. Do jej situácie by sa dostať nechcel, určite nie.

Cesta ku šťastiu

(úryvok)

Petra s Robom čakali na zastávke. Prišiel autobus. Kúpila mu lístok, usmiala sa na neho, keď si sadal na sedadlo a požiadala vodiča, či by mohol dohliadnuť, aby vystúpil na správanej zastávke. Prikývol. Peťa si bola istá, že ho bude niekto čakať, že mu pôjde niekto oproti. Odišla až vtedy, keď stratila autobus so spolužiakom z očí. Plakala.

Ráno vstala s presvedčením, že si bude Roba viac všímať, že sa mu pokúsi pomôcť. Robo do školy neprišiel.

Asi sa z toho nestihol vyspať, vravela si.

Cez prvú hodinu niekto zaklopal na dvere.

- Á, to ste vy, pani zástupkyňa, - usmiala sa triedna.

- Alenka, mohla by si so mnou pustiť Peťu? _

- Pravdaže. Petra, volá ťa pani zástupkyňa. –

Petra vstala. bola nevyspatá, príšerne ju boleli ramená, ledva sa vliekla, ale bola zvedavá, čo od nej zástupkyňa chce.

- Prosím, stalo sa niečo? –

- Pod' so mnou do kabinetu, - zástupkyňa na ňu ani nepozrela. Asi to bude zlé. Peťa pocítila neblahú predtuchu.

- Sadni si! - zástupkyňa ukázala na stoličku.

- Prosím ťa, mohla by si mi vysvetliť, čo to malo včera znamenať? –

- Včera? –

- Chudiatko. Netvár sa, že nechápeš. Myslela som si, že si slušné dievča. Ale slušné dievča sa nevláči po nociach s opitými chlapmi. Verila som ti. Sklamala si ma. Dúfam, že si uvedomuješ, že dievčatú, ktoré behá po nociach s opilcami, nemôžem zveriť dve nevinné deti. Doučovať nepôjdeš! to nemôžem dopustiť. Petra, sklamala si ma. Veľmi. Ak mi budeš chcieť niečo povedať, príď do zborovne a dones aj kľúče. vyzerala si byť slušné dievča, a si ako nejaká obyčajná pobeh...-

Zástupkyňa sa zasekla. Uvedomila si, že zašla príďaleko, no nebola si schopná priznať svoju vinu.

- Vôbec ti nie je možné veriť. -

- Ale to je celkom ináč. -

- Ako? no, ako? nevieš? Keď si to ujasníš, príď, ale pochybujem, že ... –

- No tak, čo, Peťa, chceš mi niečo povedať? – opýtala sa zástupkyňa a zamračila sa na ňu.

- Nie. Tu sú kľúče.- Petra jej ich vsunula do dlane a vyšla von. Plakala. Plakala nad strateným šťastím. Si skvelá! – utešovalo ju priateľské ja. Nezradila si ho. Si správne dievča. Možno – zafňukala Petra. Ale Roba nenávidím. On môže za všetko.

Petra vošla do triedy. Nevnímala nikoho, ale predsa si všimla, že Robo je už v škole. Asi sa vyhovoril, že zaspal. Sedel na mieste. Pod očami mal kruhy. Petra sa s nikým celý deň nerozprávala. chcela sa pozrieť na Roba, prepichnúť ho pohľadom, ak by to bolo možné, aj zaškrtiť. Uvedomovala si, že sa naňho nemôže hnevať, že on za nič nemôže.

rozmyšľala nad ním celú noc. Ešte ráno mu chcela pomôcť. Teraz to už nedokázala. Cítila jeho pohľad, jeho prosiace oči. Chcela sa naňho pozrieť, no nemohla. Vedela, že by mu tým pohľadom dala na vedomie, že ho odsudzuje. A to predsa nechcela. Uvedomovala si, že ho nemôže súdiť, ale stratila priveľmi veľa, aby sa s tým vedela zmieriť. na druhý deň pôsobila vyrovnanejšie ,ale svoje obvinenie dusila hlboko v sebe. na obede sedela sama, nechcela spoločnosť. Odrazu pri nej niekto zastal. Zdvihla oči od polievky, ktorá bola bez chuti (v kuchyni nezvykli soliť). Robo. - Ahoj-,_ zašepkal. Chcela odpovedať. nemohla však. V hrdle jej navrela obrovská hrča. Vládala iba kývnuť hlavou.

- Peťa, nešla by si dnes so mnou do kina? – Robo vravel ticho a prosebne. Chcela zakričať nie, ale odrazu v tom uvidela veľkú príležitosť vykričať mu, čo sa pre neho stalo. Prikývla.

- Fajn, tak o štvrtrej pred kinom. Dobre? –

Kývnutím naznačila svoj súhlas. Robo čakal, že mu niečo povie. Nepamätal si celkom jasne na včerajšok. Keď sa ráno zobudil, príšerne mu hučalo v hlave. Nerozumel tomu. Bolo to nejaké slovo, ktoré sa stále dookola opakovalo. rozmyšľal nad tým, čo to môže byť. Včera ho niekto oslovil. Ale kto, bolo to nejaké dievča: Spýtalo sa ho, či s ním môže ísť na stanicu. Aká ironia, že či môže?! Vtedy mu to bolo jedno. Ale kto to bol? Prečo to urobila? Prečo sa nezatváriala, že ho nevidí? – veď on by ju ani nespoznal. Až v škole prišiel na to, že to bola Peťa. Keď vošla do triedy, ten jej pohľad! Trval síce iba stotinu sekundy, ale vravel všetko. To slovo v jeho vnútri dostalo konkrétne podobu.

Petra, Petra, Petra... Robo to stále nechápal. Nikdy sa s ňou nepriatelil a predsa mu pomohla. A ..možno mu pomôže aj druhý raz. Robo stavil všetko na jednu kartu. Buď povie áno alebo nie. Povie jej to, povie. Určite, aj keď s ňou teraz nie je žiadna reč. Robo sa na ňu ešte raz pozrel. Prehŕňala sa v tanieri.

- Tak ahoj. -

Bolo o minútu štyri. Robo stál pred kinom už dobrú polhodinu. Čo keby prišla skôr? Petra došla presne. Bola rozhodnutá. Chcela mu povedať všetko. darmo sa v nej niečo búrilo, bola rozhodnutá povedať mu úplne všetko. Predstavenie sa začínalo o pol piatej. Zostávala im ešte polhodina na rozhovor.

- Peťa, mala si to predvčerom so mnou ťažké, však? – Robo bol nervózny. Rozhodol sa ju o niečo požiada a bál sa, že ho odkopne. Petra cítila, že buď mu to povie teraz, alebo nikdy. vedela, že ho tým veľmi raní, že mu môže dokázať, že s chalanmi sú vždy problémy. Vždy. Toto slovo už niekde počula. Peťa sa zarazila. Nie, to nie je možné. Ja predsa nie som ako zástupkyňa. Ja mám chalanov celkom rada. Však nie som taká ako ona! Jej druhé ja mlčí. Tak som? Ticho. Dočerta, tak som? Onemelo si?

Si. zaznelo to ako rozsudok smrti. Nie, to nie je možné, nie som taká.

Petra zneistela. Odrazu mu nebola schopná nič vyčítať, nedokázala to. Cítila sa byť zbytočná, nepotrebná, zlá, hlúpa. Pozrela sa na roba. Bol smutný. rozplakala sa. Robo ju chytil za ruku.

- Neplač. Nesmieš plakať. Ja...ja by som sa veľmi rád zmenil. Chcel by som prestať piť. Vieš, ale ja to nedokážem. Potreboval by som niekoho, kto by mi veril. Kto by mi veľmi, ale veľmi dôveroval, potrebujem niekoho ako si ty. Pomôžeš mi?-

- Pomôžem – zašepkala. Sama nevedela prečo, ale cítila, že musí prikývnuť a že mu chce prikývnuť. Jej dobré ja sa potešilo. Nesklamala si ho. Stratila si dve deti, na ktorých ti záležalo, ale ktoré si vôbec nepoznala. Získala si však človeka, ktorý ťa potrebuje.

Peťa, vieš, že si šťastná?

Vlak

(úryvok)

Kdesi zaplakalo dieťa. Jeho usedavý nárek všetkých prebudil, všetko sa rozhybalo. Len jedna postava stála nehabne uprostred cesty, silné porovyv vetra šklbali plášťom a široký klobúk jej zakrýval tvár. Hlavu mala sklonenú.

- Kto ste? - zakričal dôstojník. Bledá tvár mu spurpurovela a pevne zovrel pištoľ, až mu zbeleli hánky. Vzápätí neznámy človek prudkým gestom odhodil klobúk. Ten chvíľu poletoval vo vetre, až sa širokým oblúkom zniesol na vyprahnutú zem. Všetci stíchli. S úžasom hľadeli na kovovú masku, ktorej neznáme ruky vryli s takou dokonalosťou črty nariekajúceho človeka, až sa zdalo akoby železné slzy stekali dolu tvárou neznámeho. Každý vryp, každá vypuklina chcela dačo povedať, prezradiť tajomstvo človek nosiaceho túto masku.

- Úbožiaci! – preriekla náhle postava mohutným hlasom. – Vraždíte sa navzájom pre farbu pleti, pre náboženstvá, pre rôzne názory. Plazíte sa v zemskom prachu a špine ako červy namiesto toho, aby ste vzlietli do výšin ako vtáci a poznali nekonečno.-

Neznámy pokrútil hlavou, vzal do náručia ležiace dievčatko, mrmlúc si neznáme slová, zdvihol sa prudký víchor a popadané lístie sa roztancovalo v šialenom víre.

Keď sa usadili kúdoly žltého prachu, ubité chladnými kvapkami, postava s maskou i dievčatko zmizli. Dážď zosilnel...-

Keď skončila, zmĺkla. Tvár akoby jej ostarela o pár rokov, čelo preťala kolmá vráska. Uprela kalný ohľad na Domovníčku. vstala od stola a pomaly odišla po schodoch nahor. O chvíľu buchli dvere a zavýzgala posteľ.

- Veríte jej? – Spýtala sa Domovníčka.

- Áno.- A po chvíli zopakoval. – Áno, verím jej. Prečo by si to všetko mala vymýšľať? – Pozrel na ňu a spýtal sa:- Zase sa vám čosi nezdá, všakže? –

- Možno. Zajtra si od nej vypýtam papiere. Ešte sa niečo popýtam.-

Lekár precedil cez zuby čosi o všetečnosti a rozlúčil sa. Domovníčka si vzdychla a zhasla. Potme vyšla do svojej izby. O chvíľu všetko stíchlo, po dome sa rozliali tiene. Kdesi v diaľke zaštekala pes, ťahavé smutné vytie sa prenieslo ponad vrcholky hôr a zaniklo v mnohonásobnej ozvene nesúc sa nad lesklými koľajnicami železničnej trate.

Ráno našlo penzión zahalený do hmly a ticha. Z tehlového komína vychádzala nevýrazná stužka dymu. Na drevenom plote sa leskli prvé kvapky

zmrznutej rosy. Domáca vstala presne o šiestej, každé ráno o tomto čase otvorila oči, akoby v nej tikali ukryté hodiny. Prehodila cez seba vyblednutý župan a s hrmotom zišla do kuchyne. Vyleštené parkety tíško vřzjali pod jej váhou. Bolo počuť ako si sťažka sadala na lavicu a otvorila včerajšie noviny. O chvíľu zašumelo rádio. Doktor načúval, ležiac na chrbte s otvorenými očami.

Odkedy tu býva, Domovníčka nikdy neporušila tento každodenný rituál, opakoval sa vždy s dokonalou presnosťou, akoby každý jej pohyb bol naprogramovaný.

Zrazu sa od dverí ozvalo zacenganie. Na chodbe zašuchotali bledomodré papuče Domovníčky a otvárajúce sa dvere zaškřipali na zle naolejovaných pántoch.

-Nehovorte! – ozval sa zrazu jej vzrušený hlas, v ktorom bolo cítiť zle utajovanú zvedavosť. – Ja som hneď čosi tušila. Prosím? –

Chodba na chvíľu stíchla. Návštevník sa pravdepodobne na čosi opýtal.

- Býva na druhom poschodí, pri kúpeľni. Podďte, zavediem vás. Nie, vyzúvať sa nemusíte, pravdaže, nie!-

Doktor sa zošuchol z postele a pootvoril dvere. Domovníčka spolu s vysokým mužom v šedom plášti otvárali dvere do izby včerajšej známej. Z chodby sa ozval výkrik:

- Ušla! –

Doktor nahádzal na seba šaty, upravil posteľ a vyšiel von. Návštevník bol už preč. Spýtavo pozrel na Domácu, ktorá stála pri schodoch a zalamovala rukami. -Predstavte si, tá ženská, ktorá sem včera prišla, ušla odniekiaľ z ústavu, či kde. Bláznivá bola, ja som to tušila už včera, keď rozprávala tú svoju rozprávku. Myslela, že jej na to skočím a....-

- Čo vravel? – prerušil ju.

- Vraj im ušla z výletu. Vyzeral akosi čudne. Akoby mal na tvári masku, ale bola tma, asi som sa zmýlila.-

Doktor ju už nepočúval. Podišiel k oknu a pozrel von, na šírú pláň prikrytú obrovskou perinou snehu. V diaľke uvidel drobné dievčatko ako uteká za niečím, čo on nemôže vidieť, čo vidia len detské oči, ako sa načahuje za žiarivými vločkami a chytá ich do pästičiek. Poľom sa nesie jej detský smiech.

Až zanikol v hukote prichádzajúceho vlaku.

Tentoraz navždy...

MONIKA GULLEROVÁ, Trenčín

Samovrah (úryvok)

Sedeli sme vedľa seba, dvadsať metrov nad hladinou smrti. Pozrela som na neho. za celý čas sa ani nepohol. Vlasy mu zakrývali tvár, hlavu mal sklone-
nú. Ostali mi dve možnosti ako nadviazať kontakt: buď dotykom, alebo
zvukom. Stále som si však nemohla byť istá, či vôbec o mne vie. Bála som
sa, že ho vyplaším a spadne. Bála som sa aj ticha namiesto odozvy. Potre-
bovala som rýchlo niečo vymyslieť. Ved' každú sekundu mohol skočiť a to
som naozaj nechcela zažiť. bolo to však ťažké a mňa stále nič nenapadlo.
Mala som pred očami tváre jeho rodičov, strhané a bledé. Ako na mňa
hľadia s otázkou: prečo? a možno aj s výčitkou. Už som bola naozaj príliš
ďaleko, už som sa cítila byť zodpovedná.

Nemala som žiadne psychologické vzdelanie a vôbec som nevedela, čo
mám robiť. Pomaly ma začala nahlodávať myšlienka, že to nezvládnem.
Vtom sa kdesi na pravom brehu ozval až neprirodzene hlasný a kvílivý škre-
k akéhosi vtáka. Pudovo som tým smerom otočila hlavu a kútikom oka som
ešte stihla zazrieť, že on spravil to isté.

Zrazu sme sa ocitli v úplne opačnej pozícii: on hľadel na mňa a ja niekam do
neznáma. Prvotné ľady sa prelomili a ja som pomaly otočila hlavu späť.

To, čo som uvidela, ma skutočne vydesilo. Ako strašne sa zmenil! Tvár mal
úplne bielu, akoby v ňom nebola ani kvapka krvi. A oči také veľké! Najstraš-
nejšie však bolo, že tie oči boli úplne prázdne a jeho tvár nemala nijaký
výraz. Nedokázala som z nej vyčítať vôbec nič!

Nevedela som, či sa na mňa pozerá s túžbou po pomoci a pochopení, alebo
ma odmieta.

Nebol to už človek, ale skôr socha. Bol to samovrah. V tej chvíli som pocho-
pila, že akékoľvek úsilie je zbytočné, že on to spraví.

Chcela som okamžite odísť, pretože po tom túži a vidí v tom jediné výcho-
disko.

Chcela som okamžite odísť, pretože som netúžila byť svedkom jeho činu
a mať do smrti nočné mory.

Nedalo mi spýtať sa: - Prosím ťa, povedz mi, čo dokáže človeka dohnať až
tak ďaleko? -

Stále na mňa len mlčky hľadel. Po chvíli sa smutne usmial a povedal: - nechci
to vedieť. Zabudni na mňa ži si svoj šťastný život.-

Niečo sa vo mne vzbúrilo. Prečo sa ku mne správa ako k malému decku,

keď je to môj spolužiak?

- Na čo sa to tu vlastne hráš? na nešťastného, životom skúšaného človeka, ktoré tragická smrť bude opradená tajomstvom a ľudia budú o ňom hovoriť so zatajeným dychom? Zobuď sa už konečne! Z rozprávok sme už dávno vyrástli. Veď je to trápne.

Sklonil hlavu a ja som si uvedomila, že som to asi trochu prehnala.

- Prepáč, nemyslela som to tak. Veď ma poznáš. Chcela som len povedať, že každý problém sa dá riešiť a smrť je len zbabelým únikom. Máš predsa priateľov, ktorí...-

- Poslali ťa moji rodičia, že?-

- Nie.-

- Neverím.-

- Tak ty mi už neveríš! Bože, ako som mohla byť taká naivná. Prišla som sem sama, lebo som dúfala, že sa ešte dá niečo zachrániť. Mýlila som sa. Sorry. Príjemný skok. Zbohom! –

- Počkaj! –

Počkala som. Nastalo krátke ticho. Obaja sme asi rozmýšľali ako si k sebe nájsť cestu.

- Som naozaj na dne.-

V duchu som plesala a ďakovala Bohu. Konečne sa chytil. V tej chvíli som bola presvedčená, že z tohto mosta odídeme spolu. To som ešte nevedela, čo ma čaká.

- Možno ti budem vedieť pomôcť.-

- Nie, to asi nie.-

- Prečo? –

- Je to príliš zložitá a zapletená –

- Čo tu potom robím? -

Pozrel na mňa a ja som v jeho očiach zbadala zúfalstvo. Kamenná tvár pomaly zmizla. Opatrne som sa k nemu celá natočila. Teraz som sa o zábradlie opierala ľavým bokom. Začala mi byť strašná zima.

- Odíď.-

Tým jedným slovom ma úplne ochromil. zabil všetky nádeje na úspech, ktoré sa predtým vo mne zrodili. Niečo však vo mne kričalo, že sa nesmiem len tak vzdať. Nemohla som predsa počítať s tým, že to pôjde rýchlo a hladko. Bol rozhodnutý. Stál na hranici a už sa nechcel vrátiť späť. Určite tomuto stavu predchádzal dlhý boj a on až po čase zistil, že sa bojí života viac ako smrti.

Musela som sa prekonať. Pustila som sa zábradlia a vytiahla z vrecka malý

nožik. Ľavou rukou som sa dotkla jeho pravej. Mal ju takú studenú! Pomaly som prechádzala rukou po drsnom kameni, po hrubom lane, až som sa dostala asi desať centimetrov na uzol. Bolo to strašné riziko. Nevedela som ako zareaguje. Postupne som prerezávala jednotlivé vlákna lana. Každá sekunda sa preťahovala do večnosti a ja som mala nervy na prasknutie.

Vtom akoby si uvedomil, čo robím, prudko otočil hlavu, pozrel na mňa s nenávisťou. Jednou rukou chytil lano pri slučke na krku a skočil.

Inštinktívne som za ním hrabla rukou a zachytila som ho za bundu na chrbte. Ľavou rukou som sa stihla zachytiť zábradlia. Poriadne to so mnou trhlo. Napla som všetky sily a nohami sa zaprela o výbežok, na ktorom doteraz sedel.

Viseli sme ako roztrhnutý náhrdelník v poradí: ja, on, lano a kameň. Bolo šťastie, že si držal lano tesne pri krku, inak by si zrejme dávno zlomil väzy.

Pokúsil sa na mňa pozrieť a zakričal: - Pust' ma! Nemáš právo miešať sa mi do života! –

Bolo to horšie ako facka.

Začal sa metať a snažil sa mi vyšmyknúť. Vedela som, že to už dlhšie nevydržím. Vtom sa však prerezané lano roztrhlo a kameň spadol do vody. S vypätím posledných síl, o ktorých dodnes neviem kde sa vo mne našli, vytiahla som ho hore. Našťastie sa sám zachytil na výbežku a dostal sa až k zábradliu. Spolu sme sa konečne dostali na most.

Úplne vysilená som klesla na zem. Rameno ma príšerne bolelo, mala som ho vykĺbené. Sedel vedľa mňa a ticho vzlykal. Z očí mu tiekli slzy ja som prežívala pocit extázy. Dokázala som to!

Neviem ako dlho sme tam sedeli, no napokon sme sa predsa zdvihli a ruka v ruke sme odchádzali z toho prekliateho miesta. Nepadlo medzi nami ani slovo a ja naozaj neviem, čo sa vtedy v ňom odohrávalo. Bola som taká šťastná, možno až egoisticky. Vrela som si, že to, čo som spravila ja dnes, dokáže len málokto. Bola som na seba hrdá a pýchou zaslepená.

Doma som si našla päť šedivých vlasov.

.....

Na druhý deň skočil z desiateho poschodia.

Stratené sloníčko

(rozprávka)

Kde bolo tam bolo, vo veľkej zelenej džungli žila starostlivá mama slonica a jej malé veselé sloníčko Radko. každý deň chodila mama slonica so svojím sloníčkom radkom na dlhé prechádzky po džungli, pri ktorých ho naučila mnohým veciam. Učila ho oberať pomaranče a banána zo stromov, spievať, tancovať a vychádzať dobre so všetkými zvieratkami v džungli.

Ale raz, keď sa vybrali na prechádzku, túlala sa džungľou a boli už ďaleko od svojho domčeka, strhla sa búrka. obaja utekali niekam sa ukryť. Sloníča Radko vbehol do malej jaskyne a labkami si prikrylo uši, aby nepočulo to strašné dunenie. Keď búrka utíchla, vstalo a chcelo ísť k mame.

Hrôza, mama nikde!

- Mama, mamička, kde si? mamulienka moja! – Nikto sa však neozýval. I pustilo sa do plaču. začula ho malá opička Evička a priskackala k nemu:

- Čože sa ti stalo, sloníčko? –

- Stratilo som mamu, nevidela si ju? Má veľké uši a je dobrá.!

- Nie, takú som nevidela. Aj moja mama je síce dobrá, ale nemá veľké uši. Má šikovné labky a dlhý chvost. Pod', pomôžem ti hľadať mamu. –

A tak sa vybrali spolu -sloníčko Radko a opička Evička – hľadať dobrú mamu slonicu s veľkými ušami. No ako hľadali, zvieratiek sa vypytovali, nájst' ju nemohli.

Stretli žirafku Agátku. I tej sa vypytovali na mamu slonicu s veľkými ušami. Ale ani žirafka Agátka ju nevidela. Aj ona malo dobrú mamu, ale s dlhým krkom. No poradila im, aby šli za kráľom zvierat', za levom, lebo ten je v džungli najmúdrejší. Prišli teda za ním.

- Dobrý deň, vládca džungle- pozdravilo sloníčko. –Stratilo som moju mamu, je dobrá a má veľké uši. Porad', kde ju máme hľadať.- A starý dobrý lev naozaj vedel pomôcť. –Tvoja mama je v mojej kráľovskej záhrade. Pred chvíľou aj ona prišla ku mne hľadať pomoc.-

- Hurá, hurá, - zakričalo sloníčko a celé natešené utekalo k svojej dobrej mame s veľkými ušami.

A aby sa už nikdy nestratilo, vždy, keď šli spolu na prechádzku po džungli, chytilo sloníčko chobotom mamu za chvost a takto to robia slony až dodnes, aby sa už nikdy nikto nikomu nestratil.

Zimná rozprávka

Bola zima. Najtuhšia zima, akú kedy ľudia pamätali, dokonca aj starček Bonifác, ktorý mal už vari sto rokov, tak vravel. Mrzlo až múry prašťali a severák fičal, že nehodno bolo i nos z domu vystrčiť. A všade snehu vyše pása. Nechcelo sa veru veľmi z teplej izby nikomu. Nikomu, len malému chlapcovi z domčeka na kraji dediny. Chlapec sa vola Elik a veľmi túžil vyjsť si von, pozrieť aspoň na chvíľku zblízka na trblietavé cencúle, ktoré videl cez okno alebo sa trošku poklzáť na jazere zamrznutom ako zrkadlo – lenže práve on nesmel.

Už veľmi dlho ležal chorý v malej posteli pri oblôčiku a horúčka mu stále nepoľavovala. Otecko už zavolať k nemu toľkých lekárov, že nakoniec prišli o všetky peniaze a otecko musel ísť zarabať do veľkého mesta neďaleko dediny. Odchádzal včasráno a vracal sa až večer, premrznutý a unavený. Elik ostával doma sám. A keď bol sám, zosmutnel a ešte sa mu priťažilo. Smutne sa díval cez oblôčik ako sa deti vonku guľujú, stavajú snehuliaka alebo sa kľžu po zrkadlovej hladine jazierka. Keď sa zotmelo, pozoroval cezeň ako krásne a ľahučko tancujú snehové vločky a vietor vyhráva na cencúľovom organe, ktorý vyzeral ako z krištáľu. Ale najradšej, najradšej sa díval na ľadové kvety, ktoré ktosi každé ráno namaloval na okno izbičky. Aj si zaumienil, že vystriehne toho čarodejného maliara, ale pretože horúčkou mu rýchlo oťažievali viečka, vždy zaspal. Až raz nadržanom sa celkom nečakane prebudil. Už sa brieždilo, do izbičky sa lial šeré svetlo úsvitu a keď sa Elik pozrel do okna, zrazu zbadal na podobločnici čosi maličké a veľmi vrtké. Vyzeralo to ako škriatok, také bolo malilinké. Ale keď sa lepšie prizrel, videl, že je to vlastne dievčatko, celkom maličké dievčatko, celé bielučké, a skoro priesvitné ako cencúle, keď do nich zažiarí slnce.

Neuveriteľne vrtko behalo po skle obloka a dúchalo naň. A všade, kde dúchalo, rozkvitli nádherné ľadové kvety. Elik sa posadil v postielke a očarený sa díval na tú krásnu hru. Zrazu ho však malá maliarka – čarodejka zbadala. Zastala a skĺzla späť na podobločnicu. Elik sa vyľakal.

- Nechod' preč! – zavolať na ňu.

Biela dievčinka sa bojazlivo obzrela a najprv jedným očkom a potom aj druhým znovu nakukla do izby.

- Nechod' preč, - zopakoval Elik. - Tak krásne maľuješ, ja takto neviem, - povzdychol si.

- Pretože nemáš moje farby, - povedalo zrazu stvorenie hláskom tenučkým a zvonivým ako cinkanie cencúľov.

- A odkiaľ máš tie farby? – opýtal sa Elik.

- Bielu mi prináša strýčko severák až hen zo severného pólu a striebrištu, tú vyrába majster Mráz, - vysvetľovala dievčinka.

- A kto si ty vlastne? – začudoval sa Elik.

- Ja som Nixa, - povedalo dievčatko prosto.

- A ja sa volám Elik,- povedal Elik.

- A prečo nevstaneš a nevyjdeš von, bude pekný deň, mohli by sme sa spolu sánkovať,- čudovala sa Nixa.

- Keď ja nemôžem,- zosmutnel Elik. - Musím ležať v posteli, lebo som chorý a nesmiem ísť von.-

- Ale vieš čo? – zaradoval sa zrazu. –Prečo by sme sa mali zhovárať cez okno, trochu ho pootvorím a ty sa prešmykneš dnu. A budeme sa spolu hrať tu.-

- To nesmiem! - zľakla sa Nixa.- V tvojej izbe je iste teplučko a to by mi ublížilo.-

- Nechcem, aby ti to ublížilo,- uľakol sa Elik. - radšej sa budeme zhovárať takto - cez okno.-

- Keď chceš, môžem ti niečo namaľovať,- ponúkla sa Nixa a potom naozaj maľovala. maľovala len pre Elika. Všetelijaké čudesné kvetiny, stromy, ba aj koníka, ktorý preklusal okolo s vozom aj psa, aj deti so sánkami, namaľovala všetko, čo si Elik želal a maľovala celý deň, až kým sa otecko nevrátil.

A Elik sa rozveselil, dokonca aj horúčka mu trochu klesla a unavený otecko bol po dlhom čase tiež šťastnejší. Nixa potom maľovala pre Elika každý deň. Už nebýval sám, kým otecko preč a tak horúčka stále klesala a klesala, až jedného večera celkom popustila a Elik vyzdravel.

Na druhý deň ráno celý naradostený, len čo sa Nixa zjavila v okne, zabudol na všetko, vyskočil z postele a roztvoril ho dokorán. Dnu sa vovalila zima, ale zároveň od pece sálalo von teplo a Elik zrazu zhrozený videl, ako kvety na obločných tabľách rýchlo vädnú a miznú. Zrazu len Nixa zavzdychala a zmizla za nimi. Pred Elikovým užasnutým zrakom ostala na podobložnici len maličká trblietavá kvapôčka vody. Darmo už potom volal, darmo plakal. Nixy viac nebolo. A Elik znovu zosmutnel. Ale zima sa pomaly mihala a keď prišla jar a s ňou teplé slniečko, kvety, zem dýchala životom, pomaly sa utešil.

Na Nixu však nezabudol a každú zimu vstával na brieždení, tajne dúfajúc, že sa vráti. Ale nevrátila sa. Kvety na okná už maľoval len starý mráz a nikdy neboli také pekné ako od Nixy. Takto prešlo pár zím. Elik vyrástol, dospel a stal sa z neho veľký cestovateľ. Precestoval mnoho krajín, videl veľké hory aj šire moria, vyprahnuté púšte aj zelené lesy. Bol tam, kde je večný sneh a ľad a kde sa na jar sťahujú všetci snehuliaci, nikdy nebol.

A medzitým sa stále mihali letá aj zimy, a pretože nič na svete nie večne mladé, aj Elikov otec pomaly zostarel. Ostarol a napokon ochorel.

S chorobou doľahol na neho aj veľký smútok, nič ho odrazu nevedelo potešiť. Elik k nemu zvolal všetkých slávnych lekárov, staral sa o neho s tou najväčšou láskou ako kedysi ustatý otec o neho, ale nič nepomáhalo. Starého pána nič nevedelo rozveseliť. A vtedy si Elik znovu spomenul na Nixu, na to, ako ho vyľiečila z ťažkého smútku a nakoniec aj z choroby. A rozhodol sa. Od starkého Bonifáca vedel, že všetci snehuliaci sa každú jar sťahujú do studených krajín, tam, kde ľad nerozmŕza a sneh sa neprestáva sypať, tam kdesi na severný pól. Elik sa ta vybral pohľadať Nixu.

Prebrúsil tú ľudoprázdnú krajinu križom-krážom, cestou stretal iba ľadového medveďa, striebornú líšku a pár tučných mrožov vyvaľujúcich sa na brehu zamrznutého mora, ale nikto mu nevedel povedať, kde nájde maličké, priehľadné dievčatko so zázračnými farbami.

Skoro zamrzol a od snežnej bielyby takmer oslepol, ale nevzdával sa. Až došiel na samý severný pól. Až tam uveril, že márna je všetka jeho námaha. že Nixu už nikdy nenájde. sadol si tam na ľadovú kryhu a horko zaplakal. Ale bola taká zima, že aj slzy zamrzali a skôr, než prvá slza dopadla do snehu, zmenila sa na ľadovú kvapku, čo vyzerala ako briliant z náhrdelníka krásnej ženy. Elik sa na ňu zadíval a zrazu len zbadal vnútri malilinké stvorenie, priehľadné ako cencúccle za slnečného jasu a práve také krásne.

Bola to Nixa. Elikova slza jej prinavrátila život, pretože ľudská slza, čo aj zmrznutá na ľad, je živá.

Elik ju odprosil za to, ako jej z nerozvážnosti tak veľmi ublížil a poprosil ju, aby teraz pomohla jeho otcovi, rozveselila ho svojím maľovaním. Nixa prisľúbila.

A len čo napadol v Elikovej dedinke prvý sneh, zjavila sa na podobločnici toho istého oblôčika a dúchla naň. V tej chvíli na ňom rozkvitli najčudesnejšie a najčarokrásnejšie kvety, aké kedy ľudské oko videlo.

Elikov otec sa pozrel do okna a po prvý raz od začiatku choroby sa usmial. A potom už Nixa maľovala a maľovala. A starý pán bol veselší a veselší, až napokon tiež vyzdravel.

Elik mu potom slúbil, že už nikdy nikam nepocestuje a nenechá ho samého. Z cestovateľa sa zakrátko stal dobrý lekár, ktorý liečil detské boliestky, boľáčky aj bolesti.

A niekedy v zime, keď si nevedel rady sa nejakým smutným malým pacientom, prichádzala mu na pomoc Nixa so svojím maľovaním.

Až nabudúce napadne sneh a celý kraj obelie, skúste vstať na briedzení a zistiť, kto vám to tak vymaľoval obloky. Možno ho vystriehnete. A možno to naozaj bude maličké priehľadné dievčatko so zázračnými farbami. Len vás prosím, potom neotvárajte okná!

MATÚŠ KVASNIČKA, Trenčín

Vlasy

(úryvok)

Vtedy jej prebehlo hlavou, ako veľmi miluje on ju, ako veľmi miluje ona jeho, čo všetko pre ňu Tomáš robí. Aj kaderníčku jej vybaví. Nakoniec – mala by to byť jej starosť. Ona by mala chcieť, aby sa mu páčila, a aj ona sama by preto mala niečo robiť. Prečo by si vlastne nemohla dať prefarbiť vlasy? Veď sú jej. Je to smiešne. Čo tam záleží na nejakej stupidnej farbe vlasov. Hlavná je láska. Ich láska. A čo záleží na tom, či sa po nej niekto bude alebo nebude obzeráť?

Hlavne, že sa bude páčiť jemu. A vlastne – malá zmena nezaškodí. V tom má Tomáš pravdu. Vlastne, má pravdu vo všetkom.

- Máš pravdu- povedala po chvíli nútene veselým hlasom.

Na druhý deň jej zavolať, že je objednaná na štvrtú.

- Á, vy ste Tomášova priateľka, - privítala ju žena v stredných rokoch. –Máte nejaké zvláštne želanie, alebo to mám spraviť podľa Tomáša? – spýtala sa. Klára na chvíľu zaváhala. Ale potom rozhodne zahlásila: -Tak, ako chcel Tomáš.! - Ved' sa musí páčiť hlavne jemu. Na nikom inom nezáleží. Vedela, že ho naozaj miluje a že on miluje ju. To je jediná vec, na ktorej naozaj záleží. Jediná. Jediná. Ostatné jej môže byť ukradnuté.

Kaderníčka ju podstrihla. Klára sa pozrela do zrkadla. Vlasy mala už iba po plecia. Bolo jej do plaču. Zatvorila oči a prestala všetko okolo seba vnímať.

- Hlavne, že sa to bude páčiť Tomášovi, hlavne, že sa to bude páčiť Tomášovi, hlavne, že sa to bude páčiť Tomášovi, hlavne, že sa to....Cítila ako jej niečia ruka umýva vlasy, ako jej nanáša farbu, ako ich fénuje. Po celý čas mala oči zatvorené. Bála sa ich otvoriť. Bála sa cudzej ženy. Tej ženy, ktorú vidí vždy, keď sa pozrie do zrkadla. Vždy keď ráno vstane. Vždy keď pôjde večer spať. Vedela, že to nebude ona, že to bude niekto iný.

- Tak a je to,- ozval sa hlas z veľkej dialky.

- Hlavne, že sa to bude páčiť Tomášovi, - povedala a otvorila oči.

.....

Zrazu akoby ožila. Prudko vstala a šla zaplatiť kávu. Keď vyšla na ulicu, prekvapilo ju, že sa už tak zotmelo. Pozrela na hodinky. Bolo pol ôsmej.

- Ešte to stihnem,- pomyslela si a pustila sa do šialeného behu. Pred chvíľou si uvedomila veľa vecí. A preto vedela, že to musí urobiť.

Konečne bola na mieste. Mali ešte otvorené. Keď vošla dnu, nebola tam nijaká zákazníčka a tak sa rovno posadila na stoličku pred zrkadlo:

- Ako to bude, mladá dáma? – spýtala sa kadernička a civela na jej krikľavo-zelené vlasy.

- DOHOLA!- povedala pokojne.

- Ako?- spýtala sa ešte raz v domnienke, že zle počula.

Dohola, - zopakovala Klára.

Kadernička len pokrútila hlavou, vzala nožnice a začala ju strihať.

ZUZANA IVANIČKOVÁ, Trenčín

Svet hore rukami

- *Dobrý deň, sadnite si!* –

- Profesorka dnes tuším spala pri ventilátore, ale zopár ťahov hrebeňom by jej aj tak neuškodilo. Ale ani veľmi nepomohlo.

- *Minulú hodinu som vám slúbila, že budeme skúšať* – preboha – *ale nestihli by sme* – takže veget – *všetko prebrať, čiže sa vrhneme na novú látku.*

- No neviem, ktorí sa na tú látku vrhne, ale ja to určite nebudem. Ja by som sa teraz najradšej vrhla na šunkovú pizzu s haldou syra a k tomu aspoň kubík koly. Nie, od koly sa priberá, takže aspoň dva deci sódy.

- Nebolo by od vecí odísť len tak, na pol roka do grécka. *-Mezopotámia znamená v gréčtine medziriečie –*

Od rána do večera by som len tak polihovala na pláži, traja inteligentní svalnáči by ma ovievali palmovými listami, štvrtý by ma krmil bobuľami hrozna. piaty by tam vždy stál s plným pohárom pomarančového džúsu...Bože, ten škvrkajúci žalúdok, ak si to Dembo všimne, tak si ma viac nevšímne! V tom grécku by som aspoň nepribrala a nemusela by som chodiť do fitnesska. Pravda, nechodím tam ani teraz, ale som nútená všetko vybehať, keď musím lietať po celej škole a zháňať si učebnice. Ale keď mne sa ich tak strašne nechce nosiť so sebou.

- *Bolo treba stavať zavlažovacie a odvodňovacie zariadenia.-*

- Aj mojím kvetinkám by sa nejaké to zavlažovanie zišlo. Naposledy som ich polievala tuším pred mesiacom. Musela som, lebo prišla Štěpánka z Plzne a prvé, čo sa ma spýtala, bolo: - Zuzko, budem si hrať s barbinama? Vtedy by som sa najradšej schovala do myšacej diery k Jerryemu a naháňala Toma. Prečo je tu taká tma! V tejto triede nikto nezažihá a potom je tu ako na chodbe pred nultou hodinou. Všade tma, len spod dverí sa vlečie pár blondých vláskov svetla. Aj Akty X sa tak začínajú. Keď skončia, nikdy nemôžem zaspáť.

- *Najznámejším panovníkom Starobabylonskej ríše bol Chamurapi.-*

- To už je len meno! Možno niekto z jeho predkov sa volal Chamuchrapi a tým predkom bol pravdepodobne môj tatino. Ten chrápe ešte skôr ako spí. To si vie ešte vybrať taký fajn čas, keď je v telke nejaký dobrý film. Ja potom nič nepočujem a musím ísť na ten film k susedom alebo do kina. To bol ináč tiež dobrý podraz, keď som naposledy prišla do kina a mali vypredané. Práve vtedy tak neprijemne pršalo a ja som nemala dáždnik, lebo mi ho Lucia v šatni „náhodou“ zlomila.

- *Bolo treba predvídať obdobie záplav Eufratu a Tigrisu, čo položilo základy astronómie.* -

- Podľa nich bolo všetko vo hviezdach. Aj podľa Haberu. Pred šiestimi rokmi som mala jeho plagát nad posteľou a vedľa neho Winnetoua. Sedel na Hatatitle a na nej mal namiesto sedla nejakú divnú deku. Aj mne by sa nejaká zišla, je mi tu strašná zima. Ale k tej novej doktorke už nepôjdem. Ved' ona sa ma vôbec nespýtala, ako dlho chceme byť doma. Aspoň že krpci v čakárni neboli takí nudní ako ona. Vraj: je to farebné a je to v zemi: čo je to? Zakopané pastelky. Zelené, štuk, červené, čo je to? Žaba v mixéri. A to mi takéto niečo povedia pred obedom!

- *V náboženstve prevládol kult prírodných javov.*

- Žeby ako v Planéte opíc uctievali atómovú bombu, alebo ozónovú dieru, cez ktorú preletela holubica mieru? Potom tú holubicu namaľovali na stenu starej trnavskej železničnej stanice, takže som ju videla vždy, keď sme išli do Bratislavy ku krstnej. Pred pol rokom sa jej oženil syn, lekár. Zobral si zubárku. To som zvedavá, čím budú ich deti. Obidvaja boli na rok vo Švajčiarsku na štúdiách. Sesternica bola zasa v Amerike, sused v Rakúsku, iba ja musím sedieť zašitá v tejto škole.

- *Kňaz bol predstaviteľom štátu.*

- Pokiaľ bol ten kňaz taký ako náš starý farár, tak veľa ľudí v tom štáte asi nezostalo. Ale kaplán bol super. Nechápem, ako sa taký perfektný človek môže niekedy rozhodnúť, že sa nikdy neožení. Okrem toho vedel chodiť po rukách. Ja som sa na telesnej skoro zlomila, keď som sa povinne pokúšala o obyčajnú stojku. Na konci hodiny som sa dozvedela, že celá váha môjho tela je rozložená na plochu mojich chodidiel, ktorá je približne taká veľká ako plocha dlaní, čiže s mojím telom zaručene musí byť niečo v neporiadku, keď sa na vlastných rukách neudržím.

Neviem stáť na vlastných rukách.

Asi nie som normálna.

Ako sa potom naučím stáť na vlastných nohách?!

JANA JUHÁSOVÁ, Košice

Kráľovná Fantázia (rozprávka)

Kedysi dávno vzniklo na brehu rieky malé mestečko. Vládol v ňom dobrosrdečný a múdry kráľ. Jeho poddaní sa živili statočnou prácou a všetci boli spokojní.

Jedného dňa sa akejsi chudobnej žene narodilo dievčatko. Bolo zázračne krásne a malo neuveriteľné schopnosti. všetko, čo si zaželalo, sa razom splnilo. Ľudia k nemu chodili žobrajúc o pomoc. Nejednému zachránilo zomierajúcu matku, alebo pomohlo vyplatiť dlžoby. matka toho dievčatka si povedala: - Mojej dcére sa splní všetko, čo si zažiada. V ľudskej fantázii je tiež všetko možné. Dám je teda meno Fantázia.-

Fantázia rástla ako z vody. Spolu s ňou však rástla aj pýcha. často si opakovala:- Ach, aká som nenahraditeľná! Takmer ako kráľovná.- Jej pýcha vzrástla natoľko, že si nakoniec zaželala stať sa kráľovnou. Keď tamojší kráľ zomrel, trón patrilo iba jej. začala veľmi kruto vládnuť.

Prešlo desať rokov a kráľovná Fantázia sa začala nudiť. Preto si každý deň vybrala nejakého bohatého mešťana. Vždy si želala, aby sa mu prihodilo nejaké nešťastie a ona potom získala veľké bohatstvo. O jej podvodoch vedelo celé mesto. Jedného dňa sa vydala za šľachtica, ktorý už vedel ako ju potrestať.

Keď sedeli spolu pri bohatej večeri, opýtal sa jej: -Keď sa ti splní všetko, čo si praješ, prečo si si nikdy neželala byť nesmrteľnou? –

Kráľovnej sa tento nápad veľmi zapáčil a naozaj sa stala nesmrteľnou. Mladík jej na to povedal: -Tak, teraz si sa sama potrestala.-

Ona však nepochopila jeho slová. Až keď vládla ďalších desať, dvadsať, päťdesiat, sto, dvesto rokov, vtedy na to prišla. Bola stále rovnako mladá a krásna, ale tento svet ju už omrzelo. Vypísala preto veľkú odmenu pre toho, kto jej dá účinný recept, ako zomrieť.

Na druhý deň sa na hradnom nádvorí zhromaždilo veľké množstvo ľudí. Jeden jej poradil, aby vyskočila z najvyššieho okna svojho hradu, iný, aby si zavesila na krk kameň a skočila do rieky. Kráľovnej Fantázii však nič nepomohlo, lebo bola nezraniteľná. Niektorí jej radili, aby si jednoducho želala zomrieť. Lenže jej želania boli neodvolateľné.

Medzi ľuďmi sa však ukrývala jedna chudobná, ale múdra dievčina. Keď prišla na rad, povedala kráľovnej:- Kráľovná Fantázia, ja vám viem pomôcť. Keď chcete zomrieť, rozdajte sa. Vezmite svoje srdce a rozdajte ho svojim

poddaným.-

Keď svitlo ráno, kráľovná vybrala svoje srdce a rozdelila ho na tisíc kúskov. Každému sa nejaký ušiel. Večer bola Fantázia veľmi unavená. Láhla si na posteľ a zaspala. Nikdy viac sa nezobudila.

Jej telo pochovali, srdce však nie. Fantázia dala každému kúsok seba, preto zostala v každom človeku. Kúsok jej srdca bije v každom z nás, vládne nad celým svetom. A zomrie až vtedy, keď zomrie posledný človek na zemi.

PETER KUBICA, Čadca

Dobrý pastier

(úryvok)

*Kto nehľadá pravdu a nestavia večné jej pyramídy
nezištne a čistým srdcom, nepatrí do slávy národa...*

(Svetoslav Veigl: Titan v nás)

Ranné zore rozlialo všetky odtiene červenej i modrej farby na oblohu. Kohúti spev ešte neprebudil ani jedno oko v mestečku, keď muž otvoril okno. Zhlboka sa nadýchol a pohľadom objal stromy v záhrade, okolité domy, až kým sa nedostal k chrámu, akoby sa chcel uistiť, že je naozaj doma. Zavrel okno a zahĺbil sa do modlitby. Ústa sa nečujne pohybovali, pričom prsty zvierali jednotlivé zrnká ruženca.

Vstal, pred zrkadlo si upravil reverendu a prešiel do vedľajšej miestnosti. Zjavne to bola mužova pracovňa, pretože ťažký dubový stôl obklopovali police plné kníh. Sadol si na stoličku. Zobral čistý list papiera, pero, ale myšlienky sa mu nerodili ľahko.

Ak nazrieme ponad jeho široké plece, tak sa dozvieme, že píše kážeň. Vždy si dával záležať na tom, aby sa neopakoval. Až keď zaplnil celý papier z oboch strán, spokojne sa usmial. Vstal, napil sa z pohára čistej vody, pozrel na hodiny a vykročil. Ručičky prezrádzali, že je už čas ísť. Každú nedeľu odchádzal z domu o trištvrte na sedem. Vedel, že o pár minút bude v kostole. Tento stereotyp vykonával už dlhé roky, ale nikdy sa preňho nestal bežnou rutinou. Ani v spovednici, kde sedával presne o siedmej, ani počas liturgie, s ktorou sa neoneskoril o jediné minútu.

Bánovčania si zvykli, že dekan, ak už raz niečo sľúbil, urobil všetko preto, aby dodržal svoje slovo. Nikdy sa neomeškal a presnosť vyžadoval aj od kaplánov, ktorým to však nebolo vždy po vôli. Verné a prísne plnenie kňazských povinností bolo preňho samozrejmosťou, a práve tým si získal okolie na svoju stranu. Nevyžadoval totiž od nikoho to, čo nerobil aj sám, pretože osobný príklad uprednostňoval nadovšetko.

Ak sa rad spovedajúcich nezmenšoval, včas vedel prerušiť aj toto vysluhovanie sviatosti, aby sa pripravil na svätú omšu. Oblečený v liturgickom rúchu zvieral v ruke hodinky, aby presne o ôsmej kývol miništrantovi. Ten zazvonil a spoločne vykročili k oltáru. Chlapci, ktorí sa niekedy až hádali, kto bude miništrovať, s úctou a obdivom sledovali „dekanka“. Tak ho dôverne nazývali medzi sebou. Naučili sa od neho, že ak si správne rozdelia čas,

dokážu stihnúť všetko. No bol ešte jeden dôvod, prečo ho mali veľmi radi. Jeseň odcválala na tátošovi do ďalekých končín a vystriedal ju mrazivá zima. Život v Bánovciach sa spomalil. Sneh prikryl ulice a domy, ľudí zamestnávalo každodenné odhadzovanie snehu, kúrenie a vynášanie popola. V ich očiach zhasínali plamienky veselosti, smútok im rozháňali iba nedeľné doobedia, keď počúvali svojho „dekanka“. Len jeho slová, povzbudivé, iskrivé i karhajúce, ich dokázali na okamih priviesť na iné, než existenčné dôvody.

„Prekiate deti ,“ zvolal muž , nesúci vo dverách popol.

Deti sa prehnali okolo neho na sánkach tak neočakávane a rýchlo, až sa zapotácal. Chvíľu sa pozeral za letiacimi sánkami. Ešte raz pohrozil rukou, zdvihol vedrá a vykročil. „Ja vás odtiaľto dostanem, galgani akýsi,“ znelo dole ulicou.

Do školy vošiel úradník. Otrepal si čičmy , zložil zasnežený kabát, aby sa zbavil bieleho poprašku. Zaklopal na dvere riaditeľa. Vlastne to ani nebolo zaklopanie, len sa prstami zľahka dotkol dverí a bezočivo ich otvoril. Úradníckym štýlom vošiel dovnútra , akoby celá škola existovala iba kvôli nemu. „Ehm...“ , zakašľal prekvapený riaditeľ. Nestačil ani vstať, aby privítal mestského úradníka , v ktorého kompetencii bolo školstvo v Bánovciach. „Nečakal som vás .

“Ále , pán riaditeľ, neruším?“ povedal úradník, pričom v jeho hlase nezaznel ani jediný neistý tón.

Bez vyzvania si sadol do kresla. Riaditeľ, ktorý medzitým vstal, sa posadil na okraj stoličky, akoby očakával čosi nepríjemné. Nikdy sa v prítomnosti tohto úradníka necítil uvoľnene.

„Čo vás k nám privádza?“

„Sťažnosti,“ vyslovil úradník chladne, bez akéhokoľvek ďalšieho vysvetľovania. Zmlkol. Chvíľu si ešte prezeral kanceláriu, pokýval hlavou a vstal. Vyzeralo to, ako keby sa chystal odísť.

„Ale veď počkajte, pán Gabriš ,“ povedal riaditeľ, ktorý sa snažil zatarasiť vlastným telom cestu odchádzajúcemu úradníkovi. „Aké sťažnosti?“ Na koho? A od koho?

„Priveľa otázok, pán riaditeľ, „ víťazoslávne sa usmial na riaditeľa. „Od vás sa očakáva, že budete vedieť všetko ako prvý. Všetko!“ ešte raz zdôraznil slová, ktoré si vychutnal rovnako ako zmätok, ktorý vyvolal v riaditeľovi.

Neznášam ho!, pomyslel si riaditeľ, avšak hneď sa aj hneval sám na seba zato, že sa neovládol. Snažil sa myslieť na slová z nedeľnej kázne, v ktorej dekan hovoril o tom najzákladnejšom prikázaní každého kresťana. Ale milovať tohto nafúkanca?

Po tretej piesni všetko stmavlo a nebolo už vôbec nič

„Nech žije pokrok, vedecký i spoločenský, nech večné jasné svetlo žiari na hlavy učencov.“

Chytám rybu, lebo som hladný, spoza vrby vyjde chlap a hovorí mi: „Pod' za mnou, spravím z teba rybára ľudí. Odíd', radím mu, ale zostáva, podotýkam, cítite sa dobre pane? Už pred dvetisíc rokmi vás niekto predbehol a na mňa pritom nepomyslel, nehrám druhú ligu a vám neverím, ani nechcem. Nedá pokoj, len vraj mám ísť, pretože si ma vybral. Bežte hľadať tých, čo na pekné slovo chytajú, ja mám na háčiku dáždovku. Zmenil tón, že či mám vôbec rybársky lístok, reku pane, na lístok nič nechytím, udicu mám a aj tak patrím k tým, čo chytajú pre radosť, klamem. Čakám, chytím, pokochám sa a pustím tú chuderu, čo sa ulakomí na červíka. Pri tom jej samozrejme natrhnem pysk, aby nabudúce vedela, že ľudia sú svine. A čo na to tá ryba, pýta sa, vraj keď už je v podberáku, určite je zmierená so smrťou, takto jej len spôsobujem stres a potom už ani nepláva ako normálna ryba. Pane, vy ste chorý, odídte, pokúšam sa ho bez úspechu zbaviť. Keby mohla chudera povedať, tá by vám dala, púšťa sa do mňa chlap. Dobre, spýtajme sa, nečakajme, kým dajakú chytím, mám tu jednu, čo chytil sused pred týždňom, opäť klamem a vyberám z vnútorného vrecka podmierovú údenú štuku, ktorú som si vzal, ak ma chytí hlad. Milá ryba, ako by si sa cítila, keby ťa chytím a zmierenú so smrťou ťa ale opäť pustím späť, len za cenu natrhnutého pysku? Pýtam sa. Bola by som najšťastnejšou rybou v rieke, hovorím modulovanou rybou rečou na pol úst., nenápadne otváram voňajúcej štuke papuľu a druhou rukou jej hýbem chvostom akože od radosti. Chlap sa zháčil, ešte nepočul rybu prehovoriť, údenú dokonca. Ty rozprávaš, ako je to možné? Oslovil ju. Som totiž údená, nič lepšie mi nenapadlo. Ved' keby prehovoriš na rybára, keď ťa chytil, určite by ťa pustil späť do vody, určite. Živé ryby nehovoria a z mŕtvych, len tie údené, vidíš, osud tak chcel, aby sme sa stretli a mohol si ma vypočuť, teda ti vravím, rybárov vypadni hľadať niekde inde a hlavne rýchlo ! poslať ho štuka preč. Nemôžem predsa bez tohto tu, ktorého som vo sne videl, ved' on je predurčený vyššou mocou. Bež! Skríkol som ešte rybím hlasom a tresol som ho štukou po papuli. V strachu odbehol pár krokov a so slzami v očiach pozoroval, ako mi údená ryba chutí. Spoza kriča ma stále nahováral do služby a že toto bol určite falošný prorok, ktorý klamal, pretože mňa videl vo sne ako adepta na rybá-

ra ľudí a preto sa ním stať musím. Či bol prorok falošný alebo pravý, faktom je, že chutil výborne a zostali z neho len kosti, plutvy a hlava. Skazili ste mi rybačku, pane, ale ak hneď odídete a necháte ma na pokoji, nebudem sa na vás hnevať. Neodišiel a aj tak sa nehnevám, nemám to v povahe a hlupák asi nemôže za to, že je hlupákom. Prsty som si olízal dočista, zbalil udicu a cestou domov stále kráča tento chudák za mnou. Dobre, vidím, že sa vás nezbavím a biť vás nechcem, ale chceli ste, aby som ja šiel za vami a nie naopak. Kráča teda predou mnou, obzerám ho, obyčajný dedinský chlap, samozrejme len pokiaľ ústa neotvorí, potom sa mení na dedinského blázna, čo je vlastne tiež len jeden z mnohých v každej obci. Počujte, oslovím ho, usmieva sa, má pocit, že ma zlomil, môže rybár ľudí ísť do krčmy a dať si dva deci bieleho? Môže, ak popri tom chytá ľudí, alebo sa aspoň snaží, pretože zvlášť toto prostredie láme rybárom udice. A vám nevadí chytať opilcov? pýtam sa, pretože ak nie, jednoduchšie by bolo počkať a nadránom ich len pozbierať okolo cesty. Len vzdychol, teda pokračujem. Čo potom s tými chytenými, tiež ich údite ako môj sused alebo nasolíte alebo pustíte späť do rieky? Asi sa zamyslel, preto využívam tichú chvíľu a miznem v kríku. Po pár krokoch bežím a mám v pláne zastaviť sa až v ďalšej dedine. Poľnou cestou hore kopcom dobrý kilometer a trochu viac dole brehom, je to síce ďalej ako ísť po ceste cez prvú dedinu, ale aspoň som sa ho zbavil. Krčmár, pohár bieleho, lebo omdliem, vravím zadýchaný a unavený pri pulte. Už som vám objednal, haló, tu som v rohu, už som vám objednal, otočím sa a tam sedí pri jednom prázdnom a jednom plnom pohári tiež spotený rybár. Ty si bežal po ceste, kričím a zabúdam na vychovanie, skočím k nemu a ako si vedel, že ma tú nájdeš, chytím pohár, vypijem a odpoveď ani nečakám. Krčmár, ešte raz to isté!

Na čo, ideme chytať duše niekam ďalej alebo skúsime tých pri gulečníku? navrhujem mu už trochu posilnený, aj tak nemám čo robiť, do práce idem až v pondelok, tak nech sa aspoň nenudím. Vykročíme druh môj radšej, tých dvoch som už oslovil a roztrhli mi košeľu, musím sa však vyzbrojiť na cestu, krčmár ! Vzápätí naplnil batoh, pohladil ma po ramene a spustil reči o prírode a duchovi, ktorý ho vyzval k činnosti, pričom mu vo sne ukázal teleskopickým podberákom na mňa. Hovoril aj o rybe, o zvláštnosti tohto stretnutia, ale je vraj pripravený odolávať zlým silám a aj mňa naučí preskakovať polená, čo nám budú synovia zla hádzať pod nohy. Za dedinou sme dobehli hubára, chcel nám síce ujsť, keď sme na neho kričali, cestou však stratil košík a bolo mu ľúto nechať ho tam. Staň sa rybárom ľudí, oslovili sme ho. Hubár zahrešil a trafil ma do hlavy prášivkou. Zanechaj zlo a poď

s nami, máme víno, dodávam, čím som očividne zahral na správnu strunu. Sme traja, netrúpi nás smäd. V jeho košíku vidím len nôž, jedinej huby sa vzdal v rámci zlého skutku, preto ho karhám. Vidíš brat, málo si mal a už nemáš nič, chceš stále konať zlo alebo sa zmeníš, chceš byť dobrý alebo zlý? Chceme ešte hlt, povedal, zvlažil hrdlo a spustil, že len dobrým chce byť. chce byť dubák alebo rýdzik, nie satan či muchotrávka. My hlupáci sme mu dali za pravdu a preto sa rozhovoril. Aj keď som rybár, o vlastných úlovkoch nehovorím, pretože nemám povolenie a ani o úlovkoch iných ma nebaví počúvať, možno poľovník vie dlho hovoriť o tom ako striehol a strelil zajaca, no aj hubár má rovnakú radosť z nálezu. Ani indický lovec tigrov necíti také vzrušenie ako dedinčan, keď si vyjde na dubáky. Ak ich našiel päť, má päť napínavých príbehov, tento ich má ale v talóne najmenej za tri košíky. Slieдил ako stopár na divokom západe, so slimákmi a červíkmi bojoval statočnejšie než Herkules, potom si pamätám ešte tridsiatysiedmy osikovec a dvadsiatypiaty dubák, viac nič, pretože ma v zákrute na lesnej ceste zrazil na bicykli žid Jákob, len jeho vo vetre vlajúce pajesy, či pajchalesy som si všimol. Čo robíš v sobotu tak ďaleko od domu, kričím z kríka a prehltam nadávku. V sobotu len toľko krokov, čo je na Golgotu a späť, ja viem, však kroky nerobím, pretože sa veziem, odpovedá. A kam, ak sa smiem spýtať, pod' radšej s nami, staň sa rybárom ľudí. K Sternovi na pohár kóšer bieleho, strašne som smädný, odpovedá. Pod' s nami, aj my máme víno, nie je kóšer, ale čo ak cestou umrieš od smädu? Je len náš hriech, že nemáme vodu, ktorou by sme ťa ponúkli, ale vedz, že lepší je jeden pravoverný, čo zo srdca ľutuje prečin, ktorým si zachráni život, ako tucet čistých, no pohodených za múrom cintorína, prehovoril mu do duše náš vodca. Pravdu máš, aj keď nie si obrezaný, podotkol Jákob a už slopal, ale aby sme nepovedali, nakoniec povedal fuj a striasol sa. Odteraz sme nekráčali, ale bežali miernym tempom, pretože pravoverný sa musel viesť a pri nízkej rýchlosti strácal rovnováhu. Asi po dvoch kilometroch lesom a ďalšej fľaši vína stratil rovnováhu načisto, pritom už letel tak, že sme za ním nestíhali bežať. Plakal pod bicyklom, keď sme za ním dobehli, že takto veru do Jeruzalema nedojde, nič sa mu však nestalo, ale zlomil si blatník a vypustil obe duše, pretože mu ich prišlo ľúto, lebo videl ako v jeho područí trpia. Kam vlastne ideme, pýtam sa. Hubár odporúča ísť hlbšie do lesa, pozná tam miesto, kde rastú dubáky. Jákob cez slzy vraví, že za Jordán by sme mali ísť, vodca len mykol plecami, vraj kam by sme takéto opití šli. Pravda, aj tak sa nám nohy motajú a ležať v machu je príjemné a ak máme záujem, môže nás vodca blažiť veľkými myšlienkami a príhodami, ktoré zažil.

Pred týždňom ma v lese chytil silný dážď, spustil. Ej, ale po ňom rástli hríby, dubáky, prašivky, sopliaky aj osikovce, bedle takéto a... Ticho buď, keď hovorí niekto iný, zastavil som hubára, lebo sám by sa určite nezastavil. Pokračujte. Teda pred týždňom ma v lese chytil silný dážď, hromy, blesky a tma, schladilo sa a do nitky som premokol. Niet suchého miesta v takej chvíli, pod lopúch v jarku som sa skryl. Zrazu sa vedľa mňa chúli postava a dýcha mi do tváre. Kde sa tu berieš človeče a kde máš ruky, pýtam sa, lebo nemal ruky. Nemám rúk, len pár nôh, hlavu a odkaz pre teba. Bratia, vážne pravdu hovorím, tak vyzeral a toto vravel. Buď mojimi rukami, žmurkol na mňa a než som žmurkol ja na neho, zmizol. Zrazu veverica bez chvosta a vraví, buď mojím chvostom, jeleň s holou hlavou, že jeho paroží mám byť, jež bez pichliačov a jeho ostňami mám byť, zajac bez uší a slimák bez domčeka, medveď bez kožucha, vlk bez zubov, jazvec bez pruhu, bažant bez peria, jastrab bez pazúrov, líška bez dôvtipu, klokan bez vaku, vravím vám bratia, jeden za druhým tieto postihnuté zvieratá, to všetkým potrebným mám pre ne byť? A čo ľudia? rozbehol som sa v strachu do dediny, rovno do kostola, že tam budem v bezpečí. Zo salaša na mňa bečala ovca, buď mojím vemenom, buď mojím vemenom a v prvom dvore počujem, buď mojím ostrím, otočím sa a to kosa na mňa prehovorila, zakopol som, spadol k plotu a posledné, čo si pamätám je, vraj mám byť uchom krčahu, ktorý mi z toho plotu na hlavu zletel. Dlhو som spal a množstvo snov mi ničilo myseľ, všetky tie zvieratá ma mákali, no na Jawe dvadsaťjednotke sa z nebies zniesol divný chlap v baretke a montérkach, pochytil ich teleskopickým podberákom, vrhol do zatratenia, krčah rozbil, kosu vyklepal a vraví mi, čo robíš, neboj sa kamarát, staň sa radšej rybárom ľudí alebo niečo podobné. Ale ja neviem, čo taký rybár robí a ako to má robiť, vravím a on, že z ničoho nemaj strach, obráť sa na tohto človeka. No a ukázal mi tým podberákom tohoto tu, čo sa tam motal cestou z krčmy a teraz zaspal. Á pozerajme, ďalší človek, ktorá môže s nami ísť.

Hmmm, aké bozky, ej krásavica, kde si bola doteraz, kvôli tebe sa veru zrieknem tohto rybárstva a spolu pôjdeme chytať ryby a ešte veľa vecí spravíme, otvorím oči a vidím, to ma ovca olizuje, fuj. Asi som zaspal, určite som však videl ženu krásnu a nie toto. Pastier, ty dobytok, čože to ku mne púšťaš. Oponuje, že ved' sa mi to páčilo a či nám nezostalo trochu vína ešte. Nič nezostalo a aj keby, pre teba tu nie je nič. Ale daj si, vraví hubár, núka fľašu a pripoj sa k nám, staň sa aj ty rybárom ľudí. A zoberiem aj ovce alebo aspoň tú jednu, keď sa tomuto rybárovi tak páči, nie? Dajte s tým pokoj, lebo vás palicou zmlátim, nedá sa nahovoriť. Ideme preč, vravím, Jákob

vstávajú, už je nedeľa, klamem. Vari ešte chvíľu posedíme, počastujeme dobrého pastiera trochou vína, jeho práca je nemenej náročná ako tá naša. Vodca asi tajne dúfal, že aj jeho presvedčí alkoholom, ale zodpovednosť za ovečky bola silnejšia. A koľkých ste už chytili, provokoval nás. Zatiaľ len my štyria sme, ale len málo stačí a päť nás môže byť, spracovávam ho aj ja. Nič nebude chlapi, zostávam pri svojom a aj víno som vám dopil, na revanš, ak vám vyhladlo alebo len pre chuť, nechám vám pohár dobrých hříbov v mede naložených. Nech vám padnú na úžitok a nádhernú rybačku prajem. Vybral z torny závärací pohár a s úsmevom mi ho podáva. Reku, vďaka, ale rozmyslite si to ešte stále je nás málo. Radšej už pôjdem, nemám tu na čo čakať aj ovce utekajú, zbohom chlapi. Odišiel. Hubár hneď pribehol, skúma obsah, vraj také nepozná, ale keď sú s medom, nedbá opáčiť. Aj Jákob uznal, že sú kóšer, pridal sa aj vodca a sprvu prstami, potom konárkami sme vytrelí pohár takmer dočista. Taká zvláštna chuť týchto na kúsky pokrýjaných malých hříbikov, však výborná a med je dokonca veľmi zdravý. Lepkavou hubou, ani neviem prečo, začínam velebiť pastiera a ostatní sa pridávajú tiež. Poďme, vyzýva nás hubár, možno týchto lahodných húb ešte cestou pár nájdeme, ako sa však pokúsil vstať, nohy sa mu zabárali do zeme. Počkaj chvíľu, potom ti pomôžem, vravím, keď mi zrazu niekto začal ohromne dupať po ruke. Mravec sa pasie na zbytkoch medu medzi prstami a pôsobí mi neznesiteľnú bolesť. Kričím, bratia, les sa ma pokúša zabiť, ale ubrániť sa neviem, pretože aj keď som v tekutom ihličí odplával kus ďalej, moja ruka zostala mravcovi. Ticho, kričí spomaleným hlasom Jákob, neplašme jahody, pretože sú dušou lesa a víly chcú tancovať v našich stopách. Vodca sa snaží hovoriť, ale z úst mu vychádza jazyk, zachytáva sa praslíc a papradí a ťahá ho preč, hubár sa v snahe nájsť ešte dáky kus, celý vliadol do zeme a zatiaľ, čo mi ruka dorastá, počujem spod seba ako si hľbí v hline tunel. Zrazu niekto búcha na dvere, odsuniem práchnivý peň, spod neho lezie hubár, v ústach sa mu drží živý krt a ten mi oznamuje, že tam dole nevidieť ani len koreňky. Som modrý a niekde sa stala chyba, pretože mám obidve ruky ľavé, palce na rovnakú stranu a cítim ako sa sem vracajú obe Jákobove duše. Vraví mi poď, ja som Ester a ja Rebeka, budeme tancovať na nápev židovských piesní, ktoré spieva pravoverný, pritom sa plazí na suchý strom, je dlhý, je dlhý ako kmeň vysoký, už sa chytá konárov, no nohy má stále na zemi. Kričí, na stromy, rýchlo my maloverní, zaplaví nás Červené more. Niekto na mňa leje vedrá žltej farby a vraj keby som mal modrú, radšej by v nej hubár plával ako v čiernom machu. Tancujem s nimi a zem už nie je, zmizla a celý les pláva v hustom vzduchu, poď aj ty, vravím hubár-

rovi, ktorý mizne, odteká tam, kde bolo ešte pred chvíľou dole, vravím poď a sám zo svojich úst počujem iné slová, zostáva však tam, pretože musí nájsť vodu, ťažký vzduch ho dusí a mach upcháva žiabre. Ste rybármi a ja budem vašou návnadou na ľudí, dve duše som už chytil a vraciam ti ich Jákob a pajesy mu samé zo seba uplietli na hlave turban. Prineste nám džbán vína a misu obyčajných párkov, dobre je nám tu, postavme tri stany, štvrtý je preč a piaty nikdy nebol, hlavne rýchlo, pokiaľ všetko neskončí. Z Jákoba zliezol strom, čo na ňom vyrástol a obaja sa pridali k nám, vzali aj bicykel, škrvny nad nami víťazia, po tretej piesni všetko stmavlo a nebolo už vôbec nič.

Na druhý deň našiel hlboko v lese drevorubač udicu a na konci vlasca na háčiku napichnutého mňa, v ten deň našli tiež deti v korune starej lipy pri kríži za dedinou Jákoba i s bicyklom, vodca sa zobudil približne tridsaťsedem kilometrov ďaleko v krmelci pre divú zver. Hubár splynul s vodou v lesnej studničke, kde ho našli utopeného až na tretí deň a pastiera už nikto nikdy nevidel.

Porcelánová bábika

Život je veľká kniha poučení a príbehov. Keď sa z nej chceme dozvedieť viac, zalistujeme v nej a prečítajme si jeden z nich.

Anna je obyčajné štrnásťročné dievča. Chodí do školy, má kamarátov, kamarátky a svoje malé radosti a starosti. Hlavne starosti, pretože jej každodenný život sprevádza chudoba. Vyrástla z nej dievčina, ktorá sa vie tešiť zo všetkého pekného, čo jej osud prinesie, čo si vlastnými pracovitými rukami zarobí.

Ten deň vyzeral ako každý iný. Cesta do školy, cesta zo školy. Ale predsa nejaká zmena. Vo výklade obchodu s hračkami sa na ňu usmieva nádherná porcelánová bábika. Nevinné modré oči, plné ružové líčka a hlavne ten úsmev. Pripomínal jej úsmev mamy, keď ju hladkávala pred spaním. Vyžarovala z neho láska a neha. Čipkované šatôčky a malé topánočky s veľkými mašľami utvrdovali Annu v jednej veci: „Tá bábika musí byť moja!“

Doma jedným dychom vyrozprávala, čo videla. Aké veľké však bolo jej sklamanie, keď u rodičov nenašla pochopenie. Tí mali iné starosti. Ako zaistiť každodenný chlieb na prežitie. No Anna sa nevzdávala. Život ju už naučil bojovať. Túžobne chodievala okolo výkladu, vždy sa pri ňom zastavila a rozmýšľala. Čo urobiť?

V jeden deň prišla pomoc. Priamo akoby z neba. Vo výklade sa na veľkom bielom papieri objavil oznam:

HĽADÁM NA 1 MESIAC POMOC DO SKLADU. NÁSTUP IHNEĎ.

Anna neváhala. Nečakala na rozhodnutie rodičov. Sama sa rozhodla. Vstúpila do Kráľovstva hračiek. Za pultom stál starší šedivý muž v čiernom obleku a s veľkými okuliarmi. Pripomínal postavu z rozprávky. Premeral si ju od hlavy po päty.

- „Čo si praješ?“

- „Dobrý deň. Chcem Vám pomôcť v sklade“ – odvážne odvetila Anna.

Muž si ju ešte raz pozorne prezrel. V duchu sa mu zapáčila hneď na prvý pohľad. Slušná, čisto oblečená a hlavne odhodlaná pomôcť.

- „Peniaze za prácu nechcem. Odmenou mi bude tá krásna porcelánová bábika vo výklade.“-

pokračovala ďalej Anna.

Majiteľ sa pousmial a po krátkom rozhovore sa dohodli. Vždy zo školy príde k nemu a pomôže mu pár hodín v sklade. Je už starý, nevládze ako za mlada. Tak sa aj stalo. Anna zažívala najkrajšie obdobie svojho života. Aj keď ukladanie a oprašovanie malých a veľkých škatúl ju poriadne unavovalo, tešila

sa z obrovského množstva hračiek okolo seba. Nikdy ich toľko nemala. Všetkých sa mohla dotýkať, porozprávať sa s nimi. Bola v ozajstnom kráľovstve. Ale nič netrvá večne.

Keď sa blížil čas „výplaty“, pred výkladom sa zastavilo malé dievčatko s rodičmi. Chvíľu si prezerali vystavené veci, potom vstúpili dnu. Anna cez otvorené dvere skladu jasne počula slová, ktoré jej ostro bodali do srdca.

- „Prosili by sme pre našu dcérku tú porcelánovú bábiku, čo máte vo výklade.“ Majiteľ pri týchto slovách tiež akoby na chvíľu zmeravel. Istotne mu hlavou blysko, čo slúbil svojej malej pomocníčke. Ale nedalo sa nič robiť. Zákazník je zákazník. Opatrne vzal malú bábiku, zabalil ju do jemného šuchotavého papiera, vložil do škatule valcovitého tvaru a so smútkom v očiach podal bohatému pánovi. Annu celkom opustili sily. Sadla si na veľkú drevenú debnu a z očí jej vyhrkli slzy. Všetka jej snaha bola úplne zbytočná, stratila všetko, o čo bojovala sama, vlastnými silami. Jej plač bol taký hlasný a srdcovúci, že to počul aj majiteľ. Prišiel za ňou, pohladil ju po vlasoch a hovorí:

- „Prosím ťa, ulož ešte tých pár prázdnych škatúl v rohu miestnosti a dnešným dňom môžeš u mňa skončiť. Na znak vďaky si vyber hračku, akú chceš.“

Anna však nemala už vôbec na prácu chuť. Táto udalosť jej zobrala všetku silu a snahu. Chcela sa rozbehnúť domov, zabuchnúť za sebou dvere svojej izby a zabudnúť na nespravodlivosť v živote. Naozaj peniaze zmôžu všetko?

S vypätím všetkých síl sa postavila a začala ukladať malé škatule z tmavého roku. Bolo na nich veľa prachu, asi tam ležali už veľmi dlho. Zabudnuté, nikomu nechýbali. S nezájmom, akoby vo sne, premiestňovala a oprašovala škatule jednu za druhou. Ale čo to? Jedna z nich je akási ťažšia, niečo v nej šuchoce. Prebudila sa v nej detská zvedavosť a škatuľu opatrne otvorila.

Div z nôh nespadla. Oči aj ústa sa jej doširoka otvorili, tvár sčervenela. Spontnými rukami z nej vytiahla svoj sen. Malú porcelánovú bábiku. Táto jediná škatuľa sa omylom dostala medzi prázdne a tam odpočívala celý dlhý čas. Slzy smútku vystriedali slzy radosti. Predsa existuje niekto, čo riadi osudy a vypočúva prosby. Dojatie neskrýval na svojej tvári ani majiteľ. Zdieľal radosť spolu s ňou.

Keď vykročila z Kráľovstva hračiek na ulicu, cítila sa ako kráľovná. V rukách krásna farebná škatuľa, previazaná veľkou ružovou mašľou a s venovaním. Za vzornú a obetavú pomoc.

Od tejto príhody uplynulo veľa rokov. Anna je už dospelá, má svoj vlastný obchod s hračkami. Stretáva sa so zákazníkmi, obchoduje.

V jeden deň sa pred výkladom zastavilo asi štrnásťročné dievča a túžobne sa zadívalo na porcelánovú bábiku...

LUCIA ANĎALOVÁ, Poprad

Zbohom, drahá sebaúcta!

„Dobrý ! Študentský do Popradu, „ vysúkala som zo seba a vysypala šoférovi do ruky kôpku mincí. S nevôľou si ma premeral, asi tušil problémy. Dovliekla som sa k voľnému sedadlu pri okne, zakývala zvyšku partie, ktorej členovia boli v oveľa horšej kondícii ako ja, a pohodlne sa zavrútila do čalúnenia. Motor sa rozvrčal a pohol autobusom.

Na nasledujúcej zastávke pristúpila početná skupina ľudí. Asi šli z nejakej oslavy – boli elegantne poobliekaní. Ani sa do autobusu nehodili. Ku mne si prisadla mladá žena. Na kolená si vyložila asi dvojročného chlapčeka v košeli a pletenej vestičke. Ako z katalógu. Bol ale unavený a nervózny, divne na mňa zazeral. Celkom ako čašníčka, čo mi doniesla to posledné pivo. Narovнала som sa. Pri toľkých kostýmoch a oblekoch mi bolo akosi úzko. A nielen to...

Ľudovo povedané, prikvačilo ma. Ani som si neuvedomila, že pred odchodom z Karčmy som nebola na WC.

Prišlo to pomaly a zákerne.

Rozpačito som sa poobzerala. Všetci uvoľnene rozprávali alebo dôstojne mlčali s pohľadom pohľadzajúcim lúbeznú industriálnu krajinu za oknami. Ani náznak zápchy, hnačky, preplneného mechúra či chorej prostaty.

Vtom sa naše pohľady stretli. Katalógový chlapček sa tváril znepokojene, zrejme v neblahom očakávaní, no preblesla medzi nami iskra porozumenia. Odrazu napätie v jeho tvári povolilo. Nahradila ho číra slasť. Sklamane som sa odvrátila.

Prekliate plienky.

Tlak sa pomaly zmenil na bodavú bolesť. Obrátila som sa na chlapcovu matku.

„Prosím vás, kde najbližšie zastavíme ?“

„Hm. Za tunelom bude Gočovo, ale tento spoj tam nestojí. A potom ide Vlachovo, tam vystupujeme.“

„Aha. Ďakujem.“

Stislo mi srdce. Pred nami sa vynoril jeden z najdlhších tunelov na Slovensku...

Vytiahla som mobil. Ktože býva vo Vlachove hneď pri zastávke ?

„No?“

„Tibor? Ahoj! O chvíľu prídem k tebe domov. Nepýtaj sa ma prečo, som v autobuse a nechcem to rozoberať, len mi príď otvoriť. Asi tak za päť minút...“

„No, to je síce pekné, ale som v Poprade . „

„Čo!? To vážne!? A nemáš niekoho doma ?“

„Nejaké pavúky by sa našli...“

Znechutene som zložila. Autobus prudko spomalil a zastal. Ponad hlavy cestujúcich som uvidela kolónu áut hadiacu sa do diaľky. Skrsla vo mne nádej. Prešmykla som sa do uličky a pristúpila k šoférovi vypínajúcemu motor.

„Prosím vás, spustila som hanblivo, „mohli by ste ma pustiť von? Musím si... Odskočiť.“

Šofér nadvihol obočie a Sézam sa otvoril. S radosťou mne vlastnou som vybehla na večerný vzdúšik a pocítila na chrbte pohľady celého autobusu.

Pri ceste nebolo ani krička. Len čerstvo pokosené pole a biele kolíky, za ktoré by sa neskryla ani Twiggy. So slzami na krajíčku som prešla pár metrov po krajnici a rozhodla sa vrátiť.

Pohľadom som prebodávala tváre spokojných, vycikovaných čumilov. Tak som ich znenávidela! Do jedného!

„Chodte do ...!!!“

Nedokončila som. Pocítila som , ako sa mi na vlhkej tráve pokízla noha. Vstala som. Stratila som rovnováhu. Šplech! Zrazu som v hlbokom jarku plnom hnilej vody. Vstala som. Mokrá až po pás. Autobusárovi stislo srdce pri pomyslení, čo sa stane s čalúnením sedadla, keď sa naň zvalím. S čľapnutím som si rezignovane sadla- naspať do jarku. Teraz je to už jedno. Po tvári sa mi rozlial mimovoľný úsmev úľavy.

Chlapček – manekýn ťapkal po okne a obzeral si ma. Opäť medzi nami prebleskla iskra porozumenia.

DÁVID MURÁŇ, Trenčín

O bielej šatke

(úryvok)

„Benjamín Vilia: teší ma.“

„Anna. Aj mňa veľmi teší.“

Pozeral sa na útlu postavu ženy, ktorej oči sa strácali v padajúcich snehových vločkách. Boli rovnako biele ... topiace a strácajúce sa. „Som vám veľmi vďačná za toto milé prekvapenie. Nikdy by som to nečakala.“

Benjamín sa pousmial. Nevidela to.

„Nemusíte mi ďakovať. Chcel som to spraviť už dávno.“

Žena stále nehybne ostávala na mieste a jej kalný pohľad hľadel niekde do neznáma. Čo vlastne videla? Nechcel sa jej spýtať. Nebolo to vhodné. Preto sa radšej opýtal: „Pôjdeme?“

„Samozrejme, no vy musíte viesť.“

Benjamín sa pousmial a tento krát aj ona- ako by ho videla.

Ponúkol jej ruku. Okamžite si však uvedomil, že ho nevidí, preto sa jej jemne dotkol. Pochopila. Chytila sa jeho ramena a obaja spolu kráčali do ulice, ktorá postupne mizla v snežnej hmle, cez ktorú sa odrážali pouličné lampy svietiace na klzký chodník.

„Prečo ste vlastne prišli?“ spýtala sa po chvíli žena a slepeckou paličkou nechtiac narazila do špičky Benjamínovej topánky.

„Jednoducho som bol doma, pozoroval padajúci sneh a odrazu som si uvedomil, že niekto možno strávi Mikuláša celkom osamotený. Prišlo mi ho ľúto, a tak som šiel sem. Vídavam sanatórium vždy, keď idem do práce...neviem. Bolo to spontánne“

Žena trochu stiahla obočie, on to však nevidel. Hľadal stále oblohu, ktorú nebolo nikde vidieť.

„Ale veď aj vy ste boli sám.“ Namietla Anna a otočila tvár k nemu , akoby vedela, kde je. Jej pohľad však ostal v inom smere.

„To je pravda,“ zasmial sa Benjamín a nervózne si prešiel po čele. Bolo to zvláštne. Nevidela jeho

Emócie. Možno vôbec netušila, v akých rozpakoch dostával zo seba slová.

Prešli z rušného chodníka prechodom do parku, skrytého za hrubým opevnením stromov, ktoré tam stáli so zatvorenými očami, prázdnyimi telami a snehom, pokrývajúcim ich pokožku. Stará žena a mladý študent. Aké neobvyklé bolo pozorovať ich. A aké zvláštne bolo vnímať teplo prichádzajúce

z ľadového snehu.

„Sme v parku, však?“ usmiala sa žena a obzerala sa dookola. Nechápal, prečo to robí. No ona skutočne pohybovala tvárou aj očami navôkol.

„Chodievate sem?“ spýtal sa Benjamín, dúfajúc, že konečne sa rozprúdi rozhovor

„Občas. Je to čarovné miesto.“

Benjamín sa zasmial, keď počul to slovo.

Kráčali ďalej ticho. Občas minuli iného chodca, ktorý sa ponáhľal domov. Všetko bolo zvláštne tmavé, osvetlené len žiarou mesta.

„Povedzte, Benjamín, čo je okolo nás? Chcela by som všetko vidieť. Svet...“

„Chcete, aby som bol vašimi očami?“ zasmial sa Benjamín a kopol do snehového záveja.

Kúsky snehu sa rozprúchli po chodníku a stratili sa pod zábermi slepeckej palice.

Žena sa usmiala, no úsmev sa rýchlo zmenil v akúsi zvláštnu zimnú nostalgiu, ktorá pulzovala teraz celým svetom: „Chcela by som to,“ prikývla a hneď nato silno stisla pery. Benjamín cítil jej silný stisk a po tele sa mu prehnalo stádo zimomraviek. Anna však zhlboká vydýchla a opäť sa milo usmievala.

„V poriadku,“ zamyslene odpovedal a pozrel sa dookola. Obaja trochu spomalili a on neisto začal rozprávať:

„Je tu chodník po ktorom kráčame.“

„My ?“

„Samozrejme.“

„A ako vyzeráme ?“

Tá otázka zasiahla Benjamína veľmi hlboko. Odrazu si uvedomil, že tá žena nikdy nevidela svoju tvár. Nikdy nemôže pochopiť ako vlastne vyzerá... Všetko bolo tak iné.

„Vy ste nižšia ako ja. Máte veľmi dlhé čierne vlasy. Sú tmavé.“ Nevedel, nakoľko je potrebné rozprávať o farbách. No zrejme bolo pre ňu aj tak všetko len abstrakciou. „Máte rovnako tmavé obočie. Vlasy vám padajú na tmavý kabát, ktorý sa vám občas dotýka snehu a vytvára za nami stopy.“ Žena sa pohla, akoby sa chcela obzrieť, no potom sa vrátila pohľadom potichu späť.

Benjamín stále rozprával:

„Na rukách máte tmavomodré rukavice- presne takej farby, akú majú hladiny jazier po silnej búrke. A na nohách máte zvláštne kožené čižmy, ktoré mi pripomínajú knihu Oliver Twist. Ani neviem, prečo. Ale páčia sa mi.“

A svojou palicou vytvárate v snehu neustále polkruhy.

„Ja stojím vedľa vás a som omnoho vyšší. Mám relatívne krátke špinavohnedé vlasy. Oblečený mám čierny kabát a tmavohnedý šál. Rukavice nemám, pretože sa mi vždy zdá, že mi je v nich väčšia zima ako bez nich. A obuté mám veľmi šmykľavé topánky, takže sa bojím, že sa môžem hoci-kedy pošmyknúť.“

Anna sa zasmiala a napäto počúvala ďalej.

„Okolo nás sú stromy. Všade. Žiadny z nich už nemá ani jeden list. Všetko je pokryté snehom, ktorý ešte stále padá. Je tu šero, a tak sa niekedy dajú vločky snehu rozoznať len pri rozžiarených pouličných lampách.

Popri chodníku sa občas objaví nejaká lavička. Väčšinou sú prázdne, alebo na nich niekto sedí. Stretli sme už akúsi ženu s dieťaťom a asi dva páry muža a ženy. Čo je ďalej, vám veľmi nepoviem, pretože všade padá husto sneh a veľa toho nevidieť.

Akurát sa však oproti nám ponáhľa muž. Drží krásnu červenú krabicu previazanú zlatou mašľou. Vyzerá ako vianočný darček, ale zrejme bude k Mikulášovi.

A pri chodníku, asi dva metre od nás, stojí menší snehuliak, ktorý však nemá ani oči ani nos. Okrem toho začína zapadať snehom. Je možné, že zamrzne a vydrží tu väčšinu zimy, ak ho niekto nezrúti – čo je vlastne omnoho pravdepodobnejšie.

Neviem... škoda, že ste sa ma nespýtali skôr – ešte v meste. Asi by som vám povedal viac. Park je pomerne prázdne a opustené miesto. Človek skôr vidí svoje myšlienky a miesta ako ľudí.“

Kráčali ďalej.

Svet sa strácal. Každý, kto chcel sa mohol stratiť. Nebolo vidieť na viac ako tri metre. Stačilo vstúpiť do snehových vločiek, nechať sa pohltiť a nikto vás nevidel. Mohli sta sa stratiť svetu a svet vám. Mohli ste ujsť.

Pozorovať len milióny stúp na cestách, ktoré aj tak každou sekundou mizli. Zvláštna prázdnota obklopovala priestor, ktorý bol pritom taký preplnený. Benjamínove oči ticho pozorovali svet. Malé vločky dopadajúce na jeho kabát. Videl ich zvláštnu konštrukcie. Občas na ne dýchol a oni sa roztopili. Rozmýšľal...vsiakli do látky na kabáte. Bola teda tá krása kdesi v ňom? Čo ak niekto dýchne naňho a on vsiakne do látky tejto zeme? Kto ho bude potom nosiť?

„Nechcete sa posadiť?“

„V poriadku. Kráčame už dosť dlho,“ povedala žena a Benjamín jej pomohol sadnúť si na lavičku, z ktorej ešte predtým odhrnul sneh. Utriel si mokrú

ruku do kabáta a sadol si vedľa ženy. Nebola až taká zima. Aspoň vtedy nie. Nahmatal čosi vo vrecku a vytiahol malú krabičku previazanú stuhou. „Viete, je Mikuláš a ja niečo pre vás mám.“ Vsunul jej krabičku do rúk a žena ju prekvapene ohmatávala. Potom sa usmiala a opäť sa naňho pokúsila pozrieť: „Ďakujem.“ Nahmatala stuhu a rozviazala ju. Pomaly trhala baliaci papier. „Viete, na Mikuláša som naposledy dostala oriešky v čokoláde od mojich rodičov. Odvtedy som nikdy nič nedostala...“ Keď konečne rozbalila darček zamyslene ho ohmatávala. „Čo je to?“ Benjamín sa zasmial a neisto na ňu pozrel cez zvláštny úsmev „...oriešky v čokoláde.“ Žena strnulo sedela a na jej tvári sa nedala rozoznať radosť ani smútok. Možno premýšľala o minulosti a možno jednoducho len sedela. Benjamín sa napokon nadýchol a chcel čosi povedať, no žena ho prudko prerušila: „Viete, chcela by som niečo spraviť. Podťe.“ Stále mala na tvári čosi, čo Benjamín nedokázal absolútne chápať.

JANA JUDINYOVÁ, Trnava

Dva dni v Trenčíne:

z denníka brodzianskej vojvodkyne Natálie Oldenburgovej (úryvok)

Dnes som nazrela do svojho denníka spred dávnych rokov. Život vtedy mi dnes prichodí ako pokojný sen. Plný jasných okamihov, ako keď slnečné lúče presvitajú cez zeleň stromov, ako keď z kalicha rozvitého kvetu navôkol utrúsi peľ. Starosti vari ani nebolo. Alebo aj boli, ale pre mnohé z nich by ma dnes hlava ani duša nebolela...Pažerák nenávratna zhltol tie slnečné dni, keď tu ešte nebola Freda. Zostalo po nej také prázdno, že ma doslova bolí duša, kedykoľvek mi je čokoľvek alebo ktokoľvek pripomenie . Dúfam už len v stretnutie v lepšom živote.

Bolo to pravdepodobne posledné šťastné obdobie môjho života.

2. marca 1901

Pred obedom , čosi po desiatej sme dorazili do Trenčína. Bárs som aj kedysi nehorela nadšením, keď mali koľaje pretínať moje Brodzany, dnes uznávam, že železnica veru nie je zlý vynález. Z Topoľčian sme sem prišli za hodinku a pol. Cesta pohodlná, personál úslužný, len Myre vše prichodilo, že pridlho zotrúvame na jednom mieste. Ani škrípanie brzd a trhanie vlaku jej nelahodilo. Viackrát vyskočila, napla telo aj uši , no zakaždým som ju usadila. Keď sme v Trenčíne vyšli z prízemnej budovy stanice farby dobre vyzretej kukurice, vypravila som Aňušku s Myrou a našou batožinou do hotela Elizabeth. Hotel s menom našej krásnej cisárovnej tu otvorili celkom nedávno a po našom hornouhorskom svete kolujú o ňom skvelé referencie. Vraj je postavený a zariadený celkom v novom štýle secesie a to ma láka. Nech som kdekoľvek, nikdy nevynechám príležitosť, aby som si prezrela produkty tohto ušľachtilého a život všestranne oslavujúceho štýlu. Okrem toho, hotel Elizabeth patrí môjmu starému priateľovi Arminovi Popperovi. No vari ani nie tak starému , ako priateľovi z mladých liet. Armina som neupozornila, že prideme. Načo aj, musela by som naznačiť, čo mám v Trenčíne za lubom, čo nechcem, radšej sa zariadim podľa situácie.

Anuška nastúpila do bričky. Myra zastrihala ušami a začudovane na nás visela pohľadom svojich mandľových očí, až kým sme sa jej nestratili z dohľadu. S Fredou sme prešli cez ulicu a vkročili sme do mestského parku. Chcela som , aby v tom zelenom božom chráme dcére aspoň trocha zružovelí líca a naplnila si choré pľúca dychom stromov. Keď sme minuli Sternov

staničný hostinec s drevenou verandou , čo stojí hneď pri vstupe do parku, doľahol k nám detský džavot. Ani sme si nič nepovedali, len sme sa zaraz vydali tým smerom. Po pár krokoch sa nám naskytol pohľad na snehom pokrytý lán, na ktorom sa hmýrili, skákali, padali a všelijako sa premiestňovali pestré kvety. Bolo to klzisko na Kubranskom potoku, ako sme vyčítali z tabuľky neďaleko, po ňom sa preháňali deti, poobliekané podľa toho, čo im matky naručili na túto príležitosť. Dievčatá väčšinou v pestrých šatkách, chlapcom zas len oči a nos vykúkali spod šiltoviek narazených až na uši. Ešte aj Freda sa usmiala tomuto obrázku. A mať tak po ruke korčule, iste by sa bola pridala...Keď sme sa nasýtili pohľadom na radostnú trmu -vrmu, vykročili sme ďalej. Bolo vidieť, že park nie je veľmi starý, rástli tu väčšinou topole a gaštany, no našli sme aj zo dva- tri platany a jedle. Na niektorých, iste vzácnejších drevinách, viseli tabuľky s názvami v latinčine a maďarčine. Spomenula som Frede, že mestský park dotvárajú v anglickom štýle podľa návrhov doktora Brančika, ku ktorému máme dnes namierené .Doktor je nielen hlavným župným lekárom a má v Trenčíne veľké slovo, ale zaujíma ho všeličo, napríklad aj botanika a hudba . Tu v mestskom parku vraj plánuje zriadiť aj botanickú záhradu. Aby sa nebála. Chúďa , v poslednom čase zakúsila dosť všelijakých premúdrejších medikusov, tváre väčšinou nakyslasté , ako vecheť suché, z úst vychádzajú rady, ktoré si môžeš vyložiť tak či onak, záruky nedostaneš žiadnej, ale vrecko im je vždy rozďavené a najmä bez dna.

Keď sme sa vymanili zo zelenej náruče parku, vysadli sme na bričku a zamierili sme sa priamo do nemocnice. Hlavný župný lekár trenčianskej župy, doktor Brančík, nás hneď po príchode prijal, Vedel, že prideme, vymenili si zopár listov a vedel aj o Fredinej chorobe. Doktor je stredného veku, robustný a vzbudzuje dôveru. Malé, trocha pichľavé oči, prikryté sklami okuliarov, prenikajú človeka až do kosti. Strieborným šedinami prekvitnutá brada ešte zvyšuje prirodzenú autoritu. Zistila som si, že medicínu študoval aj vo Viedni a promoval v Štajerskom Hradci. O doktorovi Brančíkovi som dostala najlepšie referencie. Všimla som si, že Freda sa nebála, lebo sa jej nechvel hlas, ani ruky jej netrpli. Doktor ju dlho vyšetroval, vypytoval sa na to i ono, počúval a preklepával celý hrudník. V ordinácii mal akýsi zvláštny prístroj, ktorý som pred tým nevidela a pred ten alebo akosi do neho postavil Fredu. Vysvetlil nám, že je to röntgenový stroj, úplná novinka zostrojená na základe objavu nemeckého profesora Wilhelma Conrada Röntgena. Povedal, že týmto strojom sa dá všetko presvietiť a nazrieť aj do najskrytejších ľudských orgánov.

Ako rád by som dojedol

Ako rád by som dojedol po všetkých, keď vidím ako mrhajú a hlavne tie konce na kuracích nôžkach, tie šlachy a kíby a mňam, nikto, ako pozerám, nikto to neobhrýzol až po holú kosť a aká je to dobrotá, keby sa to dalo, tak si doma pečiem len tie konce, zadrhnite sa všetci mäsom zo stehien a prs, mne by stačili kožky a tie konce, ale pravda, jedz to v reštaurácii, kde sa čašníik tvári nóbl a snaží sa nevšimať špinu, mierny smrad a fakt, že polovica ľudí tu sedí v montérkach. Ozaj každý deň je držková, ale každý boží, druhá polievka sa mení, teda asi tri druhy, fazuľová, vývar z čohosi a rajčinová, ale tá držková je furt a keby niekedy v pätnástich nezacítim tie žalúdky, keď to mama varila a nevzniklo vo mne podozrenie, že to varia z plných čriev, možno by som si ju niekedy aj dal. Ale nedal a ani nedám, je to silnejšie ako ja a dokonca som raz opáčil aj tatarák na premastenej hrianke a nebolo to bohviečo. Pingel mi doniesol vývar, lieta od robotníka k druhému a ďalej, berie stravné lístky a nosí čaje a rummy, od vedľajšieho stola jeden tiež vonia, ale stále akoby som cítil držkovú.

Že či môže, pýtam sa, že čo ? Že prisadnúť, vravím smelo. Prisadol si akosi blízko ku mne, čože ste si naproti nesadli , aj miesta by ste mali viac, aj by ste mi nezavadzali a do taniera mi aj odtiaľ môžete pozeráť, Nepovedal nič, len nahol hlavu nad moje rameno a nahlas vydýchol. Dobré , nevedí, ani neviem prečo, ale usmial som sa na mletý rezeň so syrom a ako vždy, ani ho nemuseli dávať do trojobalu, lebo je aj tak samá strúhanka. Jem. Nevoňa, skonštatoval chlap tesne pri mojom uchu, vlastne len zašepkal. Viem, vravím mu, ale hlad je hlad, druhá možnosť boli buchty a na sladké veru nie som. Ja veru som, zašepkal. Nech, vravím. Dajte si cukor, nesladím, dobre vám padne a posuňte sa trochu bokom, zavadziate laktú . Cukor si nedal, neposunul sa , reku, pane, veď ma nechajte sa najesť, prestáva mi pri vás chutiť, zazeráte na tú vidličku, ak mi bude do večera ležať na žalúdku, nebudem vás v dobrom spomínať. Chcete to dojesť, či čo? Žobrete takýmto hlúpym spôsobom, či o čo vám ide? Chcem vám povedať príhodu, vraví. Čo ? Pán čašníik, platím, idem.

Ono je to zaujímavé aj s pointou! Vybehol za mnou, kričí že zo života, skutočnosť, ba až fantastika! Chlape, vy ste blb, pardón, síce s úctou k vašim šedinám, ale ste blb, dajte mi pokoj. No, celé to začalo, keď som mal sedem rokov, spustil a nedbal, že odchádzam, že ho nepočúvam a že mu pästou naznačujem rozbitie huby. Čo so starcom, sadám za volant Karosy akurát

načas, hrnie sa aj on dnu , reku, mimo zastávky cestujúcich neberiem, hehe, je to dobrých tristo metrov, pre istotu nenahodím ešte číslo , mám štyri minúty, posuniem okienko, zapálím si, akurát načas pristavím, naberiem toho jedného človeka, možno dvoch a odfrčím miernou rýchlosťou po dráhe spoja číslo dvadsať sedem. Došuchtal sa za tých pár minút s dohora vytočenými špicami na zastávku, s veľkým gestom pustil dnu pani, čo chodí o tomto čase každý deň, nastúpil, vypýtal si jeden na ŽŤP a sadol rovno dopredu. Mal som len sedem rokov a už bolo jasné... Za jazdy je zakázané sa rozprávať so šoférom. Nevadí, to ja tuto do okna budem hovoriť. Teda mal sedem rokov, skôr čo bolo si nepamätá a aj keby si pamätal, je mi jedno, čo robilo usoplené decko s holým zadkom niekde na konci sveta za dedinou skôr než nastúpilo do ľudovej. Vraj bol najlepším žiakom celých šesť rokov, či koľko a podľa príhody ako robili s kamarátom učiteľke zle. Huncúti, lapaji, galgani, lotri všetkými masťami mazaní, podšívky a chuligáni, fiškusi i potmehúdi. Viac si nepamätám, vyslovil tých hlúpych pomenovaní hodne, ale že by sa priznal, že boli len dvaja drzí smradi, to veru nie. Aj rádio som dal hlasnejšie, aj si želim nech sa autobus kompletne naplní a nájde si staroch inú obeť, ale okolo obeda niet ľudí, na zastávkach takmer nikto, on stále melie svoje, teraz dačo z puberty , ako chodil do učenia, o Vierke, tancovačke a lieskovom kríku za kulturákom. Venujem sa riedkej premávke, pozriem do zrkadla, pani vzadu sa drží aj po sediačky, šup do kruháča zostra, pán si klepol hlavu o sklo a jeho aktuálna veta znel a asi takto : no a koncom septembra musí mať každý poriadny chalan z dediny ruky týždeň čierne od šúpania orechov, ty hovädo sprosté, to si šofér? Čo nabral doma alebo na obecnom. Takéto veci rozprával. Nedá sa to ani prerozprávať, lebo sa to nedá ani len počúvať, ale čo som mal robiť? Mlel stále stále, pospevoval si Mira Žbirku, nepomohlo, neprebil silu príhod o tom ako šuhaj chodil za frajerkami, vraj mal Maru z dolného konca, Zuzu z horného pri zaklukách , Katu od obecného úradu a ešte aj Eržu z lehoty a to je chlapče na jeden švonec moc. Toto mi povedal. A teraz samozrejme pracovné skúsenosti a samozrejme od osemnástich vo fabrike a každý majster bol idiot. Vraj mal ruky masné od prvého dňa až do dôchodku, okolo sústruhu viac špakov ako špón, ale postupne nakradol diely na celého Pioniera a toľko plechového odpadu z lisovania, že v šesťdesiatom treťom spravil z nich plot, keď zhrdzavel, tak v osemdesiatom siedmom druhý a na dobre dva ich má ešte na dvore pod linoleom, čo sa mu podarilo ukradnúť tiež. Vidíš a päťročnica fičala furt. Ach . A Jano, čo rozvážal na Ikaruse po fabrike, šoféroval ako chlap , nie takto a kvalty im hádzal ako granáty po

fašistoch a Hanka kvalitárka, tá bola. Prisámzemi každý starý chlap z tohto mesta hovorí to isté, celý život za mašinou a zakaždým nejaká Hanka, Majka alebo Katka kvalitárka alebo z výdajne. Robiť mali a nie t....., aj keď pochybujem, že okrem tých zlodejstiev je dačo pravda. Sústružník má viac hrdinských skutkov ako dvanásť Herkulových a keby vidím, ako tomu mladému vlasatému chytilo pačesy do sústruhu a strhlo aj s kožou, skoro umrel a ešte pokazil kus a zlomil nôž a ako ho on pratal od mašiny ku záchranke, pričom tá krv na montérkach držala dlhšie ako masné flaky. Vletel som do zákruty a nedbal na značku, zas vrazil hlavou do skla, čo mu však hubu nezastavilo. Mne sa zúžil priestor, ten skutočný, ktorý som videl a asi aj ten, myšlienkový, čosi sa stalo a hnal som autobus ako o závod, posledné tri zastávky si ani nepamätám, ľudia nenastupovali, asi ani dvere som neotváral a asi ani nezastavil neviem, čo to do mňa vošlo, jed, či ortuť z tých rečí, pretože mlel furt, precitol som až na otoči na konečnej na rázne zastavenie, buchnáť do chrbta od pani, čo mala vystúpiť už dávno a jej nadávky mi otvorili uši a viem, že som hovädo a do toho ten chlap vstal so slzami v očiach a dvoma hrčami na čele, snažil sa ma objat, trasľavým hlasom vraví, spoznal som ťa, si to ty syn môj, stratené dieťa splodené s Magdou, vedúcou z Jednoty v šesťdesiatom deviatom, dlho som ťa hľadal a konečne našiel, teraz môžeme dobehnúť všetko, čo som za tie roky zanedbal.

SILVIA BUDAYOVÁ, Nitra

Pomsta

Nie som jednou z tých, ktoré budú čakať, kým sa pre ne muž rozhodne. Sadne si so svojou ženou doma alebo s milenkou na hotelovej posteli a stručne, len s chatrnými emóciami jej vysvetlí, že sa objavila iná, ktorá stojí za hriech a ktorá by v podstate mohla zaujať jej miesto v plnom rozsahu. Nie, taká naozaj nie som. Ale Roman bol muž, vďaka ktorému som strávila pol roka na psychiatrickom oddelení na hlavnej ulici v meste, pchala do seba antidepresíva a v rámci hlasov, ktoré vanuli z každej strany, sa pokúšala samu seba presvedčiť o pravdivosti slov, ktoré hlásali. *Všetko bude zasa dobré.*

Roman, to bol presne ten typ muža, ktorého možno pokladať za lásku svojho života, dokonca aj za tých okolností, že sa hrany vašich radikálnych názorov a presvedčení po neveselom rozchode postupom času otupia a zostane len holá logika. V mojom a Romanovom tajnom neprípustnom vzťahu, ktorý bol všetkými „zasvätenými“ zatracovaný a preklínaný, bolo tej logiky skutočne pramálo. Raz si hore, raz si dole, raz si dobrý, inokedy zlý, život je koleso...

Intrigy boli vždy korením medziľudských a predovšetkým kolegiálnych vzťahov. Každý chce byť najlepší, každý chce byť prvý, každý chce byť krásny. Za každú cenu.

.....

Keď som po roku odchádzala z jeho reštaurácie s čašnickou uniformou narýchlo nahádzanou do igelitovej tašky, nikto nesmútil. Roman, ako vždy, sedel vo svojej kancelárii a už dlhú dobu ma preklímal. Poznáte to, intrigy boli vždy korením...

Keď som vtedy mladá a neskúsená odchádzala zo svojho rodného mesta, v očiach som mala svetlo v podobe naivných očakávaní a myseľ otvorenú novým možnostiam. Katastroficky znejúce klišé. Vrátila som sa odtiaľ ako zbitý pes. Vyzerala som zle, svetlo v mojich očiach vyhaslo a v mojej duši bolo zúfale prázdno. Na niekoľko mesiacov som zostala bez práce, bez vplyvov vonkajšieho okolia s výnimkou psychológa, ktorý sa vo mne snažil znovu prebudiť život. V byte som zakryla všetky zrkadlá, pretože pri pohľade na seba som sa cítila ešte horšie. Nič zo mňa nezostalo, nič z toho pôvodného, čím som vždy bola. Neustále ma prepadávali neveselé spomienky na facky, ktoré som v tomto meste od života dostala.

Nikdy ma žiaden chlap nebránil. Vlastne som to od žiadneho ani nečakala. Len od Romana. Márne.

.....

O štyri roky neskôr, dnes, som niekde celkom inde. Ani sama neviem, ako sa mi podarilo poskladať tento život nanovo tak, aby miesta, ktoré boli rozbité na márne kúsky, takmer nebolo vidieť. Pracujem, študujem a postupom času prichádzam na veľké životné pravdy zakorenené v slovách, skutkoch a situáciách.

Človek je vždy, keď zahne pred minulosťou za prvý roh, presvedčený o tom, že jej navždy utiekol a ona sa nikdy nevráti. Nevráti v podobe spomienok, predmetov, či dokonca ľudí. Po štyroch rokoch, dvoch mesiacoch a troch dňoch mi prišla do emailovej schránky. Predpokladala som, že ho už nikdy neuvidím a že sme sa už navždy jeden druhému stratili. V tú jeseň pred štyrmi rokmi, bolo to 6. októbra, mi stručne oznámil, že zostane so svojou ženou a nechal ma odísť. To je ten moment, o ktorom až teraz viem, že bol v mojom a jeho vzťahu zásadným.

Zmizla si z povrchu zemskeho. Nevieš si predstaviť, ako dlho som ťa hľadala... Naposledy si bola celá v čiernom. Na ten obraz nikdy nezabudnem.

Kúsok po kúsku, deň po dni, dávala som sa dohromady, svoje spomienky, svoju telesnú schránku a prázdno som sa snažila vykryť činnosťami, ktoré nemali bohvieaký veľký význam, ale aspoň to tak nebolelo. Vypratala som pivnicu na znak toho, že staré veci sú zlé veci a premaľovala svoju izbu na prvom poschodí u starých rodičov z modrej na žltú. V modrej som prežila prvé, najhoršie dni. Budila som sa uprostred noci mokrá ako myš, s pocitom zdesenia nad tým, že život s vami dokáže zatočiť podľa svojho chorého uváženia bez akéhokoľvek logického vysvetlenia. Prišla som o muža, ktorého som milovala, o veľkého muža, ktorý mi dal najavo, že pre neho nie som dosť dobrá, prišla som o prácu a o možnosť začať študovať. Kvôli tomu, že som vo dne i v noci pracovala u neho.

.....

- Môžem ísť na obed, šéfka?-

Bez ohľadu na to, z koho úst vyšla, tú otázku som milovala. Sedela som na recepcii vo svojich nových, hriechne drahých šatách a lodičkách, v ktorých ma boleli nohy. A práve vyťukávala heslo na klávesnici do svojej e-mailovej schránky.

- Áno, môžeš.-

Nemohol som byť s tebou. Nemohol som ti dať to, čo chcem teraz. Chcem ti dať všetko. Chcem, aby si ma spoznala. Dokážem milovať ako blázon.

Zatmelo sa mi pred očami, ale len na chvíľu. Pomsta je niečo, čo si môžete vychutnávať tak dlho, ako len chcete. Ale len v prípade, že už nie ste tým

naivným mladým dievčatkom, ktoré nepozná svet. Vždy som prezentovala názor, že zmeny sú najhoršou predstavou budúcnosti. A dnes prichádzam na to, že ich vlastne milujem. Vyprchalo zo mňa všetko. Pamätám si, že keď som sa vrátila z toho mesta, vybehla som na vysoký vrch vzadu za mestom a vykričala všetok svoj hnev niekam do diaľav. Spolu s ním odišli aj posledné zvyšky môjho detstva.

Štyri roky sme s Romanom žili vo svojich paralelných svetoch, v tých, ktoré sa počas tej dlhej doby ani raz nestretli. Keď som opustila jeho synovca, teda vzťah, ktorý som si vybudovala len kvôli tomu, aby Roman žiarlil, zmizla som. Tak ako to už býva, postavila som si svoju novú pevnosť. Bola pevná a nedobytná.

Viem, že som ti ublížil. Viem, že som si vybral zľú ženu. S tebou by som bol určite šťastný. Odpusť mi, že som uveril tým intrigám.

Rýpať sa v minulosti bol kedysi štýl toho mladého vystrašeného dievčaťa, ktoré bolo v tomto svete celkom samo, nie môj. Láska je len láska. Áno, Roman bol láskou na celý život, lenže nikto nikdy nepovedal, že to znamená, že sme si súdení. Prídu nové lásky, noví milenci, nové príležitosti na intímne zblíženia. Možno s mužmi, ktorí si to zaslúžia viac ako on.

Zaspávam s tebou, prebúdzam sa s tebou, tvoju tvár vidím všade, si mojou nočnou morou. Tak už, prosím ťa, odpovedz.

Uchlipla som si z horkej kávy, narúžovala pery, skontrolovala svoj obraz v zrkadle na toalete a vrátila sa k počítaču. Vyzerala som dobre a aj som sa tak cítila. Pomsta je ako šťavnaté jablko. Keď ho nahryznete, v prvom momente vám stuhne sánka od toľkej kyslej chuti. A čím viac doň hryziete, tým viac ste presvedčený o tom, že to jablko nie je až také kyslé, že jeho chuť je vlastne celkom príjemná a sladká. A tak som na klávesnici, predtým, ako som klikla na možnosť odoslať, vyťukala niekoľko písmen.

Každému sa jedného dňa všetko vráti, Romanko. Nech sa ti dari.

Príšerný deň

Vybehnem z bloku zahalená tenkým svetříkom. Na chvíľu sa zastavím s kabelou na pleci a nasajem vôňu rozkvitnutého orgovánu do seba. Roztvorím oči dokorán. Môj obľúbený ker je vysoký dva metre a skrášľuje naše okolie. Vždy sa naň musím dívať. Jeho vôňa ma dokáže opantať väčšími ako teplý deň. Vedľa neho myslím na samé príjemné veci a negatívne myšlienky mi vôbec neprídu na um. Je to čarovné.

Z rozčarovania ma vyruší čas. Náhodou si naň spomeniem. Posunie ma dopredu po chodníku. Nohy kladiem pred seba a smerujem na zastávku. Príroda sa kúpe v slnečných lúčoch. Ľudskú radosť z krásneho počasia je cítiť priam hmatateľne. Čo s nami dokáže urobiť slnko štekliace nás na nahkej pokožke.

Môj autobus zastaví a počká, kým doň nastúpia cestujúci. Predné miesto vedľa okna je obsadené. Cudzincovi nevidím do tváre, preto si k nemu prisadnem. Pozerám sa cez špinavé okno na autá zamorujúce prostredie. Vtom vedľa sediacemu človeku zazvoní telefón.

- Prosím?- zdvihne ho k uchu. Je to dospievajúca dievčina v tínedžerskom veku s dlhými ryšavými vlasmi. Odpudzuje ma jej hrubá bunda. Nie je jej horúco? Mám chuť zhodiť zo seba svetřík a pobehovať po svete vo farebnom tričku na ramienka. Pri pohľade na ňu sa roztápam ako čokoládová zmrzlina kupovaná u zmrzlinára na rohu.

- Čo tak zíšaš?- sykne na mňa. Má uhrančivý pohľad. Na milisekundu postrehnem farbu jej očí, no hneď sa mi ten obraz stratí spod viečok. Odvrátim od nej tvár na druhú stranu.

- Na nič,- precedím pomedzi zuby. Veselý deň mi pokazí pochmúrna nálada tejto osôbky. Prenesie ju na mňa, akoby to bol mor. Viac sa ku mne neozýva, ani ja k nej.

Čaká ma ešte dlhá cesta. Vytiahnem slúchadlá z nohavíc a zastoknem si ich do uší. Pustím si rezké piesne. Prstami si poklepávam do rytmu a myslím na diskotéky. Texty pesničiek mi samé naskakujú v mysli. Posunkom pier si pospevujem so speváčkami a spevákmi. Privriem oči a uvoľním sa. Nemusím byť v krčii. Dievčina mi neublíži, školský deň mám úspešne za sebou. Predo mnou leží voľný víkend. Stresy sú tento týždeň za mnou. Tak prečo mám neoblomný pocit déja vu? Akoby sa niečo malo stať. Snažím sa tieto pocity zatlačiť do kúta. Nechcú odísť a stále blikajú ako varovné signály. Všimam si ľudí okolo seba. Väčšina z nich sú mladí študenti. Akurát sa končí

škola, preto sa každý ponáhľa domov. Hlučne sa zhovárajú a neberú ohľad na ostatných cestujúcich. Počujem ich dokonca aj cez prenikavú hudbu. Divím sa, že ma to dievča doposiaľ neupozornilo na hlasitosť muziky.

Pristaví sa pri nás postarší urastený chlap. Netuším, čo od nás chce. Dievča sa zúrivo hrabe v ruksaku a niečo v ňom hľadá. Pokrčím plecami a naďalej ignorujem muža vedľa mňa. Možnože je to jej známy a niečo mu chce dať. Premeriam si ho. Vyzerá ako bežný priemerný chlap, akých vídať denne na každom kroku. Rifle sú mu trochu voľné, zato tričko má prilepené k hrudníku. Je mu dosť obtiahnuté. Neprekáža mi to. Chvalabohu, pod tričkom sa mu nečrtá pivné bruško.

Muž mi poklepe po pleci. Prevrátim očami. Čo odo mňa môže chcieť? Zložím si slúchadlo dole a nastražím ucho.

- Slečna, poprosím si váš cestovný doklad. Kontrola cestovných lístkov.-

Vyvalím hnedé okále. Zaspätkujem, neviem čo robiť. Siahnem do vrecka nohavíc po lístok. Nie je tam! Okamžite vsuniem ruku do kabely a prekutrávam ju. Na čelo mi vyskočí zopár kvapiek potu. Bože, to je hanba. Ja nemám lístok. Pravdepodobne som ho stratila, alebo ho vôbec neoznačila. Kontrolór sa ma pýta na rôzne otázky ohľadom zamestnania mojich rodičov. Musím mu predložiť občiansky preukaz. Opíše si z neho rodné číslo a vloží mi pokutový blok do dlane. Pohrozí mi ukazovákom, aby sa to viacrát neopakovalo. Musím vystúpiť z mestskej hromadnej dopravy o zastávku skôr. Vzdychnem si. Je to moja chyba a nezodpovednosť.

Sklesnuto kráčam po námestí s nosom prilepeným k pokute. Tridsať eur ma stojí táto jazda. Nemám rada čiernych pasažierov, ale toto bolo omylom. Prvýkrát v živote jazdím načierno a akurát vtedy príde revízia.

Vsuniem pokutu do kabely. Nepotrebujem ju dokonca stratiť. Mamina nebude zo mňa dvakrát nadšená. Tridsať eur nie je tridsať centov. Za toto ma pokarhá. Nie domácim väzením, či slovnými urážkami. Budem si to musieť uhradiť z úspor. Šetrím si peniaze do ružového prasiatka. Už je temer plné drobných centov. Chcela som ho rozbiť na Vianoce. Škoda, tešila som sa, ako z toho pokúpim rodičom darčeky. Síce nedávno boli tieto sviatky, ale musela som začínať znova od nuly.

Konečne dorazím na miesto. Potrebujem čiernu bavlnku na obraz. Presne dnes mi došla. Cez víkend by som ho rada dokončila a dala ho zarámovať. Stláčam kľučku galantérií, trhám ňou, no dvere sa nie a nie otvoriť. Odstúpim odo dverí a všimnem si malý biely papierik. Potichu si ho prečítam: *Galantéria BATL je z technických príčin zatvorená*. Zaujúkam. Prečo práve dnes? Kebyže je pondelok, zajtra by som sem opäť zbehla. Nemôžem

si obmieňať farby, ako sa mi zachce. Keď je určená čierna bavlnka číslo tri, musím používať len túto.

So sklonenou hlavou odchádzam preč. Sivé mračná skryjú vysmiate slniečko. Studené kvapky dopadnú na svetriček. Okuliare zahalí jemný dážď. Dnešný deň nevyšiel presne podľa mojich predstáv. Modrý dáždňík leží v mojej izbe na stole. Cez ten najväčší dážď sa schovám do jednej pekárničky. Pozdraví ma milá predavačka. Pár blondavých prameňov jej padá do tváre nezopnutých v čiernom štipci. Drobné vrásky jej lemujú zelené oči. Nechcem byť nevlúdna a postávať tu ako svieca. Vytiahnem peňaženku a kúpim si lekvárovú šatôčku s pomarančovým džúsom v papierovej škatuľke. Posadím sa na voľnú stoličku. V kabele mám knihu. Vyberiem ju a začítam sa do nej. Rozomieľam lístkové cesto v ústach a vychutnávam si príbeh vložený medzi riadkami knihy.

Po dojedení a napití sa ukradomky pozriem von zafúľaným oknom. Jarná prehánka prefrčala cez mesto a dala napiť kvietkom a hline. Odzdravím predavačke. Príde mi jej trochu ľúto. Veľa zákazníkov sem nechodí na pečivo. Aspoň ju tá práca baví, v kuse sa usmievala mojim smerom.

Tentoraz si lístok poctivo zadovážim. Nastúpim do autobusu a opriem si hlavu o sklo. Privriem na sekundu oči a nechám sa ukolísaať monotónnosťou autobusu.

Prebudím sa až na konečnej zastávke. Prespala som celú cestu! Ovládam sa, ináč použijem vulgárny slovník. Bývam o tri zastávky ďalej. Nebudem si opäť kupovať lístok a rozhadzovať peniaze. Pevne uchopím ruky kabely a vyberiem sa skratkou pešo cez pole. Neuvedomila som si hroznú skutočnosť. Pole je celé zablatené. Namosúrená z vlastnej hlúposti som cezeň šla. Pred vchodovými dverami zistím zabudnutie kľúčov. Oči prevrátim stĺpkom a zhlboka dýcham. Krv sa mi valí cez rozťahnuté cievy. Dnešný deň je na šľak trafenie. Zúrivo zazvoním na náš zvonček. Mamina mi otvorí dvere. Ani sa neunúvam počkať na výťah. Vyšliapem tých pár schodov na tretie poschodie. Ledabolo hodím špinavé tenisky do vane a ofučaná ťažko zasadená za stôl.

- Čo sa ti stalo, Kajka?- mamina sa zatvári ustarostene. Vlhké ruky od utierania riadu si utrie do utierky a prisadne si ku mne. Odhrnie mi hustú ofinu z čela a zastokne ju za ucho.

- Ani netušíš koľko zlých vecí sa mi dnes stalo...-

- Neber si to k srdcu,- skočí mi do reči a chlácholí môj hnev. -Moja, musia byť aj zlé dni, aby sme si vážili tie dobré. Ináč by sme sa nikdy nenaučili poďakovať Bohu za skvelé dni.-

Mamkine slová o kresťanstve ma dožerú. Prudko sa postavím od stola a tresknem dverami od izby. Zachvejú sa v pántoch. Nikdy vo mne nekolovalo toľko zlosti, ako v tom momente. Musím sa niečím rozptýliť, ináč vybuchnem a zrovnám to tu. Zastoknem si slúchadlá do uší a pustím si In this moment na plné pecky. Netuším, prečo ma v poslednej dobe nespútane opantá hnev. Obkrúti sa okolo mňa a drží sa ako kliešť. Prenasleduje ma, dokým nenapočítam do desiatich, alebo to inak neskrotím.

Niektu mi zaklope na dvere. Viem, že je to mamka. Strhnem si oba drôty. Zabodnem do nej hnedé kukadlá a nahodím nečitateľný výraz. Prísadne si na posteľ a pohladí ma po chrbte dlane.

- Čo sa deje?-

- Nič...-

Nakloní hlavu. Pár pramienkov jej spadne do tváre. -Mne to môžeš povedať.-

- Nič sa nedeje!- skríknem. Mamina ostane zarazená. Nevie mi na to nič povedať. Radšej sa stiahne do ulity. Teda do obývačky k rozčítanej knihe od Steelovej. Jedna moja časť by sa najradšej dotkla maminho pleca a ospravedlnila za neovládateľný prúd hnevu, no druhá polovica, zúriva a drsná prevažuje nad tou „dobrou“.

S telefónom v ruke sa premiestnim k stolu. Vytiahnem farbičky a začnem si hocičo čmárať po kancelárskom papieri. Už je to na mňa pomerne veľa. Chcem sa usmievať a tešiť sa z každého dňa... Ibaže stres z monitoru, prijímacích skúšok a novej školy ma priveľmi stresuje. Dnešný deň som si chcela po dlhšej dobe užiť. Nestalo sa tak. Sedím tu ako kôpka nešťastia netušiac prečo. Možnože je to tým stresom.

ANDREA CHALASOVÁ, Levice

Oni

Prišli si po mňa v noci. Dodávkou. Ešte aj zazvonili. Myslia si, že im otvorím. Nie som taká hlúpa. Keď človek kráča vo veciach ako ja, takáto maličkosť mu príde až smiešna. Celý rok ich sledujem. Dvanásť mesiacov. A oni si myslia, že keď v noci zazvoní, opýtam sa kto tam je, ozve sa niekto známy s plytkou zámienkou ako: "Zabudla si si v práci knihu, tak som ti ju priniesol". Alebo: "mám o teba strach, už týždeň si neprišla do práce a nezdvíhaš nám telefón". A ja otvorím. Musela som sa pousmiať. Každý okolo mňa vie o čo ide, radšej idú s nimi ako proti nim.

Kým čakali a rozhodovali sa za dverami, či ich majú vykpnúť alebo použiť náhradné kľúče, ktorá som pri okne a pozerala sa von. Nočné mesto už dávno spí. Je pondelok a ľudia sa ráno chystajú do práce, deti do školy. Ale čo bude so mnou?

Vedela som, že táto chvíľa príde, len som nevedela, že tak skoro. Ešte toľko vecí neviem, pritom som bola tak blízko. Viem kto ich platí, prečo to robia a poznám už aj ich triky ako to zakryť. Nerozumiem však ako sa mohli ľudia, ktorých som myslela, že poznám, ku nim pridať. Prečo? Zo strachu? Pre peniaze? Už to nezistím, pretože vylamujú dvere a nie je čas nad tým premýšľať. Sadla som si na parapet a čakám, koho uvidím medzi dverami. Nepoznám ich, predstavil sa ako Dr. Klimko. Vraj susedia volali, že sa v byte kričí a rozbíjajú veci. Obzrel sa pomaly po miestnosti. Nechala som ho a trpezlivo som mu skúmala tvár. Vyzerá tak...normálne. Je zbytočné hovoriť, že som to neurobila ja, že mi prehľadávali byt, kým som spala. Bola to moja vina, mala som skontrolovať, či mi niekto nevymenil lieky na upokojenie za lieky na spanie. Tabletky sa zdala taká istá a ja som nevyšla z bytu niekoľko dní. Myslela som si, že to mám pod kontrolou. Nedomyšlela som to. Lenže na nich som prikrátka aj ja, akokoľvek sa snažím.

- Slečna, môžem vám zmerať krvný tlak?

Približuje sa ku mne a ja sa ani nepohnem. Je pri mne celkom blízko, chytí ma za rameno a bez toho, aby som to plánovala, sa rozbehnem k otvoreným dverám a zvedavým susedom. Preletela som maximálne dva metre a náraz do temena ma zvalil.

Prebudila som sa až v dodávke, myslím, že sa prestali hrať na doktorov. Už nemajú prečo. Som tu len ja, žena čo sústavné niečo zapisuje a dvaja holo-hlaví, bezkrkí chlapi. Stále si nevšimli že som pri vedomí, mám zatvorené oči a snažím sa rozoznať tichý šepot, prerušovaný neustálym trmácaním sa na

nerovnej vozovke. Rozoznala som len slová o mužovi, čo už toho veľa nepovie. Nasledoval ich potuteľný smiech. Klamala by som, ak by som tvrdila, že nemám strach. Bojím sa a bojím sa veľmi. Nemám však na výber. Nevieť čo mám robiť, či mám byť ticho a tváriť sa, že neviem o čo kráča a kam ma vezú alebo im vyklopiť, že viem všetko. Viem, že to vedia, inak by som sa tu neocitla, ale čo je správne? Aj v prípade, že by som sa odtiaľ dostala živá, šancu na normálny život nemám, buď sa pridám do ich hry alebo ...? Musím si to premyslieť, ale ide to ťažko. Cítim ako čím ďalej, tým pomalšie myslím a chvíľami opäť strácam vedomie a cítim pach krvi z rany na hlave, v ktorej mi pulzuje bolesť.

Počujem šum a tlmenú vravu. Vedľa mňa stále čosi pípa a ak to pípa dlho, niekto prejde okolo a nejakto to vypne. Nevieť koľko tu takto ležím, často upadnem do spánku a keďže nemám prehľad o tom, koľko môže byť hodín alebo aký je deň, neviem to posúdiť. Dokonca ani neviem, či je deň a či noc. Nemôžem otvoriť oči, ako by som bola veľmi ospalá a nedokázala sa prebudiť. Keď som zistila, že sa nemôžem ani pohnúť a iba ležím ako taká ryba, chcela som plakať a kričať, ale moja bezmocnosť zrejme nemá hraníc, pretože ani to mi nejde.

Stále rozmýšľam - nič iné mi nezostáva - čo sa stalo. Chvíľu mi trvalo, kým som si uvedomila, že som v nemocnici, veď kde inde, ale myšlienky som mala tak veľmi zamotané a bola som taká vláčna, že som tápala niekde medzi snom a skutočnosťou, no teraz som úplne pri vedomí. Tak rozmýšľam. Čo si pamätám ako posledné? Pondelok. Išla som do práce, dokončiť resty z minulého týždňa, chorobopisy neboli ukončené a sestry z oddelenia mi to vždy hodia na stôl s tým, že ako dokumentačná sestra to mám na starosti ja. Jeden som si vzala v kabelke domov, chcela som si ho lepšie pozrieť. Bez toho aby mi niekto dýchal na krk. Nerozumela som dostatočne medicínskym výrazom a spojitosťami, ale bola som čím ďalej, tým lepšia a ľahšie som rozumela súvislostiam. Ibaže čím hlbšie som sa tomu dostávala na koreň, tým záhadnejšie veci sa začali diať. Vlámnia do bytu, sledovanie, odpočúvanie. Prestala som mať akýkoľvek pocit bezpečia a prestala som vychádzať z domu. Bolo to príliš nebezpečné. Jednoducho už o mne vedeli a ja som musela rozmýšľať, čo urobím.

Teraz sedím na posteli a sledujem upratovačku ako prechádza handrou cez zrkadlo nad umývadlom. Jedným očkom ma sleduje upratovačka a jedným sanitár medzi dverami. Je skoro ráno, ešte len svitá a ja som poriadne nespala už dve noci. Dozvedela som sa, že ma umiestnili na izbu kde som sa mala spamätať a upokojiť. Momentálne som vďaka únave pokojná až veľ-

mi. A ešte lieky. Nevieť čo mi dali, tvrdia, že mi ešte pôsobí účinok liekov od príjmu a keby zistili, že som nespala už niekoľko nocí, tak mi iste dajú niečo na spanie. Ale ja chcem byť hore. Neverím im. Už len to, že som na psychiatrii potvrdzuje, že majú veľkú moc. Jednoducho ma odpratali a nakoniec, ak ma nechajú žiť, tak ma prehlásia za blázna. Čakám až sa sestra začne ako každé ráno, keď kontroluje izby, rozprávať so sanitárom a odvedie jeho pozornosť.

Netrvá dlho a stane sa tak. Potichu prehovorím:

- Hej, psst, môžem sa Vás niečo opýtať?

Upratovačka sa tvári, že ma nepočuje a zrýchli tempo leštenia špinavou handrou, tvoriacou nepekne šmuhy.

- Prosím, nič Vám neurobím, nepatrím sem a Vy to viete.

Naďalej ma ignoruje.

- Pani, ste moja jediná možnosť.

- Čo chceš?

- Môžem si od Vás zatelefonovať? Alebo zavolajte Vy. Políciu. Veľmi Vás prosím, toto celé je nedorozumenie. Sledovali ma a teraz dali sem, nechcem tu zostať a nechcem tu zomrieť. Nikomu nič nepoviem a Vám dám päťsto eur. Je to ľahký zárobok. Len zavolajte.

Upratovačka na mňa zhnusene fľochnie, že sme všetci rovnakí a aby som len poslúchala, pretože kto chce kam, pomôžme mu tam.

Vtedy som si uvedomila, že od nikoho nedostanem viac ako kliše alebo ubezpečenia, že všetko bude dobré, časom. Vzala si svoj čistiaci prostriedok, špinavú handru a odchádzala s hlasným mrmlaním ako sa mladí ľudia vedia zblázniť. Sanitár mi poslal vzdušnú pusku a zamkol v prázdnej izbe. Zavriem oči a chce sa mi skočiť z okna. Sú poistené mrežami. Na chvíľu sa mi podarilo zaspáť.

Zobudila ma až sestra s volaním na komunitu. Prvýkrát som vyšla z izby rovno do spoločenskej časti chodby. Chodba bola dlhá a žien, ktoré si ma zvedavo obzerali bolo veľa. Rôzny vek, výzor a stupeň príčetnosti vo výrazoch tváre. Dala som si záväzok, že lieky nebudem prehŕňať, ale vždy ich vyvraciam. Od sestier v práci viem, že na psychiatrii sa kontrolujú lieky schované pod jazykom. Usadím sa na voľnú stoličku a prezerám si pacientky, sestry, lekárov, študentky medicíny. Na začiatok sa všetci pozdravia a začne sa v kruhu niečo ako zhrnutie za posledný deň. Počúvam. Samé nepodstatné veci. Spala som dobre, mala som zlé sny, opäť som niečo videla. Samý blázon. Príde rada na mňa, doktor ma vyzve, aby som sa predstavila. Odmietam byť súčasťou tejto ich hry. Ja nie som blázon. Len som bola hlú-

pa a zaplietla som sa do obrovskej mašinérie obchodu, aký som si ani nepredstavovala, že by na Slovensku mohol prebiehať. Všetci na mňa upierajú zrak a doktor sa zdá byť neoblomný. Nakoniec sa však vzdá a začína hovoriť žena vedľa mňa. Ja už však nepočúvam. Musím vymyslieť čo ďalej.

Trucovanie mi vydržalo týždeň. Tu som podľa mojich výpočtov tri mesiace. Bola som naivná, keď som si myslela, že sa mi podarí nejstí lieky a nespo-lupracovať. Umiestnili vedľa mňa útle žieňa v stredných rokoch, ktoré mi poradilo so všetkým čo povedia súhlasiť. Celý čas som nad tým rozmýšľala a uznala som, že má pravdu. Dokonca som si uvedomila, že ak ich presved-čím o tom, že som sa skutočne pomiatla, nemajú mať prečo zo mňa strach. Aj keď nemyslím, že by boli skutočne tak hlúpi, inú možnosť nemám. A po liekoch sa cítim voľnejšie, nie som v takom napätí. Vystriedalo sa vedľa mňa dosť žien na to, aby som pochopila, že sa v žiadnom prípade nedostanem k mojím údajom a chorobopisu. Dvakrát denne sa aktívne zúčastňujem na komunite a rozhovore so psychoterapeutom. Viem, že keď budem predstierať, že sa pomaly uzdravujem a viem, že mám bludy, tak ma časom pustia a ja budem žiť ďalej. Keď vyjdem, všetko nahlásim anonymne polícii a utečiem do zahraničia. Mám nejaké peniaze ušetrené, ak mi na ne nesiahli. Vedia, že peniaze sú moc a práve kvôli nim všetko robia. Všetky machinácie a obchody s nevinnými ľuďmi. Mňa nedostanú, prídem tomu na kĺb, hneď ako sa dostanem von.

Sama sa občas čudujem, že skutočne mladí ľudia sú obeťami tohto štátu, závislosti a chorôb. Najviac mi pomohlo pochopiť systém osemnásťročné dievča, ktoré mi dali na izbu. Hospitalizovaná bola niekoľkokrát. Vysvetlila mi chod inštitúcií ako je táto a ako v nich chodiť čo najnenápadnejšie a čo najskôr oklamať doktorov, ktorí mali moc prepustiť nás. Jej sa to podarilo, po dvoch týždňoch bola opäť vonku. Poradila mi nech sa v žiadnom prípade nenechám odhovárať od liečby a odsúhlasím všetko, čo mi odporučia, uvidia, že si uvedomujem ako som chorá. Povedalo mi to viacero ľudí, teda na tom niečo bude. Preto som podstúpila tzv. elektrokonvulzívnu liečbu. Elektrošoky znejú desivo, ale vôbec to nie je také zlé. Uspia ma a ja si nič nepamätám. Nevravím, že je po tom človek v pohode, ale je to súčasť hry a ja som ochotná hrať s nimi. Ja som iná, ja im nepodľahnem.

Jerguša som spoznala v bufete. Toto nie je romantický príbeh, preto sa vôbec neštítim priznať to. Bola som umiestnená na oddelenie B, čo znamená, že v sprievode sestier, alebo v tomto prípade študentiek, mám povolené prejsť sa po areáli nemocnice. Ráno musím cvičiť v skupine bláznivých žien a pripadá mi ako súčasť spartakiádnej frašky. Beriem to pozitívne, som bližšie

k prepusteniu. Neustále sa ma pýtajú, či sa cítim byť vyliečená alebo zdravšia. Stále opakujem, že áno. Nemá význam vyklopiť, že toto celé je moja hra. Myslím, že ich mám v hrsti. Veria mi a zobú mi z ruky moje historiky o tom ako som postupne prepadala šialenstvu. Teší ma to. V rámci možností, nemám totiž po tých liekoch veľmi širokú škálu pocitov. Ale beriem ich, lebo mi je po nich dobre a nemusím myslieť na to, koľko orgánov ešte vyberú na operačných sálach po celom Slovensku a predajú ich na čiernom trhu. Aj Jerguš o tom vie svoje. Povedal mi to, keď sme spolu pili kávu z automatu za intenzívneho pokriku mentálne postihnutých ľudí, keď sme preberali možnosti transportu orgánov. Jerguš o tom vie veľa. Tiež ho sem zavreli a pritom sem vôbec nepatrí. Síce vie, čo sa deje, povedal mi to, ale nezaujíma ho to. Bojí sa len o seba a vôbec sa mu nečudujem. Je to vysokoškolský pedagóg. Nieкто, kto dokáže vyštudovať vysokú školu, musí vedieť čo je pravda a čo nie. Ja mám síce iba strednú školu, ale som múdrejšia ako všetci títo lekári dokopy, preto mi verí. Prekukol aj kuchárky v školskej jedálni, ktoré mu stále primiešavali otravu do jedla. Aj vie, čo presne, ale ja si to už nepamätám. Prekukol ich už dávno, preto si zo začiatku vymieňal jedlo s kolegami, občas s obľúbenými študentmi. Viem si predstaviť ako sa na neho dívali, lenže oni si niečo také nevedia ani predstaviť. Čo všetko robí vláda a ako ich ohrozujeme, my, čo vieme. Zobrali ho až keď prestal úplne jesť. Všimli si, s kým si vymieňa jedlo a bolo im jedno, že otrávia nevedomých, primiešavali to po malých dávkach všetkým v jeho okolí. Varoval ich a oni sa mu vysmiali. Raz na to prídu, a ak aj nie, skončia zle. Celé dve hodiny denne sa dokážeme rozprávať o našich poznatkoch. Občas mi napadne, či ho nenastražili Oni, a nemámia zo mňa koľko toho viem. Musím si to ešte premyslieť, pretože čím ďalej, tým viac si všímam ako je Jerguš zamíknutejší. Možno sa mu vyhrážajú, neviem. Zistím to. Opäť prestanem brať lieky a budem triezvejšia, skončím to tu a dostanem von aj jeho. Čoskoro.

Neviem, či ma prekukli, ale stále žiaden návrh na prepustenie ani voľnejšie oddelenie. Raz som to nevydržala a opýtala sa kedy ma pustia, ved' vedia, že robím všetko preto, aby mi uverili. Po tomto nasledoval pozorný, skúmový pohľad doktora a návrh na opätovné vyšetrenie hlavným psychiатrom. Neviem čo sa vo mne udialo, možno preto, že som tu už osem mesiacov, som dostala niečo ako záchvat. Veľa si nepamätám, viem, že pre mňa prišiel ošetrovateľ veľký ako kulturista a odviedol ma na izolačku. Vraj som kričala, že všetko viem, ale nič nepoviem. Myslím, že mi niečo primiešali do jedla. Niečo ako sérum pravdy alebo také tie veci, o ktorých som čítala v historických knihách z druhej svetovej. Lieky som síce schovávala kde sa

dalo, ale sestry ma vždy prekukli, tak som ich nakoniec zjedla. Musím si dávať pozor na to, čo hovorím.

Zdá sa mi, ako by prebehlo veľa času. Nevieť koľko času to je, ale poslali ma spať za zamrežované okná na oddelenie A zmenili mi lieky. Sú inej farby a je ich viac. Mám zákaz chodiť za Jergušom. Teraz už viem, že patril k nim, aj keď som si istá, že ho donútili. Presvedčila ma iná chuť jedla. Začalo to presne vtedy ako som sa nechala oklamať a všetko mu vyklopila. Ponúkol mi svoju verziu šialenstva a upozornil ma, že odteraz si budú dávať na mňa väčší pozor. Samozrejme, že som mu verila, že to, čo hovorí je pravda, ale nemyslela som si, že sú schopní zájsť tak ďaleko. Stroskotali všetky moje plány a teraz neviem, čo mám robiť. Dokonca sa mi aj ťažko premýšľa. Prežívam zo dňa na deň. Zobúdzam sa, absolvujem všetky terapie a zase idem spať. Najradšej by som prespala celé dni, nevládzem odpovedať na vtieravé otázky doktorov. Nevieť čo je pravda, čo si myslím, čo viem a čo sa skutočne stalo. Celú ma majú pod kontrolou. Uvedomujem si, že som živá mŕtvola a najhoršie je, že mi je to jedno. Striedajú sa pri mne dievčatá a ženy v akútnych stavoch, po čase všetky preradia na ľahšie oddelenia a ja tu stále zostávam.

Raz v noci za mnou prišiel sanitár. Bol nový, videla som ho druhýkrát v živote. Presvedčal ma, že tu robí už roky, no ja viem, že som ho videla len dvakrát na chodbe. Vždy sa na mňa usmieval akoby vedel. O nich. O mne. O tom, ako to celé dopadne. Že ma pomätú a nechajú spáchať samovraždu. Lebo vedia, že je to jediná možnosť ako sa ma zbaviť. Dokonca mi to vtedy v noci povedal. Prišiel do izby, zamkol sa tam so mnou a pýtal sa ako som sa všetko dozvedela. Tvárila som sa, že neviem o čom hovorí a že sa mi chce spať ale v očiach som mu videla, že mi dáva poslednú šancu dostať sa buď von alebo zostať tu navždy. Povedal, že ho poslal Jerguš s odkazom. Aby som nejedla, že ich videl ako to svinstvo primiešavajú do jedla. A že keď sa zabijem, tak mi vezmú z tela to, čo z neho zostane. Že mi pomôže dostať sa na ľahšie oddelenie. Že ak sa rozhodnem, nech na neho zavolám. Rozhodla som sa nenechať ich vyhrať a dávať si pozor na to, čo jem.

Dňa 2. 1. 2015, v deň, kedy pacientka z izby č. 2 absolvovala 25. týždeň hospitalizácie na psychiatrickom oddelení, nechali sestry v službe pre akútnu situáciu na oddelení, pootvorené dvere na sesterskej izbe. Celé oddelenie bolo hore nohami, jedna z pacientiek zaútočila na ďalšiu pacientku. Zo spoločenského kúta sa ozývali výkriky sestier, ktoré sa snažili zabrániť úrazom, a ďalších pacientok, ktoré povzbudzovali nevyrovnaný súboj. Jediná, ktorá zostala nezúčastnená, bola pacientka z izby č. 2. Bola zároveň aj jediná, ktorá

si všimla príležitosť dostať sa do inokedy starostlivo zamykaného archívu chorobopisov. Potichu vkĺzla, zavrela za sebou dvere a pustila sa do čítania jednej z mnohých denných vizít, ku ktorým pacienti nemajú prístup.

Iniciály, dĺžka hospitalizácie, vitálne funkcie... Pacientka naďalej nevykazuje známky zlepšenia vnímania. Po zvýšení dávok liečby dľa záznamu neudáva predošlé halucinácie (napr. nových zdravotníckych pracovníkov na oddelení, avšak obava z otrávenia jedlom naďalej čiastočne prítomná ako súčasť perzekučných bludov), inkoharentné myslenie čiastočne na ústupe, pokračovať v danej terapii, avšak ataky primárneho ochorenia paranoidnej schizofrénie nie sú vylúčené. Pacientka na komunitnom sedení apatická, nemá záujem zúčastňovať sa na skupinovej terapii, či akejkoľvek interakcii v skupine. Po dohovore s primárom oddelenia o nedostatočnej efektívite klozapínovej terapie, bola doporučená opakovane elektrokonvulzívna terapia.

Odložila spis na svoje miesto, chvíľu postála pri okne a pozerala na zimnú víchricu, čo sa odohrávala vonku. Krik spoza dverí utíchol. Rozmýšľala ako to bolo predtým, než bola tu. Ako sa stretávala s rodinou, mohla si vyjsť do lesa či s priateľmi na pohárik. Rozmýšľala, prečo sa to muselo stať jej. Napadlo ju, ako sa tak mohla zblázniť. Prečo si myslela, že im ujde, keď už na to prišla? Prečo si vybrali práve ju? Prečo musela na všetko prísť?

ANATOL LÁDECKÝ, Žilina

Malí bedári

Snehová búrka zúrila v plnej sile. Biele vzdušné závoje striedavo zahaľovali a odhaľovali prisýpané domky, záhrady, ulice i polia, stromy, v zátišiach oči-vidne rástli snehové záveje.

Na pahorku Filagór sa ľudovo povedané ženili čerti. Fujavica s metelicou sa pretekali, aby zaplavili snehom celú krajinu a vyplnili každúčkú škáru nená-
sytanou snehovou masou.

Domky učopené na Filagóri boli vystavené zúrivému vetru oveľa viac, ako ostatné domy pod pahorkom. Stromy smutne kývali kýptami bezlistých konárov, ktoré boli miestami pokryté zľadovatelou vrstvou večného snehu. V bielej hmle vírili milióny snehových vločiek ako iskrivé, studené hviezdičky. V jednom domku na Filagóri vrzli dvere a v odchýlenej medzere objavila sa hlava zrelej ženy. Otriasla sa, keď jej do tváre vletela záplava snehu a ako ostrý studený piesok sa vbodávala do zjazvenej tváre. Hlava ženy zmizla a dvere sa ticho zavreli. Dym z komína na domčeku sa chvíľami objavoval nad strechou, ale besná fujavica vrhla po ňom chuchvalce snehu, takže sa v snehovej búrke okamžite rozplynul v ničote.

V domku, pri rozohriatej peci sedela utrápená žena. Cez otvory na dver-
kach pece a cez škáry nepriliehajúcich železných platní na peci, preblesko-
vala žiara plameňov a mihala sa po stenách drevenej povale izby. Bola to
vlastne jediná väčšia miestnosť. Na prednej stene boli osadené dvere a
malé okno. Pec v jednom rohu miestnosti, kredenc s chudobným riadom v
druhom rohu. Pozdĺž stien stáli dve postele, vlastne to boli akési z dosák
zhlobené napodobeniny postelí a v celej izbe jedna, jediná malá skriňa. V
strede miestnosti stál stôl a dve lavice. Ani jedna stolička.

Pri kredenci na akejsi bedni bol položený lavór a vedľa neho vedro s vodou. Obyčajné plechové vedro, z ktorého miestami odpadla pôvodná biela glazúra. „Tóno! Dones drevo, lebo nám vyhasne v peci,“ preriekla žena.

Syn Tóno, desaťročný chlapec, samá ruka, samá noha, zobral z postele
starý kabát a plieskajúc bosými nohami po ubitej hlinenej podlahe miest-
nosti, vzal kôš a pristúpil k dverám, kde zastrčil bosé nohy do papúč. Poma-
ly otváral dvere, ale fujavica zrejme čakala len na tento okamih a cez odchý-
lené dvere zaviala na schúleného chlapca mračná snehového prachu.

„Čo čakáš!“ ozval sa hlas ženy. V tej chvíli znel ako vlčie zavýtie.

Tóno vyrazil do záplavy snehu striehnúcej za dverami, ťažko vyťahoval nohy
zo záveja a po jeho prekonaní priblížil sa k malej kôlničke. Odchýlil zaplátané

dvierka a sťažka vhuhol dnu. Cez špáry medzi škeriacimi sa doskami sa vtláčil biely, snehový prášok až sem, ale predsa len tam bolo príjemnejšie ako vonku. Tóno do koša nabral polienka naukladané popri stene kôlničky, zobral plný kôš, prekĺzol cez dvierka von, kde s ním nemilosrdne zalomcovala neutíchnajúca metelica. Schúlený v starom kabáte, snažil sa vkladať nohy do stôp, ktoré v snehu zanechal na ceste sem a ktoré ešte nestačil zaviazť studený sneh. V celku sa mu to darilo a nakoniec sa s tvárou červenou od mrazu vrátil do domčeka.

Otvoril dvierka na apeci a nakládol polienka na zbytky červených rozžeravených uhlíkov. Bol najvyšší čas, oheň sa znovu milosrdne rozohorel. Cez škáry železných plátov na peci s otvormi na mosadzných dvierkach vyrazila žiara plamienkov a začala nezbedne poskakovať po hrboľatých stenách jedinej miestnosti. Hneď tu bolo teplejšie a útulnejšie.

Žena niečo kuchtila pri peci, hrkotala hrncami. Prešla ku kredencu, chcela z vedra nabráť vody, no tvár sa jej zachmúrila. Vo vedre bolo vody už len na dne.

„Jano!“ ozval sa jej rázny hlas. „Zober vedro a choď nabráť vody!“

Štrnásť-ročný chlapec so strapatými hnedými vlasmi, v ktorých sa rozpínal oheň, napoly sedel a napoly ležal na posteli a obdivoval na povale poskakujúci odraz plameňov z pece, sa strhlol. Poslušne však zobral jediný kabát, ktorý pred chvíľou mal na sebe Tóno, schytil do ruky prázdne vedro a bosé nohy vsunul do papúč, ktoré opäť stáli pripravené u dverí. Tie isté, v ktorých šiel Tóno po drevo.

Dvere sa tlmene zabuchli a Jano sa s vedrom vytratil do fujavice. Prešiel bráničkou v chatrnom plote a ocitol sa na ulici, zasypanej miestami až metrovou vrstvou toho najbelšieho snehu. Jano sa riadne zababušil do priveľkého kabáta, lebo mráz záchádzal so studeným snehom poza kabát, za límec a na trasúce sa telíčko. Všimol si, že začalo trochu menej snežiť, no i tak snehu neubúdalo. Horko ťažko prešiel ulicou, až sa ocitol na mieste, kde sa chodník strmo zvažoval k potoku.

Vedro zhrkotalo, keď sa Jano na zľatovatelom chodníku pokĺzol a spadol. Obaja smerovali dolu k potoku. Vedro bolo rýchlejšie a poskakujúc pristálo na brehu skôr. Za chvíľu, kĺzajúc sa raz na chrbte, raz na zadku, ocitol sa pri vedre Jano. Postavil sa a zúrivo kopol do vedra, ktoré vlastne za nič nemohlo. Napokon ho zodvihol, prišiel k otvoru vysekanom do ľadu a nabral vody. Bola taká priezračná. Studená... Zrazu sa obzrel a s úškľabkom pozoroval, ako sa k nemu po chodníku rúti ďalšie vedro, za ktorým sa nedôstojne, na zadku, viezol starý Bulica. Jano s natiahnutými ušami počúval rozsiahlu sériu nadávok, ktoré sa niesli spolu so snehovými vločkami doďaleka.

„Mazaj preč, čo sa tu rehoceš!“ oboril sa Bulica na Jana, keď konečne lapol dych po nedobrovoľnom výkone.

Jano samozrejme nečakal a už sa aj rútil hore chodníkom, pripomínajúc Sifyosu, keď sa vedro takmer na samom vrchu zvrtilo a už sa aj hrkotala dolu chodníkom, z ktorého sa celkom samozrejme vyliala voda a v odstupe za ním znovu „hrkotal“ aj Jano. To sa niekoľkokrát opakovalo a Jana páčil pohľad Bulica, ktorý ho prepal'oval aj uprostred neúprosne narážajúcich snehových vločiek. Tentoraz sa však Janovi podarilo vyjsť bez pokľznutia a vedro ostalo plné priezračnej vody. Obrátil sa. Zima ním síce lomcovala, no zvedavosť zvíťazila. Počkal. Co predviedol starý Bulica so svojím vedrom vody pri výstupe nahor - stálo za to. Už-už sa zdalo, že Bulica dosiahne vrchol chodníka, ale znova sa poklzol, spadol a nedobrovolne sa zviezol dolu strmým chodníkom, pričom sa takmer stratil v snehu. Hrmot vedra a nadávky sa v pravidelnom rytme striedali a Jano sa tak smial, až mu z prižmúrených očí vytryskli horúce slzy. Jano ani trochu nel'utoval, že zostal a pozrel si toto zaujímavé divadlo.

Pustil sa do behu ulicou aj s takmer plným vedrom až vtedy, keď Bulica červený, s očami vypúlenými od zúrivosti, dosiahol vrchol chodníka. Bulica chrľil na smejúceho sa Jana nepredstaviteľné hrozby a sľuboval mu tresty, až ho dolapí. Kto by čakal? Ani Jano nelenil a včas zmizol medzi poryvmi snehu. Spokojný s tým, čo zažil, vstúpil do chalúčky, vyzul papuče pri dverách a položil vedro na zem, vedľa bedne, na ktorej ležal lavór.

Opäť sa ocitol na posteli a chcel sa so svojím zážitkom niekomu zveriť, priam po tom dychtivo túžil, ale komu?! Ustarostená matka chodila okolo pece a čosi dobré kuchtila. Na rozhovor zrejme nemala čas ani chuť'. Pozrel sa vedl'a seba. Jeho brat Tóno a sestra Julka sa chúlili na druhej posteli a pozorovali hladnými očami matku pri peci. Tým sa tiež nemohol zveriť, ba zdalo sa, že jeho prítomnosť ani nevnímajú. Cítil sa akýsi opustený. Prečo sa nemôžem s nikým pohovárať? Dumal a mal slzy na krajíčku. Zo stiesnenosti ho prebral zvieravý pocit hladu. Ten mu pripomenul, že od rána nič nejedol, ba vlastne na obed mal čiru polievku, bez rezancov, bez chleba. Len vývar z kostí starého kohúta, ktorý to už mal dávno zrátané. Chlieb, ved' už pomaly neviem ako vyzerá chlieb, vykladal v duchu sám sebe. Akú má teda chuť? Horkú a slanú? Nie, to nebolo presné.

Blížil sa večer...

Vonku sa začalo stmievať. Fujavica unavene ustupovala a jej ťažkým závojom sa predieralo z oblohy zopár hviezd. Trblietali sa. Chlad, záveje snehu a prenikavá jasnosť hviezd a k tomu všetkému chuchvalce dymu nad komínmi domov na Filagóri ľudom pripomínali, že zima nehodlá ustúpiť.

Mrzlo, len tak prašťalo. Zvonku občas preniklo do izby vržďanie snehu, keď sa niekto boril ulicou.

Deti sedeli na posteli a driemali. Odras plamienkov z pece i naďalej veselo šantil po stenách izby a zároveň bol jediným zdrojom svetla. Petrolejka ešte nesvietila. Zdalo sa, že i matka pri peci zadriemala, no bolo to len zdanie, pretože občas vstala, aby priložila do pece a zahrkotala hrncami. Ticho v miestnosti prerušovalo len sípavé kloktanie polievky v hrnci na peci.

Tento zvuk vôbec nepôsobil rušivo, ale harmonicky oživoval večernú idylku. Vo vzduchu nebolo počut' tikanie hodín, pretože v miestnosti žiadne neboli. Kde by boli vzali chudobní majitelia domčeka peniaze na taký prepych? Jano zývol, ponat'ahoval sa ako kocúr a pomaly vstal z postele. Zobral pripravené zaplátané vrece. Robil to často, i keď sa mu občas veru nechcelo opustiť teplú izbu.

„Mama, tak ja už idem,“ povedal chlapec a obliekol na seba, čo bolo po ruke. „Riadne sa obleč,“ prízvukovala matka a prezerala si syna. „Dávaj si pozor!“ pokračovala a v hlase jej zaškrípala láskavosť. Ženine črty zmäkli, keď sa pozerala na syna, ako sa znovu zberá do metelice. Jano pookrúcal onuce na nohy, pri dverách skočil do papúč a s vrecom v ruke vyrazil do jasnej, mrazivej noci. Z Filagóra zbehol na horný koniec obce a popri potoku vyrazil na dolný koniec. Z diaľky zazrel siluetu mohutného kaštieľa. Prešiel povedľa, strácajúc sa medzi obrovskými, nenásytnými vložkami a opatrne sa prikrádal k budovám veľkostatkára Schlisengera. Opatrne ich obišiel a prikrčený pristúpil k tej „rízni,“ čo bola najviac vzdialená od budov vePkostatku. S dychčaním odhrabal sneh, dupaním prelomil vrstvu nasypanej primrznutej hliny a nahmatal zemiaky, ktoré tu boli cez zimu uskladnené. S pritajeným dychom nabral do vreca toľko zemiakov, kol'ko vládal odniešť. Vrstvu hliny opäť zarovnal, nahnul snehu a zobral naplnené vrece. Zastonal pod jeho ťarchou a opatrne sa zakrádal popri budovách na vzdialenú cestu slabo osvetlenú mesiacom. Neozvalo sa nič. Ani hlások. Jano sa veru bál, že ho prichytí obecný hájnik, alebo, že sa za ním pustia panské psy. Konečne sa ocitol na zasypanej ceste, po jeho stopách nebolo už ani pamiatky. Zamieril k hornému koncu dediny. V okolitých domkoch sa nesvietilo ani v jednom jedinom obloku, akoby zamrzol čas. Prekonal prudké stúpanie na vršok Filagór a už bol doma. Konečne doma, v teplom objatí chudobnej chalúčky. Zemiaky cestou ošvábil mráz a pri sypaní z vreca na udupanú hlinenú podlahu izby niektoré už mierne hrkotali ako keď sa vysypú vlašské orechy. „Hú... hú... hú...“ ozvalo sa na ulici dvanásťkrát. To nočný hlásnik odtrúbil polnoc. Dedina spala. Chvíľu na to, bolo počut' odbíjanie hodín na kostolnej

veži. Julka s Tónom už boli dávno po večeri a zakrytí kabátmi ležali natlačení na jednej posteli. Matka postavila pred Jana tanier s kapustnicou. Chlapec premrznutý na kosť sa medzitým ohrieval pri peci a hoci sa mu zatvárali oči, vrhol sa na polievku a za chvíľu bol tanier prázdny.

„Ukuchtim vám zajtra varené zemiačky s kyslým mliekom,“ počul ešte matku hovoriť, kým sa zvalil na posteľ k súrodencom, schúlil sa pod kabátom a v momente zaspal ako drevo.

Skončil ďalší deň januára tisícdeväťstopätnásť. Chalúpku na Filagóri obklopilo ticho hlbokoj mrazivej noci.

JOZEF PÁLENÍK, Svinná

Ako sa kríže stretli (rozprávka)

Na jednom pol'nom stúpaní, pri ceste s rovnakým prívlastkom, čo sa už takmer chodníkom nazývala, stáli dva drevené kríže. Stáli tam už veľa desaťročí a nikdy, ani na chvíľu sa nestretli. Nemohli, lebo boli hlboko osadené, samé sa vytiahnuť nevedeli a hoci nestáli d'aleko od seba, nedoťahli sa navzájom. Iba na seba dovideli. Jeden stál na ľavej strane a bol vyrobený z duba, tak sa volal Dubovec, druhý bol na pravej strane, vyrobili ho z buka, nuž sa volal Bukovec.

„Pod' ma navštíviť,“ žartoval neraz Dubovec a Bukovec mu odpovedal: „Aj by som šiel, no nevládzem nohy vytiahnuť zo zeme. Tak pod' ty ku mne.“

Dubovcova odpoveď bola, pochopiteľne, rovnaká, no skúsil iný spôsob vzájomného kontaktu: „Načiahni aspoň ruku ku mne.“

„Nedá sa, krátka je.“

„Moja tiež.“

Takto a podobne sa navzájom prekárili celé desaťročia, ale stále stáli nepohnuto na svojich miestach. Neraz sa pri nich zastavili pocestní, postáli, modlitbou pozdravili, občas i usadli, čosi z torby pod zub vytiahli. Dobré im padlo spočinúť pod krížom, v tóni ned'alekých košatých stromov.

Keď boli sviatky, dobrí ľudia oba kríže aj prizdobili, zapálil kahančeky a tie blikotali ostošesť, ani čo by svojimi plamennými jazýčkami rozprávali. Možno aj, len nik ich nepočul, nik im nerozumel. Mali svoju nečujnú vravu, ktorú azda iba kríže vnímali. Aj to len dovtedy, kým sa vosk nespotreboval a plamienky pozvoľne zmlkli. Pohasli. A kríže opäť osameli, stretnúť sa nedokázali a tak čakali, kedy zasa príde dobrý človek, prihovoriť sa im modlitbou, či zapáli d'alšieho mihotavého spoločníka. Podaktorí to občas skúsili aj so sviečkami, no tie nebolo kam postaviť. Zem bola tvrdá, stojana žiadneho, nuž ich snaha bola márna a vychádzala navniivoč.

Z ročných období mali kríže najradšej jar. Vtedy príroda oživala, všetko navonok sa farbilo novou zeleňou, ktorá mala viac odtieňov, rozkvitali rozmanité kvety a tak pribúdali aj iné farby. Sporadicky priložili kytičku kvetov náhodní pocestní aj ku daktorému z krížov. Raz k Dubovcovi, inokedy zasa k Bukovcovi. Alebo i naraz k obom. Mrzutá bola jeseň, keď zo stromov opadávalo lístie a pristávalo na telách krížov. Nepálilo ich, ani nebolelo, no príjemné nebolo. Aj príroda pustla, nuž i nostalgia u oboch krížových priateľov narastala. Trošku pookriali na sviatok Všetkých svätých, no tu ich

jesenná potecha začínala i končila. Najhoršie bolo v tuhej zime, či v horúcom lete. V zime nebolo čím sa zaodief, hoci snehová perina čosi ledabolo prikryla, v lete zasa pálili slnečné lúče a čo aj stromy aké-také tiene vytvárali, befárisko slnko si pomedzi ich konáre hl'adalo škáročky. Najskôr štekli od východu, potom zhora zo zenitu a podvečer zo západnej strany. Ešteže sa tie ročné obdobia striedajú. Tak je to pestré a veselé. Len to vzájomné stretnutie, to Dubovca a Bukovca neustále mátožilo.

Až raz, v jeden ponurý deň, prišla partia chlapov v montérkach, s čakami, lopatami a pustili sa do kopania zeme vedľa každého z krížov. Tie sa veľmi čudovali, čo sa to s nimi ide robiť. Skôr, než sa ako-tak spamätali, už mali nohy von zo zeme a horeznačky odpočívali na veľkej vlečke. Ale čo to? Laľa, ved' ony sú pri sebe, ba ich drevené telá sa doslova dotýkajú! Takže predsa sa podarilo, že oba kríže sa stretli. Aj keď nie na svojom stanovisku, ale predsa. Bolo že to radosti, od št'astia si aj zvýskli a vyobjímali sa. Ťažil ich však ešte pocit neistoty, kam ich to vlastne vezú. Chvíľu sa aj obávali, či nebudaj nie zlikvidovať, no postupne zo slov chlapov vyrozumeli, že ich idú iba poreparovať a potom zasa osadia na svoje miesto. Dubovec i Bukovec si s úľavou vydýchli, pomodlili sa a ešte viac si užívali spoločnú blízkosť. Želali si veľa vecí, no azda najviac tú, aby táto ich oprava trvala čo najdlhšie, čo by znamenalo predĺženie ich nečakaného, no o to potešujúcejšieho stretnutia.

MIROSLAVA FLORKOVÁ, Revišné

Život hore nohami

(úryvok)

Odjakživa som verila , že svoj život držím pevne v rukách a rovnako pevne ho aj ovládam. Lenže život má tendenciu dokazovať nám svoju pravdu, nielen teoreticky, ale rovno na konkrétnom prípade. A tak som sa ocitla chrbtom opretá o kachličkovú stenu v kúpeľni, v rukách žmoliac tehotenský test s pozitívnym výsledkom. V hrudi sa mi usadila prázdnota a jediný skutočne rozoznateľný pocit z celej škály emócií, ktorú som cítila, bol šok. Zastrel mi rozum, vo chvíli zistenia som nedokázala racionálne uvažovať a našťastie ani pochopiť všetky následky.

Ale život šiel ďalej, hoci sa uberal nečakaným smerom.

Vyšla som z večka, naschvál pomalým krokom, neponáhľala som sa späť k partii. Celý večer sa mi zdal úplne bez euforickej atmosféry, nudný a nezaujímavý. Z reprákov pri bare znela najnovšia Rihanna a pár ľudí tancovalo vzadu na parkete. Obzrela som sa, pretože som medzi nimi zazrela známou postavu. Ach, bože, meg sa zase s niekým bozkáva. Potom mi bude celý týždeň píliť uši, že sa ho nevie zbaviť a že to nie je jej typ, Ale tento chlap vyzeral celkom schopne. Mal bundu presne ako Robert... a nielen bundu. Bol to Robert!

Zopár razy som zažmurkala. Bozkávali sa čoraz vášnivejšie.

Stála som tam, nevedela, čo by som mala cítiť, ani čo vlastne cítim. Necítila som nič. Ved' aké by som aj mohla mať pocity? Nebolo to prvýkrát, čo Robo strkal jazyk do úst inej a že šlo práve o Meg... Myslím, že si ani neuvedomovala, čo robí, hoci tým ju nemožno ospravedlniť. Dívala som sa na nich, počúvala rozvláčnu pieseň a rozťahané hlásky, také typické pre Rihannu, mi neskutočne liezli na nervy.

Pieseň sa skončila. Och, vďaka bohu.

Už ma to nebavilo. Nebavilo ma byť flegmatickou, nie k veciam, ku ktorým by som kedysi flegmatická nikdy nebola. Lenže iný spôsob prežitia ako mať všetko v paži pre mňa nejestvoval. Možno sa stratili po zistení, že som tehotná s človekom, s ktorým mám spoločné len to dieťa.

Ale vtedy už bolo príliš neskoro.

Vzťah - nevzťah s Robom bol... zrejme dosť neidentifikovateľný. Naše pohlavné bunky sa skrátka spojili a vytvorili nového človeka. Nevzali sme sa, nemilovali sme sa, ale žili sme spolu, kvôli môjmu vypuklému brušku.

Vlastne som mu nemala za zlé, že hľadá niekoho, kto mu dá to, čo mu ja

dať nedokážem. Nemala som naňho žiadne nároky. Prišli sme na oslavu Meginých narodenín v podstate ako pár, aj keď tomu nič nenasvedčovalo, okrem toho, že sme prišli tým istým autom. Nevieť, prečo stále tvoríme pár. Možno pre naše nenarodené dieťa, možno pre zotrvačnosť...a možno pre oboje. Robert bol naozaj zodpovedný... keď zistil, že som tehotná, nevyhodil ma s hŕbou prachov „aby som si to dala vziať“. Ako matka jeho dieťaťa som na naliehanie jeho rodičov presťahovala k nemu do bytu a tak sme boli spolu. Ale to bolo všetko. A bola som mu vďačná.

Napuchnuté paty ma v sandáloch tlačili a chrbtica ma bolela od stáťia. Nemalo zmysel tu ešte ostávať. Zvrtila som sa na pate, schmatla kabelku zo stola a chystala sa vyjsť von z baru.

Robovi napíšem smsku, aby domov prišiel taxíkom.

Ako som vyťahovala mobil z kabelky, takmer som sa v dverách s niekým zrazila. „Och, pardon,“ zašomrala som všeobecne, ale keď som zdvihla pohľad a zahľadela sa do známej tváre, príliš známej tváre, všeobecné už nebolo nič. Stála predou mnou konkrétna osoba, osoba, pre ktorú som preravala toľko nocí a vďaka ktorej som sa stala takou flegmatickou. Jakub.

„Domi?“ opýtal sa udivene, ale aj ja som zostala prekvapená. Domi? Tak ma už dlho nikto nenazval.

„Osobne,“ zašomrala som a nechápala, čo tu robí. Nestihla som sa však nad tým všetkým vôbec zamyslieť, pretože ma preskenoval pohľadom – oči sa mu zasekli na vypuklom brušku. Ústa mal pootvorené od šoku.

„Ty...“ začal, ale asi nevedel, ako sa taktne opýtať, či som naozaj tehotná alebo mám len abnormálnu stavbu tela a náš rozchod som zajedala.

„Trochu mením konfekčnú veľkosť, najmä v páse.“ Nevedela som, kde sa vo mne berie podráždenie, ale bolo tu...a po dlhej dobe to bol nejaký pocit.

„Ale vidím, že povahovo si sa až tak nezmenila. „Tá radostná novina, že ma o pár mesiacov navštívi bocian, ho zjavne nepotešila. V očiach sa mu zračilo zdesenie. A šok, samozrejme. „Nebavme sa o mne, čo ty? Ako žiješ?“ Dala by sa trpkosť a irónia v mojom hlase vôbec prepočúť? Možno ju Lady Gaga prespievala svojím Bad romance...

„Vlastne dobre, práca ma baví a Američania nie sú takí, ako sa hovorí...ale mňa viac zaujímaš ty. Už si si založila rodinu...“

Nevedela som, čo mu na to povedať. Jednak som mala chuť odtiaľ čo najskôr utiecť a zároveň som bola prekvapená, rozrušená a zmätená, nielen kvôli Jakubovi, ale sama zo seba, z náhle objavených pocitov.

Ten paradox, že otec môjho dieťaťa sa o pár metrov ďalej bozkáva s mojou kamarátkou a mnou to ani nepohlo, ale teraz žiarim na všetky Američanky,

ktoré kedy Jakub stretol... Ten paradox ma samú zarazil a našiel nepripravenú. „Ja...“ hanbila som sa za pravdu, teraz viac ako kedykoľvek predtým. Odrazu mi bolo do plaču. Toto sú tie povestné tehotenské zmeny nálad?

Pokrútila som hlavou. „Neviem, čo tu ešte robím...“ Pohľadom som preletela z mobilu, ktorý som zvierala v ruke, späť na Jakuba.“ Prajem pekný zvyšok večera.“

„Domča!“ zavolať. Za mnou sa už zabuchli dvere baru, kráčala som k autu s množstvom pocitov, ktoré spolu vytvárali neidentifikovateľný mix a nanovo otvárali minulosť, ktorú ,ako som si doteraz myslela, som už uzavrela.

LUCIA ANĎALOVÁ, Poprad

Ako sa píše trhák

Spokojne som odložila na policu knihu a sadla si za stôl. Tam ma už čakal papier a ceruzka. Ešte raz som hodila očkom po krikľavom lístočku pripichnutom na nástenke. Môžeme začať.

Som budúca spisovateľka. Svojim prvotinami som nezískala žiadne uznanie, ale to sa začínajúcim legendám stáva. Aj Harryho Pottera tri či štyri vydavateľstvá najprv odmietli. Teraz je J. K. Rowlingová bohatšia, ako anglická kráľovná. Pretože raz sa to môže (musí!!!) stať aj mne, pripravujem sa na to, že raz vyjdú aj oje zobraňé spisy, a tie musia najprv existovať, aby ich mohli vydať. Teraz pracujem na ich náplni. Kvôli tomu som si aj kúpila knihu Johana von Klassenzugehörigkeit *Ako sa píše trhák*.

Nebolo to ľahké, urobiť výťah z takmer päťstostranového výtvoru nabitého informáciami a ukážkami, no zhrnula som to do pár bodov:

1. V diele musí byť aspoň jedna postava, ktorej môže čitateľ fandiť.
2. Každá postava musí niečo chcieť, hoci len pohár vody.
3. Treba začať čo najbližšie ku koncu.
4. Do čerta s napätím! Už sa nenosí. Čo najviac informácií v čo najkratšom čase vyvolá dostatočný zmätok.
5. Každá veta musí posunúť dej alebo odhaliť čosi o hlavnej postave.
6. Treba byť sadista, aj keď sú postavy dobré a láskavé, musí sa im stať čosi hrozné, aby čitateľ videl, z akého sú cesta.
7. Čitateľ by mal byť v obraze do takej miery, že by bol schopný dokončiť príbeh sám, keby náhodou pár posledných strán zožrali myši. Happy end musí byť možný.

Tak do toho... Hm, teda najprv postava... Komu ľudia radi fandiť? Hm... napríklad... napríklad hokejista! Áno, reprezentant na majstrovstvách sveta. Super. Zapišeme.

Oskar Hošša bol hokejista na vrchole kariéry.

No a čo také by chcel? Vyhrať majstrovstvá. To je dobrý nápad. *Mal jediný sen, a to získať zlato pre slovenskú reprezentáciu.* Ech, nie je to trochu otrepané? Niečo iné.

Mal jediný sen, a to zas získať zlato pre slovenskú reprezentáciu. kúpiť si zlaté trenírky.

Hm, to som asi už príliš uletela. Čosi rozumnejšie.

Mal jediný sen, a to zas získať zlato pre slovenskú reprezentáciu. kúpiť si zlaté trenírky. získať skutočnú lásku a uznanie Mariany, svojej dlhoročnej priateľky.

To je lepšie. A čo chce ona?

Tá s ním však bola len pre peniaze. Oskar bol pre ňu stálym zdrojom príjmov, nie citov.

Kruté. To už smeruje k bodu 6, som dobrá. Som výborná! No, len teraz musím začať s tým dejom. Čo najbližšie ku koncu... na smrteľnej posteli! To je ono... a tam sa musel nejak dostať. Nehoda. Zrazilo ho auto. Trafil ho puk! Do čela! Cez helmu? Ale to nie...

Už to mám! To JU trafil puk! Z jeho hokejky. A nedá sa to operovať.

Všetko sa zdalo byť jednoduché a jasné až do toho osudného zápasu. Bolo to priateľské stretnutie na rozsvičku pred majstrovstvami. Ako vždy, stála znudená na tribúne a lakovala si pestované nechty.

Lakovala nechty?!

Ako vždy, stála znudená na tribúne a lakovala si pestované nechty, duchom neprítomná. Bolo to len pár sekúnd. Oskar práve útočil na bránku, keď sa ho protihráč pokúsil faulovať. Vystrelil. Dal do toho všetku silu a veril, že puk neminie cieľ. Gumený disk koliesko-sploštený valec predmet sa odrazil od hornej tyče a prudko vyletel ponad mantinel. Marianina hlava sa prudko zaklonila a na zem dopadlo pár kvapiek krvi. Za nimi samotná Mariana.

Paráda. Toto by bolo. Teraz len ako ich teleportovať do nemocnice, keď zápas ešte neskončil, ak ten prevoz chvíľu trvá, ešte som tam nenapísala, kto ju tam kriesil... alebo to nechám tak? Neodporovalo by to bodu 4? Ale veď to musia byť informácie k veci... hm.

Oskar nevýslovne trpel. Nedohral zápas, načo, výsledok mu mohol byť ukradnutý. Cítil sa vinný za tú nehodu. Keby sa nesnažil za každú cenu vyhrať a zapáčiť sa jej, možno by sa to nestalo. Nesedel by v čakárni a nečakal na chirurga. ~~Vzpomínal~~ Spomínal, ako jej na každý sviatok kupoval tucet ruží a zlatý prsteň. Na romantické dovolenky v exotických krajinách a luxusných hoteloch. Neznášal more, no čo by pre ňu nespravil? Vošiel chirurg. Oznamoval mu súcitným hlasom, že puk nie je možné vybrať bez ešte väčšieho poškodenia mozgu. Už teraz je kritické. Dáva jej maximálne hodinu.

Ja som dobrá!!! Krásny tragický koniec to korunuje a potom sa pôjdem navečerať. Tak to už nejak završím... ale žiadne uplakané scény.

Nečakal, kým mu lekár ponúkne rozlúčku, sám vkročil do miestnosti, v ktorej rezonoval plač Marianinej matky.

Ejha, počkať, nové postavy, chirurg a matka, aj oni musia niečo chcieť... no, chirurg chcel, aby ju ešte videl, kým otrčí kopytá, to by bolo. Ale tá babizňa... kašlem na to.

Mariana je odteraz sirota.

Nečakal, kým mu lekár ponúkne rozlúčku, sám vkročil do miestnosti v ktorej rezonoval plač Marianinej matky. Nebola už taká neodolateľná kráska ako predtým. Nemala na sebe šaty od talianskych návrhárov ani majstrovské kusy slovenských klenotníkov. Pozeral na Marianu, takú, ako ju nikdy nevidel, takú, aká bola v skutočnosti, celkom cudziu ženu, čo mu nikdy naozaj nepatrila. Uvedomil si, že prichádza nielen o ilúziu, ktorú kedysi miloval, ale aj o prísavku, pre ktorú bol skvelým hosťiteľom. Odišiel rezkým krokom a ani raz sa neobzrel. Bolesť je len dočasný stav.

Hotovo. Budúca hviezda literárneho neba ide jesť. Alebo žeby som tam predsa len čosi prihodila...? Aby to nebolo také jasné.

Moja nedocenená miniatúra č. 138

Oskar Hošša bol hokejista na vrchole kariéry. Mal jediný, úplne prozaický, naivný a krásny sen, a to získať skutočnú lásku a uznanie Mariany, svojej dlhoročnej priateľky.

Tá s ním však bola len pre peniaze. Oskar bol pre ňu stálym zdrojom príjmov, nie citov. Na to mala iných ľudí, a to priamo pod jeho nosom. Všetko sa zdalo byť jednoduché a jasné až do toho osudného zápasu. Bolo to priateľské stretnutie na rozcvičku pred majstrovstvami. Ako vždy, stála znudená na tribúne, duchom neprítomná, premýšľala o katalógu jednej parfumérie a plánovanom večierku s nejakými „kamoškami“. Bolo to len pár sekúnd. Oskar práve útočil na bránku, keď sa ho jedna žiarlivejšia „kamoška“, teda protihráč pokúsil faulovať. Dal do toho všetku silu a veril, že puk neminie cieľ, ktorým bola v tej chvíli pochopiteľne bránka. Gumený predmet za 20,- Sk sa odrazil od hornej tyče a prudko vyletel ponad mantinel rýchlosťou poldruha miliónovej pol tonovej rakety. Marianina hlava sa prudko zaklonila a na zem dopadlo pár kvapiek krvi. Za nimi samotná Mariana.

Oskar nevýslovne trpel. Nedohral zápas, načo, výsledok mu mohol byť ukradnutý, prehrať s takým náskokom jednoducho nemohli. Cítil sa vinný za tú zbytočnú, hlúpu, náhodnú nehodu. Keby sa nesnažil za každú cenu vyhrať a zapáčiť sa jej, svojej milovanej Mariane, o ktorej citoch pochyboval už dlhší čas, možno by sa to nestalo. Nesedel by v čakárni a nečakal na chirurga. Spomínal, ako jej na každý sviatok kupoval tucet ruží a zlatý prsteň, naposledy aj s briliantom. Na dovolenky v exotických krajinách a luxusných hoteloch s nespočetnými hviezdíčkami. Neznášal more, no čo by pre ňu nespravil? Vošiel chirurg. Oznámil mi súcitným hlasom, že puk nie je možné vybrať bez ešte väčšieho poškodenia mozgu. Už teraz je kritické. Dáva jej maximálne hodinu.

Nečakal, kým mu lekár ponúkne rozlúčku, sám vkročil do miestnosti. Nebola už taká neodolateľná kráska ako predtým. Nemala na sebe šaty od talianskych návrhárov, ani majstrovské kusy slovenských klenotníkov. Pozeral na Marianu, takú, ako ju nikdy nevidel, takú, aká bola v skutočnosti, celkom cudziu ženu, čo mu nikdy naozaj nepatrila. Uvedomil si, že prichádza nielen o ilúziu, ktorú kedysi miloval, ale aj o prísavku, pre ktorú bol skvelým hositeľom. Odišiel rezkým krokom a ani raz sa neobzrel. Bolesť je len dočasný stav.

... A Oskar si konečne mohol dovoliť zlaté trenky.

ANITA ANTALOVÁ, Rimavská Sobota

Už dlhšie ti chcem niečo povedať

Som dievča. No, stačí to? Asi nie. Som študentka. Hm . . . stále málo, ale nevádi. Ak si ma chce niekto predstaviť, jeho problém. Môžem vyzeráť ako vysoká štíhla blondínka, exotická červenovláska, alebo ako nízka tučná brunetka s vlasmi jak vrabčie hniezdo. Je to jedno.

Vlastne už ani neviem, či mi vôbec na niečom záleží. Totižto môj priateľ alebo láska môjho života, či ako to mám povedať . . . no skrátka, môj chlapec zomrel. Sú tomu už tri mesiace. Nebola to samovražda, ani jedno z tých hrdinských nešťastí, pri ktorom by niekomu zachránil život. Vôbec nie. Rozmýšľam, či sme sa vôbec mali stretnúť. V ten osudný deň.

Bola som v škole a triedna si ma zavolala, aby som jej prefotila nejaké papiere, takže ma poslala na sekretariát.

„Dobrý deň! Profesorka XY potrebuje toto prefotiť.“

„Hneď to bude,“ unavene sa usmiala sekretárka, „len ešte prekopírujem tento materiál.“

Vtedy som si uvedomila, že v kancelárii stojí ešte nejaký chalan. Tupo hľadel pred seba a čakal. Tak sa zvyknem tváriť aj ja. Skoro každý deň. On pri tom aspoň vyzeral zaujímavý. Akoby napoly spal a napoly bdel. Oči mu takmer spod padajúcej ofiny ani nebolo vidieť. Vtom pocítil môj pohľad a zdvihol zrak. No jeho výraz sa nezmenil. Nepozrel na mňa, ale cezo mňa.

„V poriadku, tu máš! Môžeš ísť.“

Zobral si papiere, otočil sa a smeroval ku dverám za mojím chrbtom. No zrazu sa na mňa USMIAL! Nie spôsobom, ktorý nahodíte, keď sa pozdravíte nejakému učiteľovi a zo slušnosti zdvihnete niekedy kútiky. Nie. Toto bol doslova úškrn, ktorý sa vám zjaví na tvári, keď vyhráte v lotérii alebo keď zistíte, že odpadla hodina matematiky.

Bolo to vtedy také zvláštne, že mi srdce vynechalo jeden úder. Bodaj by sa prepadol! Celý deň mi jeho poondiaty ksicht nezišiel z hlavy. Vkuse som ho mala pred očami. A o týždeň na to som ho náhodou stretla pred obchodom (alebo ma špehoval?).

Jednoducho sa predo mňa postavil a rovno sa spýtal: „Budeš so mnou chodiť?“

„Čo?“

„Počula si.“

„Nie!“ odvrkla som.

Uškrnul sa: „Prečo?“

„Prečo by som mala?“

„A prečo nie?“ zdalo sa mi, že je to ako len bežný rozhovor o počasí. Tak, keď nemáte čo povedať a chcete zabiť čas.

„Vôbec ťa nepoznám.“

„Som Marek. Hrávam futbal a basketbal. Môj priemer známok je 2,1. Chystám sa ísť na technickú vysokú školu. Zbožňujem akčné filmy a každý druh hudby, ktorý sa dá počúvať. Neznášam, keď ma niekto chce podraziť. Spravil som si vodičský na motorku. Chovám psa a rybičky.“

Všetko zo seba len rýchlo vyrapotal. Ja som sa ale otočila a odchádzala: „Nemám záujem.“

„Mám ťa rád!“

Zastala som. Keby vtedy len nezakričal tú hnusnú vetu.

„A vieš, čo neznášam ja? Keď ti niekto povie, že ťa má rád, no pritom ťa vôbec nepozná,“ obzrela som sa a pozrela naňho. Jeho oči však neprestajne trvali na tom, čo práve povedal. A ja krava som sa mu len otočila chrbtom a z hlúposti odpovedala: „Tak dobre.“

Začali sme spolu chodiť. Najprv za ruky, jemne opretí o seba cítiac vzájomné teplo. Pripadalo mi to detinské. Nič sme o sebe nevedeli, no Marekovi to neprekážalo. Nikdy som nevedela, aký naozaj je. Raz sa správal detinsky raz dospelu. Potom padla prvá pusa a neskôr aj prvá spoločná noc v jednej posteli. Možno to bolo skoro, možno nie. Ale ja som sa zamilovala. Nemyslela som na nič iné, len ako a kedy strávime spolu čas. Prvýkrát som si naozaj uvedomila, že som šťastná. Zatiaľ.

Deň pred našim mesačným výročím som ho videla, ako za svojim domom objíma svoju bývalú. Zasekla som sa v polovici chodníka. Ten pohľad mi vyrazil dych. Keď si ma všimol, ani okom nemihol. Vôbec ho neprekvapilo, že ich vidím. Otočila som sa a ušla. Mala som pocit, že mám v srdci zapichnutý nôž. Vôbec sa za mnou nerozbehol, ani nezakričal. Nič. Nechal ma spokojne odísť. Večer sa ukázal. Prišiel pred náš vchod a toľko zvonil, že som musela vyjsť von.

„Čo chceš?“

„Porozprávať sa,“ povedal vážne.

„Niet o čom,“ odsekla som.

„Jej mladší brat je veľmi chorý. Nemala sa komu vyspovedať.“

„No jasne. A ty si bol jej posledná nádej.“

„Áno.“

„Ak si jej uveril, tak si ešte väčší blbec ako ona!“

„Asi som,“ odvetil, no ani ním nepohlo.

Veľmi to bolelo. Pozerať sa naňho. Rozprávať sa s ním. Ledva som udržala slzy, ale pred ním som plakať nemienila.

„Choď preč! Nechcem ťa vidieť!“

„Prečo?“

„Lebo! Vypadni!“ skríkla som.

No zrazu len pristúpil ku mne a objal ma. Chcela som ho odstrániť, ale bol príliš silný. Debilné mužské pokolenie!

„Ak sa nechceš na mňa pozeráť, tak ťa to asi raní. A v tom prípade si sa do mňa zaľúbila.“

„Nezaľúbila!“ kričala som a snažila sa vytrhnúť zo zovretia, „neznášam ťa!“ Marek tuhšie zovrel náručie: „Už dlho ti chcem niečo povedať. Milujem ťa!“ Zas to urobil. Povedal hlúpu vetu, odporné slová, ktoré nemožno ignorovať. Prestala som sa brániť. Z očí mi vypadli slané kvapky vody a stiekli po tvári. Neznášala som ho za to. Vždy si robil čo chcel a nebral ohľady na nič iné.

„Aj ja teba,“ objala som ho, pričom bolesť pomaly mizla. Nikdy nezabudnem na ten večer. Myslela som si, že som ho konečne naozaj spoznala. Chlapca čo robí chyby a snaží sa ich opraviť nezvyčajným spôsobom. Ako sa len človek môže myliť . . .

Na druhý deň sme sa mali večer stretnúť v pizzerii. Ale on neprišiel. Išla som za ním domov, nebol tam. Neodpovedal ani na mobil. Nechájala som to. Až do rána som nevedela, čo s ním je. Keď mi volal jeho spolužiak.

„Marek mal nehodu na motorke.“

„Nehodu?“

„Včera o jedenástej v noci nezvládol riadenie a vyletel zo zákruty. Vraj mal v krvi alkohol.“

Môj rozum sa vypol. Nevnímala som nič len jednu myšlienku: „Je v poriadku?“ Dlhý čas nebolo nič počuť a potom: „Marek je mŕtvý.“

„ . . . čo?“

„Je mi ľúto, ale neprežil to. Osoba, ktorú viezol žije, no má väčšie zranenia. Tiež bola v podnapitom stave.“

Srdce mi zamrzlo. Vedela som aká bude odpoveď na moju ďalšiu otázku: „Kto to bol?“

Keď som z telefónu začula meno, položila som. Ruky sa mi triasli a tvár som mala mokrú od slz. Chcela som Mareka nenávidieť. Od žiaľu som ho preklínila, hoci bol mŕtvý.

„Prečo, do pekla!“ zlomil sa mi hlas, „prečo neprišiel na naše výročie? Prečo jazdil opitý? A prečo . . . prečo bola jeho bývalá s ním?“

Neviem odpovede na tieto otázky dodnes. Z ich hľadania som sa skoro zbláznila, ale už mi na nich nezáleží. Je mi to jedno. Pretože som dlho hľadala zmysel, prečo ďalej žiť. A našla som . . . stále ho ľúbim.

Obyčajné ďakujem

Každý, kto chce napísať príbeh, ktorým by zaujal čitateľa, je v ťažkej situácii. Sedí doma nad prázdny listom papiera celé hodiny, prehadzuje ceruzku z ruky do ruky a nápad nie a nie prísť. Pritom častokrát stačí vyjsť do ulíc, ktoré sú nevysychajúcim prameňom veselých a smutných osudov v živote ľudí... Ak máte uši a oči otvorené, príbehy sa ponúkajú samy, len si treba správne vybrať.

V dedinke, ktorá bola taká malá, že by sme ju na mape ťažko hľadali, žila si svoj bezstarostný život partia mládencov. Ich jedinou povinnosťou bola návšteva miestnej školy. Keď zvoniec ukončil vyučovanie, vybehli ako krdeľ splašených vrabcov a hurá robiť šibalstvá. Mladí, starí, zvieratá, domy, stromy, nikto si nebol istý, čo mu zas vyvedú. A ako to už v poriadnej „bande“ chodí, musí byť vodca, ale aj posledný v rade. Tento systém platil aj pre našu skupinu. Ferko bol mĺkvy chlapec. Veľa nenahovoril, zbytočne na seba neupozorňoval. Preto bol v očiach ostatných len hlúpy, tučný Fero. Ani by ho medzi seba nezobrali, ale čo už, keď nosieval veľké krajce chleba, spojené hrubou vrstvou masti a cibule. Pre ich hladné žalúdky to bol ten najlepší zákusok v najluxusnejšej cukrárni. Takto žili deň čo deň, rok čo rok.

Až raz v zime sa stalo čosi, čo z tichého, tlstého Fera mohlo urobiť hrdinu. Mrzlo ešte len niekoľko nocí, ale nedočkavým chlapcom sa aj to zdalo dlho. „Poďme hrať na rybník hokej,“ oznámil v jeden deň vedúci skupiny. Jeho návrh prijali s radostným pokrikom, pretože niekto za nich vyslovil nahlas to, na čo sa báli čo i len pomyslieť. Vedeli, že ľad je ešte tenký, človeka udržať nemusí. Ale čo, keď to povedal vodca bandy. Nebudú predsa v jeho očiach bojkovia a ustráchaní. O chvíľu už bola skupinka pri rybníku. V rukách pevne a odhodlane zvierali niečo, čo pripomínalo hokejky, kolená pevne obviazané hrubou tkaninou, ba niekto priniesol aj originálny puk. Zostávalo už len sa správne rozdeliť a hra sa mohla začať. Počiatkové obavy z tenkého ľadu sa pomaly začali rozplývať v ozajstnej športovej atmosfére, ktorá chlapcov úplne pohltila. Útoky sa striedali z jednej strany na druhú, krik a smiech bol ich verný sprievodca. A potom sa to stalo. Viac hráčov na jednom mieste, následné duté pukanie, hučanie a na ľade sa vytvorila ako-by pavučina od toho najväčšieho pavúka. V jej strede sa bezmocne hádže telo, zúfalo sa snažiac zachytiť niečoho pevného. Ale čoho, keď postupne sa všetko láme a práska na drobné kúsky.

„Pomoc, pomóóoc!“ to jediné počuť až na breh, kde sa tlačí ustráchaná

skupinka chlapcov. Čo na tom, že sa topí ich veliteľ. Život je im milší. Keď sa už zdalo, že zima a studená voda urobia všetkému koniec, dvojica ustráchaných očí nad ľadom zbadá „slamku“, v podobe hokejky. A kto ju drží v ruke? Sám tlstý Fero. Neprekáža, že je tučný, sily má dost. „Poriadne sa chyť, budem pomaly ťahať“, kričí s pokojom v hlase na vyľakaného kamaráta. Vie, že má pritom ležať na ľade, aby sa sám nepreborel. O to je záchrana ťažšia. Sústredením všetkých síl a rozumu nakoniec priateľa vytiahne na bezpečné miesto. Nečaká za to srdečný príhovor, ale iba obyčajné slovičko – ďakujem. Nedočkal sa. Miesto neho v ušiach prítomných zaznelo ostré a rozkazovačné: „O všetkom, čo sa tu stalo, budete mlčať!“

Tak aj bolo. Pretože ľahšie sa dá takýto sľub dodržať, ako dostať po chrbte poriadnym koženým remeňom od otca.

S pribúdajúcimi rokmi sa na príhodu zabúdalo, až sa postupne zabudlo. Chlapci vyrástli, rozpáchli sa do sveta za vzdelaním, prácou a povinnosťami. Z Janka, bývalého veliteľa mládežníckej družiny sa stal lekár. Hoci bol spokojný s tým, čo dosiahol, pokoj v duši mu stále nahľadávala spomienka na detstvo. Každý deň si opakoval: - „Bože, ľutujem, ako hlúpo som sa zachoval. Budem to môcť niekedy napraviť?“ Táto myšlienka ho prenasledovala čoraz viac, pri každom zachránenom živote vďačných pacientov.

Z veselého, sympatického človeka sa stával samotár, človek bez úsmevu. Kamaráti ho začali opúšťať, nové priateľstvá nenadväzoval.

V jednu tmavú hlbokú noc, keď mal službu na pohotovosti, ticho prerušilo ostré húkanie sanitky. Havária vozidla, jeden človek vážne zranený, asi mu už nie je možné pomôcť. Rýchlo sa prebral zo svojich smutných myšlienok a ponáhlal sa do operačnej sály.

„Urobím všetko, čo viem. Ide o život a ja som lekár.“

Keď priviezli zakrvavené a dolámané telo do miestnosti, podlomili sa mu kolená. Nie z jasnočervenej krvi na šatách zraneného, ale pri pohľade na jeho tvár. Pred ním ležal človek, ktorý mu už roky nedal spávať. Tlstý Fero. V hlave mu hučalo, zbytočne si pretieral oči. Hoci je pred ním mladý vyšportovaný muž, spoznáva ho.

„Musíme ho zachrániť,“ rozhodne, ba až veliteľsky zavelí.

Jeho rozhodnutie a viera sa preniesla na všetkých. Po šiestich hodinách operáciu ukončili. Šťastlivo. Zraneného zachránili.

„Kto má komu ďakovať?“

Na túto otázku Ján teraz vôbec nemyslel...

MILAN MAŤAŠE, Trenčín

Černice

Stalo sa to začiatkom sedemdesiatych rokov. Presne si už nespomínam, neviem, či som chodil do prvého alebo do druhého ročníka základnej školy. Avšak, pre mňa to bolo v každom ohľade viac než nepríjemnou skúsenosťou a nezabudnem na to, ani keby som mal žiť vari stovky rokov.

Písalo sa o tom vo všetkých novinách, týždne a mesiace to ľudia spomínali na každom kroku a debatovali o tom úplne všade. Napokon, niet sa čo čudovať; takáto vec sa nestáva každý deň. Čo sa však *skutočne* vtedy udialo, neodvážil by som sa tvrdiť ani teraz. A nechcem v žiadnom prípade skĺznuť k špekuláciám. To samotné nešťastie, ktoré bolo vtedy tak veľmi v pozornosti, je totiž iba vonkajší obal čohosi úplne iného, možno nie navonok tak tragického, vo vnútri však o to viac živého a tajomného s jedným obrovským otáznikom, na ktorý sa mi nepodarí nájsť odpoveď určite ani do konca svojho života. Práve preto ma to tak neskutočne silno drží.

Kedykoľvek si na to leto spomeniem, ihneď mi napadne *jediná* vec: černice. Škoda len, že vždy tak sladké, majú odvtedy pre mňa trpkú príchut'.

Ako každý rok i v ten som cestoval s rodičmi do Hrochotskej doliny, otcovho rodiska. Pod Poľanou, v malej dedinke Kyslinky bývali ešte starí rodičia a niekoľko ich detí, otcových súrodencov. A medzi nimi aj strýko Fero. Mal štyridsaťštyri rokov a aj keď zostal jediný z nich slobodný, už dlhšie chodil s priateľkou, s ktorou sa plánoval v dohľadnej dobe aj zviať.

V ten osudný piatok sa u starých rodičov zišla takmer celá rodina. Bolo veselo. Na druhý deň sa malo na poliach kosiť a vykonávať ďalšie práce, na ktoré dozrel čas. Leto vrcholilo. V lesoch rástlo po predchádzajúcich dažďoch množstvo hříbov, pomaly dozrievali skoré jablká a na zber malín a černíc nastala tá správna doba.

Strýko Fero bol väčšinou z prítomných poverený milou povinnosťou, aby so mnou šiel na zber týchto práve dozrievajúcich černíc. Svojej úlohy sa rád ujal a pripravil pre zber všetko potrebné; dva rôzne veľké košíky a všelijaké poháre a kanvice, ktoré vložil do nachystaných ruksakov. Krátko po poludní sme vyrazili. Mala s nami ísť aj Jarka, strýkova priateľka, no tá si to na poslednú chvíľu rozmyslela s tým, že sa jej dnes akosi nechce chodiť po strmých kopcoch a radšej bude pomáhať s čímisi v dome.

Z Kysliniek sme si to namierili severným smerom, pomedzi kopce Bobrovo a Grúň. Už tam sme nachádzali na viacerých miestach skutočne nádherné černice. Ale pokračovali sme ďalej na miesta, ktoré mal strýko Fero veľmi

dobre zmapované a nespočetnekrát prejdené. Po viac než hodine intenzívneho zbierania a pokojnej chôdze sme sa dostali až k úpätiu Kurínca, hory, ktorá sa zvažovala opäť smerom ku Kyslinkám a od ktorej sme sa mali neskôr pomaly vracieť domov. Chodili sme po celom jej úbočí a hľadali miesto, kde sa nám javili černice najväčšie. No nech sme zbadali čo i aké veľké, hneď sa nám podarilo objaviť ešte väčšie od nich – aspoň sa nám to tak zdalo – a tak sme prebehovali sem a tam a tešili sa z hojnosti plodov.

Už sme mali plné takmer všetky nádoby a pomaličky sa chystali k odchodu, keď sme došli na okraj jedného menšieho rúbaniska. A práve tu sa nám zdali černice najväčšie. Opäť.

„Ešte chvíľku pooberáme a pôjdeme, dobre?“ povedal strýko Fero viac oznamujúco ako spytujúco. Ja som však na to vôbec nereagoval a spokojne si oberal sladké ovocie, zanechajúc svoj plný košíček položený na jednom z mnohých pňov.

„Mame spraviť radosť,“ dodal a začal si popiskovať akúsi rezkú, melodickú pesničku.

Mohol byť odo mňa vzdialený asi tak dvadsať metrov, prakticky cez celý výrub. Nevšimám som si ho a s chuťou nenásytne stále vyjedal. Nečakane ma však vyrušil zvláštny hluk. Najskôr azda akýsi dupot a šuchot lístia, potom i praskot konárov neďalekej mladšej smrečiny a nakoniec – obrovský rev.

Ani po tých rokoch si nedokážem presne vybaviť, či to bol rev toho divého zvierata alebo môjho strýka, ktorý prekvapený takto reagoval. Keď som sa pozrel tým smerom, uvidel som čosi obrovské a čierne, čo sa rýchlo priblížilo k strýkovi a zahňalo sa naň svojou labou. Ten však stačil uhnúť bokom aspoň o malý kúsok, takže nedostal plný zásah a schytalo to iba jeho ľavé líce, ktoré sa v momente zalialo krvou.

„Utekaj! To je medveď! Rýchlo utekaj!“ stihol na mňa ešte zakričať a upozorniť ma na nebezpečenstvo, ktoré som si zatiaľ sám nedokázal vôbec uvedomiť. Chcel sa istotne rozbehnúť preč, pokým mal ako-takú šancu a rozzúreného medveďa od seba asi na tri metre, no nohy sa mu zamotali do dlhých ostnatých prútov černíc a ťažký batoh plný nazbieraného ovocia ho prevážil. Spadol na chrbát medzi kriky. A tam ho vzápätí svojím telom prikryla tá chlpatá potvora.

Keď si na to spomeniem, ani teraz mi veru nie je všetko jedno. Úzkosť a beznádejnosť, doliehajúca na mňa zo všetkých strán, bola neskutočná. Sám neviem, čo ma vtedy dokázalo hnať dopredu. Bežal som ako mi len nohy stačili kade sa dalo. Nepozeral, či ma škriabu popadané suché konáre, prhliha vysoké byle hustej žihľavy, či pichajú trné černíc. Necítil som bolesť,

nevedel, že sa vôbec hlási o slovo, aby mi sťažila už aj tak poriadne ťažkú situáciu. Mnohokrát som padol na zem a mnohokrát sa postavil. Hnala ma akási zvláštna sila, ktorá mi vlievala do vedomia nezvratnú istotu, že som schopný to zvládnuť a že musím sám pokračovať v tomto behu smerom k svojej záchrane.

Plač, ktorý som zo seba vydával, bol hlboký a silný a pri utekaní mi bránil pravidelne dýchať. Vdychoval som vzduch na niekoľko dôb; len výdych bol ako-tak bez problémov.

Triasol som sa na celom tele, bola mi zima a veľmi som sa bál. Špinavé ruky a kolená som mal od mnohých pádov celé dobité a tiekla mi z nich krv. Svoju malú a vtedy ešte čistú dušičku by som bol určite bez zaváhania daroval každému, kto by ma bol zbavil tejto ťarchy v podobe silných emócií plných strachu, ba až hrôzy.

Všetko bolo zrazu veľmi neskutočné, iné, sŕaby pokrivené. Celý priestor sa okolo mňa zmenil, dusná atmosféra sťažkla a moje pocity zhutneli. Obrovské stromy všade navôkol sa ku mne nakláňali a chceli ma do svojich konárov istotne chytiť. Bolo to ako v rozprávke. Magické neskutočno. Akoby som bol vnútorne tak trochu dakde inde.

Bežal som už asi tak tri minúty, možno päť, keď som opäť zakopol o akýsi zo zeme trčiaci koreň a padol. Šúchal som sa dolu brehom ešte takmer meter, pokým som sa zastavil. Keď som sa pozviechal a zbehol na veľkú, sýtožltými kvetmi iskerníkov zakvitnutú lúku, ktorá sa mi vtedy zdala takmer nekonečná a neprekonateľná, začul som krik. Spočiatku som ho však akosi prehliadal, lebo som nariekal tak hlasno, že každý iný zvuk bol tým prehlušený. Až azda na tretí raz, keď zaznelo moje meno, som si to aj uvedomil.

„Miško!“

Pozrel som tým smerom a prestal bežať.

Asi dvadsať metrom odo mňa stál pod obrovskou borovicou strýko Fero.

„Neutekaj, Miško! Neboj sa!“ povedal ticho, ledva som ho počul, a pomaly sa pobral ku mne. No ja som naň nečakal a sám som sa k nemu rozbehol tak, ako nikdy za nikým.

„Neboj sa, Miško, už je dobre. Už je dobre,“ hovoril mi vlúdnym hlasom, hladkajúc ma po vlasoch, zatiaľ čo som ho ja neprestajne stískal, odhodlaný nikdy v živote sa ho už nepustiť.

„Kde je ten medved?! Kde je?!“

„Utielol, Miško, utielol. Už sa nemusíme báť. Utielol preč a už sa nevráti.“

„Už sa nevráti? Ako vieš?!“

„Viem. Už sa nevráti. Utielol hlboko do lesa a už sa nevráti.“

„Naozaj sa už nevráti?“

Dookola som sa ho vypytoval stále to isté dlhé minúty, počas ktorých som sa pomaly upokojoval a utieral si uslzené oči. Strýko ma neprestajne hladkal a utvrdzoval v tom, že skutočne už nie je dôvod čohokoľvek sa báť. A ja som mu veril bezhraničnou, úprimnou vierou malého chlapca.

Všimol som si, že jeho líce nebolo už od krvi, čomu som sa v duchu veľmi potešil. Vedel som, že by ma pohľad na tú červenú farbu istotne znovu vyľakal a zapôsobil na môj strach obzvlášť účinne. Preto som sa ho na to radšej ani nepýtal, mysliac si, že by som tým určite spôsobil jeho opätovné krvácanie. Tak som to vtedy chápal. Rýchlo som na to, našťastie, zabudol.

Strýko ma chytil za ruku. Pomaly sme začali schádzať dolu po okraji lúky smerom k potoku a k neďalekej poľnej ceste, idúcej na náš laz. Obaja sme mlčali, iba on občas, keď mi pri hlbokom nádychu nestačilo vzduchu a hlasno som zavzlykal, hovoril na mňa tichým hlasom stále to isté.

„Už je dobre... Už je dobre.“

Aj keď jeho mohutná dlaň, v ktorej sa tá moja takmer strácala, bola až neskutočne chladná, nepustil by som sa jej za nič na svete. Křčovito som mu zvieral palec a v duchu prežíval neskonale šťastie a vďaka za to, že ma nechal v lese samotného a že ma stade bezpečne vyvádza von. Na medveďa som v tých chvíľach už nemyslel a ani som sa na to, čo som pred pár okamihmi zažil, nesnažil vôbec spomenúť. Túžil som len po jednom: byť čo najskôr pri mame, pri otcovi, pri starých rodičoch a spolu so strýkom Ferom im o tom všetkom v bezpečí dopodrobna rozpovedať.

„Už je dobre... Už je dobre.“

Keď som si na tieto veci v nasledujúcich rokoch mnohokrát spomenul, vždy som si uvedomil zvláštne naladenie, v ktorom som bol. V stave akéhosi uvoľnenie či snenia som už vtedy pochopil, že vôbec nie je treba slov, aby sa ľudia dokázali spolu porozprávať. Keď je medzi nimi čosi viac, vedia o sebe aj to, čo si nikdy slovami nepovedali. Aj ticho je forma komunikácie. Dokonca už verím, že tá najvyššia.

Rozprávali sme spolu bez akéhokoľvek slova, prostým vcitovaním sa. Vedel som, že si je presne vedomý toho, čo všetko prežívam a ako mi je, a nepochybne vedel aj to, že ja to viem. Tak sme sa spolu zhovárali v zvláštnej rezonancii vnútorného ticha. Keby som tento pocit teraz s niekým opäť zažíval, pravdepodobne by som sa zaň tak trochu aj hanbil – tak veľmi by som sa cítil odhalený. Viac ako telesne.

V našom vzťahu som cítil silnú dôvernosť, nebojím sa povedať, takmer osudovú. Čím to bolo, netuším. No niečo také som už nikdy potom nepocítil.

Vlastne – ešte raz. Po mnohých rokoch, keď som sa spoznal s jedným dievčaťom, s ktorým som sa neskôr rozhodol spojiť naše dva životy v jeden. Bola v tom maximálna otvorenosť ľudského vnútra. Nevieť a nedokážem to inak opísať. Akýsi zvláštny druh priateľstva, lásky.

Strýko bol neprestajne vážny, bez akýchkoľvek emócií, ktorými by dával najavo svoje vnútorné rozpoloženie a bez slova ma viedol z lesa von. No vždy, keď som sa k nemu otočil, pozrel na mňa a na jeho voskovobledej tvári sa objavil strachubavujúci úsmev. Vedel, že by pripomínaním predchádzajúceho zážitku opätovne vyvolával vo mne tie hrôzostrašné predstavy a znásoboval tak môj strach, ktorý ešte ani zďaleka nestačil zo mňa opadnúť, a to v žiadnom prípade nechcel.

Len čo sme prešli poslednou zákrutou, za ktorou sa objavili prvé domy, a medzi nimi i dom mojich starých rodičov, strýko Fero zastal.

„Miško, odtiaľto už pôjdeš sám. Ja sa musím vrátiť,“ oznámil mi ticho a úplne nenútene.

„Nie, poď so mnou!“ Takmer zúfalo som sa rozkričal, ťahajúc ho za ruku. Opäť som dostal veľký strach.

„Neboj sa, už si doma. Budem tu stáť a dávať pozor, pokým neprídeš až k domu, dobre?“

„Ja chcem, aby si išiel so mnou! Prečo nechceš ísť so mnou až domov?!“

„Nemôžem. Musím sa tam vrátiť. Na niečo som zabudol.“

„Na batoh?“ Až teraz som si všimol, že ho nemá na chrbte.

„Áno, na batoh. Musím preň. Medveď tam už nie je.“

„Poď so mnou, prosím! Potom pôjdeš pre batoh!“ Nechcel som sa tak rýchlo vzdať, no strýko bol pevne rozhodnutý. Zasmial sa a brnkol mi po nose.

„Azda by si opäť neplakal, taký veľký chlap?! No utekaj! Budem tu. Bež!“ Pozrel som sa na náš dom, prvý od lesa, a uznal, že naozaj už nie je tak ďaleko. V každom prípade bolo pre mňa oveľa prijateľnejšie byť čím skôr s rodičmi, ako ešte dlhú dobu prehovárať strýka, ktorý by nakoniec aj tak nešiel.

„A budeš tu?“

„Budem,“ opäť sa zasmial, "budem."

„A ponáhľaj sa odtiaľ, áno!? Nebuď dlho!“

Na to mi už nič nevravel. Iba sa pozeral a stále sa usmieval.

Konečne som sa odhodlal a ozlomkrky sa stade rozbehol. Keď som sa zastavil asi po päťdesiatich metroch a obzrel sa, strýko tam usmiaty stále stál. Vtedy som ho videl poslednýkrát. Zdvihol ruku a zakýval mi. A ja som sa znovu pustil do behu. Tesne pred potokom som sa opäť otočil, no strýka

tam už nebolo. A nebolo ho ani na okolí, ktoré som v rýchlosti stačil pohľadom premerať. Ako strela som preletel cez lavičku, prudko rozrazil bránku, vyplašil krdeľ sliepok a konečne vbehol do domu.

Celý laz bol v priebehu krátkej chvíle na nohách.

Chlapi, ktorí mali, vzali svoje pušky, ostatní sekery, a všetci išli cestou, ktorú som im ukazoval. Na ich krik a hlasné volanie, znejúce istotne až v druhom chotári, však strýko Fero neodpovedal.

Dorazili sme na *Žltú lúku* – ako som ju vtedy narýchlo nazval – a stade v priebehu niekoľkých minút cez riedky lesík až na osudné rúbanisko. Strýka tam našli celého krvavého a rozdriapaného. Bol mŕtvy. Ležal s rozhryznutým hrdlom presne na tom mieste, kam pred necelou hodinou spadol, márne sa snažiac uniknúť svojmu osudu.

ANNA MIHÁLOVÁ, Trenčín

Pianistka

Pokojný teplý vánok spúšťal na zem farebné listy. Mdlý snečný lúč prekízol cez sklo. Nežne hladil klávesy starého piana. Dievča si v kuchyni zalievalo čaj. Z pohára stúpala perleťová para. Všade bolo ticho. Iba stála. Úspornými pohybmi miešala čaj. Para sa kúdlila a zahaľovala jej unavenú tvár. Zimomravo objala teplý hrnček dlaňami. Priblížila sa k pianu. V laškujúcom lúči zmätene preskakovali kúsočky prachu. Prebehla prstom po klávesoch. Jemne. Takmer nežne. Opatrne postavila hrnček bokom. Sadla si za klavír. Sklonila hlavu. V prázdnej miestnosti sa rozozvučala hudba. Para z hrnčeka vytvárala jemné krúžky. Neurčité tvary. Menili sa. Pomaly. Lenivo. A zrazu ... Hudba sa rozpadla. Dievča ešte chvíľu načúvalo, akoby hľadalo odpoveď v náhľom tichu. Potichu sa vytratila z miestnosti. Zabudnutý čaj chladol. Obliekla sa a vyšla von. Do parku. Okolité svet zdanlivo plynul okolo nej. Počula nesúrodú zmes ľudských hlasov. Smiech. Krik. Cítila teplo. Išla sama. Sama so svojou vlastnou bublinou. Koľko ľudí tak chodí. Stiahla sa. Svet ju sklamal. Ona sklamala svet. Zaujala ju tieňohra stromov a listov. Vyrušilo ju dievčatko. Vrazilo do nej. Chvíľu bežalo. Zastalo. Obrátilo sa. Pozrelo na ňu nadšenými očami. Pretekali smiechom. Zasmiala sa. Čistým, detským smiechom. Smiechom ako hudba. Odbehla. Ona stála. Ticho, ktoré prehlušovalo všetky zvuky. Kdesi hlboko v nej. Navždy. Kráčala ponorená v ňom. Krik a smiech ju obtekali. Dupot nôžok. Poťahanie za kabát. Pomaly sa otočila. Dievčatko.

„Áno?“ ozval sa jej hlas. Úsmev. „Vypadlo ti toto.“ Jasný detský hlások. Na nastavenej dlani ležal gaštan. Starý, vysušený. Škaredý. Prázdny. Plný ticha. „Ďakujem,“ odpovedala. Ďalší úsmev. Bublina sa napla. Na dlani pribudol nový gaštan. „Tu máš tento. Je krajší.“ Hladký, lesklý. Plný života. „To je ...?“ Tretí úsmev. „Tvoje.“ Na okamih sa ich dlane stretli. Bublina praskla. Dievčinka poskakujúc odbehla. Na gaštan zabudla.

Zdvihla zrak. A zrazu bolo to ticho v nej ... rozbehla sa. Bežala. Počúvala. Doma sadla za staručičké piano. Hudba sa jej prihovárala ako starý priateľ. Zaháňala ticho mlčiace v kútoch. Bola v nej. Kypela. Liala sa. Jej prsty sa ponárali hlboko do tónov piesne. Do známych hlbín melódie. Bez zaváhania. Prach veselo tancoval. Víril. Utekal. Svetlá ju udreli do očí. Hľadisko bolo plné. Sála vypredaná.

Sadla si. Dirigent dal pokyn. Usmiala sa na čierne drevo pred sebou. Prstami pohľadzala dôverne známu klaviatúru. Ten úsmev. Ten hlas. V sále bolo ticho.

„To je tvoje. Toto je tvoje!“ jej prsty sa mäkko rozbehli. Reflektory ožiarili jej krásne striebisté vlasy. Na toto celý život čakala. Na svoj najväčší koncert. Na svoj posledný. Tkala pieseň.

A náhle bol koniec. Pousmiala sa. V dlani zovrela gaštan. Hladký a jemný ako jej skladby.

Poklonila sa.

Ako vždy na konci. Pretože, čo by to bola za pieseň.

Bez konca.

VÝSLEDKOVÁ LISTINA

25. ročníka
celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého
STUĎŇA SA TAJNE S DAŽĎOM ZHOVÁRA

Trenčín | 1. december 2017

Zoznam ocenených v žánri POÉZIA

Kategória: mládež (15 – 20 rokov)

1. miesto: Magdaléna Martišková, Topoľčany
2. miesto: Eliška Kohlíčková, Příbram (ČR)
3. miesto: Šimon Barát, Súľovce

Cena primátora mesta Trenčín: Alexandra Hošťáková, Trenčín

Cena Miestneho odboru Matice slovenskej v Trenčíne: Agáta Záchenská, Trenčín

Zoznam ocenených v žánri PRÓZA

Kategória: mládež (15 – 20 rokov)

1. miesto: Emma Lacová, Zlaté Moravce
2. miesto: Barbora Musilová, Dubové
3. miesto: Kristína Hírešová, Dubnica nad Váhom

Cena primátora mesta Trenčín: Eliška Kohlíčková, Příbram (ČR)

Cena Miestneho odboru Matice slovenskej v Trenčíne: Ema Nemčovičová, Trenčín

Cena poroty: Karin Kopčová, Jasenov

Zoznam ocenených v žánri POÉZIA

Kategória: dospelí (nad 20 rokov)

1. miesto: Andrea Trusková, Trenčín
2. miesto: Martin Lančarič, Trenčín
3. miesto: Ľubomír Mareta, Trenčín

Cena primátora mesta Trenčín: Alena Mária Kumprechtová, Galanta

Cena Miestneho odboru Matice slovenskej v Trenčíne: Gustáv Rumánek, Stará Turá

Cena poroty: Anna Prnová, Horné Srnie

Zvláštna cena poroty: Eva Očkayová, Martin

Zvláštna cena poroty: Mária Reháková, Trenčín – Kubra

Zoznam ocenených v žánri PRÓZA

Kategória: dospelí (nad 20 rokov)

1. miesto: Jaroslav Janečka, Trenčín
2. miesto: Kristína Leonhard (vlastným menom Kučeráková), Zvolen
3. miesto: Adela Oravcová, Pezinok
3. miesto: Zuzana Martišková, Topoľčany

Cena primátora mesta Trenčín: Mária Daneková, Čáry

Cena poroty: Jozef Páleník, Svinná

Cena Verejnej knižnice M. Rešetku v Trenčíne: Ružena Viskupičová (za dlhoročnú účasť v súťaži)

Zoznam ocenených v tematickej oblasti PRAVDE A NÁRODU

1. miesto: Milan Maťaše, Trenčín
2. miesto: Elemír Beďatš, Trenčianske Mitice
3. miesto: Lýdia Šimková, Trenčín

Ocenené literárne práce jubilejného 25. ročníka súťaže
Studňa sa tajne s dažďom zhovára
(2017)

ŽÁNER: POÉZIA
KATEGÓRIA: MLÁDEŽ (15 – 20 ROKOV)

MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ, Topoľčany

1. miesto

Nápady

Posunuté na 6.10.

Ilúzia.

Próza.

Odišli skôr
ako vynechali
tento priestor

Keď tvoríme

Chýba ti
môj drsný konštruktivizmus,
mne obedy napoly
a končiny tiel v podloží.

Drahý konkurent
som tvoja nočná báseň...

Po

Vstávam bez kávy
bez vkusu
Pomaly až
po
tebe.

Ostrá tráva

Z planiny prikvitla
k tebe do listov.
Už klíči
po vlastnej stope,
studená
ako asfalt zrejúci
do nečitateľného podpisu.

Posledný znak.
Horký čaj.
Potom sa stretneme na lúke
vrátiť si korešpondenciu.

ELIŠKA KOHLÍČKOVÁ, Příbram (Česká republika)

2. miesto

Nikdy ses neptal, jestli mi budeš chybět

Jedna ze základních vlastností je umět odsoudit
proto o tobě nemluvím
ani teď
ani v minulém čase
to by totiž bolelo ještě víc
než momentálně snesu
než chci
než vydržím
nacházím se ve stavu kdy jsem citlivější na boření zdí a pálení mostů
co kdysi znamenaly jistotu
horníkům soli z mých slzných kanálek jsem dala volno
aby mohli být s rodinou
potřebovali to
jeden z nich se nedávno oženil
a jeho manželka je ve třetím měsíci těhotenství
byl jsi můj první
muž
který mě naučil zapomínat
násilím.

Úmrtí potulného prodejce náplastí

Občas si na tebe vzpomenu
bojím se že najdou všechna ta jazykem upletená slova
která nemá kdo oblékat
a budou se ptát
to kdyby ses vrátil
jako tenkrát jizva za jizvou
a potulný prodejce náplastí zemřel už před lety
život je bič
dlužíš mi to
jako když přes jaro sníš všechnen cukr
a na podzim ti zbyde sůl.

Hraniční vteřiny

Mám to v sobě neuklizené
Diogenes by na mě byl pyšný
ramínka se na žebrech neklidně houpou jako při léčbě konejšením
chce se mi zavřít do skříně mezi (tvoje) košile a zaživa jim utrhat knoflíky
bolelo by je to?

ještě pořád umím pokrčit prsty do tvaru evokující objímání
gesto které osvobozuje
zraňuje
připomíná
prenatální nárok a nevyřčená slova

nauč se francouzsky
ochoč lišku
zalej růži
ostříhej beránka

Exupéry je mrtvý
neboj nehledala bych tě na trhu s otroky
nejsi Prévert
neprodáváš na trhu s květinami
nejsi liška
nepotřebuješ zkrotit

o sobě mluvit nechci
už tak je to celé snadno ubližitelné
od první vteřiny
hmatatelně osobní.

Podpisy na duši

Po výročí smrti se mimo tělo prudce ochladilo
pod postel zasadili růži
a ta teď prorůstá a narušuje strukturu vnitřních přesvědčení
zkus to říct nahlas
nechybíš mi
mám za ušima přístav
lodě vyplouvají v závislosti na tom jak často pláču
sháním pronájem ve kterém bych bydlela po maturitě
stačila by mi v něm bezpečná náruč
konvice na čaj
skříň
koupelna s vanou a umyvadlem
kuchyně kde hrníčky nebudou vrhat stín připomínající blues
vůně pánského parfému
prázdný rám reprezentující memento jako nalomenou kletbu
a psací stroj abych mohla žít černobíle a připadat si retro
prodloužili mi smlouvu
pořád platí
o tobě a o mrtvých jen v dobrém
anebo vůbec.

ŠIMON BARÁT, Súľovce

3. miesto

Matka

Cesta k srdcu krátka.

Prst novorodeniatka.

Prvá križovatka.

Sladká.

Ruka hladká.

Cesta vratká.

Vznešená aristokratka.

Pamiatka.

Matka.

24-hodinová láska

Nesnívaj,

zajtra neprídem.

Za tebou už len

ďalší deň.

Ale ja budem noc,

tá sa neráta.

A platňa už je

zodratá

ALEXANDRA HOŠTÁKOVÁ, Trenčín

Cena primátora mesta Trenčín

Princ púšte

Z neba piesok práši sa
a ten s krvou sa miesi.
Či tento pohľad páči sa
alebo skôr desí?

Mŕtve zrnká zlata
spojené s tichým plačom ľudu.
V mdlobách v mysli už ráta
koľko chvíľ ešte s ním budú.

Zomiera Princ mladý,
tak nech piesočný dážď krvi nás zmáča.
Preukážme ako sme mali ho rady
i keď už inou cestou kráča.

O jeho milosť prosím!
Ja s ním vymením si rolu!
Urob ma mŕtvym, chorým i bosým
a nevrav že sa to nedá, že mám smolu!

Prosím, neber nám ho ešte.
Ja môj život mu dám!
Nepustím Princa! Budem sa ho držať ako kliešte
pretože bol až pridlho v živote sám.

AGÁTA ZÁCHENSKÁ, Trenčín

Cena Miestneho odboru Matice slovenskej v Trenčíne

Hviezdy

Pred mnohými rokmi, keď sme boli deti,
sedeli sme v našom domčeku na strome,
sledovali sme všetky tie hviezdy,
premýšľali sme nad tým, kým budeme.

Nemali sme žiadne starosti,
ničoho sme sa nebáli.

V našich snoch sme sa nikdy nesklamali,
žili sme, v našom vlastnom svete.

Noc sa pomaly menila v deň,
znova a znova.

Ten deň sme si dali sľub,
no vietor života ho odvíal preč z našich pier.

Roky prešli, spoločné chvíle pretiekli nám pomedzi prsty,
starší, sedíme v našom domčeku na strome.
Dvaja odlišní ľudia, privedení zabudnutým sľubom,
pozerajúci sa na tie isté hviezdy.

Prichádza, nekompromisný prúd času,
utekajúc pred mojimi očami,
tlačiaci ma vpred,
zanechávajúc ma len so spomienkami.

Znova tu stojím, v našom domčeku na strome,
osamote, pozerajúc sa na všetky tie hviezdy.
Premýšľam nad naším vlastným svetom, ktorý sme raz mali,
o ľuďoch, ktorými sme boli.

A ty znova, nemáš žiadne starosti a žiaden strach,
čas ťa strhol zo sebou.

A ty ma voláš, pod' so mnou,
chcem ťa znovu stretnúť, tak nemaj strach!

Nebude to dnes, no nič nie je navždy,
jeden poslednýkrát ti sľubujem, stretnem ťa znova, v našom domčeku na strome.
Keď si čas svoju daň odo mňa vyberie,
budeme sa spolu pozerat' na všetky tie hviezdy.

Ocenené literárne práce jubilejného 25. ročníka súťaže
Studňa sa tajne s dažďom zhovára
(2017)

ŽÁNER: PRÓZA
KATEGÓRIA: MLÁDEŽ (15 – 20 ROKOV)

EMMA LACOVÁ, Zlaté Moravce

1. miesto

Olymp

Rozišli sa, nebolo o tom pochyb. Každý len odrátaval chvíle do momentu, než minimálne jedného z nich (na)kopne svätá pravda, ktorá dvojsečne dokáže prebodnúť všetko dlhé nadšenie - že jeden pre druhého nie sú stvoření, ale bola to len odbočka od hlavnej cesty ich príbehov.

Mladý Zeus nebol jama nevinnosti- ale kopec nepochopiteľného zločinu lascivnosti- spolu s jeho Hérou ich však spájal rovnaký hriech. Láska k Hére a choroba myšlienok.

A tak sa stalo, že samotné činy Héry z nej navždy vytesali podobu nezvyčajne nespravodlivej Nemesis, keď hádzala jeho veci spolu so zvyškom citu oboch z okna. Odišli od seba a Dioví nezostalo nič iné, než priznať, že jeden z jeho plánov vyšiel- že v jeho živote nezostalo jediné mäkké miesto.

Ani to po boku milovanej Héry.

II.

Znova zostal v posteli sám - bez Héry, bez Nemesis - aj jej prítomnosť spolu s nepošliapanou aroganciou by isto vítal, ak by s ním nastal aj úsvit pokojného lúča červenkastého slnka. Hľadel na vyprázdnenejšiu a vyplienenejšiu miestnosť než svedomie ich oboch. Pominuli chvíle s odrazmi pocitov, vyhodené z okna, keď dopadli na zem ako vopred rozbité úlomky a črepy. Nemalo zmysel ich zodvihnúť- hoci stáli (za) veľa. Len tak nehybne mrhal čas na internátnej izbe, až kým neprišiel duch, dokonca príznak spoločnosti.

„Nejdeš na šestnástku?“

„Izbu alebo ďalšiu prváčku?“ opýtal sa bez jasného tónu v hlase.

„Ak sa podarí, tak oboje.“

„Nejdem,“ uzavrie stručne.

„No tak... už si sa zbavil tej hysterky, tak tu len tak neseď.“

Postavil sa. Veď možno ako sa zbavil „tej hysterky“, sa rovnako zbaví aj pocitu samoty.

She is a rebel

Bola rebel na prvý pohľad. Na ten celkom prvý a bezprostredný pohľad, keď rozrážala liberáciu každodennej agónie a čierne vlasy viali, uzatvárali jej nezvyčajnosť ako bodka za malou revolúciou, ktorú nevedomky spôsobovala v každom, kto na ňu zabľúdlil zrakom. Vo vzduchu visela otázka, kto vlastne je. Ja som vedel.

Všetci si priali, aby im venovala čo i len kúsok, z jej navonok neprekonateľnej chladnosti, lenže v nej vrela len neutíchajúca túžba pohnúť svetom, doslova vedúca jej kroky smerom k vytúženej anarchii toho, čo ona nazývala láska. Chcela sa nekontrolovateľne vrhnúť do doposiaľ nepoznaných vôd oceánov, hoci v jej tmavých očiach prskali hotové ohňostroje rodiacej sa slobody jej úžasného života. To ona ale netušila.

Pristúpila ku mne a z vrecka rifľovej bundy namiesto pozdravu vytiahla balík cigariet.

„Chceš trochu lásky?“ opýtala sa, kým jej dovtedy bezvýrazovou tvárou prebehol záblesk nefalšovanej radosti.

„To asi každý.“

Rýchlym pohybom otvorí balíček a po cigaretách ani stopy. Namiesto toho mi podala jednu zo sedmokrások, ktorých tam mala myriady. Neušla jej moja zmätenosť, kriviaca moju tvár v nerozlúštiteľnú grimasu. Vytiahla ešte jednu a zastrčila mi ju za ucho.

„Tu máš! Takto sa to nosí! Choď a daj ju niekomu, koho ľúbiš!“

Zostal som stáť s rozmazaným úsmevom. Jediná, od ktorej závisel tento svet, stála predo mnou s balíkom cigariet naplneným sedmokráskami a záhadnosťou vytvárajúcou vo mne ich celé lúky.

BARBORA MUSILOVÁ, Dubové

2. miesto

Biela

„Kam ho teda dáme?“

„Daj ho do Bielej. Tam sme už dlho nikoho nemali.“

Vety, ktoré ma doslova prinútili byť tým, čím dnes som...

Matne si pamätám, ako som stál pred vysokou, kedysi možno žiarivo bielou budovou, ktorá mi pripomínala Prezidentský palác. Čo je zrejme len nejaký výplod mojej fantázie spôsobený tou... bielou. Za mnou stáli dvaja uniformovaní chlapi s kamennými tvármi a mrazivými pohľadmi, ktoré doteraz cítim na chrbte. Pamätám si ten nepríjemný zvieravý pocit ťažkých kovových pút, ktoré sa mi stále viac a viac zarývali do zápästí. Drali mi kožu. Zarývali sa hlboko do mäsa. (Zanechali škaredé jazvy ako pripomienku na to všetko.)

Stáli sme tak pred tou budovou a bolo mi veľmi zima. Cítil som, ako mi na skrehnuté prsty postupne sadá mráz a začínam sa triasť na celom sporo odetom tele. Zdá sa mi, že na nohách som mal len papuče a štrikované ponožky od mamy, ktoré „škriabali“ a ako sa do nich začal vpíjať chlad, bolo to ešte neznesiteľnejšie. Pripadalo mi to ako večnosť. Aj keď to pokojne mohli byť dve minúty.

Zrazu sa spoza rohu tej škaredej budovy vynoril nejaký divný šedivý pán celý v bielom. Prisahám, že to nebola len taká obyčajná biela. Pri pohľade na túto bielu ste mali pocit, ako keby ste niekam hlboko padali. Stále ste sa na ňu museli sústrediť, akoby vás vytrhávala preč z tohto sveta. Ten pán, asi doktor, viedol celkom dlhý dialóg s tými dvoma za mnou. Nepočul som ich. Veľmi som chcel počúvať, ale zdalo sa mi, že som stratil sluch. Bolo to strašné. Neprial by som nikomu zažiť ten pocit.

Práve som sa, myslím, snažil odčítať doktorovi slová z pier, keď mi chlap za mnou udrhel niečím tvrdým a neprijemne chladným do chrbta, aby som sa pohol. Neviem, či sme kráčali dlho, lebo moje spomienky pokračujú až v miestnosti s dvoma stoličkami postavenými oproti sebe a kancelárskym stolom medzi nimi. Oproti mne sedel prísne vyzerajúci, na prvý pohľad dosť vyziabnutý muž s čiernymi vlasmi a dlhou bradou. Dlho sa na mňa pozeral, kým neprišiel do miestnosti ďalší muž. Spod trička mu vytrčalo veľké brucho a nohavice mu boli až komicky krátke a úzke, no napriek tomu pôsobil veľmi prísne a vzbudzoval obrovský rešpekt. Premeral si ma pohľadom a oprel sa o stôl. Muži na seba pobavene pozreli a vyriekli tie osudné dve vety, ktoré mi doteraz spôsobujú zimomriavky.

V miestnosti som zrazu bol sám. Sám so svojimi pohlcujúcimi myšlienkami a neprijemnými hlasmi v hlave. Idem do Čiernej. Bojím sa tmy. Bojím sa čiernej. Bojím sa samoty. Ticha. Pavúkov. Bojím sa....

Uprostred ticha sa náhle ozvalo prenikavé buchnutie dverí. Strhol som sa a srdce sa mi rýchlo rozbúchalo. Nádych. Výdych. Všimol som si bielu kôpku oblečenia pri mojich nohách a odpadkové vrece. Stiahol som si ošúchané modré rifle a uvedomil som si, že už viac nemám putá. Postupne som sa vyzliekol a zabalil svoje veci do vreca. Zohol som sa, natiahol na seba tričko a tepláky tej istej bielej farby. Práve keď som premýšľal, kde zoženiem topánky, sa dvere s buchotom otvorili a dnu vstúpil ten chudý tmavovlasý chlap.

V mojich ďalších spomienkach sa ocitám pred tmavou stenou, v strede ktorej sú tak isto tmavé dvere, odhlučnené akustickou penou, s tromi zámkami. Sedel som na chladnej tvrdej stoličke a nechápavo hľadel na stenu predou mnou. Kúsok nad dverami bola malá tabuľka s nápisom napísaným takými malými písmenami, až som sa musel zdvihnúť zo stoličky a prejsť tesne ku dverám. „*Biela miestnosť*,“ stálo napísané na tabuľke. Pod tým bolo ešte niečo. Asi nejaké logo, no na to som nedoviedel ani z tesnej blízkosti. Ako som tak stál pred tými dverami a hľadel na tabuľku, dvere sa zrazu otvorili a udreli ma do hlavy. Pamätám si prudký náraz a hlasné nadávanie nejakého hrubého hlasu. Tma.

Nádych. Výdych.

Neviem, či si pamätám všetko. Niečo mi bráni si spomenúť. Akoby bolo všetko pokryté hustým bielym povlakom, pod ktorý som bohužiaľ nevidel. (Alebo našťastie?) V mysli sa mi vynárajú útržky spomienok. Pár scén, ktoré vyzerajú ako vytrhnuté z nejakého filmového prepadáku. Ďalej si spomínam na neutíchajúci pocit prázdneho žalúdka. Zdá sa mi, že som vtedy nebol celkom pri vedomí. Vnímal som. To áno. Ale ako keby som bol v stave polobdenia. Viedol som ťažký vnútorný boj sám so sebou. Jedna moja polovica chcela byť pohltená ostrou bolesťou vystreľujúcou z ľavého spánku a len tak bezbranne ležať na chladnej podlahe. Druhá polovica, ktorá chcela zabudnúť na všetku bolesť, zdvihnúť sa a žiť tak ako doteraz, však bola silnejšia.

Nádych. Výdych. Nádych. Otvoril som oči a následne ich prudko zatvoril. Otrásané ostré biele svetlo akoby sa mi zabodávalo do útrob a spôsobovalo páľčivú bolesť. Zhlboka som dýchal a snažil sa tak ukludniť svoj divoký tep. Pretrel som si prstami oči a pomaly ich otváral. Desivo biele svetlo sa odrážalo od žiarivo bielych hladkých stien a postupne mi spôsobovalo neovládateľné záchvaty paniky.

Nemohol som spať. Tá farba mi to nedovolila. Nútila ma bdiieť. Premýšľať o veciach, ktoré som považoval za samozrejmé a následne ich spochybňovať. Sám seba som z dlhej chvíle presvedčil, že nemám mamu ani otca. Viete, aký strašný pocit vás zožiera, keď si po čase spomeniete na to, že ste zabudli na svojich rodičov? Strašný... Je pravda, že som si po čase spomenul. No nespomínam si na mená. Nepoznám ich tváre. Dokonca ani tú svoju.

V kuse som bol hladný. Raz za deň mi doniesli tri kopčeky ryže na snehobielom tanieri. Teda, nikdy som nezaregistroval nikoho, kto by mi ten tanier doniesol. Jednoducho sa zjavil a keď som dojedol, zasa zmizol. Myslel som si, že som sa dočista pomiatol. Koniec koncov to aj bola pravda, ale na tú som prišiel až oveľa neskôr, keď ma prepustili z toho bieleho pekla. Všetko tam bolo biele. Štyri biele steny. Žiadne okná len nízke dvere na jednej zo stien. Taktiež biele. Miestnosť osvetľovalo už spomínané nepríjemné biele svetlo zo štyroch lúčov. Presne takých ako sme kedysi mali v škole. Zvláštne. Lampy v škole boli a stále aj sú jedinou vecou, na ktorú si zo svojej minulosti dokážem spomenúť. Nevedel som, či je deň. Nevedel som, či je noc. Prostredie bieleho pekla sa nikdy nemenilo. Menil som sa len ja.

Boli momenty, keď som strašne túžil spievať. Chcel som počuť svoj hlas, pretože v miestnosti bolo vždy nechutné ticho. Hluk večného ticha sa vám postupne zabodával do srdca. Prebodával vás a spôsobil, že ste zabudli, ako znie váš vlastný hlas. Rozprávať som však nemohol. Stále nemôžem. Vlastne, mohol by som, ale bojím sa. Strašne sa bojím a ani neviem čoho. Už nemyslím na ticho, ktoré ma stále obklopuje, aj keď by som si pokojne mohol pustiť rádio. Nechcem. Nemôžem. A tak som sa naučil kričať len v svojej hlave. Moja myseľ bola aj tak vždy naplnená nevypočutými, otravnými výkrikmi. Výkrikmi do ticha. Tak jeden hlas navyše mi určite neublíži...

Viete, keď ste zatvorený medzi štyrmi bielymi stenami niekoľko týždňov (vedel som to tak, že som počítal, koľkokrát som dostal ryžu), začnú vás prepadávať všelijaké nepekné myšlienky. Často za mnou chodil jeden hlas a hovoril mi, že je za mnou. Cíti môj pach. Moju teplotu. Vždy som sa, bažiac po prítomnosti inej živej duše otočil. Točil som sa dokola, až kým sa mi nezakrútila hlava a nespadol som na tvrdú zem. Inokedy sa mi zdalo, že vidím tmavé tieň na tej prenikavo bielej stene. Tieň ku mne natáhal ruky a volal ma k sebe. Tak veľmi som chcel ísť za nimi. Hocikam, len nebyť sám. Natáhal som k tieňom ruky, snažiac sa zachytiť ich medzi prsty a už nikdy nepustiť. Zmizli.

Po čase som už len sedel v rohu schúlený do klobka. Nejedol som. Tá ryža mi začala smrdieť. Predstavoval som si, že sú to kúsky ľudských tiel

a znechutene odvrátil tvár od taniera. Bez pohnutia som hľadel na stenu predou mnou. Akoby som ju chcel zhypnotizovať. Pravdou je, že stena bola tá, ktorá ma zhypnotizovala. Zdalo sa mi, že čím dlhšie na ňu hľadím, tým viac spomienok opúšťa moju myseľ. Chcel som sa pozerat' inam. Natiahol som svoje ruky, že sa budem pozerat' na ne, no sila bielej farby bola stoná-sobne silnejšia. Ja som si vtedy na ruky ani len nevidel. Nemohol som len tak otočiť hlavu alebo zavrieť oči. Len biela. Biela. Biela... biela?

Doteraz neviem, ako to spravili. Úplne som stratil kontrolu nad vlastným telom. Necítil som. Nepočul som. Robil som to, čo mi opojná, žiarivo biela stena povedala. Zbláznil som sa.

Pamätám si to ako včera, keď sa jedného dňa (alebo noci?) otvorili dvere. Nezľakol som sa ani nič také. Hľadel som na stenu. Muž v červenom tričku prišiel ku mne a postavil sa tesne predo mňa. Nevidel som bielu. Nádherná farba jeho trička sa mi vpíjala do očí. Myslel som si, že tá farba spieva, vlní sa. Cítil som sa ako pod vplyvom nejakej drogy, zrazu mi bolo dobre. Mojm telom sa rozlievalo teplo, ktoré postupne uvoľňovalo moje stuhnuté svaly. Muž si sadol vedľa mňa a niečo vybral z vrečka.

Nepamätám si viac. Viem len, že som sa prebudil v mäkkej a pohodlnej neznámej posteli. Spal som. Dlho. Keď som pomaly otvoril oči, pohľad mi padol na zatiahnuté sivé závesy. Možno v skutočnosti ani nie sú sivé. Mám podozrenie, že som do určitej miery odvtedy farboslepý. Áno, vidím rôzne odtiene farieb, ale červená už naďalej nie je červená. Modrá nie je modrá a ani zelená už nie je to, čo bývalo. Akoby mi niekto ukradol farby zo života. A možno ani biela nebola bielou... Ktovie.

Od môjho návratu som veľa surfoval po internete. Potreboval som zistiť, či je toto všetko naozaj pravda. Potreboval som nejaké svedectvo, že nie som úplný blázon. Aj keď je to z môjho listu očividné. Niekoľkokrát som zadával do prehliadača pojem *biela izba*, kým som sa nedostal k tomu, čo som potreboval. A to bolo odpoveďou na všetko.

Pojem biela izba je synonymom pre najhoršiu mučiacu techniku, akú ľudstvo pozná. Ide o formu psychického a mentálneho týrania bez toho, aby sa vážna vôbec niekto dotkol. Zmyslová deprivácia a úplná izolácia je pravdepodobne to najhoršie, čo človeka môže postretnúť. Jediné, čo väzeň vidí, je biela farba a jediné, čo počuje, je zvuk, ktorý vydáva on sám. Dôsledkom pobytu je strata vlastnej identity, postupné zabudnutie na celý svoj doterajší život, absolútne otupenie zmyslov a obrovský strach z bielej farby. Človek väznený v tejto miestnosti nie je schopný sa začleniť do normálneho života a ďalej žiť v spoločnosti.

Tak. Tam to máte. Čierne na... bielom. Či skôr biele na bielom? Je to pravda. Nemohol som tomu uveriť. Nemohol som uveriť tomu, že ľudstvo je schopné niečo takéto dopustiť.

Ale je to normálne? Kto rozhoduje o tom, ktorý človek už naďalej nebude môcť viesť normálny život? Kto rozhodol o tom, že ja už naďalej nebudem ja?

Cítim sa ako votrelec vo vlastnom tele. Bojím sa pozrieť do zrkadla, lebo nespoznávam vlastnú strhanú tvár. Bojím sa svetla aj všetkého, čo má bledú farbu podobajúcu sa bielej. Zatváram pred ňou oči, lebo sa bojím, že mi zas siahne svojou špinavou rukou do mysle a niečo ukradne. Aj keď, čo mi môže ešte ukradnúť? Spomienky na bielu izbu? Hlasy v hlave dohovárajúce mi, aby som sa obzrel a šiel s nimi? Ukradli mi spomienky. Veď donedávna som ani len netušil, že som mal svojich rodičov. Dodnes sa nenašiel človek, ktorý by mi povedal, ako sa volám. Zobrali mi minulosť. A čo je človek bez minulosti? Práve história je to, čo robí človeka človekom. A keď ju nemáte... Ukradli mi mňa!

Áno, je to smutné. Priam strašné a nepredstaviteľné, že by sa to stálo práve vám, že? Nemyslíte na to. Život ide ďalej bez ohľadu na to, čo sa deje...

Len posuňte môj „príbeh“ ďalej, nech všetci vidia, akí vedia ľudia – empatickí záchrancovia veľrýb- naozaj byť. A berte to trochu s rezervou, dobre? Veď ma tam nezavreli len tak...

S vrúcny pozdravom

Ja.

Všetci a ja

Vchádzam do prázdnej šatne a znova nemôžem nájsť svoje topánky. Asi pôjdem domov v papučiach. Tento týždeň to bude už druhýkrát. Pozorne som prehľadala celú šatňu. Nič.

Sadla som si na lavičku, oprela sa o chladnú stenu a skryla hlavu do hrubých bünd. Pretrela som si oči zaplňajúce sa slzami. Slzy mi ticho stekali po tvári. Skryla som si tvár do dlaní, nech ma niekto takúto nevidí. Dosť čo sa mi teraz vysmievajú a neznášajú ma. Som pre nich odpad.

V niektorých svetlých momentoch, keď je niekto dospelý nablízku, som pre nich vzduch. Vtedy si ma nevšímajú. Ale samozrejme, nie je možné, aby bol pri nás vždy dospelý.

Aj keď, čo zmôže náhodný dospelák proti bande sedemnásťročných gangstrov?

A potom sa ešte len dejú veci. Ťahanie za vlasy, neustále potkýnanie ma, škaredé slová, hnusné nadávky, ponižovanie, týždeň bez desiaty...

Neviem, prečo to robia. A ktovie, či to vedia oni. Viete, v dnešnom svete vás budú šikanovať aj za to, že máte radi pizzu s ananásom. Stačí, aby vaša rodina mala menej peňazí, nemali ste najnovší iPhone, značkové topánky. Stačí, aby ste pochádzali z inej časti sveta, mali tmavšiu pokožku či párkrát odmietli alkohol či cigarety. Terč posmeškov ako vyšitý.

Niž mojich myšlienok pretrhlo náhle zavŕzganie dverí. Oči a nos som si utrela do rukáva, aby som predišla ďalšej katastrofe. Lakte som si oprela o kolená a tvár si skryla do dlaní. Lavička, na ktorej som sedela, sa prehla pod váhou ďalšieho tela. Čosi buchlo o zem. Ako keď niekto niečo položí. Vystrela som sa a pozrela na dievča vedľa mňa. Doposiaľ som ho v našej malej škole nevidela.

Asi bola nová. Na perách mala náznak úprimného úsmevu. Stále som na ňu neveriacky pozerala. Sklopila pohľad k zemi a nohou ku mne posunula moje ošúchané tenisky.

Zdvihla sa a kráčala smerom k dverám.

„Ďakujem,“ tichý šepot sa predral spomedzi mojich pier. Otočila sa ku mne a zhlboka sa nadýchla.

„Vieš, keby si bola taká ako oni...“

„Kto oni?“

„No... všetci.“

KRISTÍNA HÍREŠOVÁ, Dubnica nad Váhom

3. miesto

Nikým nechcený

Nepatril som sem. Cítil som to vo vzduchu, ktorý som dýchal. V pohľadoch, ktorými o mňa občas zavadili obyvatelia prístavného mestečka Seaside, hoci ich hneď v tej chvíli, ako si uvedomili, že som ich odhalil, presmerovali na niečo iné. Bolo to vo vlnách, ktoré sa bili o útesy blízko mojej drevenej chatrče aj v buchote dvier na nej, lebo sa nikdy nedali poriadne zavrieť. Vedeli to čajky, ktoré mi s výsmechom v zobáku pristávali na okenici, aj holé konáre jediného stromu, čo bol na blízku, a preto mi nimi namyslene plieskal do strechy, keď som sa snažil spať.

Mohol som sa tváriť, že si to nevšímam, ale bolo by to zbytočné plytvanie energiou. Cítil som to celou svojou bytosťou. Zavadzal som a nechceli ma tu.

Bol som cudzinec, hoci tu kedysi žili moji rodičia.

Vyhnanec, hoci ma nikto nahlas nevyhnal.

Vždy sa ku mne doniesol len tichý odpor a nesúhlas, nič viac sa nikto neodvážil. Možno sa ma báli. A možno som im nestál ani za to jedno slovo.

Pritom stačilo povedať: „Zmizni!“ a ja by som šiel. Ale takto... takto som nenašiel odvahu opustiť dom svojich rodičov. Bol to jediný, čo mali, aj keď ledva stál a strecha pretekala. Teraz bol môj a hoci som oň nežiadal, tlela vo mne potreba postarať sa oň, akoby som tou snahou žiadal o to, aby boli na mňa hrdí.

To však nemohli, pretože som nič nedokázal. Nebol som ničím výnimočný, nijako zvlášť zručný v ničom, čo by mi uľahčilo život. Bol som len syn obyčajného rybára a jeho ženy, ktorí sa stratili na mori.

Občas som si kládol otázku, či sa nestratili zámerne. Či už dávno nechceli odo mňa odísť a len čakali na ten správny deň. Možno im tá búrka pomohla v úteku, ktorí dlho plánovali. Veď kto by ich už len hľadal, keď si všetci budú myslieť, že sú mŕtvi? Bola to tá najlepšia možnosť. Pretože more nikdy nevracia to, čo si raz vezme.

No väčšinu času som sa snažil nemyslieť vôbec. Sprvu mi to nešlo, myšlienky sa mi v hlave premieľali ako hurikán a neprestávali víriť. Nepáčilo sa im, že ich chcem utíšiť a nakoniec úplne vymazať. A bolo ich priveľa, aby sa mi to podarilo hneď, preto ma to neprekvapilo. No jedna z tých lepších vlastností, ktoré mi pán Boh nadelil, bola trpezlivosť, a tak som to nakoniec dokázal. Teraz už som nemal problém jednoducho ich vypnúť a načúvať iba

zvukom naokolo. V mojej hlave bolo úplné ticho, a to mi nechávalo priestor vnímať všetko v ostrom svetle. Nič mi neuniklo, o všetkom som mal prehľad.

Ale i tak som nebol slobodný.

Moja myseľ sa síce vznášala v stave beztiaže, ale moje srdce bolo ako z olova. Myšlienky ma síce neobmedzovali, ale emócie mi nedovoľovali pohnúť sa z miesta. Bol som vážnom svojej vlastnej bezradnosti. A za to som sa sám sebe hnusil.

No život šiel ďalej. Čas plynul ako voda a vôbec ho nezaujímalo trápenie akéhosi Nathaniela Burka. Bol som sám ako prst, na svete neostal nikto, komu by na mne záležalo. Osud mi neprial a šťastie ma obchádzalo širokým oblúkom. Mojimi jedinými kamarátkami boli samota a bieda.

Tak komu som mohol vyčítať, že o mňa nikto nestojí?

Nad tichou morskou hladinou sa vyľahlo ranné slnco. V tomú jase som začul vysoký dievčenský hlas volajúci o pomoc.

ELIŠKA KOHLÍČKOVÁ, Příbram (Česká republika)**Cena primátora mesta Trenčín****Ta druhá dočasně ztracená část mě**

Zase ten zatracenej podzim. Půlka lidi oblečená v černým, asi na znamení, že dobrý časy jsou pryč. Dokonalej kontrast k barevnýmu listí, co pokrývalo dlažbu na náměstí, příkrývalo lavičky a cizí neštěstí. Na nebi viselo pár mraků a obloha měla barvu rozespálých očí. Mezi všemi těmi lidmi pobíhala drobná plavovlasá holka v dlouhým kabátu a krátký sukni, ve který odhalovala bledá, štíhlá lýtka. Muži nenápadně nakukovali přes ramena svých přítelkyň a manželek, s úsměvy přijímali letáčky, které blondýnka rozdávala. „Slečno, prosím vás, neviděla jste našeho Lea?“ vtiskla papír do dlaně i mě. Její náušnice zacinkaly, když ke mně otočila hlavu. Podtón zoufalství. Zvědavě jsem zvedla ruku s letáčkem, na kterém nebyl žádný jorkšír, bišonek, ani nic podobného.

„Já –“ zarazila jsem se nad fotkou muže. Za jeho úsměv a jiskrný pohled by leckterá zaprodala duši. Pohlednou tvář měl orámovanou polodlouhými, trochu rozčuchanými vlasy. A ta vypracovaná ramena...

„Je to náš artista. Jsme z cirkusu,“ špitla důvěrně a ohlédla se. Opodál rozdával podobné letáčky muž s kloboukem na hlavě.

„Před pár dny prostě zmizel. Ani policie zatím nic neví. Já a tady Hugo,“ pokynula hlavou k muži, „aspoň rozdáváme letáčky. Je tam telefonní číslo, kdybyste ho někde viděla, tak zavolejte.“

Přikývla jsem. Vděčně se usmála a poodešla k dalším kolemjdoucím. Přemýšlela jsem, co asi dělá. Možná provazochodkyně, akrobatka nebo něco podobného. Drobná, štíhlá postava by tomu napovídala.

„Pardon. Neviděla jste? Á, vy už leták máte,“ stáhl se po zahlédnutí papíru v mojí ruce muž, o kterém umělkyně před chvíli mluvila. Zastavila jsem se.

„Vy jste Hugo?“

„Poletucha o mě mluvila? Že mě to nepřekvapuje. Je trochu prostořeká, řekne jenom to, co neví. Těší mě,“ smekl klobouk.

„Vy jste nikdy neviděla klauna? Mně se nemusíte bát, tohle není americkej horor. Nevytáhnu z kapsy motorovou pilu a nerozpůlím vás, to vážně ne,“ narovnal si červený nos a usmál se. Byl pečlivě nalíčený, oči a rty měl zvýrazněné a pod levým okem měl nakreslenou slzu.

„Poletucha?“

„Tak říkáme naší hlavní akrobatce. Ani Hugo není moje pravý jméno, ale na tom nesejde. Po Leovi se prostě před pár dny slehla zem. Nikdo neví, kde je.“

Máme sice teorii, že se zdejnul kvůli Poletuše, tvoří spolu pár jak v práci, tak mimo ni, víte. Vztah dvou lidí, a nemusí to být umělci, je občas složitější. A z nedostatku lásky lidi dělají někdy věci, kterých potom litují,“ přešel do šepotu.

„Kdybyste ho někde viděla, ozvěte se,“ pohlédl mi zpříma do očí.

„Ale ne na to číslo na letáku, dám vám svoje, jestli dovolíte.“

Ozvalo se cvaknutí nehtu o displej, jak jsem číselnou kombinaci ukládala.

.....

Opatrně jsem otevřel dveře naší maringotky. Skromně zařízená, barevná, plná plakátů s našimi představeními. Nad postelí byl vylepený jeden z našich nejoblíbenějších. Byli jsme na něm vzhůru nohama, zavěšení ve vzduchu na šálách. Zavěšený jsem byl vlastně jenom já, šálu jsem měl obmotanou kolem chodidel, kotníků a lýtek a držel jsem ji pouze za kotníky.

„Je to hodně o důvěře,“ říkala vždycky.

Sjel jsem očima níž. Ležela schoulená do klubička na mojí straně postele, rozčuchaná, oblečená v mojí staré košili.

„Vrátím se.“

Potřeboval jsem to říct. I když jsem věděl, že mě ve spánku neslyší. Zavřel jsem dveře. Přes cestu mi přeběhl starý mourovatý kocour. Šéfův miláček.

„Neprozradíš mě?“ zasyčel jsem. Ani se za mým hlasem neotočil.

Kde nic není, ani principál nebere.

.....

„Pořád nic?“ zastavila jsem se o pár dní později u Huga. Sice na druhým konci města, ale pořád tady.

„Pořád nic. Principálovi se to nelíbí, už jsme tu na naše poměry dlouho a lidi nechodí. Budeme muset jet zase o kousek dál, ale bez něj. Musíme předělat program, choreografii, prakticky všechno. A Poletucha to snáší strašně špatně. Když někomu nerozdává letáky, tak brečí, odmítá jít a asi ani pořádně nespí,“ promnul si čelo a rozmazal tak vrstvu bílého líčení.

„A to se jen tak vypařil? To přece nejde, někde bejt musí.“

„Někde určitě. Ale kde?“

„Dobrý den. Nevi – ahoj,“ přešla na tykání, když mě poznala.

„Pořád nic?“

Zavrtěla hlavou.

„Nejhorší to je večer. Mám pocit, že slyším kroky a přísahala bych, že cítím jeho kolínskou. Připadám si jako blázen,“ prohrábla si vlasy a pár pramenů se jí z drdolu uvolnilo. Kolem chodili další lidé, někteří možná navštívili jedno z představení, některým možná už několikrát buď ona, nebo Hugo, dávali letáček. Jejich pohledy říkaly – znám tě.

.....

„Dobrou noc.“

Zhasínaly se světla. Dnešní představení už skončilo. Zavírání dveří maringotek znělo jako potlesk jednotlivých rukou. Nakoukl jsem oknem, jestli už spí. Chodila v posledních dnech spát hned, jak lidi začali odcházet, nezúčastňovala se společných večeří a hodnocení uplynulého dne. Ozvalo se cvaknutí zámku. Ohlédl jsem se, jestli mě někdo nevidí. Ve vzduchu bylo cítit pozlátko, odlesk slávy a uznání a její parfém ztěžklý momentálními starostmi.

„Víš, tvoje ruce jsou jako přístav, bezpečný místo, kam se člověk rád vrací,“ zamumlala mi jednou do prsou, když se ke mně nahá tiskla pod peřinou.

Co by mi řekla teď?

A co bych jí řekl já?

Promiň, ale už mě to všechno dusilo, všeho bylo moc, lásky naopak málo, a potřeboval jsem být chvílku sám?

Víš, že se o sebe dokážu postarat a nemusíš se o mě bát? A že se postarám i o tebe?

Víš to, vid?

Vzal jsem si z poličky obálku s penězi. Vedle byla v rámečku další z mnoha společných fotek.

„Vypadali jste krásně,“ pookřála jedna z provazochodkyň, která tu fotku pořizovala. Byla z úplného závěru vystoupení, kdy jsem ji držel v náručí, ona měla nohy obmotané kolem mého pasu a držela se mě kolem ramen.

A polibek pro publikum.

Pro publikum?

Byl jsem jednou nohou venku, když jsem se otočil. Přikryl jsem ji a dotkl se rty její tváře. Zamknul jsem za sebou, rychlým krokem proběhl mezi maringotkami, a když jsem prošel kolem šapitó, dal jsem se do běhu. Brzy jsem se ocitl v osvětlených ulicích. Listí pod nohama vlhce mlaskalo, to které stačilo uschnout, ostře šustilo. Dech se mi před ústy srážel do obláčků.

Je to hodně o důvěře.

Na pouliční lampě byl vylepený plakát. Strhl jsem ho, zmuchlal a hodil do blízkého koše.

Dnes ještě ne.

Ale vrátím se.

Slibuju.

Ten, kto tě chrání

Unaveně jsem komíhal nohama tam a zpátky. Seděl jsem na parapetu čelem do místnosti, do boku mě tlačil květináč. Ona ležela na posteli na břicho, nohy pokrčené a zkřížené v kotnících a usmívala se na obrazovku notebooku, který měla před sebou. Ohlédl jsem se. Už se stmívalo. Konečně.

„Nazdar,“ udeřil mě Astér do zad. „Šoupli se, ať se vejdu.“ Rezignovaně jsem seskočil z parapetu, aby se mohl posadit. Spokojeně se protáhl a ukázal bradou na dívku.

„Jak se měla? Co celý den dělala?“

„Vstala v sedm, nesnídala, potom šla do školy, byla běhat... Lidé jsou neskuptečně stereotypní, nemyslíš? Posloucháš mě vůbec?“

„Stejně dospěla v krásnou holku, co?“ zeptal se Astér, čímž dal najevo, že můj monolog vážně nebral na vědomí.

„Jsem rád, že nám přidělili zrovna ji. Když vidím některý holky...“ nakrčil jsem znechuceně nos.

„Ty mě nechápeš. Já to myslím jinak. Jako... Má teď vůbec někoho?“

„Vždyť se rozešli před půl rokem. Ty si toho kluka nepamatuješ?“

„Ale pamatuju, to víš, že pamatuju,“ spokojeně se usmál.

„Hele, Astére?“

„Co je?“

„Neudělej žádnou blbost, jo? Víš, co by následovalo.“

„Jo, já vím, seděl bych ve vrátnici a cinkal na zvoneček, abych dal Petrovi najevo, že za ním jde další člověk. A když bych sekal latinu, tak mě nechá dokonce sčítat hříchy. Paráda.“

„Tebe? K Petrovi? To by sis musel zasloužit. Žádná práce není tak dobře placená, jako ta naše, ani ta ve vrátnici,“ připomněl jsem mu ještě, vyklonil jsem se z okna a mávnul křídly.

„Vstávej. To snad nemyslíš vážně, tys usnul,“ třásl mnou ráno Trab.

„Já nespál. Strážný anděl přece nespí,“ zamumlal jsem. „Co to děláš?“ zavrčel jsem, když mě zvedl z postele.

„Vždyť víš, že se jí nesmíme dotýkat!“

„Aby ses nezbláznil. Ani jsem se jí nedotknul.“

„Nedotknul? Nedotknul? Chceš mi tím říct, že tys jenom ležel vedle ní a ani ses jí nedotknul? To ti tak budu věřit.“

„Vždyť ty doteky stejně necítíš!“

„Ale to je úplně jedno!“ zasyčel, rozčileně si odhrnul z očí pramen vlasů a nahnul se ke mně.

„Padej, a to rychle, než se naštvu ještě víc. A krom toho, teď mám službu já, tak zmizni.“

„Potřebuju to zapít. A musím si koupit něco na sebe,“ sáhl jsem do kapsy a zběžně počítal peníze, jestli mám aspoň na to pití.

„Ona tě stejně nevidí.“

„K čertu s tebou.“

Když se převlékala, zavřel jsem oči.

Dole na ulici jezdila auta. Hodila si na záda batoh a křikla na matku, že už odchází. Její otec odešel z domova už dřív.

„Měj se krásně, broučku,“ popřála jí matka, která se, stejně jako otec, chystala do práce. Má milé rodiče. A hlavně ji mají rádi.

Nepoletím, normálně půjdu za ní. Ono mi to neuškodí. Držel jsem se těsně za ní, kdyby mohla, cítila by, jak jí za zády dýchám.

Nadšeně vykřikla a na někoho zamávala. Narovnal jsem se, abych viděl přes ramena kolemjdoucích. Její kamarádka.

Hlavně se nerozeběhni, prosím tě. Nedal bych to. Bolí mě kolena. Ty ani nevíš, co všechno pro tebe dělám.

Rozeběhla se.

Naštěstí má pořád dost rozumu, aby se na přechodu zastavila.

Hodná holka.

„Ťuk ťuk. Je někdo doma?“ zamával za oknem Astér, abych ho pustil dovnitř. Pootevřel jsem tedy okno, záclony se pohnuly a koberec změkčil dopad těžkých nohou.

„Kde je?“

„V koupelně. Sprchuje se.“ Na chvíli jsme oba zadrželi dech. Jejich byt byl malý a tak jsme slyšeli vodu dopadající na dno vany.

„Jdeš brzo,“ neodpustil jsem si po chvíli.

„Já vím,“ zívá. „Neměl jsem co na práci a nikdo na mě neměl čas. Spoustu andělů teď bylo pryč, mluvili o zahraničí, plážích, zlevněnejch letenkách koupenejch na poslední chvíli, a spálenejch ramenou. Vždyť víš, kam jdou naši lidi, tam musíme i my. A já nemám zaplacený nájem,“ zamračil se, když si to uvědomil.

„Tos zase všechno propil?“

„Prej zase. Náhodou, já si vždycky nechávám rezervu, jenom tentokrát mi to nevyšlo. I mistr tesař se někdy utne. Půjčíš mi, vid?“

„Tak v tom případě se utnul už minule,“ v duchu jsem počítal, jestli budu schopný mu půjčit, aniž by tím utrpělo moje vlastní konto. Ale ano.

Samozřejmě, že budu.

„Nebud’ – “ větu nedokončil, neboť vstoupila ona. Jenom v ručníku. Zmlkl a zíral. Po chvíli nasucho polkl. Zatřásl jsem s ním, posléze jsem ho profackoval.

„Otoč se, okamžitě se otoč!“ zavrčel jsem, sám jsem ho popadl za rameno a otočil ho o sto osmdesát stupňů.

„Ani se nehni!“ zasyčel jsem, byl jsem našťvaný. Až když jsem viděl, že se oblékla, dal jsem ruce pryč z jeho ramen.

„Jako bys nevěděl, že bych ji nikdy neublížil,“ oklepal se, jako by se mu můj dotek hnusil.

„Seš si jistej, že tě můžu nechat samotného?“

„Běž už. Mám to zmáknutý, vždyť jí hlídáme od chvíle, co ji vážili v porodnici.“ Stejně jsem mu nevěřil.

Když já prostě nechápu, proč mi nevěří. Nikdy bych se jí nedotknul. I když... Ta potvora nemá podprsenu. Bože můj, vždyť pro Tebe pracuju, tak co mi to děláš. Vlasy jí vytvořily clonu kolem obličeje, jak byla překloučená k učebnici. Hrud’ se jí při nádechu pravidelně zvedala. Musel bych si ukousnout prsty, a ani to by nezabránilo tomu, aby moje chuť se jí dotknout konečně odtáhla. Bude mě to stát místo. Nikde si nepřijdu na takový peníze, jako mám teď. Co když se to pokazí. Nasucho jsem polkl. Místo hrdla jsem měl struhadlo, slina mi spíš připomínala kyselinu. Srdce mi bilo, jako by se mělo každou chvíli utrhnout. Zakousl jsem se do kloubů na pravé ruce. Zavřel jsem oči a zakňučel. Sakra. Levou ruku jsem strčil do kapsy kalhot a neklidně jsem přešlápl. Na jazyku jsem ucítil kovovou pachuč. Na kůži mi po zubech zbyly drobné ranky. Šlo to až na krev.

„Nevím, jestli je dobrej nápad ho tam nechávat samotného. Víš, přijde mi, že se na ni díval tak jako... mlsně. A nebylo to poprvé. Takhle jsem si vždycky představoval Bakcha v tý pohádce, co mi vyprávěla máma, když jsem byl malej. Znáš tu pohádku o vinném sklípku, ne?“

„Znám. Měl by sis ji přečíst, než půjdeš spát. Jsi poslední dobou hrozně nervózní. Na, pij. Je v tom odvar z bylinek od mojí babičky, to tě uklidní,“ položila přede mě dlouholetá partnerka mého kamaráda, za kterou jsem si přišel pro radu, velký šálek čaje.

„Díky,“ zamumlal jsem a nechal si vařícím, příjemně sladkým nápojem zničit chuťové pohárky a poničit jícen.

„Asi bych se tam měl zaletět podívat. Nemám z toho dobrej pocit.“

„Myslíš, že se tam děje něco, co by nemělo?“

Odpovědí jí byl zvuk zastrčení židle a kroky, jak jsem odcházel. Slyšel jsem, jak si povzdechla.

Štiplavý noční vzduch mi po přistání řezal plíce. Okna, ve kterých se svítilo, připomínala majáky. V duchu jsem si procházel náš zákoník, který jsme já i on museli přečíst, než jsme nastoupili do práce.

„Jste si jistí?“ přerušil nás tenkrát náš nadřízený. Narovnal jsem se. Naše chvíle podepsání smlouvy se o chvíli odložila.

„Co tím myslíte?“ stál vedle mě, stejně jako já měl před sebou několikastránkový dokument. Pár teček poslušně čekalo, až se podepíšeme.

„Bude stárnout. Dospívat. A vy budete stárnout s ní, jenom pomaleji. Bohužel, ani nám se nevyhýbají, jak bych to řekl, fyzické potřeby. A náš zákon,“ nasadil si brýle a nalistoval v tlusté knize patřičnou stranu „přísně penalizuje jakýkoli kontakt s osobou, kterou máme na starosti. Přece jenom, zakázané ovoce má velmi specifickou příchutí,“ usmál se na nás zpoza obrouček.

„Jste na to připraveni?“ to už se na nás díval zpříma a v očích nebyla znát ani stopa po předchozím úsměvu.

O tom, jak se někomu podařilo ten zákon porušit, aniž by byl chycený a posléze potrestaný, kolovaly celé šeptané legendy.

„Maximální slast.“

„Jako bych slyšel zpívat chór všech mejch vysněnejch milenek.“

„Nebe a peklo zároveň.“

Po mojí pravé ruce zabrzdilo auto. Gumy pneumatik zaskřípaly, poté se ozvalo vzteklé zatroubení. Škubl jsem sebou.

„To nemůžeš dávat pozor? Málem jsem tě přejel, sakra!“ zařval řidič, praštil do volantu, a pohrozil přecházejícímu pěstiti. Chodec si ho nevšímal.

Zaklonil jsem hlavu. Její okno bylo zavřené, záclony zatažené. Nesvítilo se v něm. Znovu mi v uších zazněla slova našeho nadřízeného.

Jste na to připraveni?

Nejsme. Možná jsme nikdy nebyli. Neklidně jsem sebou škubl. Z levého křídla mi odpadlo pírkó, vítr ho odvál pryč. Ne. Nedokážu nás případně zachránit oba.

Snad nejdu pozdě.

Prosím.

Ještě jednu šanci.

I když na ni nemáme nárok.

Ať nepřijdu pozdě.

Jen ať nepřijdu pozdě.

EMA NEMČOVIČOVÁ, Trenčín

Cena Miestneho odboru Matice slovenskej v Trenčíne

Vnútro (a) nádoby

Cestou do práce zachytili môj pohľad pastelové farby budov v štvrti Harajuku. Odstavil som bicykel a vychutnal si ohromujúci výhľad. Obloha bola sivá ako strieborné súpravy metra a celé okolie sa zdalo v prítomí prichádzajúceho dažďa krajšie. Akoby malo odrazu všetko dovolené vyniknúť. Trochu som sa pousmial a nechal vietor odhrnúť mi vlasy z čela, keď som sa spustil dole kopcom. Dá sa farbami nasýtiť? Vyzerá, že áno. Nikdy som sa totiž necítil viac naplnený, ako pri pohľade na farby Harajuku. Keď tak spätne uvažujem, táto malá zastávka cestou do práce je jedna z mála vecí, ktoré robím skutočne rád.

Popri štúdiu si po večeroch privyrábam v malej reštaurácii, tým pádom sa tu odohráva aj môj sociálny život, ktorý tvoria každodenne známe tváre. Dnes, tak ako i každý iný deň, prišla na večeru Ingridte – cudzinka a veľká fanúšička všetkého, čo sa viaže s mojou krajinou. V Japonsku žije kvôli medzinárodnému programu, ktorého význam nepoznám. Niežeby mi na tom záležalo. Po celú dobu, ako som hosťom nalieval do misiek polievku a víno, na mňa úkosom pozerala. Jej pozornosť smerovanú ku mne som si všimol už dávnejšie, no až dnes jej pripísal väčšiu pozornosť. Samozrejme, že som sa s ňou chcel pomilovať. Je to pekná a vzdelená žena. Navyše jej vzhľad, ktorým vonkoncom nezapadá medzi havranie hlavy s porcelánovo bielou pokožkou, ju robí ešte atraktívnejšou. Práve dnes má na sebe priehľadnú blúzku, takže každý jej pohyb a pohľad mierený na mňa je ešte väčšmi zvýraznený. Problém je vo mne. Sledovanie romantických filmov mi totižto v detstve vnuklo myšlienku o kráse a priamočiarosti lásky. Sladké si však bežne musím kupovať v obchode a chodenie s dievčatami je pre mňa ako použitý príbor. Každý má nejakú poruchu, niečím si prešiel, a preto s ním nemôžem byť stotožnený tak, akoby som chcel. Ani vzťah si nevyformujeme ako hlinu na hrnčiarskom kruhu. Tú totiž, keď sa k nám dostane, môžeme prispôbovať do rôznych tvarov podľa spoločných záujmov. Tak je to so mnou a so ženami. Vždy mám pocit, že zažila viac minulosti a vecí pred tým, než ma spoznala. Opantáva ma myšlienka, či porovnáva čas strávený so mnou s časom stráveným s inými milencami. Všetky ženy sú proste ozdobené ryhami, prasklinami a na určitých miestach majú zoškriabaný lak. To, čo ma hnevá je fakt, že som nebol pritom, keď vznikali. Neviem. Možno mi je určené nalievať do misiek polievku a víno ľuďom, ktorí s keramikou

narábať vedľa od momentu, ako sa im dostane do rúk, no boja sa si ju naplniť sami. Napriek tomu, alebo skôr práve kvôli tomu, som súhlasil s jej návrhom. V poslednej dobe sa totiž neviem nasýtiť ničím a zážitky vo mne zanechávajú prázdno. Popravde sa po každom jednom cítim plnší ničoty. Verím totiž, že zakaždým, ako mi hlinená nádoba vypadne z rúk, má o skúsenosť viac. Znamená to, že ju tak používam rád a často.

Hneď ako mi skončila šichta, pribuchol som zadné dvere podniku. Čierne nohavice sa mi pri jazde vlnili a v ovzduší noci som medzi úzkymi uličkami cítil vône pripravovaných jedál z komínov susedných reštaurácií.

Prebral som sa, až keď jej moje brušká prstov hladili jemný chrbát. Zatiahnuté rolety na oknách spôsobujú, že nič nevidím a obrysy si viem predstaviť len podľa vzdychov. Každé pošteklenie jej hustých ryšavých vlasov na mojom nahom tele je podobné včeliemu poštipnutiu a každý pokus o vniknutie sa zdá nezlučiteľný tak, ako keď sa snažíte zmiešať sójovú omáčku s medom. Nech tekutiny akokoľvek polohujete, ich rozdielne koncentrácie jednoducho spôsobia, že spojenie je nemožné. Problém je vo mne. Jednoducho nedokážem milovať bez toho, aby bola obava, že bol niekto niekedy lepší než ja, väčšia než moja láska. Človek je poznačený bývalými vzťahmi a to, ako sa správa v danej prítomnosti, je výsledkom všetkého zažitého. Všetky moje doterajšie priateľky sa mi snažili vysvetliť, že ich správanie voči mne je ovplyvnené jedine mnou, no ja si nemôžem pomôcť. Chyba vo mne bude spôsobená tým, že mi niečo chýba. Jednoducho musím svoje vnútorné naplnenie hľadať inde. Chcel by som byť ako koliesko v hodinkách. Užitočný, samostatný, neustále v kontakte s inými a zároveň mať vzťahy založené na dôvere, pričom by mi bolo jedno, s kým všetkým sa ostatné súčiastky dotkli predtým mnou.

Rozprávala mi ešte o fungovaní sveta a o zložení každej veci, ktorú som mal na dosah. Len som jej nemo pritakával a pozeral na ňu s pohľadom skleného pohára, presne takým prázdny, ako boli slová, ktoré som počúval. Nezaujíma ma, ako všetko funguje, čaro sveta je pre mňa poznanie, že nič nepoznám. Vysvetlenie je zbytočné. Keby som poznal podstatu správania všetkých vecí, pochopil by som aj seba, svojej existencii, a to sa môžem rovno odstreliť. Rád sedím vo vlaku a pozorujem, ako sa pomaly vzdáľuje, aj keď v skutočnosti stále čaká na stanici na ďalších cestujúcich. Nepotrebujem Debussyho počúvať a rozoberať po taktach, aby som si jeho hudbu vedel vychutnať. Všetko vnímam príliš komplexne na to, aby som porozumel.

Chcel som sa Ingridte ešte ospravedlniť, ale neurobil som to. Fakt, že ma má rada pravdepodobne len preto, že som Japonec, ma zbavoval pocitu ľútosti.

Celú cestu domov od nej som kráčať popri bicykli a pred vchodové dvere svojho bytu prišiel až za svitania. Opatrne som bicykel oprel o kovové zábradlie a zanádal si pri hľadaní kľúčov. Ranná obloha prepletala svoje odtiene pomedzi káble elektrického vedenia, na ktoré si začínali sadať prví vtáci, a podlaha zavrzgala pod tiažou mojich myšlienok, keď som vchádzal do kuchyne vziať si melón a mlieko. Po prvom zahryznutí do melóna som mal zuby plné mrazu a na jazyku cítil chlad, tak som aspoň pozoroval svoj a odraz pouličných lúčok na hladine mlieka. S každým zablikaním žiarovky sa jemne rozčerila, zatriasla a spolu s ňou aj moje líčne kosti. Stál som tam tak dlho, až kým slnko nevyšlo dostatočne vysoko na to, že som sa v mlieku už nemal na čo pozerieť a topil sa na dne. S každým nádychom som chcel prijať všetko svetlo sveta a s každým výdychom dať zbohom noci. Ešte predtým, ako ma stihol zmáčať spánok, som vyšiel von, odhodil, čo bolo v mojich rukách, a dotkol sa všetkých listov rastúcich na kríkoch, ktoré som zasadil s matkou. Moje prsty boli dovedy úplne zelené. Rozhodol som sa, že si napravím chute a nasledujúci deň po prednáškach na univerzite si pôjdem zahrať volejbal.

Vďaka prenikavým svetlám telocvične som videl od potu lesknúce sa tváre hráčov a záhyby dresu prilepené na ich znavené telá. Celou miestnosťou sa ozývalo prerývané dýchanie a ja som na pozícií smečiara čakal, kým mi nahrajú dostatočne vysokú loptu. Pri rozbehu sa ozval šmyk podrážky a potom sa moja dlaň konečne dotkla vlhkého povrchu lopty. Nerozmýšľam nad jej trajektóriou alebo silou odrazu. Jednoducho hrám a moje výsledky sú rovnako dobré ako tých, ktorí nad hrou premýšľajú v jednotlivých krokoch. Po hre som sa rozhodol splynúť v dave a do práce ísť metrom spolu s Tsukishimom a Rinom. S týmito dvoma sa kamarátim od strednej a dvakrát do týždňa stretávam pri volejbale, pretože mi do života vnášajú istý pokoj. Cítim sa s nimi dobre, aj keď nikto nič nevraví. Nemusí. Pripomínajú mi všetko to pekné, čo sme spolu ešte ako pätnásťroční zažívali. Veľakrát som sa po vyučovaní dokonca ani nevrátil domov. Trávili sme spolu čas až do neskorého večera a potom u niektorého z nich jednoducho prespali. Z týchto dôvodov som sa nebál na chvíľu zatvoriť oči a pred konečnou si zdriemnuť. Zobudil som sa až na šuchot novín pána sediaceho vedľa mňa a keďže nás čakali už len dve zastávky, ďalší pokus o spánok bol zbytočný. Radšej som sa započúval do rozhovoru svojich dvoch kamarátov. Tsukishima pozeral spoza svojich okuliarov na Rina a vraštil obočie. Znak, že nad niečím tuho rozmýšľa, pričom pravé zdvihol o niečo vyššie. Spomedzi nás troch bol vždy ten najinteligentnejší a na svojej univerzite patrilo medzi špičkových študentov. Najavo to dával ale len pri nekonečných

úvahách a rozhovoroch, ktoré ho zaujímali. Rin, naopak, vravel toho vždy veľmi veľa a rád, no jeho hlas bol ako príjemná skutočnosť tohto sveta. Každé jeho slovo sa odrážalo od okolia čoby zvonkohra a upozorňoval tak vždy na pekné dianie okolo nás. Občas, keď ochorel a v škole sa zopár dní neukázal, prázdne miesto po ňom sa dalo cítiť. Práve teraz však intenzívne počúval, čo sa mu Tsukishima snaží povedať, a žmolil si pritom rukáv bundy.

„Keď tak veľmi nemáš rád ľudí, ako to, že miluješ mestá? Veď všetky sú tvorené výlučne nami. To máš to isté, akoby si miloval každého človeka, ktorý v danom meste žije.“

„Nie, tak som to nemyslel. Neznášam dané situácie a ľudia sú ich nevyhnutnou súčasťou.“

„Ako napríklad?“

„Ako napríklad, keď kráčaš po ulici a cez výklad kaviarne vidíš, že všetci sedia pri stole po jednom. Prečo si k sebe tí ľudia neprisadnú? Miesto toho, aby spoznali zaujímavého pútnika, nového suseda či životnú lásku, sú tak v preplnenej kaviarni ešte viac osamelí, než keby sedeli úplne sami.“

„Ale Tsukki, veď každý si čas od času potrebuje odpočinúť od kolektívu a sústrediť sa na vlastné myšlienky či prácu,“ zdvihli sa Rinovi kútiky úst s ľahkosťou, s akou vnímal svet.

„Ďalšia vec, ktorá vo mne rezonuje už dlhšie, je pohľad na miznúcich rodičov s každým ďalším dieťaťom. Je to, akoby si pozoroval košatú jabloň, ktorú niekto pomaly no vytrvalo oberá. Nikto im nekáže tie deti mať, to je pravda, len mám pocit, že ich starostí je občas viac ako samotnej radosti. A deti za to nemôžu už vonkoncom. Dokonca si myslím, že by im bolo lepšie, keby sa nikdy nenarodili. Sú to práve dospelí, ktorí im častokrát ničia život, čo ma privádza k otázke, koho vlastne ľutujem a nenávidím viac. S vŕzgajúcimi kolieskami nemocničných lôžok odvážajúcich mŕtvych tak zároveň počuješ plač novorodencov.“

„Pozri sa, v Tokiu je koniec koncov viac mŕtvych než tých, ktorí sa nimi ešte len stanú. Takže tvoj problém teoreticky nie je až tak zlý.“ S týmito slovami sa Rin zdvihol zo sedadla a všetci sme zamierili k východu, pretože vagón metra bol na svojej konečnej zastávke.

Keď sme vyšli zo stanice, nad mestom sa už niesla tma a ulice osvetľovali pouličné stánky. Ľudia si kupovali rozvarené ryžové rezance a popritom, ako kľučkovali pomedzi autá v zápche alebo zaneprázdnene telefonovali so svojimi príbuznými, si ich pahltne strkali do úst.

Rozlúčil som sa svojimi kamarátmi. Každý sme pokračovali v inej ceste. Tsukki sa mal stretnúť so svojim bratom a Rin mieril do univerzitnej knižnice.

Ja som šiel do reštaurácie na večernú smenu. Vždy ma fascinujú rozličné osudy ľudí, aj keď sme si vlastne úplne podobní. Od Harajuku ma delili ešte dva bloky, no napriek tomu som sa tešil, ako sa znova zapozerám do mojich známych farieb. Dnes som strávil s ľuďmi už veľa času a videl toho dostatočne mnoho na to, aby som mal právo byť chvíľu sám. Nehovoriac o tom, že ma čakajú ešte nasilu udržované rozhovory s hosťami popritom, ako ich budem obsluhovať. V mojom vnútri popritom rástlo napätie, či sa ukáže aj Ingridte. Tento nepokoj bol ako kvet, ktorému telo bránilo predať sa von. Vzpínal sa plnou silou a narážal na steny tak známeho strachu a neistoty. Nebol som schopný vyriecť ani slovka. Mal jednoducho predurčené zvädnúť a upadnúť v mojom vnútri z vypálenej hliny, ktoré napriek všetkej krehkosti stálo pevne. Napokon zhnije spolu so mnou. Všetci sú v tejto skutočnosti až príliš reálni. Preto som chcel byť aspoň na chvíľu sám. Chcel som byť sám ako koliesko v hodinkách. Radšej sám ako v neustálej obave, že čas trávený so mnou nie je pre druhého rovnako cenný ako pre mňa. A vôbec, počet ľudí na svete je nepárny, tak prečo by som zrovna ja nemal byť ten tichý pozorovateľ? Chcem byť sám a sám so sebou sa rozprávať. Nič neposunie človeka viac než rozmyšľanie v samote spolu s ďalšou hrstkou tisícich ľudí. Chcem žiť tu, v tomto meste. V prefektúre, kde je pravdepodobne viac ľudí pochovaných než tých, s ktorými cestujem metrom a nalievam im polievku či víno. Tak ako vždy som prešiel na druhú stranu ulice, kde ma na obrubníku držala čistá rovnováha. Výškové budovy splývajúce s obytnými domami pod škrupinkou spánku a ruchom áut, šum neónových stromov na billboardoch a pastelové farby ma obklopovali všade, kam som dovidel. Bol som si takmer istý, že v Harajuku som žil aj v minulom živote, a budem robiť všetko preto, aby som sa sem dostal aj po smrti. Nenaplnil ma vzťah s Ingridte a nenaplnil som ani ja ju. Nenasýtil som sa melónom ani mliekom. Svojim kamarátom som nebol schopný odovzdať nič obohacujúce. Zo zamyslenia ma vytrhol až zmysly ochromujúci rachot padajúcich nádob, príboru a vypálenej hliny. Zahmlilo sa mi pred očami a v hlave hučala krv. Jediný zvuk odrazu stíchnutého a tu prítomného sveta bol môj tep. Z rozbitej keramiky sa valila hustá, tmavočervená tekutina a miešala sa so špinou chodníka, na ktorom som stál. Po všetkom stvorenom ostali len črepy. Úlomky, akými si spomíname na ľudí a v akých v ľuďoch ostávame. Sme z nich poskladaní. Všetci sme len zložení z malých úlomkov a kúskov chvíľ, ktoré sme zažili. Každý si jednoducho musí plniť a ozdobovať svoje misky sám, preto je najťažšie žiť so svojim vedomím. Avšak puklinu, ktorú na koniec necháme na sebe vyniknúť, je naša najlepšia spomienka na život.

KARIN KOPČOVÁ, Jasenov

Cena poroty

Hrnčeky

Za oknom sadala na mesto hmla. S hmlou si sadli na okennú parapetu aj dva vrabce. Tešili sa. Nevedno, či z nového dňa alebo z toho, že svojím štetbotom opäť zobudili Artura, spiaceho hneď pod oknom.

„Tuším si aj prestanem nastavovať budík,“ vzdychol si.

Vzal do rúk mobil. Má ešte štyri minúty, potom by ho mal zobudiť otravný zvuk alarmu. Kútikom oka ho zazrel. Puzdro opreté o stenu, ktoré chcel tak veľmi otvoriť a uľaviť svrbiacim prstom. Cnelo sa mu po zvieraní hmatníka. Teraz nie.

Ľahol si a v mysli prešiel cestu do práce. Na viečkach ho ťažila ešte včerajšia únava. Poddal sa jej. Ale len na chvíľu – zazvonil budík.

Do nového dňa ho okrem vrabcov vítal aj šum rýchlovarnej kanvice v kuchyni. Zapla ju až po jeho zobudení. Vklízol do riflí, natiahol si tričko a vošiel do kuchyne.

Nevšimla si ho.

Stála pred policou s rôznorodými hrnčkami a vyberala tie vhodné na dnešné ráno.

Stál tam opretý o zárubňu a usmieval sa. Túto situáciu pozoroval každé ráno. Otočila sa s dvoma hrnčkami, ktoré položila vedľa kanvice.

„Dobré ráno. Silnú alebo slabšiu?“

„Silnú, ďakujem.“

„V poriadku,“ zašvitorila a nasypala kávu do hrnčekov, pričom po oboch lyžičkou trikrát pobúchala. Zaliala kávu a natiahla sa za rádiom. Zapla ho, až keď sedeli pri stole. Bola milá. Je milá.

Zabudla na mlieko, tak poň išla do chladničky. Z rádia zneli ich obľúbení - The Beatles. Len tak, aby mu vyčarila úsmev na tvári a spríjemnila im obom ráno, spravila pár šialených pohybov a chvíľu spievala s Johnom Lennonom. To by on nespravil, ani keby bol sám.

Boli iní.

Usmieval sa.

Počúval ranné spravodajstvo. Pohľad mu spočinul na polici s hrnčkami. Bolo ich tam zo pätnásť a každý bol iný. Precitol. Kútky úst vycestovali do stredú lícnej pustatiny.

„Čo je?“ spýtala sa.

„Ja len, tá polica s hrnčkami. Povedz mi o hrnčkoch.“

„Už to vieš naspamäť.“

„Zoja, prosím,“ druhé slovo pomädľil medzi dľaňami.

„Tak teda,“ vzala do rúk svoj hrnček s kávou, pozrela naň a potom na policu s rôznorodými hrnčkami, „tvoj deň je taký, ako si ho sám spravíš. O tom niet pochýb. Ale podľa hrnčekovej teórie tvoj deň ľahko ovplyvní aj ranný výber hrnčeka, z ktorého piješ kávu. Keď piješ kávu z toho, čo včera – tvoj deň bude ako ten predošlý a keď pijaš každé ráno z toho istého – pohroma. Tvoj život je jedna veľká rutina. A to je nuda. Preto začíname každý deň trochu inak – iným hrnčekom, teda, je fajn mať ich viac. Súprava hrnčekov a šálok? Nie. Treba dať šancu všelijakým hrnčekom zjaviť sa na policičke. Čím viac rôznych hrnčekov, tým viac možností strávenia dňa ti ponúka hrnčeková teória.“

„Vďaka,“ pousmial sa a odpil si z kávy.

„Za málo. Ako bude vyzerat' tvoj deň?“

„Podľa hrnčeka?“ pozrel sa na kávu v hrnčeku, na ktorom bol kreslený drak, „asi nebezpečne.“

„Dobrodružne.“

„Neviem, aké už len dobrodružstvo zažijem v kancelárii. Možno dostanem nové spinky alebo ceruzky, alebo mi konečne odzdraví vrátnik. A tvoj deň?“

.....

„Idem na výlet. Potrebujem nový článok a nové kvety.“

„Zoja, už teraz v tvojej izbe nevidno steny a nábytok.“

Nič nepovedala. Len sa usmiala na hrnček so slnečnicou.

Na tričko si natiahol len vetrovku. Mal rád klzký povrch jej vnútornej strany na svojich rukách počas toho, ako sa obliekal.

Kráčal tou istou cestou ako včera, deň predtým, minulý týždeň. Čo by na to povedala Zoja? Nuda. Prečo chodiť každý deň tou istou cestou, keď je viacero možností, ako sa tam dostať? Jemu stereotypy neprekážali. Ale mal rád inakosť, ktorú mu do života priviedlo bývanie so Zojou.

Na stole v jeho kancelárii ho čakala hárba papierov.

„Ani dnes ste nezabudli,“ vzdychol si, keď si sadal do škrípajúceho kresla s kolieskami.

.....

Po úmorných siedmich hodinách hrabania sa v papieroch, kontrolovania údajov a upravovaní zmlúv vošiel do jeho kancelárie šéf. Monotónny hlas, zoznam povinností a chuť na Zojino rozprávanie o tom, čo robila celý deň, to všetko spôsobilo, že mal nutkanie hádzať po ňom náhradné tuhy do pentelky, ktoré mal pred sebou. Namiesto toho po ňom hádzal len nepekne

pohľady, dúfajúc, že si to všimne a skončí. Neskončil. Pokračoval.

Našiel ju medzi kvetmi – v jej izbe. Boli všade.

On však už vedel, kam sa pozeráť – do ľavého kúta.

A vedel, čo tam nájde – Zoju ležiacu na chrbte s nohami na stene a knihou tesne nad tvárou.

A vedel, čo bude nasledovať:

„Dúfam, že si mal taký skvelý deň, ako vyzeráš, že si mal. Čo si po ňom hádzal dnes?“

„Tuhy do pentelky.“

„Poetické,“ vyšlo z nej, pričom ten komentár a úsmev hojdala v rozžiarených očiach.

Videl to na nej.

Tak sa jej to spýtal: „Kde si dnes bola?“

„Ó, som rada, že sa pýtaš,“ zažmurkala ako malé dieťa uprostred obchodu s cukrovinkami.

.....

Sedel a počúval.

Tešil sa spolu s ňou.

A predsa podľahol melanchólii.

Vo vydavateľstve jej povedali, že chcú jej články o cestovaní posunúť na vyššiu úroveň, lebo je po nich nehorázný dopyt: tešil sa.

Vo vydavateľstve jej povedali, že jej chcú umožniť cestovať aj mimo Slovenska, Rakúska a Česka: netešil sa.

Znamenalo by to, že by bola večne preč. Odišla by. Prial jej splnenie jej snov. Ved' po tom túžila – cestovať po svete a písať o tom. Ale malý sebec v jeho vnútri kypel od zlosti. Nechcel, aby išla preč. Oblúbil si jej blízkosť, jej zápal pre vec. JU.

„To znie skvelo!“ zaklamal, „kedy vyrážaš?“

„Azda sa ma chceš zbaviť čo najskôr?“

„Práve naopak, len chcem vedieť, kedy si mám zháňať nového spolubývajúcего.“

„Na tvojom mieste, by som už začala,“ usmiala sa, zaklonila sa a nechala gravitácii dokončiť, čo začala. Spadla za Artura. Ľavým ukazovákam mu začala kresliť po chrbte.

Kresliac desiatky otáznikov po jeho košeli, sa šepotom spýtala do pološera: „Zahráš mi dnes niečo?“

Unavene zaklonil hlavu. „Ved' vieš, že posledné dva týždne som necvičil.“

„Uvarím čaj,“ vyletelo z nej, vystrela sa ako struna a mierila do kuchyne.

Pochopil; pobral sa do svojej izby.

Rozložil stojan na noty, pripravil si stoličku a otvoril puzdro.

Nemohol si pomôcť. Precitol. Bol omámený vôňou dreva, ktorá nevyprchala ani po toľkých rokoch a samotným pohľadom na jediná vec, ktorej dokonale rozumel. Vzal do ruky svojej violončelo, oprel ho o zem a uložil ho medzi kolená. Pocítil dokonalý súlad.

Hrany violončela zapadli do priehlbínok tesne nad Arturovými kolenami. S privretými očami prešiel zľahka po strunách a vtedy čas zabudol, na to, že má usmerňovať sekundové ručičky doprava.

Arturove prsty sa rozutekali po hmatníku sťa stádo divých koní na prériách. Najprv rozozvučal tóny chytené na hmatníku len prstami pravej ruky. Po chvíli sa zohol po slák ležiaci na zemi.

Po dvoch stupniciach prešiel plynule na Bachovu suitu jedna.

Zachvel sa.

Hrával to už osem rokov, a predsa si pamätal na oný jarný deň, keď to počul prvýkrát a starému otcovi prisahal, že sa to do týždňa naučí. Každý vedel, že Artur je bezpochyby talent, ale túto skladbu v jeho rokoch, do týždňa? Nikto mu na to nič nevravel. Chlapec nemal v tom čase odchodené ani dva roky v základnej umeleckej škole.

Starý otec sa usmieval. Vedel, že to zvládne, hoci naoko krútil hlavou za každým, keď sa zjavil pred ich prahom.

Artur hrával u starého otca na jeho starom violončele. Hneď po škole utekal k starkým, aby sa zavrel v malej izbe s čelom a mohol hrať. Po sľube, ktorý dal starému otcovi, cvičil ešte intenzívnejšie. Úmorné cvičenie prinieslo svoje ovocie a po týždni cvičenia Artur prizval starého otca do izby. Zahral mu to bez jedinej chyby. V posledných doznievajúcich tónoch starý otec vstal, pohladil ho po vlasoch a s lesknúcimi očami vyšiel z izby.

Bez slov.

Nasledujúci deň Artur našiel vedľa opotrebovaného violončela celkom nové voňavé SVOJE violončelo.

Pár dní pred prijímacími skúškami na konzervatórium Arturovho starého otca skolila choroba, ktorá ho trápila už zopár rokov. Na skúškach bol ochotný vydať zo seba maximum, ale nevydal zo seba takmer nič. O rok to skúsil zas, no opäť márne. Jeho kroky usmerňovalo gymnázium, neskôr právnická fakulta - do života bez hudby.

Neprekážalo mu to. Aspoň Zoja mu pripomínala, aké dôležité je umenie: nadchla sa aj nad molovou stupnicou.

.....

Podišla k posteli a dva čaje, nad ktorými sa vznášala horúca para, položila na nočný stolík. Pravou rukou kdesi z veľkého vrecka svetra vylovila vanilkovú sviečku a zapalovač. Zapálila už obhorený knôt. Plameň sviece zhlitol trochu tmy pri stole a pokojne tlel.

Pozorovala Artura. Rada ho pozorovala. Keď rozprával, pil kávu, hral – najmä, keď hral.

Slákom rozozvučal tóny jej obľúbenej skladby. Nevedela, ako sa volá, nechcela vedieť. Keby vedela – neužila by si tak spontánnosť jeho výberu. Hral ju príležitostne – vždy so zatvorenými očami. Azda to sa jej páčilo? Emócie filtrované cez slák?

Budú jej chýbať rána s ním. Aj poobedia. Aj večery.

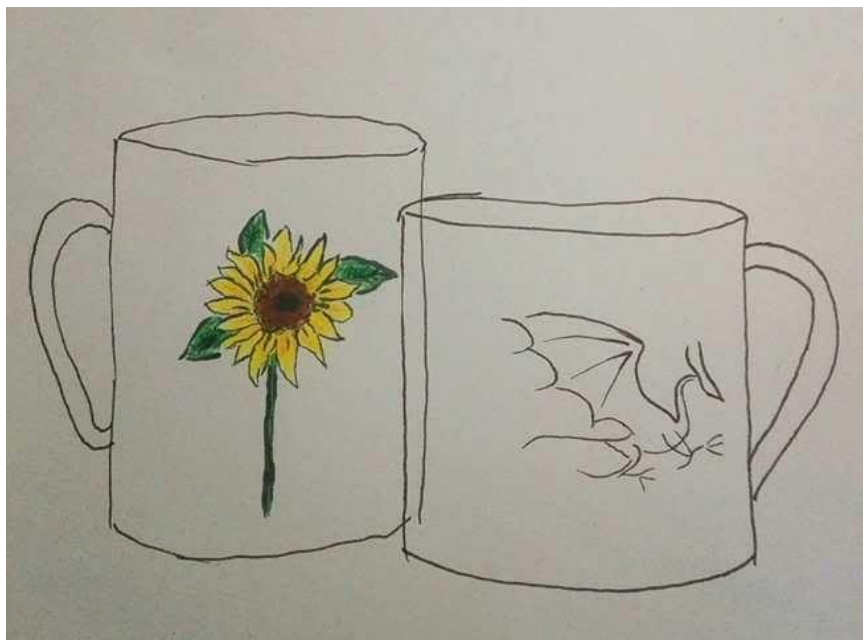
Ale uvidí Holandsko – tulipány, Fínsko – jazerá a mnoho iných. To vždy chcela. Prečo váha? Pre jeho trpezlivé načúvanie? Pre jeho zvláštnosti – nesympatizovanie s bielym jedlom či záľubu v trhaní papiera?

Bol jej inšpiráciou.

Je jej inšpiráciou: nie len v písaní.

Myšlienky na Arturovu hru odleteli spolu s horúcou parou nad čajom vo chvíli, keď dohral a pozrel sa na ňu.

„Tak teda, kedy odchádzaš?“

Ocenené literárne práce jubilejného 25. ročníka súťaže
Studňa sa tajne s dažďom zhovára
(2017)

ŽÁNER: POÉZIA
KATEGÓRIA: DOSPELÍ (NAD 20 ROKOV)

ANDREA TRUSKOVÁ, Trenčín

1. miesto

Básnické otázky I.

Čo
keď si ma
raz rozmyslíš?
Prestane
ťa dojímať
v každý deň
každý deň
spoločné dýchanie
dúchanie
do pahrieb nocí
(bez môjho pocitu
iba tvoj pocit)
Čo
keď si ma
raz nepremyslene
odmyslíš?
Žiadne brehy
z nehy
žiadne vrásky
z láskyproste
NIČ
ktorým prikryješ
naš prítomný čas
tvojou
súkromnou budúcnosťou

Idem

kráčam
prichádzam
stojím
Odchádzam
kráčam
Idem
kráčajúc
po stojatých vodách
po zamrznutých stopách
tohoročnej zimy
v rukách
chladia ma
červené korálky
jarabiny
Nový rok
zrovnaj krok
sme rovnakí
Rovnakí
a predsa
iní

MARTIN LANČARIČ, Trenčín

2. miesto

Ľahostajný čas

Prikážme rokom, nech pomalšie plynú
Spútajme čas do železných okov
Všetci tak neradi trpia a hynú,
keď majú pred sebou ešte pár rokov

Zastavme vodopád stratených minút,
v ktorých sa zrkadlia odrazy sveta
Čas predsa nemôže tak rýchlo plynúť,
keď ľudský život je vysnená méta

Bežiace sekundy prekazia scénu,
na ktorej umelec zachytil dobu
Nastal čas vybrať si vhodnejšiu tému,
než kráčať pomaly k vlastnému hrobu

Pre také rýchle sny je i noc krátka
Čas s chuťou vyskúša okultné vúdú
Z človeka stane sa prchavá látka
Bunky sa rozpadnú pod vplyvom prúdu

.....

Zastavme oceán stratených hodín
Tempo dní udáva neskrtná pýcha
Život už nasiakol špinou z jej splodín,
a pod tou špinou sa plúcam zle dýcha

Nenechajme hynúť v tieni metastáz
Ľahostajný čas...

Ja, Láska

Prichádzam vtedy,
keď už nemá kto iný prísť
Som ako odpoveď
na uplakaný list -
zdvorilá v čase, keď iný stráca cit
Presviedčam smutných ľudí,
že stojí za to žiť

Prichádzam vtedy,
keď je takmer prázdny dom
Tam, kde jeden sa trápil,
je zrazu dobre dvom
Pripomínam lavínu,
ktorá hučí v údolí.
Beriem hádky preč,
až kým smútok prebolí

Ja som Láska:
Nechcem chápať
nezmyselné vojny
Môj svet nikdy nebol krutý
ani nepokojný
Ja namiesto zbraní
nosím iné hodnoty:
Liečim choré, nešťastné
a opustené životy

Prichádzam v čase,
keď sú všetci dávno preč
Pre nemé ústa
nesiem v mojich dlaniach reč
Som milá vtedy,
keď iný stráca cit
Ja som tá nádej
pre čakajúcich na úsvit
Nemám vlastné meno,
len milióny mien
Som paralelou túžby
v očiach mužov i v srdciach žien -
tancujúci plameň,
ktorý žiari v čiernej tme
Som nemý briliant vášne,
ležiaci na morskom dne

Ja som Láska:
Nechcem chápať
význam chladných úvah,
ktorých krik a rozhorčenie
nikto nepočúva
Ja namiesto zbraní
nosím iné hodnoty:
Liečim choré, nešťastné
a opustené životy

ĽUBOMÍR MARETTA, Trenčín

3. miesto

Na diaľku

Sedem hôr a sedem dolín
nie je žiadna vzdialenosť
rád si Tebou pokrm solím
dochutenia sa tak zhostí.
Diaľky pre nás nie sú brehá
mnohým sa to môže stať
srdcia putom zasnúbené
dokážu mať lásky skrat.
City majú rýchlosť svetla
nie vždy sa to prejaví
dobré, že si ma raz stretla
s Tebou som rád bezhlavý.

ALENA MÁRIA KUMPRECHTOVÁ, Galanta

Cena primátora mesta Trenčín

Ľudová tvorba – Boží dar

Veľakrát už vďaku vzdali
spevákom a tvorcom.
Na muzikantov zabudlo sa?
Však to len naoko.

Oni sú tí, čo nôtu držia
umne na nástrojoch rúče,
by ju jak hlahol rozozvučali
sťa zuniace zvonce.

Zahrajteže túto pieseň,
i tamtú nám hrajte,
pre každého aj kus slova
dobrého pridajte!

Nech je náš ľud šťastný, zdravý,
úsmev hrá mu svieži v tvári.
Vše i zloba nás tu gniavi,
každému sa nie vždy darí.

Pridajme sa všetci k skoku
-ej, haj, hoj, hej, ťuhája!
Spieva, deduško i starká,
znie dolinou od mája.

Tóny sladké, tóny svieže
želajme si do rytmu,
k tomu vínko pravé z džbánku
od Košíc až po Modru...

Muzikanti, hrajte teda
pieseň, čo sa páči,
nech si ľud náš zaujúka,
čo mu hrdlo ráči!

Sláva Bohu na výsostiach,
bo hlas je dar Boží.
Vďaka tomu, kto muziku
umne, s láskou množí!

GUSTÁV RUMÁNEK, Stará Turá

Cena Miestneho odboru Matice slovenskej v Trenčíne

Vpravo či vľavo

Pri páde z prvého krôčku
zvieš, kde dolu
a kam vpred.
Vzápät' na pomoc vystrieš
rúčky svoje
a máš detstva súradnice.

Tú ruku vpravo
neskôr na pozdrav
podať ti patrí,
chopiť ňou slák
husieľ života,
a či bič na zlobu ľudskú!

A srdce neustaj
tam vľavo v hrudi tiká,
ktorú zvonka vypyšní
tu pocta, tam metál.
Tiež vľavo i doprava býva,
čo cestami pníe!

A za ľaváctvo svoje
ver', nehanbi sa,
nikomu ho netaj!
Bo ľavou rukou tvoril
i Leonardo da Vinci,
renesančný klenot!

Pár pravoľavých rúk
k objatiam súci
s kráčaním sa zasnúbil.
Kýve sa v opaku
výkroku krokov,
by chôdzu požehnával!

Hore i dolu

Ako dobre,
že viera a beznádej vnuknú
dohora vzhliadať,
ucítiť zátylok.

Do výšav i plam derie sa,
vedno nadzemnosť lások,
zdolania cieľov žitia,
ba i lezcov hôr túžba večitá.

Žiaľ, na zemi sa neráčime!
Tváre nosy dohora nosia
a z výšky tej prízemnosti
nezbadať človeka!

To i zeme tiaž pri zemi nás drží,
nešťastia pod čiernu zem dlávia,
by napokon pridali k nim
i naše ostatky!

A čo vprostred?
Medzi zemou a tým hore
tápeme pri sebahľadani
bez nádeje na nálezné!

Načim ti načúvať

Ticho nepočuť,
až hluk ho pripomenie,
ako zmier sekera odhodená,
nalomený v kúte luk.

Ak zabudnúť chceš na hluk,
ponor sa v samotu samôť,
bo ozvám duše
načim v tichu načúvať!

Na jeseň

Odchody jesene
nikdy vás nedocliviem,
nedochvejem,
nikdy ver' nedosmútim!
A azda raz
s priateľom zvaným čas
vše vedno spolu domlíčime!

ANNA PRNOVÁ, Horné Srnie

Cena poroty

XXX

Kam si sa stratil človek?
V chvate
Letiaceho času
V lesku peňazí a slávy
V korunách chorých mozgov
Hľadáš odpovede
V mimoriadnej akcii
Na hocičo

Aj srdce
Je ako zo sekáča
Obnosené a vyblednuté
Však sedí ako vlastné
V tieni vyprahnutej duše
Zastane rovnako
Ako srdce starca či dieťaťa
Ktorí ešte stihli
Vyplniť medzeru ľudskosti...

Meno

Tisíc a jedna veвериčka
V mliečnom skle
Zimná rozprávka
Ustrnula v nekonečne
A Ty
Chýbaš mi na koži
Ako znamienko dobrých časov

Všetko zas úžasne dvojmo
Tvoje dlane, oči
Slabiny a lýtka
A niekde uprostred
Slaná od potu a sĺz
Našla som
Tvoje meno...

EVA OČKAYOVÁ, Martin

Zvláštna cena poroty

Takmer zabudnuté

Uzučké švíky skromných rolí.
Čas na prácu - aj na lásku.
Staručký gazda s párom koní
na vyblednutom obrázku.
Rozprávky. Piesne starej mamy.
Neha, čo dieťa vytuší.
Životom išli spolu s nami
a dodnes hladia na duši.
Všetko to, čo sme mali radi.
Príbehy, čas čo nevráti.
Spomienky.
Tie, čo neprepadli
deravým sítom pamäti.

Okamihy leta

Okatý motýľ hladí lúku
farbistým krídlom
nežnej krásy.
Divokým ružiam za rozpuku
horúci vietor
češe vlasy.

Zo strnísk

August nám prináša
taniere slnečníc,
posledných černíc pár
a kúsok nostalgie.
Leto sa vytráca,
keď fúkne zo strnísk.
Pesničky vtácie sa
roztratia po svete.
Zafúka zo strnísk
a máme po lete!

Vôňa chleba

Letný deň býva horúci - a skvelý !
Poťažká klasy v rozpálenej dlani,
kvapkami dažďa dnes tak, ako vlni
zamiesi na chlieb.
Voňavý a biely.

Čas pozdnej jesene

Keď jeseň klope na dvere,
obloha poplakáva.
Otvorme oči nádhere!
Mrazíkom belie tráva,
zlatého lístia záľaha
šuchoce pod nohami.
To zem sa k spánku ukladá
a sníva - spolu s nami.
Nastal čas pozdnej jesene
a zlato na zem zlietlo.
Deravým sítom oblohy
cedí sa bledé svetlo.
Ulietlo leto zelené,
výmysly, detské pestvá...
Len nocou sen mi priveje
krajinu môjho detstva.

Zvečeriava sa

Unavené slnko
na holi spočinie.
Posledné lúčiny
ukryje za hory,
kým žiara na nebi
pomaly dohorí...
Nebo sa zabronie,
sťa líca dievčine.

Ocenené literárne práce jubilejného 25. ročníka súťaže
Studňa sa tajne s dažďom zhovára
(2017)

ŽÁNER: PRÓZA
KATEGÓRIA: DOSPELÍ (NAD 20 ROKOV)

JAROSLAV JANEČKA, Trenčín

1. miesto

Tajomstvo nočného lesa

(úryvok)

Tábor objala tma a na modročiernej oblohe sa trblietalo nespočetné množstvo hviezd. Úzky kosáčik mesiaca zavisol nad východnými končiarimi Špicatého hrebeňa. Všade bolo ticho.

Krížom cez táborovú lúku sa náhlila nejaká postava.

Ako už bývalo zvykom, strážnu službu od desiatej do polnoci držali roveri. Dnes to bol Šucho s Radom.

Z tmavej postavy sa vykľul Grizzly.

„Kam sa tak náhliš?“ oslovil ho Rado.

„Tam, kam aj králi chodievajú peši,“ uškrnul sa Grizzly a s rukami prekríženými na prsiach, akoby mu bolo zima, zamieril k latrinám. V skutočnosti pod vetrovkou ukrýval malý foťák.

Rado mu neveril. Povrávalo sa, že Grizzly sa cez noc potuluje po horách a vracia sa až nad ránom. Keď sa Grizzly ani po pol hodine neukázal, pomysleli si, že Grizzly buď odišiel do lesa, alebo sa nebadane vrátil do stanu. Šucho si posvietil baterkou a nakukol do stanu, ktorý obývali Grizzly s Kovbojom. Keď ich uvidel, ako spia na svojich lôžkach, upokojil sa.

Skutočnosť však bola taká, že Grizzly svoj spacák šikovne vypchal šatstvom, aby tak vzbudil predstavu, že spí.

V tom čase bol už Grizzly ďaleko od tábora. Rád sa túlal nočným lesom v márnej nádeji, že sa mu podarí objaviť niečo nové a neznáme. Už dávno pochopil, že v nočnom lese nie sú žiadne víly, škriatkovia či iné rozprávkové bytosti, o ktorých mu kedysi čítali rodičia z rozprávkových knižiek. Napriek tomu ho jeho dobrodružná povaha vyzývala, aby sa nedal odradiť, aby pokračoval v pátraní, veď nie nadarmo sa hovorí, že kto hľadá, nájde.

Povráva sa, že človek je jediným tvorom na zemi, ktorý sa bojí tmy. Grizzly premýšľal, prečo je to tak. Sú za tým výčitky svedomia? Sú to obavy, že z tmy naňho niečo vyskočí a potrestá ho za jeho zlé skutky? Nuž čo sa týka svedomia, nemal ho práve najčistejšie. Za svojho krátkeho života povyvádzal hlúposťou až-až. Hoci aj jeho v kútiku duše prenasledovali obavy, všetkým vykladal, že tma a tajomné zvuky nočného lesa mu môžu byť ukradnuté.

Po vstupe do lesa kráčal opatrne, než si jeho oči zvykli na tmu. Obyvateľov nočného lesa sa nebál. Neraz sa mu stalo, že sa zoči-voči stretol so srnčou zverou. Poznal to podľa párov svietiacich očí. Hoci vedel, že ide iba

o odrazené svetlo, aj tak ho takéto stretnutia fascinovali a zakaždým, keď stretol nočného obyvateľa lesa, zastavil sa a nehybne mu pozeral do očí. Ak stál náhodou zvieratám v ceste na ich vyšliapanom chodníčku, počkal, kým odbehnú. Po opakovaných návštevách tých istých miest mal pocit, že si lesná zver naňho zvykla a prestala sa ho báť. Už pred ním neutekala, jedno-ducho ho obišla. Bol presvedčený, že zvieratká ho prijali medzi seba.

Blížila sa polnoc. Hodina duchov, pomyslel si Grizzly a uškrnul sa. Bez toho, aby stretol čo len jednu srnku, sa rozhodol pre návrat. Keď siahol do vetrovky po ploskačku vody, ustrnul od prevrpenia.

Z krovia sa náhle vznieslo prízračné modrasté svetlo veľké ako ľudská dlaň a nehlučne mu preletelo asi meter nad hlavou.

„Preboha, čo to bolo?“ zašepkal a prudko otočil hlavu, aby zistil, kam má záhadné modré svetlo namierené.

Svetlo sa po pár sekundách stratilo medzi stromami. Usúdil, že bežať za ním by bola iba zbytočná strata času. Namiesto toho sa vybral na miesto, kde sa mu svetlo zjavilo. Predral sa pásom krovín, až sa ocitol na malej čistinke. Zastavil sa, rozsvietil baterku a načúval. Jediné, čo počul, bol nebadaný šuchot v opadanom lístí. Keď si posvietil baterkou, našiel drobné diery v zemi, aké po sebe zanechávajú myši. Rozhodol sa, že toto miesto preskúma za bieleho dňa. Pre istotu zopár okolitých stromov opásal špagátom, na ktorý priviazal papierové stužky.

Keď sa Grizzly vrátil do stanu, Kovboj si uľahčene vydýchol. Málokedy sa mu podarilo zaspáť osamote. Kovboj z Grizzlyho nočných výletov nebol ani trochu nadšený. Najviac ho mrzelo, že Grizzly mu málokedy prezradil, kam má namierené. Pravdupovediac ani Grizzly presne nevedel, kam ho nohy povedú. Iba občas prezradil Kovbojovi neurčitý smer nočnej vychádzky. Darmo ho Kovboj poučal, že keď sa mu niečo stane, nebudú vedieť, kde ho majú hľadať.

Hneď na druhý deň ešte pred raňajkami sa Grizzly so svojim nočným zážitkom vyspovedal Petrovi a Stopárovi. Obaja chlapci chceli vedieť všetky podrobnosti, ktoré sprevádzali záhadné svetlo. Popísal im aj miesto, kde sa to všetko stalo. Všetky fakty si Peter rozškatuľkoval a uložil ich do svojej pozoruhodnej pamäti:

Po prvé: svetlo veľkosti ľudskej dlane sa zjavilo okolo polnoci.

Po druhé: svetlo malo modrastý nádych a vzduchom sa pohybovalo nečujne.

Po tretie: svetlo preletelo nad Grizzlym vo výške asi jedného metra a stratilo sa pomedzi stromy.

Po štvrté: svetlo sa vynorilo spoza kríkov.

Po piate: na mieste, odkiaľ sa svetlo vznieslo, bola malá čistinka.

Po šieste: na čistinke boli myšacie diery.

V duchu si doplnil aj siedmy bod: nikto z nich nepoznal ani nečítal o lietajúcom živočíchovi, ktorý by vyžaroval svetlo. Teda okrem svätajánskych mušiek.

„Tak čo? Napadá vám niečo?“ spýtal sa Grizzly.

Keď obaja chlapci záporne zavrtili hlavami, sklamaný Grizzly sa postavil, aby sa vzdialil.

„Je tu taká bláznivá možnosť,“ zakričal za ním Peter.

„Aká?“ nedočkavo sa spýtal Grizzly.

„Predstavme si, že by nejaký recesista chytil nejakého vtáka a natrel ho reflexnou alebo svietiacou farbou a potom ho pustil do prírody,“ s úsmevom riekol Peter.

Všetci sa zasmiali a zdalo sa, že celý problém vypustili z hlavy.

.....

Tajomné svetlo nedalo Grizzlymu spať. Opakované denné či nočné návštevy miesta, kde nad ním preletelo tajomné svetlo, nič neodhalili. Ani rozhovor s lesoochranármi nič nepriniesol. Zapožičal si od nich objemnú publikáciu s názvom *Súkromie živočíchov*. Bol sklamaný, keď medzi svietiacimi živočíchmi neobjavil žiadneho operenca.

Rozhodol sa, že dnes naposledy navštívi miesto, kde sa mu zjavilo modrasté svetlo. Od Topiho si požičal silnú reflektorovú baterku a krátko po večierke vstúpil do lesa. Strážnu službu mal Peter so Stopárom, takže stačilo, keď im povedal, kam má namierené, a nemusel im nič zdôvodňovať.

Cestou do lesa stretol čriedu diviakov, ktorá prebehla pár metrov od neho a zmizla v nočnom lese. Poľahky našiel čistinku, z ktorej sa vznieslo tajomné svetlo. Pomocou palice vyryl do zeme čiary, ktorými rozdelil čistinku na viacero štvorcov. Potom rozsvietil Topiho reflektorovú baterku a vyznačené štvorce začal systematicky prehľadávať.

Okrem myšacích dier nič neobjavil.

Skormútený sa posadil na spráchnivený peň na okraji čistinky a premýšľal. Netušil, že bol tak blízko k rozlusknutiu záhady, že už bližšie ani nemohol byť.

Tesne pred polnocou sa vrátil do tábora.

„Tak čo, objavil si niečo?“ spýtal sa ho Stopár.

Grizzly iba smutno zavrtil hlavou a pobral sa do svojho stanu. Keď sa im otočil chrbtom, Peter zvolal: „Stoj! Nehýb sa!“

„Čo je, čo sa deje?“ spýtal sa Grizzly.

„Hovorím ti, stoj, nehýb sa a nič nerob!“ zdublikoval mu Peter.

„Prečo?“

„Vieš o tom, že ti svieti zadok?“ smial sa Peter. „Nie, nie, nedotýkaj sa ho!“ Stopár sa rozbehol do svojho stanu a vzápätí sa vrátil s fotoaparátom. Navolil príslušný režim a Grizzlyho zozadu odfoťil. Potom foťák prepol do režimu prehliadania snímok a obrázkov ukázal Grizzlymu.

„Myslím, že záhada tajomného modrého svetla je rozlúštená,“ riekol Peter. „Musíš nám ale prezradiť, kde a na čom si sedel. Alebo o čo si sa obtreľ svojím zadkom.“

Grizzly naňho nechápavo pozeral. Napokon sa im priznal, že keď nič neobjavil, posadil sa na spráchnivený peň.

„Aj tak ničomu nerozumiem,“ zašepkal Grizzly. Vzápätí si spomenul na jeden článok na internete s názvom *Prečo svietia niektoré huby v tme*.

„No dobre, dobre, ale ak sú to svietiace huby, ako dokázali vzlietnuť?“ spýtal sa Grizzly.

„Podľa mňa to mohla byť sova,“ riekol Peter. „Sadla si na spráchnivený peň, odkiaľ striehla na myši. Perie si znečistila prachom a drvinou z práchnivejúceho dreva, ktoré bolo napadnuté svetielkujúcimi hubami, takže aj ona svietila.“

„Aha! Ale mohol to byť aj iný vták, či nie?“

„Mohol. Ale len sova dokáže nečujne lietať. Takže ja sa prikláňam k sove,“ povedal Peter.

Hneď na druhý deň Grizzly navštívil lesoochranárov a porozprával im o svojom zážitku. Samozrejme, že ich Grizzlyho príbeh zaujal. Grizzly im navrhol, aby na mieste, kde sa mu zjavila svietiaci sova, nainštalovali fotopascu. Sľúbili mu, že keď sa im nejaká fotopasca uvoľní, tak ju tam nainštalujú.

KRISTÍNA LEONHARD (vlastným menom Kučeráková), Zvolen

2. miesto

Adoptovaná

„Budeš to s Tinkou stíhať, Ela? Rád ti občas pomôžem, ale starostlivosť bude hlavne na tvojich pleciach.“

Elena sa zastavila a privrela oči. Nasávala vôňu babieho leta a nechala poletujúce pavučiny, aby ju hladili na mihalniciach. Slnko sa pod viečkami javilo ako červené nekonečno s teplým príslubom. Klamalo, rovnako ako Michal, keď si prišli po malú. Nasľuboval jej pomoc a podporu a zrazu sa vzpínal ako kôň.

„Čo povieme susedom? Nechcem, aby ju niekto volal bastard,“ povedala Michalovi.

„Dnes už je adopcia bežná vec. Ber to ako dobrý skutok.“ Strhol si z obočia vlákno, na ktorom usilovne pracoval pavúk. Už dopracoval. „Myslel som, že viac ťa trápi, ako zvládneš starostlivosť. Obaja chodíme do práce. Treba ju vychovať.“

Zdalo sa, že keby toho Tinka bola schopná, azda by sa vyparila. Vyzerala, že po dôkladnom zvážení svojich možností sa rozhodla aspoň tváriť, že nejestvuje. Posadila sa do trávy a keď jej na uchu pristál komár, potriasla hlavou. Od ľudí, ktorí si ju osvojili, sa odvrátila a sledovala ružový horizont.

Ela si ju pritiahla a prstom jej prešla po nose. Tinka kýchlá.

Všetci si budeme musieť zvyknúť, povedala si v duchu Elena. Ako dvojčlenej rodine im to s Michalom v poslednom období neklapalo a tak dúfala, že nový člen domácnosti všetko napraví. Musí.

.....

Každý deň s Tinkou chodievala na prechádzky. Vyvárať jej zvlášť, ale len keď Michal nebol doma. Nedala by jej zjesť tie gebuziny, ktoré si vyžadoval manžel. Večere pre malú chystala napochytro, než sa domáci pán vrátil z práce. Porcie schovávala do rohu chladničky.

Zobrala ju aj k doktorovi, ktorý sa vyjadril, že je zdravá a čulá. Vraj si rýchlo zvykne. Keď Ela videla, ako pri prehliadke pozerala z okna ambulancie, stislo jej srdce a dúfala, že lekár hovorí pravdu.

Večer spolu sedávali pred televízorom, až kým Tina nezaspala. Obvykle si ju zložila z lona a nechala ju nocovať na gauči. K Michalovi sa nepritúlila nikdy. Kúpila jej košík a naplnila ho hračkami. Najradšej mala pískacie, ostatné ju veľmi nezaujímali. Chytiť a hodiť späť nedokázala, ale odrážala loptičku nohami a dávala si ju do úst. Jašili sa, až kým jej Elena hračku nevzala.

Na jednej prechádzke si Tinka našla kamarátku, volala sa Lula. Naháňali sa spolu burinou, ktorá aj Ele siahala vyše pliec a od radosti vydávali zvuky podobné štekotu líšky. Chvíľami sa bála, že malá sa v tráve stratí. Prihovorila sa pani, ktorá sa prechádzala s Lulou. Pani povedala, že aj Lulu je adoptovaná a Elena získala spriaznenú dušu.

.....

Elena v decembri ochorela. Boleli ju všetky kíby a neustále sa potila. Keď prišiel Michal z práce, našiel ju spať v posteli.

„Postarala si sa o Tinu?“

„Budeš to musieť prebrať za mňa.“

„Mám toho teraz veľa. Uzávierka roka, chápeš.“

„Ale čo s ňou bude?“

Tina prebehla popri Michalovi a vliezla Ele pod paplón.

„Čo keby som ju vzal k mojej mame? Chápeš, len dočasne.“

„Tie uzávierky robíte už nejako pridlho.“ Kýchl a hmatkala pod vankúšom po vreckovkách.

„A čo mám robiť? Podnikanie sa nedá rozbehnúť za mesiac. Tinka, pod'. Pod' ku mne, no tak.“

Ela malú odkryla a potľapkala ju po chrbte. „Chod', moja.“

„Idem ju rovno odvieť.“

„Zdržíš sa dlho?“

„Neviem. Asi s mamou aj pokecám, čo a ako.“

„Určite bude plakať za Lulou,“ povedala Elena. „Budeš za ňou chodiť? Robiť jej spoločnosť?“

Dvere na byte sa zaplesli.

.....

Michal sadol do auta a v spätnom zrkadle sledoval Tinu. Oprela sa o dvere a privrela viečka. Vydýchol si. Nebude robiť žiadny bodrel ani cirkus. Bude to jednoduchšie.

Mama ho s Tinou vypoklonkovala z bytu, vraj nie je žiadna opatrovateľská služba. Trochu sa pohádali, ale Michal si uvedomoval, že sa vzdal príliš rýchlo. Hrýzlo ho svedomie. Asi tri minúty. Pomýšľal aj na to, že sa pokúsi presvedčiť Kláru. Lenže ako by sa to potom s Klárou vyvinulo? O tom rozmýšľal, kým mu nezhasla cigareta.

Keď odbočil na okrajovú ulicu sídliska, auto sa na výmoľoch nadhadzovalo. Malá sa prebudila a pozerala naňho. Snažil sa neďívať sa dozadu. Odbočil za posledným panelákom, odkiaľ panelka pokračovala do hôr. Zašiel hlboko do lesa, asi na polcestu medzi mestom a lyžiarskym hotelom na vrchole

kopca. Odbočil na lesnú cestičku. Po chvíli zastal a vytiahol Tinku z auta. Vzpierala sa. Zase ho začal zožierať pocit viny.

Na obchodných stretnutiach sa z neho liali úsmevy, vtipy, za priehrštia vierohodnosti. Aura džentlmena. Ale v hore s Tinkou, tam pocítil vzrušenie. Robil čosi zakázané, zlé. Kto ho potrestá?

.....

Elena so svokrou nemala dobré vzťahy a tak jej neostávalo iné, ako spoliehať sa na Michalove pazvuky, ktorými ju informoval o Tinke.

„Zvykla si u tvojej mamy? Nič jej nechýba?“ opýtala sa muža.

„Uhm.“

„Nedáva jej dúfam ješť nejaké zvyšky?“

„Ježiš, nie.“

Na ďalší deň sa cítila lepšie a rozhodla sa, že riskne kontrolu úradov a pôjde sa prejsť. Deň pred Vianocami sa roztopil sneh a vykuklo slnko a tak sa vyviezla autom do lyžiarskeho strediska. Prechádzka v horskom vzduchu jej spraví dobre. A potom pôjde pozrieť Tinku. Tú pol hodinku pod svokrinou paľbou vydrží.

.....

Domov sa vrátila spolu s Tinkou. Vytiahla zo skrine tri úhľadné hromádky, do ktorých Michalovi naskladala tričká a nohavice. Boli také dokonalé.

Keď kopla do prvej kôpky, rozplakala sa. Pri druhej sa začala smiať a pri poslednej dupala po manželových trenkách. Anarchia oblečenia sa pomestila do jedného kufra, dvoch igelitiek a vreca na odpad. Odpad z vreca, samozrejme, najprv vysypala.

Dúfala, že keď uvidí svoje veci pred dverami, skúšať to nebude. Poistila sa aj nápisom na lyžiach, ktoré zjazdovali horu Michalových vecí: VYPADNI. Nezabral.

Počula, ako manžel strčil kľúč do zámky. Keď zatrieskal na dvere, rozhodla sa pridať SMS správu. TINKA JE DOMA. ZACHRANIL JU PERSONAL HORSKEHO HOTELA. NAŠLA SOM GATKY V TVOJOM SAKU. NIE SU MOJE.

Nepozerala sa do priezoru, ale prilepila sa uchom k dverám. Počula ako ju poslal na miesto, kde chrbát stráca svoje poctivé meno. Vreca na odpad za dverami zašušťalo, kolieska na kufri buchotali o hrany schodov a Michalove kroky sa s každým zdolaným poschodím vzdáľovali.

Zvalila sa na gauč a pokúšala sa vypnúť si myšlienky. Vínom. Tinka k nej vyskočila a položila si hlavu na paničkine líce. Oblizla Elene ucho a zavrtela chvostom.

ADELA ORAVCOVÁ, Pezinok

3. miesto

Dedičstvo

Malé dievčatko s dlhými kučeravými vláskami ryšavej farby, zakryté obrovskou starou perinou naplnenou husím perím, nešťastne sedelo na najväčšej posteli, akú kedy videlo a opieralo sa o jej mohutné čelo. Pod perinou si držalo zohnuté kolienka a po tvári mu stekali slzy. V starej izbe obloženej veľkými kusmi zvláštneho dreva horel oheň v krbe a tiene na stenách tancovali divoké tance. Občas cez slzy pozrelo na steny, na obrázky, ktoré boli namaľované a vytvorené technikou, o ktorej doposiaľ nepočulo. Vlastne v tejto izbe sa ocitlo to malé nešťastné stvorenie prvýkrát vo svojom krátkom živote. A hoci tu bolo teplúčko a zvuk horiaceho praskajúceho dreva bol tak veľmi upokojujúci, bálo sa a vôbec netušilo, čo bude nasledovať ďalej.

Sotva začali prázdniny, mama s otcom oznámili svojej osemročnej Viktórii, že si nemôžu tento rok zobrať dovolenku a nemajú ju ku komu dať strážiť. Jediná možnosť je mamina babička, ktorá žije niekde veľmi ďaleko a akoby to nestačilo, ešte aj na samote pri lese. Nemá tam žiadny televízor, rádio a ani internet. Až teraz Viktória pochopila, prečo za výborné vysvedčenie nedostala nový mobil. Dostala kolobežku a oblečenie, v ktorom mohla ísť do múzea. Akési zvláštne šaty – bledo hnedé s modrými vzormi. A ako by nestačilo, pridali jej k nim aj trávovo zelenú pláštenku. Keby si v nej ľahla na zem, splynula by s rastlinami. Uf, ešteže jej nedali aj topánky v štýle tohto zvláštneho odevu. Skôr než jej táto myšlienka preletela myslou, mama sa načiahla za seba a z tašky vytiahla tmavo zelené gumáky. Na ich obrube bola namaľovaná krásna bledozelená mašľa. Keby Viktória nedostala ten zvláštny odev, celkom by sa jej tieto nádhery páčili. No keď sa pozrela na celú kombináciu tejto módnjej kolekcie, bolo jej do plaču. „Mama, ja mám prázdniny. Chcem behať s kamoškami po vonku a nie hrať sa na dievčatko, ktoré utieklo zo starej knihy!“

Mame sa do očí vtláčili slzy a zahryzla si do pery. Otec nežne chytil dcéru za plecía a posadil si ju na kolená. „Miláčik, tu vôbec nejde o oblečenie. Je to dedičstvo. Je to niečo zvláštne, čomu ani ja nerozumiem. Tvoja mama mi o tom povedala veľmi málo. Nie som vyvolený, aby som odhalil záhadu vašej rodiny.“ Ocko sa zahľadel na mamu, ktorá sa ľútostivo rozplakala. Viktória nechápavo pozerala raz na mamu a potom na očka. Akosi nevedela pochopiť svojou malou detskou myslou, čo sa to práve deje. Sotva sa mama upo-

kojila a snažila sa ovládať ďalší príval slz, sadla si na vedľajšiu stoličku, pohladila dcéru po vláskoch a hľadajúc tie správne slová, snažila sa vysvetliť tým zvedavým zeleným očkám niečo, o čom doteraz nikdy nehovorila.

„Viktória. Je niečo, čo sme ti doteraz nikdy nepovedali. Bola si ešte veľmi maličká. No toto leto sa všetko zmení. Je čas, aby si sa zoznámila so svojou babičkou. Je to tá najlepšia bytosť na svete. Má veľmi dobré a nežné srdiečko a bude ti rozprávať príbehy, aké si doteraz nikdy nepočula. Prežiješ s ňou tak krásne prázdniny, že sa nebudeš chcieť vrátiť domov. Jediný háčik je v tom, že si budeš u nej musieť zo začiatku zvyknúť. Nemá síce elektrinu a ani vaňu a teplú vodu. No uvidíš, že od nej nebudeš chcieť na konci prázdnin odísť. Zo začiatku ti bude ťažko, pretože si zvyknutá na všetko, čo máme doma. U babičky to bude celkom iné. Jedno však viem celkom isto. Zvykneš si a bude ťažké vrátiť sa domov.“

Zhrozené dievčatko pozeralo zdeseným pohľadom na mamu a nechápalo. „Mama, prečo ma tam chceš dať? Veď to bude hrozné! Čo tam budem robiť. Nikdy som nepočula, že by niekto mohol žiť tak, ako žije moja babička! Prečo?“ Mama sa usmiala a cez ďalší príval slz zašepkala: „Lebo si Viktória. Si moja dcéra, vnučka ôsmej Viktórie v poradí a je na čase, aby si spoznala tajomstvo nášho rodu a zoznámila sa s dedičstvom, ktoré odovzdáš raz svojej dcére.“ Viac už ani jeden s rodičov nepovedal. Na druhý deň odviezli Viktóriu ďaleko od civilizácie. Okolo bola samá príroda, voda a nebo. Divoká zeleň na lúke posiatej farebnými kvetmi ukrývala chodník, po ktorom ju odprevadili k babičke, ktorú v živote nevidela. Odišli a vôbec nereagovali na jej plač a výkriky, že tu nechce zostať.

Schúlená Viktória pod veľkou perinou naplnenou husím perím pozorovala, ako do izby vchádza babička v dlhej bielej nočnej košeli s krásnou nočnou čiapkou na hlave. Spod nej sa jej po pleciach spúšťal vodopád kučeravých ryšavých vlasov, presne takých, aké má ona. Vyzerala ako víla. Usmiala sa, pohladila vystrašenú vnučku po vláskoch a s očami plnými radosti a lásky začala Viktórii rozprávať príbeh, aký len tak niekto nevymyslí. Príbeh o veľkom rodinnom tajomstve, ktoré sa dedí už veľa rokov.

Precitnutie

Sedíš predou mnou a po tvári ti stekajú slzy smútku. Tak veľmi ťa chcem potešiť, no v poslednom čase sa mi nedarí. Trvalo dlho, kým som za tebou mohla prísť. Ani ja sama neviem, čo mi v tom bránilo. Jednoducho si nespomínam, čo nás od seba oddelilo a nepamätám si, kde som bola. Bola som stratená.

V ten deň si tak strašne tresla dverami, až skoro vyleteli zo zárubne. Mala si jednu zo svojich dievčenských nálad a cítila si sa celkom na dne. Kamarátky o tebe rozprávali hlúposti a ty si to už nemohla počúvať. Tisíc krát som ti vysvetľovala, že je to len ľudská závišť. Nevedia sa preniesť cez to, že máš tak obrovský talent, že si jedinečná a máš úspech. Možno by ťa chceli vidieť medzi sebou, no bez toho, čo máš. A to nejde. Pretože tvoje nadanie je ako tvoj tieň. Ide s tebou všade, kam ideš ty. Nemôžeš ho odložiť do zásuvky a vybehnúť medzi decká. Nemôžeš ho od seba odstrihnúť a povedať, dnes som obyčajná, bez akýchkoľvek výnimočných schopností.

Áno, niekedy sa ti darí zahodiť svoj dar. Je to vtedy, keď máš tie trieskavé nálady. Celá bytovka vtedy počuje tvoje výkriky zúfalstva a bezradnosti. A hoci sa k tebe snažím priblížiť, moja prítomnosť ťa ešte viac rozzúri a kričíš ešte viac. Je to hrozný pocit. Ešte nedávno si bola malé dievčatko a skákala si mi na ruky. Hrala si sa na bábätko. Zrazu si ma od seba začala odháňať a ja neviem nájsť cestu, ktorou by som sa k tebe priblížila. Máš veľký talent, no ten sa ozýva, keď vyjdeš von z nášho domu. Späť prichádzaš plná utrpenia a bolesti. Márne hľadám spôsob, ako ťa zbaviť toho zlého, čo sa na teba nalepilo.

Takže, v ten deň si tresla dverami a utekala si do školy s otázkou, prečo zas musíš do tej odpornej školy. Opakuje sa to už štyri roky, od tvojich jedenástich narodenín. Zo začiatku som si to veľmi nevšímala. Myslela som si, že je to len puberta. Ha há, klope na dvere, či už aj drzo vošla dnu. Občas som išla z teba zošedivieť, ale všetko som to pripisovala hormónom. No, keď to trvalo viac ako rok, začala som ťa lepšie sledovať. A sledujem ťa dodnes.

Bežala si po ulici a zrazu ťa zastavila staršia žena. Plakala a v rukách stískala peňaženku. Spýtala sa ťa, či máš čas. A ty, hoci si sa ponáhľala do školy, zastala si a usmiala si sa. Zrazu si bola taká pokojná. Vypočula si si jej trápenie. Nedávno prišla o jediného syna a chcela niekomu povedať, ako je jej smutno a ako sa trápi. Hladila si ju po ruke a ona prestala plakať. Keď sa s tebou lúčila, povedala ti Anjel. Stála som za rohom a sledovala som vás tak, aby ste ma nevideli. Poobede, keď si prišla domov, strašne si plakala a kričala. Cítila si sa taká opustená a sama. Vtedy mi to došlo. Ty si nasala z tej ženy všetky jej pocity a do duše si jej vložila pokoj. Nechápem, ako si to

dokázala. Nechápem, ako vedela tá žena, že práve ty to dokážeš. Jednoducho od vtedy som viackrát videla, ako sa to deje zas a znova. Nechávala som ťa vyplakať sa a naozaj som ani len netušila, ako ti mám pomôcť.

Dnes tu sedíme oproti sebe. Konečne. Odišla som z domu do obchodu a nemohla som sa vrátiť späť. No už som tu. Všetky tie myšlienky ma veľmi unavili a ja si musím na chvíľu ľahnúť. Obzriem sa za seba. Ja vlastne ani neviem, kam som to za tebou prišla.

Otočím hlavu a

Posledná spomienka patrí autu, ktoré sa rúti po ceste priamo na mňa. Šofér vôbec nebrzdí, hoci prechádzam po prechode. Nepamätám si náraz. Viem, len to, že tá ktorá leží za mnou na lôžku, som ja. Zrazu počujem prístroje, ktoré vydávajú pravidelný zvuk. Toto je bezradnosť a najdivnejší pocit, aký môžete mať. Ležím na posteli, ale zároveň sedím pri svojom tele a pozerám na svoju dcéru. Už chápem, že ma nepočuješ. Bojím sa. Rozmýšľam, čo bude ďalej. Zrazu si všimnem krídla na tvom chrbte a pochopím, odkiaľ prišiel tvoj talent, tvoje nadanie. Viem, kto ti dal schopnosť odoberať ľuďom to zlé a smutné, čo majú v hlavách a v srdciach a vkladáť do nich pokoj a lásku. Teraz už viem, prečo chodíš vyčerpaná, unavená a smutná domov. Tichučko zašepkám: „Dieťa moje, rozumiem ti a veľmi ťa ľúbim.“

Zdvihneš hlavu a uplakаныmi očami pozrieš rovno na mňa. Nemožné. Určite ma nevidíš. No ty si jednou rukou utieraš slzy a druhou hladíš ruku môjho spiaceho tela. Cítim to. Naozaj zvláštne. Tíško šepkáš tak, aby ťa nepočul nikto okrem mňa: „Mami, teraz to už vieš. Vráť sa späť prosím. Vzdávam sa svojho daru, aby som ťa mohla mať ešte dlho pri sebe. Budem tu vždy pre teba a nikdy sa ti nevzdialim. Sľubujem, len sa vráť.“ Kričím „Nie! Nerob to! Ľudia ťa potrebujú!“ No akási sila ma ťahá späť a ja strácam vedomie.

Je pondelok ráno. Z nemocnice som doma už dva mesiace a ty máš dobrú náladu. Zobrala si si desiatu pobozkala si ma na líce a zavrela si potichu dvere. Nepamätám si, čo sa stalo. Povedali mi, že ma zrazilo na prechode auto. Vraj som bola v kóme. Niečo sa mi marí, ale nie je v tom čistý obraz, ani zvuk. Som šťastná, že som s tebou. Niekedy mám zmätené pocity a občas sa mi zamarí, že vidím niečo nemožné. No rýchlo zatrasiem hlavou a vidiny sú preč. Domov chodíš spokojná a pokojná a veľa sa so mnou rozprávaš. Dnes mám pochôdzku po lekároch. Z domu sa vyberiem hneď za tebou. Kráčam spokojne po chodníku, keď ťa zazriem na druhej strane cesty. Stojí pri tebe mladý muž a prosí ťa o pomoc. Zatriasť hlavou tentoraz nestačí. Vidím to jasnejšie, ako doma. Na tvári máš krásny úsmev a na chrbte krásne krídla. A vtedy si náhle spomeniem, ako ti raz povedala jedná staršia pani: „Anjel“.

ZUZANA MARTIŠKOVÁ, Topoľčany

3. miesto

O chlp...

(úryvok)

Ponevierala sa tu už dobrú pol hodinu. Tváriť sa nenápadne nešlo.

Z niektorých hrobov ešte páchol roztápaný vosk a zaľudňoval vzduch komparzom spomienok a budúcnosti v jednom. Tá druhá časť sa ponáhľala dolu od hlavného križa k hlavnej bráne a odtiaľ za hlavnú cestu k poloprázdny parkoviskám, aby doma stihli správy a trápny seriál. Spomienky zaostávali. V kučeravých, preležaných kožuchoch chúlili sa do seba a do dychu, občas v zvrásnených rukách zahrkotajúc zápalkami o kahanec, ktorý priniesli navyše. Možno pred kaplnku, možno ku križu. Možno nabudúce.

Nikoho tu nepoznala. Ale bol to jej prvý cintorín, ktorý vyfasovala k rodine. Dovtedy nemala dôvod na prehliadku takéhoto objektu v meste, kam ju prideliili do pestúnskej starostlivosti. Koľko ich už bolo...

"A teraz dôvod máš?" zaryplo vnútro a vo vrecku to zašuchotalo. Aj kdesi hlboko vnútri to zašuchotalo a vystrelilo strelu krátkého doletu do hrdla a tam rozprsklo. Preglgla obavy. Ešte raz prejde tam a späť a keď ho neuvidí, tak zas prejde tam a späť.

- Sleduješ ma?! - ozvalo sa jej za chrbtom a čísi vlhký čumák putoval po jej pančuche od kolena vyššie. A tuším aj pohľad jeho pána. Na pevnom obojku oboma rukami držal veľkého psa bez náhubku a mal čo robiť, aby ustál dôkaz, že je jeho pánom.

- Prišla som sa ospravedlniť. - natrčila k nemu ruku, ktorú práve vytiahla z vrecka aj s darčekom v nej.

Pes nechal pančuchu a chaporil sa skontrolovať obsah ruky.

Stiahol ho prudko k sebe, márne hrabal prednými labami v protismere vo vzduchu, balansujúc len na zadných.

- Prestaň, Cerberos! Sadni! - trhal obojkom neľútostne ďalej.

Pes ani neprestal, ani si nesadol. Iba zakňučal. Zaošival sa, potočil okolo svojej osi aj okolo pána, zamotajúc sa do reakcie aj pásu obojka.

Radšej ruku stiahla a počkala, kým to tých dvoch oproti prestane baviť vadiť sa a naťahovať jeden proti druhému. Kto z koho. Chlpáč mal očividne navrch.

- Je to mladý pes. Ešte nie je celkom... vycvičený. - obhajoval sa zmätený, že ten pes sa asi cíti rovnako nesvoj, ako on sám.

Dobre ju videl už prichádzať a za tú pol hodinu, čo sa im tu tmolí po cintoríne, sa stihol dvakrát prezliecť a vybrať si medzi Cerberom a Cháronom. Už

oľutoval výber.

- Na bráne je ceduľa, ako krava veľká, že psom je vstup sem zakázaný! Soplíaci! Pooštievajú tu tu, vykadia sa. Povávajú lucerny... aj chvost im môže chytiť od sviečok. Aj, aj...- preťapkával okolo nich dedko s rukami na ohnutom chrbte a veľkým oblúkom obchádzal dychčiaceho psa s vyvaleným jazyčiskom, ktorý ho vážne počúval, inštinktívne cítiac, že ide o jeho monumentálnu maličkosť a akoby napodobňoval postoj, skláňal hlavu a hrbil sa v rytme dedka. Potom to vzdal a naozaj si sadol vedľa chalanovej nohy.

- Ty mu na to nič nepovieš? - mračila sa na chrbát starca a perami jej cukalo.

- A ty rada dostávaš facky? Od cudzích ľudí?! - okomentoval.

- Prepáč. Mrzí ma, že si schytil...od otca. Za mňa. Keby som sa včera nesprávala ako debo...- vyťahovala zas ruku s darčekom v šušťavom papieri, ako prídavok k ľútosti. Úprimnej.

- Nie je to môj foter! - odvrkol. - Ten bol oveľa horší, ako Hádes. - trhol psom, hoci ten, chudák, za nič nemohol. A tak zostal sedieť a slintať na chodník.

Spýtala sa len pohľadom. Odpovedal jej bez toho, aby na ňu pozrel. Zaujímalo ho už darček. On dostane od nej darček?! Je trochu na rozpakoch. Trochu dosť.

- Myslíš si, že si jediná adoptovaná v celom vesmíre? - načiahol sa za papierom a znechutene ho priložil k nosu, zmrašťiac ho nevoľou.

- To je schwarzwaldská šunka. Pravá. Čorčila som ju pri dnešnom veľkoročnom nákupe. Kvalitné chudé mäso. Tri-štyri týždne v bylinkovom páci a potom údené na jedľovom dreve. - s nadšením vysvetľovala.

- Ta si fakt ešte malé decko. Alebo polcolová trubka. - rozbaľoval čudné prekvapenie mrviac ksichtom intenzívnejšie. Ale je to darček. Mohol byť... Mohol, ale... Odlepil z lesklého papiera jeden plátok a natrčil psovi. Ten oňuchal, podobral a skúšal prežuť, prehadzujúc si hutné žrádlo spod jedného zuba k druhému. Pre slona malina. Podal mu druhý. Oňuchal, ale odvrátil pysk.

- To...to...to som priniesla pre teba, nie pre psa...- urazene nadula pery vidiac, kde končí jej delikatesa.

- Ani ten pes to nežerie. Ale dobre, že si ju priniesla. Tento druh to nebol, takže ju môžem pokojne vylúčiť. - podal jej zvyšok ukradnutého nákupu.

Jasné, že nechápala. Jasné, že bol rád, že nechápe a dúfal, že jej bude jasné, že sa má pýtať. Nepýtala sa, skôr odpovedala.

- To bude tým korením: jalovec, cesnak, koriander a čierne korenie sú pomerne aromatické. - pchala ohrdnutý dar späť do vrečka.

- Nejak sa vyznáš. To som si všimol už včera. To by sa mi mohlo zísť. Možno... možno by si mi vedela helfnúť... s niečím. - potiahol psa, aby vstal a chystal sa odísť.

Placho sa usmiala.

- Pomôcť tebe? Potrebuješ pomoc?! - zaujalo ju.

- Iba ak sa nebojíš a nebude sa ti to hnušiť. - povedal narovinu. - Nie je to príjemný pohľad. Ani voňavý, ani nič také... Ideš do toho?! - vyrukoval rovno s ponukou, aká sa neodmieta.

Zakývala splašene hlavou na súhlas a stala si z druhej strany psa. Pripraviť sa, pozor, teraz!

Teraz sa pousmial on.

.....

Dvor domu na cintoríne bol malý a prázdny. Iba preplnený haraburdím. Samé hlinou olepené dosky, zbité k sebe, aj voľné, hrubé povrazy, nejaké tie krompáče a lopaty, čo tu skladovali hrobári, plechy, plachty. Všetko špinavé, akoby sa to poctivo denne kúpavalo v čerstvej hline a tá sa lepila na artefakty vždy v nových a nových vrstvách. Opatrne prekračovala hrbole nepokosenej buriny a ťahala sa za chlapcom so psom.

Na chvíľu jej zmizol z dohľadu a vrátil sa sám. Odsunul pár dosiek a pretiahol sa dnu do zadnej časti akejsi šopy prilepenej k domu ako hniezdo. Zaváhala. Z medzery sa vystrčila ruka a prsty ju volali dnu.

Poobzerala sa, ale veľké lipy dôkladne oddeľovali túto časť cintorína od hrobov a pozostalých, čo sa tu ešte tmolili, tak vošla.

Svietila len holá žiarovka nad stolom. Hrabal sa v rohu a priniesol odtiaľ truhličku. Tváril sa dôležite, keď ju otváral. Vytiahol nejaké zahnusené vrecko a na ruku z neho vysypal jeho obsah. Opatrne ho položil pod svetlo na stôl.

- Blééé! Fuj! To je čo za sajrajt?! - chytila si nos a ešte ho prikryla druhou dlaňou.

- To práve neviem. A potrebujem to zistiť. - ustúpil o krok dozadu, aby jej dal voľnú ruku.

Cúvla ale tiež.

- Hádám to nie je... nejaký kúsok z... preboha?! Mŕtvola?! - cúvla ešte o jeden a presunula ruky z nosa na ústa.

- Si blbá...- skonštatoval. - Ja len, že... no...zdalo sa mi, že...keď si taký odborník na šunky...či ...náhodou nepoznáš aj tento druh. Je to totiž dosť dôležité. - drgal kúskom drôtika do neforemnej masťnej hrudky, čo zápachom zamorila priestor medzi nimi.

- Ty zbieraš staré šunky?! - vybláfla.

Hej, vraveli o ňom na škole všeličo, ale toto predčí všetky očakávania.

- Hej, zbieram! Keby je to v mojich silách, tak vyzbieram všetky do jednej, ale... - zalovil vo vrecku a vytiahol z neho čosi malé. Položil to k rozkladajú-
cemu sa už žvancu na stole.

- Pripináčik? Pripináčik. - identifikovala polohrdzavý kus kovu.

- Bol súčasťou tej šunky, ak by si chcela vedieť. Tento som našiel v krku...
vieš, ten starý orech, čo stále utekal z karanténky. Tak tam...Skončil ...v
kafilérke. - pozrel na ňu vážne.

- To kto môže také niečo hrozné urobiť?! - zahryzla si do spodnej pery, aby
sa náhodou nerozplakala.

- To sa práve pokúšam zistiť! Tak... pomôžeš mi?! -

Z druhého vrecka vytiahol papierové vreckovky. Asi ich bude o chvíľu po-
trebovať. Je to len baba...

MÁRIA DANEKOVÁ, Čáry Cena primátora mesta Trenčín

Chlieb náš každodenný

Žena s krikľavou taškou prehodenou cez plece zamierila s košíkom, ktorého sa držalo odhadom šesťročné dievčatko, k pokladni. V priestore pre dieťa sedelo ďalšie dievčatko, mohlo mať dva roky. Očami skákalo z jednej veci na druhú. Zaujali ho sladkosti vystavené hneď vedľa pásu pokladne.

„Mama!“ skríklo a nesmelo ukázalo malým prstíkom na cukríky v pestrofarebnom obale. Žena otrávene prevrátila oči a začala vykladať nákup na pokladničný pás. Fľašu vodky, fľašu borovičky, šesť pív v plechovke, chlieb a dva jogurty. Netrpezlivo poklopkávala nechtami natretými krikľavým lakom ladiacim s taškou a so zamračeným pohľadom pozorovala nákup, ktorý sa pomaly posúval spolu s pásom.

„Dobrý deň,“ slušne pozdravila pokladníčka. Žena len zazrela a chystala si tašku na nákup. „Pätnásť päťdesiattri,“ sloвне potvrdila pokladníčka sumu svietiacu na displeji pokladne. Žena škaredo zahrešila.

„Tak veľa? Toľko nemám. A to som ani cigarety nekúpila!“ Zamračene rozmýšľala, ako z tejto šlamastiky von. „Keby som tu nechala tie jogurty?“ nesmelo sa spýtala. Dievčatko držiace sa košíka sklonilo hlavu, aby zakrylo slzy. Dievčatko v košíku s hlasným „Mama!“ znova ukázalo na cukríky. Žena jej plesla cez ruku a čakala výsledok.

„Štrnásť osemdesiattri,“ povedala predavačka trocha nahnevane.

„Prečo je všetko také drahé? Aj chleba nechám tu, odrátajte mi ho,“ precedila žena cez zuby a pridala šťavnatú nadávku. Dievčatko vedľa košíka sa rozplakalo.

„Nerev, krava sprostá!“ zakričala na neho žena.

„Mami,“ smrkla, „ale my sme dnes ešte nejedli, iba ráno trošku čipsov, čo zostali po vás zo včera.“ Znova potiahlo nosom.

„Budeš držať hubu? Sopľaňa jedna!“ a strelila jej facku. Dievčatko by spadlo na zem, keby sa nedržalo košíka. Dievčatko v košíku sa tiež rozplakalo. „Bodaj by vás parom vzal, iba by ste žrali!“

Hnev predavačky rástol. Najradšej by vstala a žene jednu vylepila. No nesmela.

„Tak tu nechajte jednu fľašu alebo tri pív,“ navrhla. Žena na ňu nenávisťne fľochla a keby mohla, hádam by jej jednu vrazila.

„Máte blokovať, nie starať sa do toho, do čoho vás nič!“ odsekla. Predavačka videla, že tadiaľto cesta nepovedie. Lúto jej bolo dievčat. Niektorí ľudia si

deti naozaj nezaslúžia.

„Ja tie jogurty za vás zaplatím, aj chlieb. Len dúfam, že ich naozaj dostanú deti a nejze im to niekto iný,“ neodpustila si uštipačnú poznámku. Žena vysypala z vreciek mince, odrátala presnú sumu a nahádzala nákup do tašky. „Krava,“ zasyčala smerom k predavačke a bez kúska hanby postrčila košík smerom ku dverám. Iba šesťročné dievčatko sa s úsmevom otočilo späť a perami naznačilo tiché ďakujem.

.....

Žiaci boli roztratení po celom areáli školy. Medzi hnedými listami padajúcimi zo stromov vynikali ich pestré farby bünd. Mladšie deti sa zdržiavali v zornom poli učiteľov, kým sa tí starší zašivali vzadu za jedálňou. Terezka kráčala pozdĺž plota vymedzujúceho územie patriace k obecnej škole. Na pol ucha počúvala Peťkove ponosy, ktorý nechápal, prečo ich učiteľka vyhnala cez veľkú prestávku von, aj keď nie je príliš teplo. Keď prišli k južnému rohu pozemku, sadli si na starý kamenný múrik. Peťko vybral z mikro-ténového vrecka svoju desiatu a odbalil servítku.

„Fúúúj, nátierkové maslo. Koľkokrát mám mame hovoriť, že ho neznášam? A ešte tam pridá tonu syra a rajčiny. Bléé. Ukáž, čo máš ty?“ nazrel Terezke medzi chlebík. „Žiadna sláva. Rama a džem. Ale stále lepšie ako moje. Vymeníme?“

„Jasné! Tu máš!“ rýchlo pchala Peťkovi desiatu do rúk.

Mama včera hrešila celou cestou z obchodu. Keď sa konečne hladné vrátili domov, otcim najskôr zožral oba jogurty, čo vyložila mama z tašky. Keď Terezka nesmelo namietala, že to teta predavačka zaplatila nej a sestre, dostala výprask varechou. Od plaču a hladu radšej zaspala, ale ráno, keď vstala, na linke ju čakala prichystaná desiata. Aspoň niečo. Väčšinou jedla cez prestávku len to, o čo sa s ňou Peťko podelil. Ona nemala čo jesť a on nechcel jesť to, čo mal. Ale teraz - teraz má chlieb! Syr! Rajčiny! Pomrvila sa na boľavom zadku a šťastne sa usmiala.

Peťko mlčky vyjedol striedku s džemom.

„Ale toto nechcem, to neľúbim,“ pokrčil nos a pozeral sa, ako kôrka letí oblúkom cez dieru v plote do priekopy za ním, kúsok od rozjedeného jahodového jogurtu.

.....

Okolo školy, dolu ulicou, kráčala tetka Naďa. Na hlave mala uviazanú vyblednutú čiernu šatku, ktorá vôbec neladila so starým modrým ošúchaným kabátom a hnedými vyťahavými kaliopkami. Pri chôdzi si pomáhala paličkou, ktorú dostala za štátny príspevok. Očami behala po krajnici a ticho si

pospevovala nejakú melódiu.

Zo školskej brány veselo vybehli fafrnkovia. Jeden laktom vrazil pod rebrá druhého.

„Pozeraj, čo to hentá robí? Šibe jej?“

Tetka Naďa opatrne zišla z cesty do priekopy. Zohla sa a dvihla z trávy kelímok s jahodovým jogurtom. Zjedená bola sotva polovica. Spravila ledva tri kroky a opäť sa zohla. Na dne jarku ležala kôrka z chleba. Striedku niekto vyjedol. Z vrecka ošúchaného kabáta vytiahla mikroténové vrecko a jogurt so zvyškom chleba doňho vložila. Zaprela sa o paličku a horko-ťažko vyšla späť na cestu.

Šarvancom to nedalo. O tetke Nadi sa v dedine vravelo, že je šibnutá. Bývala sama v predposlednom dome. Často chodievala okolo školy a zbierala potraviny, čo decká cez desiatu nahádzali do priekopy. Ale ešte nikto sa jej nestýral, prečo to robí.

Deti sa k nej blížili a pošťuchávali sa navzájom.

„Spýtaj sa, no tak!“

„Nie, ty sa spýtaj!“

„Ja sa bojím, čo keď ma zbije?“

„Čo by ťa bila! Ty sa všetkého bojíš!“

„Ja sa spýtam, nebojím sa!“ vykročil Petko. „Teta, prečo chodíte zbierať tie smeti? Hádám to doma nejete?“ Zasmial sa a hneď sa k nemu pridali aj ostatní, teraz už hrdinovia.

Tetka Naďa otočila hlavou k nim. Usmiala sa.

„Ale kdeže, ja nie. Teraz už nemusím, teraz sa mám dobre. Ale dávam to psovi a mačke.“

„A to ste kedysi museli jesť odpadky?“ pokračoval v otázkach Petko, pery mal znechutene vykrivené. Zvedavosť však bola silnejšia ako zhnusenie.

Tvárou tetky Nade prebehli pocity a emócie staré, boľavé, ale stále silné.

„Keď som bola mladšia ako vy, odviezli ma do takého jedného tábora. Dávali tam na nás pozor vojaci. Strážili nás síce dobre, ale keďže nás bolo veľmi veľa, nedávali nám poriadne jesť. Za takýto kúsok chlebovej kôrky sme boli ochotní sa medzi sebou pobiť do krvi. A jogurty? O tých sa nám mohlo iba snívať. Najradšej som mala, keď pršalo. Vtedy sme mali dosť dažďovej vody, mohli sme veľa piť, aby sme mali plný žalúdok a neškvákal tak od hladu.“ Pozrela Petkovi do očí a usmiala sa. „Ale teraz sa už mám dobre. Každý deň si môžem dať kus chleba, čerstvého, so syrom. Tieto dary Božie môžem tak dať svojmu psovi a mačke. Stále lepšie, ako keby mali pohniť v priekope,“ dopovedala a pohla sa ulicou nižšie.

.....

Odomkla bránu s popukanou zelenou farbou. Oproti nej sa krížom cez dvor rozbehla mačka. Z vrecka vybrala téglik s jogurtom a položila jej ho k miske. „Pozri, cica, dnes máš veru šťastie,“ usmiala sa tetka a pohladkala ju medzi uškami. Kôrku z chleba prehodila sliepkam. Okamžite sa k nej rozbehli, Chvíľu pozorovala, ako sa bijú o omrvinky, keď zazvonil telefón. Rozbehla sa k domu tak, ako jej to starecké nohy dovolili. Po štvrtom zvonení dvihla.

„Prosím, Naďa Poláková,“ vydýchla do slúchadla.

„Dobrý deň, tu sestra Mária z programu Adoptuj si dieťa,“ ozval sa z druhého konca linky príjemný ženský hlas. „Pani Poláková, máte chvíľočku čas?“ Mala. Len stála a počúvala, občas tichučko prikývla.

Pred tromi rokmi zistila, že mesačne dokáže z dôchodku odložiť dvadsať eur, ak si prestane kupovať sladkosti a pár vecí kúpi v lacnejšej verzii. Tých dvadsať eur začala posilať šekom dievčatku v Albánsku, ktoré jej rehoľné sestry prideliť a kúpili mu za ne zošity, ceruzky, perá, knihy, zaplatili krúžky a lieky, ktoré potrebovalo. Lenže tento mesiac majú problémy. Zima prišla skôr a tuhšia, na akú sú zvyknutí. Zamrzol im vodovod, obchody nefungujú a lekári sa do dediny nemajú ako dostať. Deti plačú od bolesti a hladu v domoch, v ktorých sa nekúri. Preto chcú peniaze na vzdelávanie detí použiť na zaplatenie cisterny s pitnou vodou a nákup múky v meste, aby mohli napiecť aspoň chlieb. Potrebujú však súhlas darcov.

Tetka stála so slzami v očiach. Ťažko povedať, čo videla za stenou, cez ktorú pozerala. Možno malú Naďu, ako sa krčí na prični v Auschwitzu a v ruke kľčovito drží suchú a tvrdú kôrku chleba. Alebo malú Naďu, ako sa hladná a uzímená trasie pod roztrhanou dekou plnou bích. Pozrela sa k nemu a vyslala krátku modlitbu.

„Pane Bože, máme tablety a ajfóny, ale aj v dvadsiatom prvom storočí necháme trpieť deti. Len ten obyčajný chlieb im aspoň daj, nech ho majú každý deň.“

JOZEF PÁLENÍK, Svinná

Cena poroty

Ako potôčik breh čistil

(rozprávka)

V to popoludnie neustále pršalo. Pravidelne a vytrvalo. Potôčik, ktorý sa kľukatil dolu dedinou, postupne priberal novú dažďovú vodu a vďaka nej mohutnel a rástol. Keď dážď zamálo ustal, prestal aj potôčik mohutnieť, ba na chvíľu voda v ňom poklesla, no len čo sa rozpršalo, nanovo začala hladina stúpať.

Už dávnejšie rástli na brehoch potoka rozmanité vrbové kry, košateli sa a zaberali čoraz viac miesta.

„Juj, zaťažko mi je,“ zavzdychal neraz potôčik, no jeho stony zostávali bez odozvy.

Spočiatku si kry nik nevšímali, iba tu i tam ktosi odrezal z nich dlhšiu hrubšiu halúžku, keď potreboval ražník na opekanie, či ulomil len tak z roztopaše. Ale inak nikto nič.

Kedysi v minulosti chlapci z nich vyrábali aj píšťalky, na ktorých o dušu i o pľúca vyhvzdúvali, no dnešné chlapčiská už akosi fortieľ strúhania píšťaliel nepoznajú. Tým už vrecká nie píšťalky, lež mobily vyplňajú.

Istého času sa tým ľuďom, čo sa o potoky starajú, zazdalo, že vrbiny sú už príliš rozbujnené a pri vyššej hladine hrozí, že by zahatali prieply vody, na ich sice nie hrubých, ale pevne zakorenených konároch by sa mohli zachytiť plávajúce nečistoty a neplecha je raz-dva na svete. Tentoraz v koryte potoka.

„Mali by sme tie vrby zrezať“, rozhodli sa jedni.

„Veru tak“, prikývli ďalší a od slov k činom nebolo ďaleko.

Zobrali teda motorové píly, naštartovali ich a spustili koncert, pri ktorom vrbové kry postupne líhali na breh potoka a už sa odtiaľ viac nepohli. Zanechali v zemi len koreňové potomstvo, z ktorého časom vykuknú nové byľky a dorastú do podobných tým, ktoré sa teraz lúčia. Keď piliari skončili prácu, vypli svoje nástroje, oprášili ich, uschovali a pobrali sa preč. Samotný potôčik i ľudia, čo chodili po jeho brehoch, sa nádejali, že robotníci sa časom vrátia a porezané vrby spracú. Ale kdeže! Dni ubiehali, splietali sa do mesiacov a vrbiny si nevšímavo volkali na svahoch. Len potôčik svojim žblnkotom akoby privolával ľudské bytosti, aby urobili poriadok, no nik jeho zurčiacu pieseň nepočul a nevypočul.

Keď pršalo a hotovalo sa väčšmi vody, privolal si na pomoc aj obďaleč ležiace kamene.

„Kamene, priatelia moji, nože mi pomôžte,“ záupel potôčik a okruhliaky i tie iné zbystrili pozornosť.

„Pravdaže ti pomôžeme, potôčik náš, veď tu s tebou prebývame. Ale ako, povedz!“

„Postavte sa, prosím, do radu, od jedného brehu k druhému, čo najvyššie, aby ste pristavili vodu a ešte viac ju navýšili. Ona potom vezme vrby ležiace na brehu a odnesie ich preč.“

No čo ako sa kamene snažili, vozvysok stavali, nič. Voda len olízala krom päty, ako keď strapaté detváky lížu turecký med, či do nanuku d'obkajú, ale s ležiacimi vrbbami nehla.

Poskočila na okruhliakoch a náhlila sa do ďaleka.

Ale teraz, akurát teraz sa chvíľa zdala príhodnou. Priateľ dážd' sa nechystal len tak ľahko ukončiť svoju prácu, zdalo sa, že v oblakoch má dostatok vodných zásob, nuž ich smelo spúšťal na zem. Potôčik, vidiac, že sú mu viaceré okolnosti priaznivo naklonené, sa rozhodol túto zhodu zhôd využiť. Poprosil balvany, aby mu pomohli, najmä tie väčšie, pretože menšie, či úplne malé by si neporadili. Toto bola práca pre mocné balvany.

Hlavnou hybnou silou však bola voda. Keďže dážd' neustával, nazberalo sa jej neúrekom.

„Počkaj chvíľu, ešte sa neponáhľaj!“ poprosil potôčik vodu na neďalekých poliach.

Medzitým sa kamene zoradili do šíku a keď už prvá časť nedočkavej vody vhupla medzi svahy potoka, nechali sa ňou postrkovať až k neďalekej zátoke. Tesne za ňou sa prudšie zapreli o dno potoka a zastali. Zoradili sa do radu medzi brehmi, väčšie sa usadili na dno a tie menšie im povyliezali na plecيا. Takto vytvorili dostatočne vysokú zábranu, aby voda, ktorá sa v čoraz väčšom objeme presúvala z polí do koryta potoka, dosiahla čo najvyššiu hladinu. A tak sa aj stalo. Voda stúpila, najprv len tak ukradomky a potom naozaj uchmatla z brehov zrezané vrbové kry a poľahky ich unášala tak, ako to len voda vie – po prúde. Vrbiny sa takouto plavbou dostali až k zátoke, kde už čakali nastavané kamene. Tie ich pristavili a odrazili do zátočky, kam sa dostali aj pričinením časti vody, ktorej sa ďalej nechcelo plaviť. Odtiaľ už nemali kam ísť a keď kamene videli, že kry sú na mieste, uvoľnili svoje zovretie, tie menšie pozoskakovali z väčších a spoločne sa rozostúpili vode, aby mohla plynule a nerušene pokračovať ďalej. Pribrala aj vodu zo zátočky, pravda len tú, ktorej sa chcelo pokračovať. Tá lenivejšia zostala odpočívať spolu so splavenými vrbovými krami v odľahlejšom kúte potôči-

ka. Veruže aj ten sa potešil, keď zistil, že konečne má čisté brehy a uvoľnili sa aj príľahnuté nové rastlinky.

„Ďakujem vám za spoluprácu,“ poďakoval kameňom, ktoré si ustlali na úpäť brehov a nechali sa štekliť plynúcou vodou. Chcel poďakovať aj tej, teda vode, no nestihol. Odplávala preč.

„Nevadí“, povedal si, „pošlem poďakovanie po tej ďalšej, čo pôjde za ňou,“ dodal a len tak pre seba si zamrmal: „Len aby ju dobehla.“

RUŽENA VISKUPIČOVÁ (*1931), Trenčín

Cena Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne

Na návrh poroty bola autorke cena udelená za jej dlhoročnú účasť v súťaži.

Ocenené literárne práce jubilejného 25. ročníka súťaže
Studňa sa tajne s dažďom zhovára
(2017)

Tematická oblasť
PRAVDE A NÁRODU
(ŽIVOTNÉ KRÉDO JOZEFA MILOSLAVA HURBANA)

MILAN MAŤAŠE, Trenčín

Cena Európskej asociácie miest mieru (ENPP)

Zamazaná topánka

Pavol sedel v kresle a pozeraj televíziu. Nedokázal sa však na to sústrediť, aj keď ho dokumenty o prírode vždy veľmi bavili. Cítil sa unavený. Dnes si poobede nezdriemol, ako to robieval vždy, a to mu teraz chýbalo. Priložil si ruku k ústam a hlasno zazíval. Ešte že ho nikto nepočuje. Z tejto letargie ho zrazu vytrhlo zaštrnganie kľúčov v zámke a následné kroky na chodbe.

„Ahoj, dedko!“

„Ahoj,“ odpovedal Pavol svojmu trinásťročnému vnukovi Michalovi, ktorý práve prišiel zo školy. Keď sa vyzul, vošiel do kuchyne.

„Si hladný?“ spýtal sa ho dedko, keď zbadal, ako otvoril chladničku a pohľadom premeriaval v nej všetky police. „Zober si zo šporáku kura. Dnes som mal len polievku, vôbec mi nechutí. Daj si ho!“

„Ďakujem, mal som obed. Nie som ani dajako hladný, chcem by som iba niečo malé zahryznúť. Na zajtra mám veľa písania a neviem, ako to stihnem,“ a vytiahol z chladničky dajaký zabalený syr. „Musíme odovzdať sloh minimálne na tri strany. A keďže som pred týždňom na to zabudol, teraz musím všetko postíhať za jedno popoludnie,“ vysvetlil situáciu dedkovi jeho vnuk.

„Veď sloh ti vždy išiel dobre, čoho sa bojíš?“

„Sloh áno, no nie o histórii. Máme písať o Hurbanovi. Na to sa nechytám.“

„O Hurbanovi?!?“ spýtal sa ho Pavol, neskrývajúc prekvapenie.

„Hej.“

„O Jozefovi Miloslavovi...?!“

„Áno, o ňom. O Jozefovi Miloslavovi Hurbanovi. Tento rok je dvojté výročie jeho narodenia, tak nám dala slovenčínarka takúto tému. Čokoľvek o ňom aspoň na tri strany. No nakoľko som na to akosi pozabudol, utekám rýchlo na internet niečo si o ňom vyhľadať, takže ma dnes už asi neuvidíš. Ahoj dedko – a dobrú noc!“ usmial sa Michal, vzal zo stola nachystaný syr a pobral sa smerom k detskej izbe.

„Veď počkaj, neutekaj!“ zabrzdil ho Pavol. „Akože nemáš o čom písať? Veď napíš to, o dedovi, čo som ti kedysi rozprával.“

„O akom dedovi?“

„No predsa o mojom dedovi, Martinovi Makišovi z Brezovej pod Bradlom.“

„Nikdy si mi o ňom nič nevravel,“ s vážnou tvárou povedal Michal, ktorému dedko nemohol neveriť.

„Nepovedal? Skutočne? O tom, ako sa môj dedko Martin Makiš, syn Jána Makiša, bíreša u brezovského notára, a Kataríny Majerčíkovej, stretol s Hurbanom!? Čo sa smeješ?“

„Nesmejem sa,“ zasmial sa Michal teraz už nahlas dedkovmu silnému páto-su v jeho slovách, ktorými akoby chcel niekoho napodobniť. „Jasné, že si mi o ňom nehovoril. To by som si určite pamätal.“

„No toto!?! Tak sadaj! Treba to ihneď napraviť...“

Keď sa Michal usalašil za stôl oproti svojmu dedkovi, ten mu začal rozprávať príbeh starý mnoho desaťročí. Bolo to krátko po vojne, začiatkom štyridsiateho ôsmeho, keď sa jeho široká rodina opäť spolu stretla v Brezovej pod Bradlom u Pavlovho starého otca. Stále to bol vitálny a čulý človek, ktorý si mnohé pamätal a vedel na to aj veľmi pútavo spomínať. A že mal naozaj na čo spomínať, o tom nikto nikdy nepochyboval. Počas jedného sobotného večera začal teda dedo Martin Makiš opäť rozprávať svoj azda najobľúbenejší príbeh z detstva, na ktorý ani po tak dlhých rokoch nezabudol. Príbeh o Jozefovi Miloslavovi Hurbanovi.

„Stalo sa to presne v roku 1873,“ pokračoval Pavol, keď vnukovi ozrejmil okolnosti, za akých sa on sám o tom všetkom dozvedel, „na to si starý otec Martin veľmi dobre spomínal, lebo práve prebiehala vysviacka nového evanjelického kostola na Brezovej. Všade bolo toľko národa ako dlho predtým a ani potom nebolo. Prišli nielen všetci Brezovania, ale aj...“

.....

... ale aj ľudia zo širokého okolia a iní pozvaní hostia. Samozrejme, tí najdôležitejší boli z Hlbokého, Hurbanovci. Nielen Jozef Miloslav Hurban, ale i jeho žena Anička, veľmi milá osoba, a jeden zo synov, Vladimír, ktorý sa krátko predtým stal kaplánom a začal pracovať na fare u svojho otca. Po vysviacke kostola, vykonanej pánom farárom Tomášom Hrošom, počas ktorej hrala prenádherná hudba nášho organára Šaška, *majstra* Martina Šaška, vystúpil nový brezovský spevokol, ktorý riadil Miško Kútzky, učiteľ. V ňom spievala aj moja mamka Katarína, za slobodna Majerčíková. Cez deň chodievala čistiť vlnu do šarovne a po večeroch zas nacvičovať do spevokolu. Mala ozaj krásny hlas. Ale krásne spieval každý tam. A potom, poobede začala oslava. Všade sa hodovalo, spievalo, tancovalo. Ľudia sa radovali, šťastní boli. Viete, v tých ťažkých časoch bolo všetkého málo, neľahko sa žilo, a tak sme sa vedeli tešiť ozaj aj z maličkostí.

Keď sa potom zvečerilo, ľudia sa začali baviť ešte viac. Jedlo a pilo sa neúrekom. Voňalo to tam od výmyslu sveta. Pečené mäso, klobásy, všakovaké koláče, masné, slané, sladké... Viem, že pred domom Poláčkovcov, čo boli

garbiari, sa už druhý deň piekol veľký býk, z ktorého si ľudia s chuťou odkrajovali. A inde sa zas piekli ovce, pred krčmou jedna a richtár, tuším ten, dal piecť ďalšiu. My, takí malí chalani, sme tam furt niekde behali, vyvádžali. Na lúkach sa pomaly začali zapaľovať ohne, okolo ktorých sa postretali mládenci a vyspevovali tam slovenské pesničky. Božemôj, to bolo radosti, veselia! To vy už takto jakživ nezažijete. Cítili sme, že sa všetko pomaly mení, stará doba končí a prichádza doba nová, viac žičiaca Slovákom i ostatným Slovanom. A v tomto nás utvrdzovala aj Hurbanova prítomnosť na slávnosti.

Toho sme večer opäť zbadali. Chodil tam pomedzi ľudí, smial sa s nimi, s kadekým slovo prehodil a zas šiel ďalej. Potom sa vytratil niekam za blízke maštale, kade šli chodničky k okolitým lúkam. Aj tam sa vybral pozrieť, ako sa ľudia bavia. Lenže, čo sa mu neprihodilo...

Ako už pomaly schádzal nazad z takého nízkeho briežku, pod jednou starou slivkou, ktorá tam stála osamotená, stúpil do čohosi mokrého, klzkého a páchnuceho. Nie, nie, blato od dažďov spred dvoch dní to veru nebolo. Počuli sme ho, chudáka, ako tam pomerne hlasno zahrešil, no pekne – po slovensky. Prešiel kúsok ďalej, kde bola tráva ešte dosť vysoká, neudupaná, a do nej si tú špinavú topánku začal utierať. Videli sme to viacerí, aj smiešne nám to vtedy bolo, no najavo sa to nikto neopovážil dať.

Hurban zbadajúc nás, ako sa naň pozeráme, usmial sa: „Chlapci moji, takto to dopadne, keď sa už starší človek takmer potme vyberie na miesta, kde sa predtým pásli čiesi kone. Ale, vraj to prináša šťastie; počuli ste o tom, však?“ a podišiel až k nám.

To bola pre nás, ešte také malé deti, pocta, že si nás samotný Hurban všimol a prihovril sa. Možno sme všetkému, čo vravel, ani dobre nechápali, no počúvali sme ho s otvorenými ústami. Neskrýval radosť z nášho nového kostola i z celej oslavy, ktorá sa mu nesmierne páčila. Rovnako, nádejal sa, že národ slovenský, ktorý je silný a húževnatý, istotne nepodľahne stále mocnejšej a mocnejšej maďarizácii. No tiež, poťažkal si na všetko, aj keď vedel, že my mu asi sotva budeme teraz v čomkoľvek nápomocní. Ale, nadchádzajúce časy, ktoré prídu, budú vraj patriť už len nám, a tak je treba, aby sme sa na ne aj náležite pripravili. Jednoducho, mladým veril.

„Keď na vás takto pozerám, nemám veru strach o našu budúcnosť. To, čo sme my spravili – a nebolo toho málo – vám bude pevným základom k tomu, čo budete konať vy. Len neustaňte v práci, v bdelosti. Ak by som to ja bol čo i len raz spravil, moji mnohí a mnohí neprajníci by boli toho veľmi rýchlo využili. Teraz by som tu s vami takto nestál,“ a ticho si nás všetkých premeral jedným dlhým pohľadom. „Ale ja sa toho vôbec nebolím, keď vás

vidím takto pred sebou. Či už ste veľkí junáci alebo malí chlapci, raz budete presne vedieť, kde je vaše miesto. Aj ty... Nože, ako sa voláš?“ spýtal sa Hurban asi tak štvorročného drobca, stojaceho vpredu.

„Ištván Barányi,“ neisto mu ten odpovedal.

„To je Števo Baran z Turej Lúky,“ zozadu niekto vykrikol. „Akýže si ty Ištván Barányi, somár jeden?!“

„Ale no!“ zahriakol ho Hurban, ktorému sa na pár okamihov zachmúrilo čelo. „Takto sa mladý muž nevyjadruje. Ďietkam treba ísť príkladom nielen činom, ale aj slovom. Však?“ a s úsmevom sa pozrel na vyplašeného chlapca: „Ištván, Ištván... *Oján ñelvän bäséj amijänre sületil.*“

„Teraz rozprávaj, čo čušíš!“ do malého Barana sa zas pustil niekto iný, ten sa tuším volal Kadlečík. „Máš hovoriť takým jazykom, s akým si sa narodil!“

„Veď už ho nechajte, chlapci,“ vlúdne k tomu dodal Hurban. „Uvidíte, že zo Števka raz ešte vyrastie zapálený Hurbanišťák.“

Tomu som sa ja aj s ostatným zasmial vari najviac. Asi sme si to tak trochu aj predstavili. Medzitým sa k nám pridali ešte aj ďalší mládenci, trochu starší, ale aj dievčence. Okolo Hurbana sa vytvoril taký menší kruh jeho mladých obdivovateľov. A on to cítil. Nech už bol starý akokoľvek, viditeľne medzi nami pookrial, sťaby omladol.

„Jozef! Jozef!“ niekto obďaleč zakričal. To sa k nám už blížil od neďalekého domu Samuel Jurkovič, Hurbanov svokor. Bol už dosť chorý, chudák, ťažko chodil, v ruke držal paličku. Šak, ešte v tom roku sa aj pobral z tohto sveta.

„Kde si toľko?“ kričal na Hurbana. „My, že sa ti azda čosi prihodilo.“

„Nič sa mi neprihodilo, nič. Len som sa tu trochu porozprával,“ odpovedal mu Hurban. „Už idem, hneď som tam. Chod! Prídem.“

Keď sa Jurkovič pomalými krokmi opäť vrátil do domu učiteľa Kútzkeho, kde práve rokovali a radili sa najväčší brezovskí národovci aj s ďalšími vážnymi Slováckmi, Hurban sa s nami rozlúčil.

„A o tomto,“ ukázal na svoju ešte stále trochu zamazanú topánku, „nikomu ani slovo!“ Všetci sme so smiechom súhlasili.

Veru, tak to bolo, ako vám hovorím. Dobre sa ja na to ešte pamätám, aj keď je to už viac než sedemdesiat rokov. Veď stretnutie s takým človekom, akým bol Hurban, nemôže nikomu spôsobiť nič iné – iba celoživotné preniknutie rovnakým duchom, akým bol i on sám preniknutý...

.....

„... rovnakým duchom, akým bol i on sám preniknutý a ktorého poslanstvo on neprestajne šíril medzi ostatných... Takže tak, Miško môj, teraz už konečne vieš, ako to bolo s tým mojím dedom z Brezovej.“

„Dedko... To myslíš vážne?“

„Samozrejme! A čo či myslím vážne?“

„Že by som mal napísať sloh o tom, ako... Jozef Miloslav Hurban stúpil do... no... veď vieš do čoho.“

„Do kobylinca – viem! No a? Nič na tom predsa nie je. Každému sa to stáva, tak aj jemu sa to stalo. A určite nie raz.“

„Dobre, ale kto mi to uverí? Že sa to vtedy udialo práve takto.“

„Priama skúsenosť tvojich predkov, je to málo? Ty o tom vieš, to je hlavné – a o ostatných sa nestaraj. To, kedy vystúpili štúrovci na Devín a aké mená si tam dali, to vie každý; teda, mal by to vedieť každý. No kedy, kde a za akých okolností sa títo naši veľikáni rozprávali s jednoduchým pospolitým ľudom a čom *konkrétne* hovorili, to všetko sa už dávno vytratilo do nenávratna. Všetko, až na tieto malé čriepky spomienok, ktoré majú pre nás nenahraditeľnú cenu.“

Michal sa zamyslel. Malo to niečo do seba. Nevedel síce, akým spôsobom, ale toto dedkove rozprávanie chcel určite dajako začleniť do svojej práce. Ešte mu položil zopár doplňujúcich otázok, aby si ujasnil ďalšie detaily príbehu a na niekoľko hodín sa zatvoril v izbe. No vyšiel z nej oveľa skôr, než predpokladal. A v ruke držal tri listy husto popísaného papiera – na radosť a zadostúčenie svojho starého otca Pavla.

Záverom ešte poviem, azda neprezradím veľa, že za tento svoj sloh, ktorý Michal napísal skutočne na základe dedkovho rozprávania, dostal nielen jednotku, ale od učiteľky za netradičný prístup k téme aj pochvalu pred celou triedou, ktorá sa tomuto jeho textu úprimne smiala celý zvyšok vyučovania.

ELEMÍR BEĎATŠ (*1935), Trenčianske Mitice **Cena Európskej asociácie miest mieru (ENPP)**

Spomienka na J. M. Hurbana

Hoj, vlast' moja, ty zem drahá, ja zo srdca ťa milujem.

Takto začína revolučná , dnes už skoro zabudnutá, ktorou sa povzbudzovali naši národní buditeľia.

Naše Slovensko je krajina malá, zato pekná, bohatá na prírodné krásy, ale hlavne oplývajúca lúbeznou rečou./Čo sa už pomaly vytráca/. Ale nebolo tak vždy. Sme krajina malá, a tak si nás od nepamäti chcel niekto podmaniť – prisvojiť. Aj naša reč mala zaniknúť, hoci v staroslovienčine sa konávali bohoslužby, ako v jednej zo štyroch rečí. Slovenčina je jednou z jej odnoží. Na záchranu našej reči sa v 19. storočí podujali študenti. Jedným z nich bol aj Jozef Miloslav Hurban.

Jozef Miloslav Hurban sa narodil otcovi Pavlovi Hurbanovi, pôsobiacemu ako evanjelický duchovný v Beckove, a matke Anne, vdove po učiteľovi Staufovi, dňa 19. Marca 1817. Matka mala už dve deti z predchádzajúceho manželstva. Symbolické slovanské meno Miloslav prijal Jozef Hurban až na pamätnej vychádzke na Devín 24. apríla 1936.

Detstvo si malý Jožko, familiárne nazývaný, užíval v rodnom Beckove vychádzkami na Beckovský hrad, do lesov v pohorí Považského Inovca, do blízkej Kálnice, či kúpaním a rybačkou vtedy ešte v nezregulovanom Váhu. V Beckove od otca získal aj základné vzdelanie v miestnej škole.

Na jeseň v roku 1826 začal mladý Hurban navštevovať latinskú školu v Trenčíne. Na túto dobu nerád spomínal. Vyučovala sa tu mimo iných predmetov latinčina a povinná maďarčina, sprevádzaná aj korbáčom. Po štyroch rokoch v roku 1830 odišiel študovať na lýceum do Bratislavy .Medzi časom sa zhoršila sociálna situácia v ich rodine. Rodina Hurbanovcov sa presťahovala do Čachtíc. Tu v roku 1833 zomrel Jozefov otec Pavol a po roku aj matka Anna. Pre mladého vysokoškoláka to bol veľký úder – veľká strata. V tiesni ho podporoval nevlastný brat Imrich Stauf.

Na štúdiách v Bratislave sa Jozef Hurban prostredníctvom spoločného kamaráta Jurka Záborského stretol s Ľudovítom Štúrom. Hoci mladý Hurban nemal ešte jasne utvorenú víziu o svojom ďalšom živote, Štúr ho prehovoril, aby sa stal ideologickým buditeľom národa a začal obhajovať Slovákov. Prebudil v ňom národného ducha. Začal písať slovenské verše a už od roku 1835 sa stal členom Spoločnosti Československej.

Svoje štúdium na lýceu zakončil Hurban ordináciou za evanjelického kňaza

11. júna 1840 v nemeckom evanjelickom kostole v Bratislave. S výberom svojho povolania zo začiatku nebol veľmi spokojný, no stalo sa mu celoživotným poslaním. Začal pôsobiť ako kaplán v Brezovej pod Bradlom pri farárovi Pavlovi Marečkovi. Tu sa popri Štúrovej idei zaujímal aj o filozofiu.

V Brezovej pod Bradlom uskutočňoval Hurban nielen pastoračné a kazateľské aktivity, ale aj národnobuditeľské. Za jeho pôsobenia bola založená nedeľná škola, knižnica a Spolok Miernosti. Presadzoval sa tu ideologicky aj teologicky, ruka v ruke s národnými cieľmi.

Dôležitá udalosť v živote Hurbana sa stala v júni 1843. Vtedy prišiel do pomerne duchovne zaostalého cirkevného zboru ako farár do Hlbokého. Aj tu nadviazal na pastoračnú prácu ako v Brezovej. Založil Spolok Miernosti a tiež nedeľnú školu. Začal vydávať spisy „Slovo o Spolkách Miernosti a školách nedeľných“. Stretli sa u neho aj Štúr a Hodža, aby sa zhodli na budúcom slovenskom jazyku. Na rozdiel od Antona Bernoláka navrhli za základ slovenského spisovného jazyka stredoslovenské nárečie ako najčistejšie.

Slovenské divadelníctvo sa u nás začalo udomáčňovať dosť neskoro a pomaly. Dedinskí bubeníci zvolávali občanov na „garazdu“ do krčiem, škôl, prázdnych stodôl. Lebo prišli akrobati, kumštýri, kveštári, komediant predvádzať svoje umenie. Tieto vystúpenia prevádzali len muži. Aj ženské postavy a úlohy v hrách.

Dcéra sobotišského evanjelického duchovného Samuela Jurkoviča – Anička – toto tabu prelomila. Ako pôvabná, vzdelaná, slobodná dáma sa stala prvou slovenskou herečkou. Len čo sa objavila na javisku, hneď si naklonila publikum. A keď zaspievala pesničku Šíповá ružička sama kvitne v poli dostala kunšaftov – divákov do takého švungu, že ju nechceli pustiť a žiadali opakovanie. Od dojatia s očami plných slz to tretíkrát už nezvládla. Niet divu, že nejednému mláďencovi padla do oka. Medzi nich patrili aj kolegovia a žiaci Ľudovíta Štúra. Nechýbal ani Janko Francisci či Andrej Braxatoris – Sládkovič.

Srdcu nerozkážeš, krv nie je voda a najprv faru potom Maru – to fungovalo aj v dobe Jozefa Miloslava Hurbana. Ten nakoniec predsa len u Aničky dostal prednosť. Šťastnú si ju odviezol 7. októbra 1845 na faru v Hlbokom. Anička ako dobrá, verná, milujúca manželka stála pri Hurbanovi po celý ich spoločný život. Pretože mala tie isté názory na zavedenie slovenského jazyka do praxe v školstve, samospráve ako on, tak ho všemožne podporovala. Veľa cestoval, tak ho niekedy aj s rodinkou sprevádzala.

Bola s ním aj v osudný 16. September 1848, keď ním vypracovaný tzv. Nitriansky prosbopis slovenského národa spolu s Ľudovítom Štúrom a ďalšími

vlastencami niesli na uhorský snem do Viedne. Ale neuspeli s ním. Vo Viedni zvolili slovenskí poslanci Jozefa Miloslava Hurbana za prvého predsedu Slovenskej národnej rady. Za jej sídlo ustanovili Myjavu. Za takúto smelosť nasledovala tvrdá odplata. Pre svoje názory, novinársku činnosť, nároky pre Slovákov začali vtedajší maďarskí páni v Pešti rebelov prenasledovať. Museli sa skrývať. Hurban v Prahe a na Morave. Dostal zákaz pastoračnej činnosti a, doma ho čakal basa.

Anička Jurkovičová – Hurbanová po smrti manžela prežila posledné roky svojho života u syna Konštantína v Martine. S manželom mali 9 detí, najstarší Svetozár Hurban Vajanský napísal dielo Letiace tiene. Zomrela 2. Februára 1905. Odpočíva na Národnom cintoríne v Martine. Na jej počesť – ako prvej slovenskej herečky – sa koná festival amatérskych divadelných súborov v Novom Meste nad Váhom.

.....

Jozef Miloslav Hurban spolu s Ľudovítom Štúrom a ďalšími vlastencami sa do národno-buditeľskej literatúry, kultúrno – organizačnej činnosti zapísal už v roku 1835. Ako novinár aj vydavateľ. Jeho články mali široký záber o problémoch, ktoré mal vtedy ujarmený ľud. Za jeho pôsobenia v Brezovej a v hlbokom sa stal podjavorinský kraj centrom narodnooslobodzovacieho hnutia. Tiež centrom boja proti feudalizmu, útlaku zo strany Maďarov a boja za samostatnosť Slovenska.

Na ustanovujúcom zjazde v auguste 1849 v Čachticiach sa zišli duchovní zástupcovia katolíkov a evanjelikov. Rokovali o gramatike slovenského jazyka. Prítomný bol aj Štúrov a Hurbanov rovesník Andrej Radlinský, rímsko – katolícky farár z Kútov. Hoci bol prívržencom Jána Kollára, ako odporcu slovenského jazyka a s návrhmi Štúrovcov súhlasil. Tiež podotkol, že nebude na Slovensku dobre, kým sa nezjednotíme, nebudeme si navzájom hádzať polená pod nohy a svornejšie nažívať. Platí to aj v dnešnej dobe?

Jozef Miloslav Hurban bol všestranne veľmi aktívny. Bol jedným z najvýznamnejších Slovákov, ktorí po celý život pracovali pre dobro národa. V roku 1863 bol spoluzakladateľom Matice slovenskej. Jej prvým predsedom bol Štefan Moyzes. Okolo Matice pulzoval kultúrny život. Neskôr ju zakázali a zrušili aj niektoré gymnáziá. O sebe dali vedieť aj Štúrovi žiaci. S priateľmi z Moravy sa začali stretávať na Javorine, najvyššom vrchu v Bielych Karpatoch. V auguste 1845 „Nitrianski Slováci“ s priateľmi z Moravy oslávili prvé číslo Slovenských národných novín. O dva roky neskôr aj ich prílohu „Orol tatranský“, do ktorej hojne prispieval Jozef Miloslav Hurban. Okrem študentov sa tu stretávali aj stretávajú učiteľia, kňazi, umelci či prostí ľudia. Tam vznikol aj

odkaz „Tu sa bratia stretať budú, vernosť prisahať si budú“

Meno Jozefa Miloslava Hurbana má mesto Hurbanovo, v mestách je po ňom pomenovaných mnoho ulíc, jeho sochy a busty zdobia parky, jeho portréty sa nchádzajú v učebniciach. Zomrel 21. februára 1888.

Čas nezastavíš. Doba sa mení. Od narodenia a pôsobenia Jozefa Miloslava Hurbana, Ľudovíta Štúra a ich spolupracovníkov uplynulo 200 rokov. Za túto dobu postihli Európu dve svetové vojny, bolo zrušené poddanstvo, zmenili sa vládne systémy a hranice národov, veda a technika rýchlo napredujú...

Životné krédo Ľudovíta Štúra bolo „Nevzdávať sa „. Jozefa Miloslava Hurbana „Verní! Slúžme pravde a národu“ Ako to funguje teraz?

Skoro stále počúvam Slovenský rozhlas. Mimo menšinových vysielaní. Naozaj slovenský? Veľakrát len krútim hlavou a domýšľam si, čo ktoré cudzie slovo v slovenčine znamená. Napríklad v takej hudobnej tvorba. Aj hudbou sa pestuje kultúra národa. Vid' naše veľké hudobno-spevácko-tanečné súbory. Lúčnica (utrpela veľkú stratu úmrtím zakladateľa – 90 ročného profesora Štefana Nosáľa 22. 7. 2017), SĽUK, Stavbár, Železiar, Vršatec a ďalšie úspešne reprezentujú našu reč v zahraničí. Zviditeľňujú našu vlasť, jej kultúru, zvyky, piesne, tance, kroje, tradície a prinášajú si za to mnoho vyznamenaní, diplomov a ďakovných listov. Prečo teda nevieme doma naše piesne doceniť a propagovať ich? V rádiu Slovenský rozhlas 1, keď to dobre ide, tak z desiatich piesní, ktoré nám éterom posiela máme platiť a tým podporovať cudziu kultúru?

.....

Ľudovít Štúr, zakladateľ spisovného slovenského jazyka, ktorý povýšil reč sluhov, bítešov, drotárov, frajcimeriek na medzinárodne uznávanú reč, si to nezaslúži. Spolu s Hurbanom, Hodžom a ďalšími spolupracovníkmi boli za to prenasledovaní vtedajšími maďarskými pánmi. My sa teraz tejto skutočnosti dobrovoľne vzdávame.

Naša ľudová pieseň má hlboko siahajúce korene. Keď osmanské hordy prepadávali naše územie, podpaľovali, zabíjali, ženy zneuctievali a odvádzali do zajatia, už vtedy sa vedelo o našich pesničkách. Svedčí o tom aj smutný príbeh z Poník, ktorý vo svojej básni Turčín Poničan opisuje aj Samo Chalupka. Mimo iného v nej spomína: „Ja vediem otrokyňu, nášmu synu varovkyňu. Ona ho bude kolísať a pekne mu bude spievať. Slovenska to od Hrona, veľmi pekne spieva ona, bo spevu na Božom svete na slovenský nenájdete“.

Ako chceme vojsť do povedomia ostatných štátov, keď si nepropagujeme svoju reč? O toto by sa mal pričiniť práve Slovenský rozhlas ako hlavné spravodajstvo.

LÝDIA ŠIMKOVÁ, Trenčín

Cena Európskej asociácie miest mieru (ENPP)

Ženy známych štúrovcov

Dávno sa nepísalo toľko o štúrovcoch ako v posledných rokoch, pri ich výročiach, ktoré si pripomínáme. Do povedomia širokej verejnosti, hlavne našej mládeže, sa postupne dostávajú odkrývaním veľkosti ich ducha, nadšenia, neúnavnej práce a zánietenia pre pozdvihnutie slovenského národa. Ich život bol plný múdrych a odvážnych skutkov v búrlivých a nebezpečných časoch. Vzdelaní štúrovci, boli veľmi vyťažení a zaujatí svojou prácou. Často zastávali významné posty v spoločnosti, veľa tvorili a zakladali spolky, pritom zabúdali na svoj osobný a ľúbostný život. Boli však aj mužmi, ktorí sa pohybovali v prostredí plnom krásnych žien.

Stretávali sa z intelektuálnymi rodinami, ktoré ich podporovali a tu mali možnosť často sa stretávať so ženami, vzdelanými dámami so všestrannými záujmami a citlivými ženskými dušami. Žili v dobe, kde vládla ostýchavosť, spoločenský bontón a slušné mravy. Tak sa mohlo stať, že vzťahy zostali nenaplnené, na úrovni platonických vzťahov. Jedným z obdivovaných štúrovcov bol sám Ľudovít Štúr. Bol vo svojej dobe pekný, inteligentný, elegantný mladý muž, vždy upravený, komunikatívne veľmi zdatný, rozhladený a múdry človek. K ženám citlivý a pozorný, preto nemal núdzu o obdiv žien všade tam, kde sa objavil. Môžeme ho prirovnať k dnešnému metrosexuálovi. Ženy sa v jeho spoločnosti cítili veľmi dobre, rady sa s ním zoznámali a stretávali.

Zaujali ma minimálne tri ženy, ktoré si štúrovcov získali a z tohto dôvodu sa stali známe. Určite sa poznali a mohli sa na Horných Uhrách aj stretnúť, spolu poklebetiť o rytieroch svojich srdc. No každá prežívala malé tajomstvá k tomu svojmu gavalierovi. Život prežívali v spomienkach so vzájomného stretnutia, s určitým tajomstvom vo svojom srdci a veľakrát aj s bôľom na duši.

Chcem sa zmieniť predovšetkým o Adele Ostrolúckej, Marii Pischlovej a Aničke Jurkovičovej. Boli takmer rovesníčkami. Najstaršia Mária Pischlová, v jednom roku sa narodili Anička Jurkovičová a Adela Ostrolúcka. Všetky tri sa narodili do intelektuálnych rodín. Pochádzali teda z lepších rodín.

Mária Pischlová (8. 9. 1820 – 22. 5. 1899)

Andrej Sládkovič študoval na Štiavnickom Lýceu osem rokov. Hoci bol chudobný, často si privyrábal v solventných rodinách a tak sa stávalo, že musel štúdium prerušovať. Andrejov priateľ, bol ten, ktorý mu odporučil v roku 1839 vychovávateľské miesto vo veľmi zámožnej štiavnickej rodine Pis-

chlovcov. Pomerne rýchlo si padli do oka s Máriou. Využívali kľukaté chodníčky v Banskej Štiavnici, kde sa mohli spoločne veľa prechádzať, rozprávať a vnímať vibrácie svojich srdc. Každé ráno Mária vyzerala z okna svojho drahého Andreja. Bolo to romantické vnímanie ich lásky. V roku 1840 odišiel Andrej na ďalšie štúdiá do Bratislavy do evanjelického lýcea a neskôr na štúdiá do Halle. Na znak ich vzájomnej lásky si vraj vymenili prstene, on daroval Márii strieborný prsteň s modrou nezábudkou, ona mu darovala zlatý prsteň. Marína ako ju Andrej volal, bola vzdelaná mladá dáma, mala vedomosti z filozofie, ekonómie, krásne kreslila. Zachovali sa jej skice kvetov. Jedného dňa dostal Andrej od Maríny list v ktorom stálo, že ju niekto požiadal o ruku a matka na sobáši trvá. Andreja zaboľeli tieto slová pri srdci. Zachoval sa ako pravý chlap a odpísal svojej Márii, že ak na neho počká bude jej naveky verný. Ak si ale myslí, že bude šťastná, nebude jej stáť v ceste k šťastiu. V máji 1845 sa Marína vydala za bohatého perníkára a voskára. Prijala manželovo meno Geržová. Porodila mu 5 detí a pomáhala v obchode.

Andrej Sládkovič zo smútku z nenaplnenej lásky napísal nádherné a nezabudnuteľné dielo „Marína“, kde sa prelína láska k žene, ktorú miloval s láskou k vlasti. Dielo vyšlo v Pešti v roku 1846. Neskôr sa vrátil znova do Banskej Štiavnice na faru. Určite sa stretli a údajne si vrátili zasnubné prstene. Časom sa oženil aj Andrej a mal deväť detí. Marína ovdovela, prežila svojho muža, deti, svoju „lásku“ a aj svojich vnukov, ktorí zomreli v jednom týždni na šarlach.

Marína opustila svoj rodný dom a žila v ústraní. Dlhé hodiny dokázala mlkvo stáť pri okne, so svojou ubolenou dušou hľadela na ulicu. Zrejme dúfala, že zazrie svoju lásku, Andreja. Zostala po nich, po ich veľkej láske cestička zaľúbených po zákutiach Banskej Štiavnice.

Adela Ostrolúcka (30. 3. 1824 – 18. 3. 1853)

Adela, krstená Adelaide. Doma ju volali Eliška. Otec pôsobil ako zvolenský župan a predseda kráľovskej súdnej tabule. Pochádzala zo zemianskej rodiny. Mama bola Maďarka, ktorá bola Ľ. Štúrovi veľmi naklonená a prechovávala s nemu sympatie. Prvé stretnutie Adely a Ľudovíta prebehlo v Zemianskom Podhradí v roku 1846. Žil tu Adelin strýko Gustáv Ostrolúcky a Ľudovítov mladší brat Samuel, ktorý bol kaplánom. Časom sa do seba zaľúbili a udáva sa, že práve na plese v Grasalkovičovom paláci, kde prišiel aj Ľudovít. Pre Ľudovíta bola Adela veľmi zaujímavá žena. Na svoju dobu a svoj vek nadštandardne vzdelaná. Bola polyglotkou, ovládala angličtinu, francúzštinu, nemčinu, maďarčinu a učila sa taliansky jazyk. Prepisovala

prejavy z maďarčiny do iných jazykov. Obidvaja mali radi literatúru, ale nevyhýbali sa ani politickým témam. Štúr hovoril najmenej desiatimi jazykmi. Adelu učil slovenčinu, poľštinu a ruštinu. Adela mala veľké hudobné nadanie a jej učiteľ operný skladateľ František Erkel, autor maďarskej hymny, sa venoval jej talentu. Ovládala hru na spinete. Zložila niekoľko skladieb. Okrem toho aj krásne kreslila. Adela bola vznešená, vzdelaná, inteligentná, pekná mladá dáma s vyberaným správaním, čím si získala obdiv mužov, ale hlavne Ľudovítov.

Láska k Ľudovítovi bola len jej veľkou túžbou. Chápala, že jeho poslanie je v politike, v boji za svojbytnosť národa Slovákov a slovenského jazyka. Zasvätil svoj život vlasti a nie manželstvu. Vážil si ženy, obdivoval a miloval ich. Mal rád život. Bol to múdry, všestranne vzdelaný, mladý muž s vyberaným vkusom, eleganciou a spoločenskými spôsobmi. Jeho posledná veľká láska odcestovala do Viedne, kde ochorela na týfus a jej životná púť skončila vo veku 28 rokov. Pre Ľudovíta Štúra to bola veľká rana, po tom všetkom, čo v poslednom období prežil. Tri roky po smrti svojej drahej Adelky skončil na následky svojho úrazu aj on.

Anička Jurkovičová (6. 4. 1824 – 2. 2. 1905)

Narodila sa do rodiny učiteľa, kde sa okrem nej narodilo päť súrodencov, prežili iba tri dievčatá. Mama im zomrela, keď mala Anička osem rokov. Otec sa im veľmi venoval, podnecoval v nich lásku k národu, zabezpečoval im dobré vzdelanie. Mala talent na kumšt. Hrala v ochotníckom divadle, ktoré založil jej otec. Divadlo považoval za účinný nástroj vzdelanosti a osvety. V divadle sa naučila pracovať s emóciami a rétorikou. Anička sa do histórie zapísala ako prvá slovenská herečka. Prvé predstavenie v divadle sa hralo 5. 8. 1841, kde hrala ako sedemnášť ročná. Hrala v hre „Starý kočiš Petra III“. Po skončení predstavenia sa ochotníci stretávali u Jurkovičovcov, kde chodili aj mladí štúrovci. Mladí štúrovci obdivovali mladú slečnu a viacerí boli do nej zaľúbení. Aj mladý Ján Francisci Rimavský sa do Aničky zaľúbil. Jeho študentská láska nebola naplnená. Prednosť dal, pod vplyvom Ľ. Štúra, národu pred sobášom. Venoval jej báseň „*Nezapomenuteľná*“ zo zbierky „*Iskry zo zaviatej pahreby*“. Odradiť sa nedal Jozef Miloslav Hurban a prejavil veľký záujem o Aničku. Rozhodnutie J. M. Hurbana veľmi prekvapilo Francisciho a prejavila sa aj žiarlivosť. Anička nenechala nič na náhodu a s J. M. Hurbanom sa onedlho zosobášili. Svadba sa konala 7. 10. 1845 v Sobotišti. Vzorná manželka počas celého spoločného života podporuje činnosť svojho manžela. Toleruje jeho prácu a aktívne podporuje všetku jeho činnosť pre slovenský národ. Ona sama obdivuje štúrovcov a je im

nápomocná. Spoločný život tohto páru bol plný zvrátov a pohnutých čias. V takomto nepriaznivom období sa im z lásky narodilo päť synov a štyri dcéry. Nakoniec svoju životnú púť, aj cez všetky životné peripetie, až do smrti Jozefa M. Hurbana, prežili na fare v Hlbokom. Anička svojho milovaného manžela prežila skoro o sedemnásť rokov.

Krátky opis troch rôznych vzťahov vo veľmi pohnutých časoch. V časoch, kedy uvedomelí, vzdelaní mladí štúrovci zasvätili svoj život boju za národnú svojbytnosť, národnú hrdosť a jazyk. Prežívali hlbokú lásku a náklonnosť k ženám, ktoré ich sprevádzali počas ich života. Boli to lásky osudové, platonické, nenaplnené, ale aj naplnené. Láska v ich spriaznenosti duší bola romantická, hlboká, čistá a až za hrob.

Pri príležitosti dvestého výročia narodenia Jozefa Miloslava Hurbana je vhodné sa zamyslieť nad tým, ako múdro konal, keď nedodržel sľub na Devíne, ktorý bol o tom, že štúrovci sa nemajú ženiť a svoj život zasvätia iba národu a nie manželstvu. Čas ukázal, že obetoval veľa práce pre národ, ale aj naplnené manželstvo, ktoré zanechalo potomkov. Veľmi významným bol syn Svetozár Hurban Vajanský ako spisovateľ, politik, publicista, literárny kritik.

Podobne aj manželstvo Andreja Sládkoviča malo svojich potomkov. Jeho milovaná Marína tiež zažila manželstvo a splodenie detí, ale neboli to potomkovia ich dvoch, Maríny a Andreja. Ich láska nebola naplnená. Andrej zanechal krásnu báseň „*Marína*“, ktorá je ako lúbovstno-epická najdlhšia na svete, má okolo 2900 veršov. Prvé vydanie bolo v roku 1846 v Pešti a iné diela, ktoré vytvoril a zanechal náš významný spisovateľ a štúrovec.

Vzťah Ľudovíta Štúra a Adely Ostrolúckej bol založený na veľkých zásadách, ktoré dodržiaval, hoci s Adelou si veľmi rozumel. Bol to vyrovnaný vzťah na inteligentnej a intelektuálnej úrovni. Ich stretnutia boli zaujímavé a Adela ho milovala viac a viac, ale ho vedela aj chápať a rozumela jeho zásadám a zaniietenosti pre národ. Vo Viedni ukončila svoju životnú púť. Romanticci preto hovoria, že Adela zomrela lebo jej duša trpela a trápila sa. Ako napísal Jaroslav Rezník: „*Adela zomrela na túžbu po Ľudovítovi Štúrovi*“. O pár rokov ukončil svoju púť aj Ľudovít, ako pomerne mladý muž. Je na škodu, že ich láska nebola naplnená a národ tak prišiel o možných a zaujímavých potomkov.

Tieto tri ženy sa stali známymi popri štúrovcoch, kde si našli miesto v ich bohato naplnenom živote. Stali sa známymi a tiež preto, lebo sa nezľakli lásky, napriek ťažkému obdobiu v ktorom žili svoj život.

Studňa sa tajne s dažďom zhovára

zborník jubilujúcej 25. celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Branekého (1993 - 2017)

© Spolok slovenských spisovateľov

© Miestny odbor Matice slovenskej v Trenčíne

Zostavili: Margita Ivaničková, Jana Poláková

Grafická úprava: Peter Martinák

Tlač: J+K s.r.o., Nemšová

Pri príležitosti 25. výročia vzniku celoslovenskej literárnej súťaže

Studňa sa tajne s dažďom zhovára vydal Spolok slovenských spisovateľov v roku 2017

Neprešlo jazykovou úpravou

ISBN 978–80–8194–083–5

Hlavný partner projektu

u. fond
na podporu
umenia